دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێری و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری

التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

● پێنج شەممە ١٩٨٣/٧/٧ ژمارە ٦٩٥ ● ١٢ لاپەرە به ٥٠ فلسه ● الخميس ١٩٨٣/٧/٧ العدد ٦٩٥ ●

لەم ژمارەیەدا
● دەقی ووتارە میژوویەکەی سەرەکی فەرماندە لە کاتی چاوپێکەوتنی پیاوە ئاینیەبەرێزەکاندا لە لاپەرەی سێ‌دا بخوێنەرەوە .

سەرەکی فەرماندە چاوی بە دەستەیەکی تری ئەوانە دەکەوێت زێرو پارەیان بەخشیوەو دووپاتی دەکاتەوە :

باهەموو عیراقیەك لە ئەنجامی ئەم راوەستانە مەزنەدا دەوری هەبێت

بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی‌کردەوە هیچ کاروانێکی مەزن ناکرێت بگاتە رادەی مەزنێتی بێ‌ئەوەی هەموو گەل بەرەو یەك لاو بە یەك گیان بەشداری‌ی تێدا نەکات ئەگەرچی دەورەکان یەك بە شوێن یەکدا بێ‌و شوێن‌و پایەکانیش جۆراوجۆر بوون .

سەرەکی بەرێز لە ووتەیەکدا ، بەر لە نیوەرۆی سێ‌شەممە لە کاتی چاوپێکەوتنی دەستەیەکی تری ئەوانەی‌کە زێڕو پارەیان بۆ پالپشتی جەنگ بەخشیوە، ووتی ئێمە بە تەنگی ئەوەوەین هەموو عیراقی‌یەك دەورێکی لە ئەنجامەکانی ئەم راوەستانە مەزنەدا هەبێت کە پاش سەدان‌و بگرە هەزاران سال باسی دەکرێت هەروەها شوێن پەنجەی دیاریان لەم رەوتەدا هەبێت چونکە ئەمە شکۆیەکی مەزنە .

هەروەها بەرێزی ووتی ئێمە نامانەوێت هیچ عیراقی‌یەك لەم شکۆوە دوورەپەرێز بووەستێت چونکە ئەوەی دوورەپەرێز دەوەستێت لەوەی هەلوێستێکی ئاشکرای لە بەشداری‌کردن لەم شکۆیەدا بیێت ئەوا لەژێر پالەپەستۆی هەست‌کردن بە دواکەوتن لە کەسانی تر دەژێت‌و لەژێر پالەپەستۆی هەست‌کردن بە بچووکی‌دا دەژێت .

بەرێز سەرەکی فەرماندە دووپاتی کردەوە کە راوەستانی ئەمرۆی عیراق لەو جۆرە حالەتە کەم‌و بێ‌وێنەو هاوتایانەیە کە بە هۆیەوە عەرەب لە چوارچێوەی یەك هەرێمەوە بەرەنگاری دوژمنێکی نەتەوەی عەرەب بوونەوەو بەسەریدا سەرکەوتن .

ئەمەش دەقی ووتەکەی سەرەکی فەرماندەیە

بۆ ئەوەی کۆمەل ئەو دەستکاوتانە بەدی بێنێ کە لە جۆرێکی وا دەبن ، شوێنی تایبەتیان لە میژوودا هەبێت دەبێ پشت بە بۆ چوون لە روانین‌و کاری هاوسەنگدا ببەستێ‌و دیسان دەبێ ژیانی کۆمەلایەتی‌و پەیوەندیەکانی کۆمەلایەتی لە ناو ئەم کۆمەلەدا کە دەیەوێ دەستکەوتە بەدی بێنێ هاوسەنگ بێ‌و کارێکی دیارو قول لە میژوودا بەجێ بێلن ، کەدێین ، زۆر گەلان لەناو نەتەوەکاندا سەیر دەکەین دەبینین هەندێکیان ژیانێکی ناهاوسەنگ دەژین یان ئەوەتە سەیری ئاین لە روانینێکی هەلەشەیەوە دەکات‌و لە سەر ئەم ئەساسە بەشێوازێکی ناهاوسەنگ هەلدەسورێ یان ئەوەتە وا دەروانێتە ژیانی کۆمەلایەتی ناو خۆ واتە وا سەیری چینەکانی ناو کۆمەل دەکات کە روانینێکی هاوسەنگ نیە لەبەر ئەوە هەلس‌و کەوتی ناهاوسەنگ دەکات‌و یان ئەوەتە ئالۆزی لە روانینی بەرامبەر بە یەك‌و هەلس‌و کەوتی بەرامبەر بەیەك لە نێوان پیاووژندا دەبێ کە وا دەکات دەبێتە هۆی ئەوەی کۆمەل هاوسەنگ نەبێ‌و ئەم جۆرە کۆمەلانە ناوی کۆمەلی ناهاوسەنگیان لێ دەنرێ لە روانین ، هەلس‌و کەوتدا، هەروەهاش حالەکە وایە لەو کۆمەلانەدا ئالۆزی لە پەیوەندیەکانی کۆمەلایەتیاندا هەیە .

شۆڕش لەروانین‌و هەلس‌و کەوتدا هاوسەنگە

دیارترین سیفەت لە سیفەتەکانی شۆڕشی تەموز ئەوەیە ، شۆڕشێکی هاوسەنگە لە روانین‌و هەلس‌و کەوتدا ، با لە سەر ئەمە نمونە بێنینەوە .. شۆڕشی تەموز شۆڕشێکی سۆشیالستی‌یە،بەلام ئایا لە کەسی وەرگرتووە ، شۆڕشە سۆشیالستەکان لە جیهاندا لەم چین یان لەو دەستە یان لەویان ، یان لەم کەسە یان لەوەیان وەردەگرێ تا بیدات بە کەسانی‌تر ، بەلام شۆڕشی تەموز بە هەموانی‌داو لە کەسی وەرنەگرت تەنیا قوربانی دانی ئەرك نەبێ بۆ بەرگری لە نیشتمان بە خواستی خۆیی یان بە پێ‌ی یاساکانی خزمەتی عەسکەری‌و ئەمەش مەسەلەیەکی رەوایە لە هەموو ئاینەکانداو فەرمانەکانی ئەرزو ئاسماندا‌و دوژمنایەتی نیە لە نێوان کەرتە کۆمەلایەتیەکاندا متمانە بکاتە سەر ئەو زۆران بازی‌یەی کە پێویست بە قین‌و لە ناو بردن بکا بەلکو لێرەدا روانینی هاوسەنگ بۆ کۆمەل هەیەو کارکردنی نەخشە کێشراو تا کۆمەل ببێتە کۆمەلێکی هاوسەنگ‌و بە تواناو شوێنیان لە چوارچێوەی گشتی سیستەمی سۆشیالستی‌دا دیاربێ نەك لە دەرەوەی سنووری .. کەواتە هەموو یەکێ لە توانابووەکان بە تەواوی مەودای ئەو خزمەتە دەزانێ کە پێ‌ی هەلدەسورێ‌و خزمەتی کۆمەلی پێ دەکات‌و هەروەها لە تەقەللایدا بۆ خۆی .

شۆڕش پێ‌ی لەسەر چاککردن‌و بەرزکردنەوەی رادەی کۆمەلایەتی‌و رۆشنبیری‌و ئابووری خەلکی‌و بەشەکانی کۆمەل داگرت تا لەناو کۆمەلدا پەیوەندی قین لە نێوان بەشێك‌و بەشێکی تردا دوایی پێ بێنێ کە بەهۆی پاشماوە کۆنەکانی رۆژگارو رژێمە پێشووەکان‌و پاشماوە کۆنە ناسراوەکانەوە مابوونەوەو بۆ ئەوەی نەبەلێ بگۆڕێن بە پەیوەندی چینەکان‌و بیکاتە پەیوەندیەکانی بەشە کۆمەلایەتیەکان لەیەك کۆمەلدا .

کەواتە لە کۆمەلی شۆڕشدا چین نیە بەلکو یەك گەل هەیەو یەك کۆمەل ئەگەر چی دەستکەوتە جیاواز بێ لەگەل تەبیعەتی سەر چاوەی رزق‌و تەبیعەتی چالاکی کۆمەلایەتی‌و وەزیفی .

● **بەرگری لەنیشتمان ئەرکی هەموانە**

لە کۆمەلی شۆڕشدا کە نیشتمان کەوتە بەر هەڕەشە ، رۆلەکانی هەژاران بە تەنیا نە چوون تا بەرگری لەنیشتمانی هەژاران‌و دەولەمەند بکەن بەلکو هەموان چوون لە چوار چێوەی یاسای خزمەتی ئیلزامی سەرجەمدا ، لەروانینیا بۆ کۆمەل وەك گشت لەو بۆچوونەوە کە نیشتمان هی هەموانەو بەرگری لە نیشتمان ئەرکی هەموانەو قوربانی لەپێناو یاکارێکە دەبێ هەموان پێ‌ی هەستن هەروەك میرولە بەرگری لە شوێنەکەی دەکا ، جا دەبێ ئەو مرۆڤەی گەیشتە ئەم رادەی توانایە لە روانین‌دا توانای ئەوەی هەبێ بەرگری لە نیشتمانەکەی بکا لە چوار چیوەی چمکی پێشکەوتو تردا لە چمکی میرولە ، لای میرولە شاو کارگێران‌نین بەلکو هەموان کار دەکەن تەنیا لەناو هەنگدا ئەم پەیوەندیە هەیەو کارێکی ئاسایە کە جیایی لە دەورداو لە دەستکەوتەداو لە تەبیعەتی کاردا هەبێ لە رژێمەکەماندا ، بەلام ، دیسان کارێکی تەبیعیە کە هەر یەکە لە شوێنی خۆیەوەو هەر بەشێك لە شوێنی خۆیەوە کاربکات‌و هەموان خزمەتی نیشتمان بکەن بە هاوسەنگیەکی دیارو ئینجا با بێینە سەر ئافرەت‌و پیاو ، ئێوە دەزانن کە پەیوەندی ناهاوسەنگ هەبوو لە روانین‌و هەلس‌و کەوتدا لە نێوان پیاوو ئافرەتدا .

بەلام ئیستا پەیوەندیەکان خراونەتە چوارچێوەی هاوسەنگەوەو نالێم بە تەواوی هاوسەنگ بوە لە هەموو گۆشەکانی هاوسەنگی پێویستدا وەمن لێرەدا باسی هاوسەنگی دەکەم‌و باس لە یەکسانی روانینی موتلەق ناکەم چونکە بە یەقینی من بۆ ئافرەت ئەزیەتە ، بەلام هاوسەنگی پێویست لە پەیوەندی خێزانیدا هەروەك رابەری خێزان بە رابەری خێزان ناو نراوەو رابەر ناوچەوسێنێتەوەو زولم ناکات‌و مرۆڤایەتی مرۆڤ پێ شێل ناکات ، سەرکردەبە دەبێ رابەری بکات .

سەرکردەیش خۆی ناسەپێنێت بەلکو دەبێت بە تێروانینێکی مرۆڤایەتی سەرتاپاگیری‌یانە هەلس‌وکەوت بکات لە پەیوەندی‌دا لەگەل خەلکی‌دا لەوانەیش خێزانەکەی خۆی .

کە جەنگ دەستی پێ‌کردو هەموو بەگوێرەی یاسای خزمەت کردن بۆ جەنگ چوون‌و ئافرەت مایەوە مەزەنەی وابوو کە ئەرکی خۆی بە گوێرەی ئەوەی پێویستە بەدی‌نەهێناوە چونکە هێشتا دەوری نەهاتووە چەك بۆ بەرگری‌کردن لە وولات هەلبگرێت وەك پیاوان وا دەکەن لەمەدا بوو ئافرەت بە دووی رەفتارێك‌دا دەگەرا هاوسەنگی لە تێروانینی پیاو لەم‌و لە تێروانینی مێژوو و سیاسەت بۆی وەدی‌بهێنێت بەوەی کە هاوولاتی‌یەکەو دەبێت ئەرکی خۆی بەرانبەر بە نیشتمانەکەی رایبەرێنێت وەك چۆن پیاو ئەم ئەرکە رادەپەرێنێت بەلام لە تێروانینی هاوسەنگی‌یەوە نابینین ئەم ئەر کە لە توانا دابێت بخرێتە ئەستۆی ئافرەتەوە لە کاتێکدا کە پیاوان توانای ئەوەیان هەیە رای‌بەرێنن .

بروانە ل ٢

٣٥ مانگ سەرکەوتنی بەردەوام

لەم هەفتەیەدا ، ئەو جەنگەی کاربەدەستانی ئێران بەسەر وولاتە نەبەزەکەمانیان‌دا سەپاند پێ‌ی نایە سی‌و پێنج مانگەوە ، لەگەل ئەوەشدا رۆلە دلێرەکانی عیراق بەوپەڕی بەجەرگی‌و پالەوانێتی‌و شکۆمەندی‌یەوە دەجەنگن‌و سەرکەوتنی بەردەوام دژ بە دەستدرێژی کارە ستەمگەرەکان بەدی‌دەهێنن .

لەم هەفتەیەدا ، پارچە سوپایی‌یەکانمان لە کەرتی ناوەراست چەندین جار دەستی توندیان لە سەنگەرو مۆلگەو بنکەکانی دوژمن وەشاندووەوە زیانێکی زۆری سەرو مالی‌یان لێ‌داوون .

هەروەها لە کەرتی باکووریش هێزەکانمان دەستی توندتریان لە هێزە دەستدرێژی کەرەکانی دوژمن وەشاندووەو بە تۆپخانەو چەکی قورس لێ‌یان داوون‌و زیانی گەورەو سەرومالی‌یان پێ‌گەیاندوون .

هەروەها پارچە سوپایی‌یەکانمان لە کەرتی خواروو ، لە ناوچەی بەسرەو میسان ، لە رادەی هۆشیاری‌ی خۆیان‌دا بوون‌و هەر جم‌و جولێکی دوژمنیان دبیێت کوت‌و پڕ سەرکوتیان کردووەتەوەو زیانی گەورەو سەرو مالی‌یان لێ‌داوون .

هەروەها لەم هەفتەیەدا ، بۆ خۆرزگارکردن‌و دەرچوون لە دەستی ستەم‌و زولم‌و زۆری رژێمی خومەینی ، چەندین سەربازو هاوولاتی‌ی ئێرانی پەنایان بۆ هێزەکانمان هێناوە لە کەرتی باکوور کە بە ساغی‌و هێمنی بۆ پشتی بەرەی جەنگ گوێزراونەتەوە .

خومەینی نیوەی ئەندامانی ئەوەی ناوی (ئەنجوومەنی پاراستنی دەستوورە) لە ئێراندا ، دەردەکات

خومەینی بریاری دا سێ‌کەس لە ئەندامانی ئەوەی ناوی ئەنجوومەنی پاراستنی‌دەستوورە لە ئێراندا لەسەر کار لابیرێن ، کە ژمارەی‌ئەندامانی ئەو ئەنجوومەنە شەش کەسە .

نیزگەی تاران کە ئەم هەوالەی بلاو کردووەتەوە هۆیەکانی ئەم لەسەر کار لابردنەی باس نەکردووە بەلام چاودێرەکان سەرنجیان داوە ئەم هەنگاوە لە کاتێکدایە کە ناکۆکی‌ی نێوان جۆرەها دەست‌و تاقمی فەرمانبەدەستانی ئێران تەشەنەی کردووە بەتایبەتی یەکێك لەو دەرکراوانە دانراوون کە ئەمانەن مەهدەوی کونی‌یە کە پاش کوژرانی رەجائی سەرەك وەزیرانی رژێم بووە .

ئەو دوو کەسەکەی تر رەبانی ئەملەشی‌و غولام رەزا رەزوانی‌یە ، سێ کەسی تر لە جیاتی‌ی ئەو دەرکراوانە محەمەد مەهدی گیلانی‌و ئیمامی کاشانی‌و محەمەد مؤمن ، شایانی باسیشە کە لەسەر کارلابردنی لەم چەشنە لەوەو پێش لەوەی ناوی لیژنەی جێبەجێ‌کردنی بەیاننامەی خومەینی‌یە رووی داوە .

خۆپیشاندانی توندوفراوان لە تاران

هاوولاتی‌یەکی ئێرانی‌کوژراوەو چەندین هاوولاتی‌ی تر بریندار‌بوون لەوخۆپیشاندانانەی کە ناوچەکانی خوارووی تاران‌لەماوەی رۆژانی رابوردوودا بە خۆیانەوە دیتوە ئەویش بۆنارەزایی دەربرین دژ بەو باری گوزەرانە تالەی ئێستائێران بەخۆیەوە دەیبینێت .

رێکخراوی موجاهیدی خەلقی بەرهەلستیکاری ئێرانی لە بەیاننامەیەکدا لە پاریس دەری کردووە دەلێت گەرەکی نازی ئاباد لە خوارووی تاران رۆژی هەینی شەممەی ئەم هەفتەیە خۆپیشاندانی توندو تیژی بەخۆیەوە دیتووە کە بە شێوەیەکی دڕندانە لە لایەن ئەلقە گوێکانی خومەینی‌یەوە سەرکوت کراوەو ، خۆپیشاندەران تێیدا دوو ئۆتۆمبیلی پاسەوانەکانی خومەینی‌یان سووتاندووە .

بەیاننامەکە پەنجەی بۆ ئەوە راکێشاوە کە دانیشتووانی گەرەکی ئەفسارەی خوارووی تاران سەر لە بەیانی ، سێ‌شەممەی رابوردووتر خۆپیشاندانێکیان رێك خستبوو بۆ نارەزایی دەربرین دژ بە کەمتەرخەمی بەرێوەبردن‌و رژێمی تاران لە ئامادەکردنی ئاوی خاوێنی خواردنەوە بۆ گەرەکەکە ئەوە بوو ئەو توندوتیژی‌یەی کە پاسەوانانی خومەینی بەکاریان هێنا بوو بە هۆی کوشتنی یەکێك لە خەلکی گەرەکەکە بە گوللەی نارەوایان‌و بریندار‌بوونی دەیەها کەسی ترجگە لە گرتنی ٣٠ هاوولاتی‌ی دیکە .

رێکخراوەکە لە بەیاننامەکەیدا دووپاتی کردووەتەوە کە دانیشتووانی ئەو دوو گەرەکە هەژارە ماوەیەکی دوورو درێژە بە دەستی کەم ئاوی‌یەوە دەنالێنن کە ناچار دەبن ئاوی بیر بەکار بهێنن .

بەیاننامەکە پەنجەی راکێشاوە بۆ ئەوە کە لەم خۆپیشاندانەدا چەندین ئەلقە گوێ‌و بەکرێگیراوی خومەینی بریندار بوون سەرەرای سووتان‌و ئاگرتێ بەردانی چەندین ئۆتۆمبیلیان لە لایەن خۆپیشاندەرانەوە کە دەیەها کەسیان لە بەندیخانەی ئیڤین توند کراوون .

گرتنی ئەفسەران لە لیبیا

سەرچاوەکانی بەرهەلستکارانی لیبیا لە لەندەن ووتوویانە کە رژێمی لیبیا پێنج فرۆکەوانی لیبیایی‌یان پێش چەندرۆژێك گرتووە بە تاوانی نەخشەدانان بۆ کوودەتایەکی‌سوپایی ، رژێمی قەزافی برووخێنێت .

هەمان سەرچاوە ووتوویانە سەرەکی موخابەراتی لیبیاو دەست‌و دایەرەکەی بەر لە چەند مانگێك دەستیان بە گرتنی ژمارەیەکی زۆری ئەفسەرانی لیبیا کردووە بە تاوانی جۆر بە جۆرەوە بەتایبەتی ئامادە بوونیان بۆ رێکخستنی کوودەتایەك بۆ رووخاندنی رژێمی قەزافی .

بەرهەلستی‌کارانی لیبیایی دووپاتیان کردووەتەوە کە هێزەکانی بەرهەلستیکاری لە تێکۆشانی خۆیاندا بەردەوام دەبن بۆ رووخاندنی رژێمی قەزافی .

Institut Kurde de Paris

● ئافرەت لە ڕادەی باوەڕپێکراویدا بوو

لەم تێڕوانینەیش‌دا ئەو باری هاوسەنگی‌یە هەڵناوەشێنینەوە کە لە پەیوەندی‌ی نێوان ئافرەت‌و پیاودا دەمانەوێت بەڵکوو دووپاتی دەکەینەوە چونکە ئافرەتانی عیراق بەردەوام ئیلحاحیان لە من‌و لە سەرکردایەتی دەکرد ئەو شێوازە بدۆزینەوە کە بە هۆیەوە ئافرەتی عیراقی بەشداری‌ی جەنگ بکات لەگەڵ هەموو ئەو شی‌کردنەوانەدا کە دەربارەی ئەم هەڵوێستەی خۆمان پێشکەشمان کردن ئەوا ئافرەت

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە چاوی بە دەستەیەکی تری ئەوانە دەکەوێت کە زێڕیان بەخشیوە

« پاشماوە »

خۆمانیشەوە لە خوای مەزن داواکارین توانامان پێ‌ببەخشێت زۆرترو زۆرتر خزمەتی عیراق بکەین‌و تواناماں پێ‌ببەخشێت لە ڕادەی باوەڕپێکردنی هەموو لایەك‌دا بین لە بنیاتنانی عیراق‌و لە ڕەت‌کردنەوەی دەستدرێژی‌دا بۆ سەری لە هەر کەسێکەوە بێت .

سڵاوم بۆ هەموو خێزان‌و کەس‌و کارتان .. ئێمە بە تەنگی ئەوەوەین هەموو عیراقی‌یەك دەورێکی لە ئەنجامەکانی ئەم ڕاوەستانە مەزنەدا هەبێت کە وەك وتم لە مەسانەیەکی کاتی‌ی ئەوتۆدا بە هەزاران‌و سەدان بەڵکوو هەزاران ساڵ لە مەودوا باس

هەر بە دووی دەورێك‌دا دەگەڕا وای لێ‌بکات پایەی لە مێژوودا زۆرتر لەبەرچاوو ئاشکرا تر بێت ئەوەبوو هەلەکە هات‌و دۆخیش هات بۆ ئەوەی بانگ لە ئافرەت بکەین بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی ئیزافی کار بکات بۆ دووپات‌کردنەوەی دەوری خۆی .. بە چی .. بەوەی لە خسڵەکانی دەیبەخشێت بۆ پاڵپشتی‌ی جەنگ‌و پتەوکردنی بازووی پیاو لە دەست‌وەشاندن لە دوژمن ئەو دەستوەشاندنەی دوژمن شایستەیەتی، لە داکۆکی‌کردن لە عیراقی مەزن بەم جۆرەیش ئافرەتی عیراقی ئەوساو ئێستایش وەك بۆی دەچووین لە ڕادەی باوەڕپێکراویدا بوو هەروەها لەو شوێنە شیاوەدا بوو کە ئێمە بە تەنگەوەین‌و لەوپەڕی شانازیدایین کە پێ‌ی گەیشتووە . ئافرەتی عیراقی بەرلە جەنگ ئەرکێکی دیاری‌کراوی لە خێزان‌دا ڕادەپەڕاند سەرەڕای ئەرکە ئاسایی‌یەکانی لە چێوارچێوەی کاری خۆی لە کۆمەڵ‌دا کە جەنگیش هەڵگیرسا ئافرەت وای لێ‌هات دوو ئەرکی بەڕێوە دەبرد ئەرکە کۆنەکەی زانراوەو ئەرکە نوێ‌یەکەی ئەوەیە کە دەوری باوك لە خێزان‌دا ببینێت کاتێك باوك لە بەرەکانی جەنگ دەبێت بەم چەشنە دەوری ئافرەت بەرز بووەوە بە کردەوەی فیعلی لە ئەنجامیش‌دا دەوری ئافرەت لە مێژوودا بەرزبووەوە .. وەك چۆن دەوری پیاوانی عیراق بە ژمارەیەك کە موبالەغە ناکەم ئەگەر بڵێم سەدان‌و هەزاران ساڵی تر باس‌دەکرێت دەوری عیراقی‌یە پاڵەوانەکان بە ئافرەت‌و پیاوەوە باس‌دەکرێت لە بەرگری کردن‌و پاراستنی عیراق‌دا لە دژوارترین بارو دۆخ‌دا کە نەتەوە لە ژیانی خۆیدا پێیدا تێپەڕبێت لە کاتێك‌دا کە

چەندین بالاو بالا دەنوشتێتەوەو چەندین سەریش لە بەردەمی دوژمنان‌دا لە وولاتی عەرەب‌دا کڕنووش دەبات‌و دادەنەوێت ئەوا تیشك لە عیراقەوە بەرزو بڵند دەبێتەوە بۆ ئەوەی یاخی‌بوون لە حاڵەتی کارەسات‌و سەردانەواندن‌و قبووڵ‌کردنی بێگانە لە داگیرکردنی خاکی نیشتمانیدا ، ڕابگەیەنێت بەمەیش

بێت لە چوارچێوەیەکی شیاو لە مێژوودا بۆ پیاو و ئافرەتانی عیراقی‌و بۆ هەموو عیراقی‌یەکان بە منداڵ‌و پیرەمێردەوە لەبەر ئەوەیە ئێمە زۆر پێخۆشحاڵین بە ئەنجامەکانی ئەم دەستپێشکەری‌یە نوێ‌یانە کتە شوێن‌و پایەی ئافرەتی عیراقی فراوان کردەوەو خستیە پلەیەکی بەرزترەوە بۆ ئەوەی ئەم دەورە لە

دەکرێت‌و هەروەها شوێن پەنجەی‌دیاریان لەم کاروانەدا هەبێت چونکە ئەمە شکۆیەکی مەزنەو لە هەمان کات‌دا نامانەوێت هیچ عیراقی‌یەك لەم شکۆوە دوورەپەرێز بێت یان ئامادە نەبێت چونکە ئەوەی دوورەپەرێز دەبێت لەوەی هەڵوێستێکی ئاشکرای هەبێت لە بەشداری‌کردن لەم شکۆیەدا ئەوا لەژێر باڵەپەستۆی هەست‌کردن بە دەوری دواکەوتوویی خۆی لە کەسانی تردا دەژێت‌و لە ژێر باری هەست‌کردن بە بچووکی‌دا دەژێت کە نەخۆشی‌ی سیاسی‌و کۆمەڵایەتی‌ی زۆری لێوە پەیدادەبێت .

نامانەوێت هیچ عیراقی یەك لەم شکۆوە دوورە پەرێز بووەستێت

عیراق جۆرە بارێکی بێ‌وێنەی تاك تۆماردەکات .

چونکە ئەو بارانە کەمن کە عەرەب لە چوارچێوەی یەك هەرێمەوە ، بەرانبەر بە دوژمنی نەتەوەی عەرەب ڕاوەستابێتن‌و بەسەریدا سەرکەوتبن بگرە لە قادسیەی یەکەمیش‌دا عەرەب لە چوارچێوەی بانگ‌ڕاهێشتنی ئیسلامی‌و لە چوارچێوەی هاریکاری‌ی هەموو عەرەبە موسولمانەکانەوە لە جەزیرەو لە عیراق‌دا بەرەنگاری فارسە مەجووسەکان بوونەوەو لە حاڵەتێکی ڕاپەڕیندا بوون لە چیوارچێوەی پەیامی ئیسلامی‌یەوە .

بێ‌گومان ئەم چەشنە دەورەو ئەم چەشنە هەڵوێستە ناکرێت ئەوە نەبێت بەرزو نەخشێنراو

مێژوودا بینراوبێت وەك چۆن ئێستا بینراوە .

● ئەم بەخشینەمان لەلا کوت‌وپڕو ناکاو نەبوو

ئێمە ئەم بەخشینەمان لەلا کوت‌وپڕو ناکاو نەبوو چی لە لایەن پیاوانەوە بە خوێن‌و غەیری خوێن یان لە ئافرەتانەوە هاتبێت بەم دڵسۆزی‌یە تەواوە بۆ نیشتمان‌و بەم پەروەردە ڕاست‌و دروستەی ڕۆڵەکان‌و بەم پشتگیری‌یە بڵندو یارمەتی‌دانە بەرزەی پیاوان‌و پشتگیری‌کردنیان لە بەرەکانی جەنگ‌دا لە پێناوی ئەوەی سەری هەموو بە بڵندی بمێنێتەوەو ئاڵای عیراق بە بەرزی بشەکێتەوەو خاکەکەی بە پێشێل‌نەکراوی بمێنێتەوەو لەلایەن

..لەبەر ئەوەیە ئێمە بە تەنگی ئەوەوەین هەموو عیراقی‌یەك بە هۆنراوەو بە ووتارو بە کاری ئیزافی لە دەزگاکەی خۆیداو بە پەروەردەکردنی منداڵەکانی خۆی پەروەردەکردنێکی نیشتمانی‌ی ڕاستەقینەو بەو قسەیانەی کە بە جەنگاوەری دەڵێت کە لە بەرە دەگەڕێتەوە ئەو قسانەی کە وورەی پتەو دەکات‌و بە جەنگین‌و بە بەخشین ئەوا هەموو ، هەریەکەشیان شوێنی خۆی دەبێت‌و بە گوێرەی بارو دۆخی خۆی‌و بە گوێرەی تواناکانی خۆی‌و بەگوێرەی ئەو دەورەی داوای لێ‌کراوەو شوێنێکی ئاشکرای لەم ڕەوتەدا هەبێت چونکە ئێمە دەمانەوێت ئەم شکۆیە بۆ هەموان بێت‌و ئێمە لامان ڕوون‌و ئاشکرایە هیچ کاروان‌و ڕەوتێکی مەزن ناگاتە ئەو ڕادەیە ئەگەر هەموو گەل بەشداری‌ی تێدا نەکەن بەرەو یەك لاو بە یەك گیان ئەگەرچی دەورەکان یەك بە شوێن یەك‌دا بێ‌و شوێن‌و پایەکانیش جۆراو جۆربوون ؛

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندە لە سەرکردەی فەیلەقی یەکەوە

هەڵوێستێکی مەزنی گەلی کوردمان لە جەنگی ڕۆژهەڵاتی قەڵادزە

لیوا ڕوکن پێشەوای فەیلەقی یەك بەڵێنی‌دا بە سەرەکی فەرماندە موهیب ڕوکن صدام حسین پێشەوای گشتی هێزە چەکدارەکان کە شەڕی سەربازەکانمان لەمەولا باشترو توندتر دەبێ بۆ شکاندنی هەموو هەوڵێکی تاوانبارانە هێزەکانی ڕژێمی کینەلەدڵی ئێران کە بۆ پیس‌کردنی خاکی پیرۆزمان بیدەن

هەروەها لەو بروسکەیەیدا کە بەرزی کردەوە بۆ سەرەکی بەڕێز ئەوەی دووپات‌کردەوە کە سەربازە نەبەزەکانی هەمیشە چاوەڕێ‌ی ئەوەن هەموو جۆرە ئەرکێکی پیرۆزیان پێ‌بسپێرێ لەپێناوی سەربەرزی‌و شەرەف‌و پایەبەرزیداو ئازایی‌و تاوو هێزی هەڵمەتیان لە پێشەوای پاڵەوانیان صدام حسینەوە وەردەگرن .

ئەمەیش دەقی بروسکەکەیە :

لە : پێشەوای فەیلەقی یەکەوە بۆ : بەڕێز سەرەکی فەرماندە موهیب ڕوکن صدام حسین سەرکردەی گشتی هێزە چەکدارەکان .

سڵاوی سەرکەوتنی پیرۆز لەم مانگە پیرۆزەدا ..

سەربازەکانت لە فەیلەقی یەکدا لەو کاتەدا کە پیرۆزبایی و مژدەتان پێشکەش دەکەن بەبۆنەی سەرکەوتنە گەورەکەیانەوە لە جەنگی ڕۆژهەڵاتی قەڵادزەدا زۆر سەربەرزن بەو فەرمانەی جەنابتان بە پایەبەرزکردنیان بەهۆی پایەبەرزکردنی هاوڕێیان شەهیدی پاڵەوانمان صدام لازمەوەو گەورەترین سوپاس‌و ستایش پێشکەش جەنابتان دەکەن .

شەهیدی پاڵەوان بەر لە دەستکردن بە کار بەڵێنی سەرکەوتن یا شەهیدبوونی پێدابووین‌و بەوەفایش بوو بۆ بەڵێنەکەی‌و کاتێ کە بە تەلەفۆن نامە پیرۆزەکەتانمان پێگەیاند لە بەرەبەیانی ڕۆژی ٢٧ی حوزەیراندا وەك هەموو ئەو جەنگاوەرانە بوو کە پێشبڕکێ دەکەن بۆ سەرکەوتنە سەرشاخ بە هەموو سەربەرزی‌و نەبەردی‌یەکەوە چونکە باوەڕیان بە سەرکەوتن‌و گەیشتن بە ئامانج‌و چاودێری کردنی خێزانەکانیان هەیە لەلایەن سەرەکی فەرماندەوە پاش شەهیدبوونیان . بەم جۆرە لووتکەی ئەو شاخانەیان کرد بە ئاگر کە بێزاربوون لە پیس‌کردنیانەوە لەلایەن دوژمنەوەو دوژمنیان سووتاندو لەشیان هەلاهەلا کرد .

ڕۆڵەکانی گەلی کوردستان لەم ناوچەیەدا هەمان هەڵوێستی سەربازە جەنگاوەرە دلێرەکانیان هەبوو و پێشبڕکێیان دەکرد بۆ بەشداری‌کردن لەجەنگداو بۆ یارمەتیدانی هێزەکانمان لەپێناوی پاراستنی شەرەف‌و سەربەرزی‌و پایەبەرزی‌و نیشتمان‌و سەرکەوتنی پێشەوای سەرکەوتووانا صدام حسین .

گەورەم سەرەکی فەرماندە

هەروەك چۆن بە ئارامی‌و وردی‌و ڕێکوپێکی‌و کوتوپڕو پەلە نەخشەی جەنگەکەی ڕۆژهەڵاتی قەڵادزەمان کێشاو تازەترین هۆی ڕاپەڕاندنیمان ئامادەکرد بەجۆرێکی وا هێرشەکەمان هێرشێکی ناکاوو بەتین‌و سەرسامکەر بێ بۆ دوژمن وا بەڵێن بە جەنابتان دەدەینەوە کە شەڕی داهاتوومان باشترو توندتر بێ بۆ سەرکوت‌کردنی هەر هەوڵێکی تاوانبارانە کە دوژمن بیەوێ بیدا بۆ پیسکردنی خاك‌و شاخمان‌و ئازارگەیاندن بە گەلمان لە باکووری خۆشەویستمانا .

بەڵێنی پیاوبێ کە هەمیشە ئەو سەربازانەت بین کە یەك پێش‌یەك بکەون بەرەو سەربەرزی‌و بەجێ‌هێنانی ئەرکی پیرۆز لەپێناوی پایە بەرزی‌و شەرەف‌و سەربەرزی‌و هێزو تواناو دلێری‌و هەڵمەتمان لە سەرەکی پاڵەوانمان صدام حسینەوە وەردەگرین .

لیوا ڕوکن
پێشەوای فەیلەقی یەك

پارێزگای سلێمانی هەروەکوو پارێزگاکانی تری عیراق دەستی کردووەو بەردەوامە لە کۆکردنەوەی ئاڵتوون بۆ پشتگیری‌کردنی باری ئابووری وولاتمان لە جەنگی پیرۆزیدا جەنگی قادسیەی صدام دژی ڕژێمی ئێرانی‌ی ڕەگەزپەرست .

بۆ پشتیوانی جەنگی ڕەوامان جەماوەری سلێمانی فراوانترین کاری زێڕ بەخشین

هەر بەم بۆنەوەیە سەرلەبەیانی‌ی ڕۆژی چوارشەممەی ڕابوردوو بەڕێزجعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانی سەرەکایەتی‌ی کۆبوونەوەیەکی فراوانی بە ئامادەبوونی دوکتور نجم عبدالله العراقی ئەندامی نهێنی‌ی لقی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە سلێمانی‌و هەموو قائمقام‌و بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی‌یەکان‌و کادران‌و کارگێڕانی حزب‌و سەرەکی یەکێتی‌و ڕێکخراوەکان کرد لەم کۆبوونەوەیەدا بەڕێزان پارێزگارو لێپرسراوی حزب‌لە سلێمانی دوو ووتاریان خوێندەوەو تیایدا پێشەکی ستایشی چالاکی‌ی ئەو

لیژنانەیان کرد کە بۆ ئەم مەبەستە هاتوونەتە کایەوە پاشان ئەوەیان دووپات‌کردەوە کە ئەم بانگەوازە بۆ کۆکردنەوەی ئاڵتوون لە سەرانسەری عیراقدا هیچ پەیوەندی‌یەکی بە بارو دۆخی ئابووری‌ی وولاتەکەمانەوە نیە بەڵکوو بە پێچەوانەوە ئەم لایەنەش لەگەڵ هەردوو لایەنی سەربازی‌و سیاسی وولاتەکەماندا لە ئەوپەڕی لووتکە بڵندی‌دایەو لەم

بارەشەوە هەزارەها بەڵگەو نموونە بە دەستەوەیە هەروەها ووتیان پێویستە لەسەر ئێمەی کورد لە کوردوستانی عیراقدا بە تایبەتی لە پارێزگای سلێمانیدا هەڵوێستی نیشتمان پەروەری خۆمان بەبێ گەرد بسەلمێنین‌و ئەم

بوارەش یەکێکە لە بوارەکانی تاقی‌کردنەوەی گەلەکەمان‌و لەم ڕووەشەوە دڵنیاین کە جێگای ڕەزامەندی سەرکردایەتی‌ی حزب‌و شۆڕش‌و سەرەکی فەرماندە (صدام حسین)یش . پاشان ووتیان ئەم هەوڵە بۆ کۆکردنەوەی ئاڵتوون لە

هەمان کاتدا ناوەڕۆکێکی سیاسیمان پێ دەبەخشێ بە بەڵگەی ئەوەی کە تا ئێستە ئەو هەوڵانەی لەم بارەیەوە دراون لە پلەیەکی یەکجار سەرکەوتودایەو ئەمەش هەڵوێستی جەماوەرانی کوردو پارێزگاکەمان بەرانبەر بە سەرکردایەتی‌ی حزب‌و شۆڕش دووپاتدەکاتەوە هەروەها بەڕێزان ناوبراوان بۆ سەرەك‌و ئەندامانی

لیژنەکانیان دووپات‌کردەوەکە هەرچەندە ئەو هەوڵەی ئەوان لەم بوارەدا داویانە مایەی شانازی‌یە بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا پێویستە هەوڵی بەتواناتر بدەین ... ئەوەی شایەنی باس‌بێ لەناو مەڵبەندی پارێزگەی سلێمانیدا کە دابەش‌کراوەبەسەر دوو ناوچەدا بۆ کۆکردنەوەی ئاڵتوون تائەمڕۆ توانراوە (١٥) کیلۆو (٦٠٠) گرام کۆبکرێتەوە ئەمەش سەربازی قەزاو ناحیەکان‌و بەجاوپۆشین لە گوندەکانی دەوروپشتیان کە توانراوەلە قەزای هەڵەبجە (٢٢) کیلۆو (٢٢٧) گرام‌و لە پشدەر (١٣) کیلۆو (٧٣٣) گرام‌و لەشار باژێر (٣) کیلۆو لەدووکان (٦) کیلۆو (٢٦٥) گرام‌و لە دەربەندیخان (٥) کیلۆو (٦٣) گرام‌و لە پێنجوێن (٤) کیلۆو (٤٣٠) گرام و لەچەمچەماڵ (٧) کیلۆو لە کەلار (٤) کیلۆو (١٠٠) گرام‌و لە ڕانیە (٧) کیلۆ کۆبکرێتەوە ئەمەش‌هەتا سەرەتای مانگی ئابی داهاتوو بەردەوام دەبێ .

فریا بە تەلەفۆن

Institut kurde de Paris

دەقی وتەکەی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لەکاتی خوانی نان خواردن بۆپیاوە ئاینییە بەڕێزەکان

ئیجتیهاد ناکاو خوانەکا ئیجتیهادبکا لە قۆناغێکـداو ئەنجا لە قۆناغێکی تردا ئیجتیهادبکا لە کاتێکی وا کە خۆی دروستکەری گەردونو ئاسمانو زەوی‌یە بەڵکو وەك لامان وایە خوای گەورە ئاینو پێغەمبەران یەك لەدوای یەك دێنێو کاتی ئەو بیروباوەڕانـــــە دەسنیشان‌دەکا کە دەیەوێ بڵاویان‌کاتەوەو خەڵـك پێرەوی پێ‌بکەن لەگەڵ گوڕانو پێشکەوتنی ئەقڵو دەروونو توانای خەڵکداو لەم بارەیەوە چاودێــری پێشکەوتن دەکاو بەم جۆرە دەبینین هەتاکو لــە قورئانی پیرۆزیشدا ئایەتی وا هەیە بە ئایەتی تـر نەسخ‌کراوەتەوەو لایەکی گرنگی ئەوەیش کە خوای گەورە بۆیە عەرەبی بـۆ دەورێـکی پێشەوایانــە هەڵبژاردوە بۆ مرۆڤایەتی چونکە عەرەب مەنتیقین‌و

مەبەستمان بەمە خومەینی فەرمانڕەوای ئێرانە بـەڵام چونکە ئیمانمان بە بیروباوەڕ هەیەو چونکە بەپێی ئەقڵ دەجووڵێینەوە نابێ هەڵوێستمان هەڵوێستێکی هەڵچوو بێ بەرامبەر بە ڕەفتارەکانی بەڵکو پێویستە لەسەرمان هەمیشە لە دەرگای ڕاست‌بدەینو بــە شێوەیەکی ڕاست ڕەفتاربکەینو تاوانی بەســەرەوە بهێڵینەوە و وای لێ‌بکەین خۆی بخزێنێتە سووچێکی واوە بەغیلی پێ‌نەبرێ لەبەردەم گەلیاو لەبەردەم جیهانا

لەم شوێنەیشدا پێویستە برایان ستایشــی بەرزی سەرکردایەتیتان پێ بگەیەنم بۆ هــەوڵو کۆششتان لە پێناوی بیروباوەڕی ڕاستداو لە پێناوی ئەوەی کە عیراق لەسەر ئەم بیروباوەڕە راستانە بێ

عەرەبەکان پەیامەکانی ئاسمانیان هەڵگرتووە و سەرکردەی بیروچەك بوون

بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

برایان پیاوە ئاینییە بەڕێزەکان بەخێر بێن.. لەم ڕۆژە پیرۆزانەدا بەبەك دەگەین‌و لەم مانگـــە پیرۆزەدا مانگی ڕەمەزانی بەخشندە کە خواوەنـدی گەورە بە دوو شتی سەرەکی پایەبەرزی کردوە کـــە برێتین لەوەی ئەو مانگەیە کە خواوەندی گـــەورە قورئانی پیرۆزی تیا هێناوەتە خوارەوەو یەکێ لـــە شەوەکانیشی شەوی قەدرەو .. برایان کاتێ کە لەم مانگە پیرۆزەدا بەیەك دەگەین و گەلو سوپامان لەو بارەدایە کە ئاگادارن لێی دەبێ بە دەروونێکـــی زیندووەوە بەشێ لەو دەرس‌و پەندانە بێنینەوە بیر لەوانەی یارمەتیمان بدا لەسەر ڕووبەڕووبوونی ژیان‌و ئامادەکردنی پێداویستەکانی باوەڕی ڕاستەقینە ٠

خواوەندی گەورە قورئانی هێنایە خــوارەوەو پەیامەکەی تیا داناوە کە بۆ مرۆڤایەتی ئاراستە کردوە .. ناردیە خوارەوە بۆ سەر پێغەمبەری گەورە محمد درووودی خوای لێ‌بێ کە نەخوێندەواربوو و قورئان عەرەبی بوو و بە زوبانی عەرەبی بوو .. ئایا بۆچـی خواوەندی گەورە نەخوێندەواری‌یەکەی پێغەمبــەری پیرۆزی‌کرد بە نیشانەیەك‌و بۆچی قورئانی کرد بـــە عەرەبی‌و بە زوبانی عەرەبی یا پێش ئەمەیش بۆ هەموو پێغەمبەرەکان پەیامەکانیان لە خواوەندی ئاسمـــانو زەوی وەرگرت‌و لەم خاکە بەخشندەیی‌یەدا دابەزێنران کە نیشتمانی عەرەبە ٠

ئێمە لەمەدا باسی لایەکی ئەوە دەکەین کە بــە پێویستی دەزانین نەك هەموو ئەو لایانەی کە لامان وایە ئەم مانا پیرۆزانەیان تیایە ٠

عەرەب پەیامەکانی ئاسمانیان هەڵگرتوە

شعووبی‌یەکان لایان‌وایە نێرراو پێغەمبــەران بۆیە هاتن بۆ ئەم شوێنە یاخود بۆیە خوا ئەم نەتەوەیەو شوێنەی بێ پایەبەرزکردن کە نیشتمانی عەرەبە بــۆ ئەوەی دەروونی ئەم نەتەوەیە پاك بکاتەوە لەو هەموو بەدڕەفتاری‌یەی کە کردوویانە مەبەستیشمان لـــە شعووبی‌یەکان ئەوانەیە کە لە دڵا ڕقیان لە عەرەب‌و نەتەوەی عەرەب‌و تانوپۆیەتی‌و نامانەوێ زۆر لەسەر ئەمە بڕۆین بەو بەڵگەو نیشانانەی کە لە قورئانـــی پیرۆزدا باسیان‌کراوە بە دەق‌و بە ئایەتی ئاشکرا یـا بەوەی کە ئەقڵ هەستی پێ‌دەکا بەڵام ئێمە هەر باســی لایەکی ئەوە دەکەین لەو کەم وکووڕی‌یەی لە ئەقڵـــی ئەوانەدا هەیەو دەڵێین ئەگەر ئاینی ئیسلام هەر بــە تەنیا ئاینی عەرە ب‌بوایە یانی ئەگەر خوا بیویستایە ئاینی ئیسلام بۆ ئیشتمانی عەرەب دانێ بە تەنیا ئەوا ئەمانوت ئەم جۆرە قسەیە بنەڕەتێکی وای هەیە ڕێی تێ بچێ بەڵام وەکو دەزانن ئاینی ئیسلام‌و ئاینیـــە ئاسمانی‌یەکانی تر بۆ هەموو مرۆڤایەتی هاتون‌و بـــۆ شوێنێ یا کاتێ تەرخان نەکراون‌و لەمەیش بەولاوە عەرەب‌بوون ئەوانەی پەیامەکانی ئاسمانیان لـــــە دەرەوەی نیشتمانی عەرەبدا بڵاو کردەوەو بەم جۆرە پێشەوای بیرو چەك‌بوون لە بەرگری‌کردندا لــــەم بیروباوەڕانەو لە بڵاوکردنەوەیاندا بە فراوانتریـــــن شێوە ٠

دەورێکی پێشڕەوانە بۆ عەرەب

کەوابوو خواوەندی گەورە عەرەبی بەم سیمایانە پایەبەرزکردوەو دەیەوێ بەهۆیانەوە بانگ‌و پەیامەکان بگەیەنێتە دوورترین شوێن لەزەویداو لە قورئانـــی پیرۆز خۆیدا بەڵگەی زۆرمان هەیە لەسەر ئەوەی ئـەو دەورە کە دراوە بە عەرەب دەورێکی پێشەوا بانەیە نەك وەك ئەوەی کە شعوبی‌یەکان دەڵێن «کەوا خوا چەندەها پەیامی ناردەخوارەوە بۆ نیشتمانی عەرەب‌و چەندەها پێغەمبەری ناردەسەر نیشتمانی عەرەب چونکـــە

کەم‌وکوڕی‌یان تیایە » زۆر لەو بەڵگانەی کە لە قورئانی پیرۆزدان لەو شتانەن کە لە دوورگەی عـــەرەب‌و نیشتمانی عەرەبدا هەستیان پێ‌دەکرێ‌و دەبینرێن .. بەڵکو هەندێ ئایەتی قورئان‌و هەندێ حەدیثی پیرۆز بە ئاشکرا ئەوە دەسنیشان دەکەن کـە ئایـــەت‌و حەدیثەکان لایە لەو ڕەوشت‌و ڕەفتارو نەریتانـــەی پەسەند کردوە کە خوای گەورە بە سوودبەخشـــی بینیون یا پێغەمبەری گەورە ڕازی‌بوە لێیان ٠

ئایا بۆ قورئانی پیرۆز بەڵگەی دەسنیشانکراوی هەست‌پێ‌کراوو بینراوی وای پەسەندکردوە کە لـــە نیشتمانی عەرەبدا زیاترن لە شوێنی تر و بەڵگەی تری پەسەند نەکرد لە دەرەوەی نیشتمانی عـــەرەب .. هەندێ خوانەناس دەڵێن ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە قورئانی پیرۆز محمد «درووودی خوای لێ‌بێ» دایناوەو لە خواوە نەهاتوەتە خوارەوەو ئێمەیشـــ دەڵێین‌و ئەمە لە دەروون‌و ئەقڵمانا ئاشکراو قووڵە کە ئەم قسەیەیش بێ ئەساسە چونکە خواوەندی گەورە ویستی بەم بەڵگە ئاشکراو هەست‌پێ‌کراوانە کـــە پێشەواکان لە پلەیەکی باوەڕو بەڵگەدا ئامادە بکاو .. دەکرێ بەڵگەیش شتی تری لەسەر بنیات بکرێ‌و هەر ئەو نموونانە بەس نەبن کە لە قورئانی پیرۆزدا هەن‌و چاودێری خواوەندی گەورە لە نەتەوەی عەرەب لـــەم نموونەیەدا بۆ ئەوەیە کە دەورێکی پێشەوایانە بگێڕێ لای هەموو نەتەوەکانی سەرزەوی بەهـــــۆی بڵاوکردنەوەی بانگی ئیسلام‌و پێرەوی‌یەکانی ٠

دەگەڕێینەوە سەر لایەکی ئەو پەندەی کـــە خواوەندی گەورە ویستی کە نەخوێندەواری‌یەکـــەی پێغەمبەری گەورە محمد «درووودی خوای لێ‌بێ»ی پێ بکا بـــەنیشانەیەك لەم بارەیەوە دەمانەوێ خاڵێکـــی سەرەکی دەسنیشان‌کەین هەندێ کەس هەتاکـــو ئەوانەیش کە نیازو مەبەست پاکن دەکەونە هەڵەوە کە لایان‌وایە عەرەب ئەو کاتەی کە قورئان هاتە خوارەوەو ئەو کاتەی کە محمدی پێغەمبەری خوا «درووودی خوای لێ‌بێ» نێررا بۆسەر خەڵك لە بارێکی زۆر نزمدا بوون بە ڕادەیەکی وا لەگەڵ نەتەوە هاوچەشنەکانی تـردا بەراورد دەکران‌و ئێمە لەسەر ئەمە دەڵێین شتێکـــی ئاشکرایە کە بە موسوڵمان‌بوونیان عەرەب گیانیـــان تێ‌کرا .. یان دەورە پێشەوایی‌یەکەیان مانایەکـــی ئادەمیزادانەو پەیامگێڕانەی قووڵ‌و فراوانی پەیداکردلە ژیان‌و لە پێوەندیدا بە خواوە ٠

بەڵام ئەو کاتە عەرەب کەلێنی ئاشکرایشیـــان تیابوو و مانای ئەمەیش لە قورئانا هەیە .. بـــەڵام لەسەرمانە بیر لەوەیش بکەینەوە کە نەتەوەکانـــی سەرزەوی لەو کاتەدا چۆن‌بوون لەگەڵ ئەم کەلێن‌و کەم‌وکووڕی‌یە ئاشکرایانەدا لە ڕەوشتی عەرەبداو لە بیرکردنەوەیاندا ئەو کاتە قۆناغەکەیان بە گوێرەی ئەوەی لە بەراوردکردنا جیایان بکەینەوە لە نەتەوەکانی تر ئەوە دەگەیەنێ کە پێ‌گەیشتبوون و مەنتیق لایان گەشەی‌کردبوو و وێژە گەشەداربوو گـــــەورەی بازرگانیش بوون‌و لە شتی‌ترو تـردا ، ئەگەڕێینەوە سەر لایەکی بابەتەکەمان‌و ئەوەی ویستمان باســی بکەین ٠ لامان‌وایە نەخوێندەواری .بەو پێ‌یەی کـــە یەکێکە لە نیشانەکانی پێغەمبەری گەورە محمـــد «درووودی خوای لێ‌بێ» مانای زۆری هەیە لە هەموویان گرنگتر ئەوەیە کە خواوەندی گەورە ویستی گومان لە مێشکی ئەوانە دوورخاتەوە لەو موشریکانەی کـــە دەیانەوێ ماسی لە ئاوی لێڵدا بگرن و بڵێن ئەگەر محمد «درووودی خوای لێ‌بێ» ڕۆشنبیر بوایـــە وەك (ورقەی کوڕی نوفل) هەندێ کەس دەیانوت محمـــد قورئانی داناوە .

کاتێ کە باوەڕمان وایە کە سەرچاوەی ئاین‌و پێغەمبەران هەمووی خوای گەورەیەو.. خوای گەورە

توانای ئەوەیان هەیە خەیاڵ‌بکەنەوەو بیر بکەنـــەوەو بگەنە بڕیاری گشتی بەهۆی دیاردەی بچووکـــەوەو چونکە خوای گەورە بە دەست‌لێدان یا بە بینیـــن دەسنیشبان‌ناکرێ بەڵکو بە ئەقڵ هەستی پێ‌دەکرێ‌و بە دەروونی پڕباوەڕەوە دەیگەینێ ٠

ئەم سیمایە کەلە عەرەبدایە بوو بەهۆی ئەوەی خوای گەورە ڕێزیان لێ‌بگرێ‌و پشتیان پێ ببەستـــێ بۆ ئەوەی دەورێکی پێشەوایانە بگێڕن لە گەیاندنـــی پەیامەکانی ئاسماندا .

بەڵام لەبەرچی قورئان عەرەبی‌یەو بە زوبانی عەرەبی‌یە ئەوەی لەم بۆنەیەدا دەمانەوێ‌و لەسەری دەوەستین‌و لایەکی سەرەکی‌یە ئەوەیە برایان وەك دەزانن زوبـان هۆی قسەکردن و تێگەیشتن نیە بە تەنیا بەڵکو هۆ و ڕێکەی بیرکردنەوەیە ٠ وە چونکە خوای گەورە عەرەبی بە دەورێکی پێشەوایانە پایەبەرزکردوە لەم پەیامەدا ئەوەی هەڵبژارد کە قورئان عەرەبی بێ‌و بـە زوبانی عەرەبی بێ چونکە هەر زوبانی عەرەبـــی دەتوانێ بە ڕوونی‌و بە بیرێکی عەرەبی‌یـەوەو بـــە ئەقڵیەتێکی ئەوتۆوە دەرکەوێ کە عەرەب بەم دەورەوە ببینێ کە دەسنیشانمان کرد نەك بە دەورێکـــی پێچەوانەی ئەمەوە ئابەم جۆرە تێگەیشتنە دەتوانرێ لە مانای قورئانی پیرۆزو ناوەڕۆکەکەی بگەین .

برایان لەمەوە بۆ هەموومان دەردەکەوێ ئێمەی عیراقی‌و چونکە بەشێکین بێجگە لەوەی کە بەشێکین لەم باوەڕە ئێمە بەشێکین لەوەی کە داوا دەکرێ لـــە عەرەب کە پێی هەڵسن لەو دەورە پێشەوایانە بـــۆ گەیاندنی ئەو بیرو باوەڕە قووڵانەی کە لە قورئانـــی پیرۆزدا هاتوون بە دوورترین نوختە لە زەویدا بەڵام ئەم گەیاندنە بە شێوەی نموونە دەبێ .. بەجۆرێ ڕەفتاربکەین کە کارێکی وا بکا ئـــەو بیروباوەڕەی ئیمانمان پێی هەیە لە دوورترین نوختـــــەی سەرزەوی‌یەوە ببینرێ .. بە هەمان ئەقڵ‌و زانایی‌و بیروباوەڕەوە ڕەفتار بکەین کە باوباپیرمان ڕەفتاریان پێ‌کردوە یا بە هەمان ڕێبازدا کە باوباپیرمان ڕەفتیان پێ‌کردوە لەمەوبەر بەرامبەر بەم بیرووباوەڕانە .

برایان بەم جۆرە جونکە ئێمە بەپێی ئەقـــــڵ دەجووڵێینەوە لامان‌وایە وەك وتم ئەوەی هەندێ بە باری ناکۆك‌و دیاردەی ناکۆکی دەزانن لە گەردووندا ئێمە بە باری هاوسەنگی دەزانین لە گەردووندا لـــــە دایك‌بوون‌و مردن .. شەوو ڕۆژو شتی تر بەم پێ‌یە هەمیشە خۆمان ماندوودەکەین بۆ ئەوەی لـــــە تێڕوانینمانا بۆ ئاین‌و بۆ ژیان هاوسەنگ ببین [illegible] ئەمەیش سوود لە ڕەوشتی لەمەوبەری باوباپیرمـــان دەبینین‌و دەیهێنینەوە بیر لەگەڵ بیروباوەڕە بەرزەکانی ئاینە پیرۆزەکەمانا .

بەم جۆرە دەبینن ئەوەی کە دەڵێ موسوڵمانە بە گوێی ساکارترین بیروباوەڕی ئیسلام ناکا چونکە لە ئیسلام ناگا وەك ئەوەی پێویستەو چونکـــە دەوری پێشەوایەتی ناوێ‌و مەبەستیشم بە دەوری پێشەوایەتی ئەو دەورە نیە کە بڕێتی بێ لە دەستەڵات بەسەرا داسەپاندن‌و زۆر لێ‌کردن بەڵکو ئەو دەورەی کـــە قوربانی‌و خزمەتی تیابێ ٠

خواوەندی گەورە عەرەبی جیاکردەوە یا ئـەم دەورە پێشەوایەتی‌یانەی پێ‌سپاردن چونکە لـــــە قوربانیداناو لە خزمەتکردنی هەموو موسوڵمانـــان‌و بیروباوەڕا دەورێکی جیاوازی پێ داون ٠

دەڵێم چونکە ئەو بە لێکدانەوە عەرەبی ڕازی نابێ بۆ بیروباوەڕی ئیسلام‌و بەم جۆرە بـــــە دەورە پێشەوایەتی‌یەکەیان ڕازی نابێ لەوەدا کە مـــانای ئیسلامی تێ‌بگەیەنن بەڵکو دێ دەورێکی پێشەوایانـــە بۆ خۆی دادەنێ بێ‌گومانین لەوەدا کە بەتـــەواوی لەگەڵ کرۆکی بیروباوەڕی ئیسلامدا ناگونجـــێ ٠

بە یارمەتی خوا .. عیراق هەمیشە یەك دەست‌و یەك دڵ‌و یەك ئەقڵ‌بوەو گرنگتریش ئەوەیە یەك دەروون بوە ٠

بۆچی دەڵێم یەك دەروون .. چونکە من وەك لە قورئانی پیرۆز تێ‌دەگەم خوای گەورە ئەقڵی بە باری تایبەتی دانەناوە بەڵکو دەروونی بە بارێکی تایبەتـــی داناوە خوا دەزانێ چی لە دەرووندا هەیەو نەیوتوە ئەزانێ چی لە مێشکدایەکەوا بوو دەڵێم عیراقی‌یەکان هەموو یەك دەروون‌و یەك ویژدان‌و دەروون برێتی‌یە لە دەوری پێشەوایانەی ئەقڵ‌و چونکە ئەو ئەقڵەی بـــە دەروونێکی نازیندوو بێ بیروباوەڕەوە بەسترابێتەوە ڕێی تێ دەچێ پیس‌بێ ٠

عیراقی‌یەکان بە دەروونێکی زیندووەوە ڕەفتار دەکەن

لەبەر ئەوە ئەوەی مەبـــەستمانە ئیستا ئەوەیە کـــە عیراقی‌یەکان هەموو بـــەدەروونێکی زیندوو و بــە یەك ڕێبازەوە ڕەفتاردەکەن‌و ئینشەڵڵاو بە یارمەتی خوا ئێوەو نەوەکانی دواتان لەسەربەرزی بەولاوە هیچـــی ترتان بۆ نانووسرێ‌و وەك چۆن ئێمە بڕوایەکـــی تەواومان هەیە بە ڕاستی ڕێبازەکەمان و هەڵوێستمان ئێمە هەمان بڕوامان هەیە بەهۆی ئەو زانیاری‌یــە دوورو درێژەی کە لامانە کە وا سوپاکەتان هەمیشە هەر سەرکەوتوو دەبێ‌و ئەو دوژمنانەی خراپەیان بـــۆ عیراق دەوێ دەشکێن هەر ڕەنگێکیان هەبێ‌و هـــەر جێگاو ڕێگایەکیان هەبێ لە جیهاندا چونکە ئـــەوان پیاوخراپن‌و هیچ جێگایەکی ڕاستیان نیە لە قیامەتاو ئێمە بڕوایەکی تەواومان هەیە بەوەی کە ئێوەو هەموو عیراقی‌یەکان هەروەك چۆن بەم کۆششە بەردەوام‌بوون لە ڕەوتدا بە هەمان شێوەو بە هەمان تاو لەســـەر ڕەوتتان دەڕۆن تاکو خوا سەرکەوتنتان بۆ دەنووسێ بەسەر دوژمنانتاناو بە سەربەرزی دەژین بۆ وڵاتتان‌و بۆ مرۆڤایەتی ٠

جارێکی تر شانازی دەردەبڕم بەرامبەر ئـــەو هەستە بەرزە ڕاستانەی کە دەربڕان .. باوەڕتان هەبێ کاتێ کە گوێ‌دەگرم لێتان یا لە هەر عیراقی‌یەك لەو منالەوە کە هەستی خۆی دەردەبڕێ تا زاناو پیاوە ئاینیی‌یە بەڕێزەکان لەگەلی عیراق چ‌پیاوی ئاینیی بن یا هەر جێگایەکی تریان هەبێ .. کاتێ کە گوێ لەوان‌و لە هەستیان دەگرم دوو جۆرە هەست دامدەگـــرێ یەکێکیان خۆشی‌یە چونکە ئادەمیزادم‌و کە قسەیەکی وام گوێ‌لێ‌بێ خۆشی بە دەروونی ئادەمیزاد بگەیەنێ دەبێ دڵشادبم .. هەستەکەی تـــر هەســـتی قورسی ئەرکە .. ئەو هەستەی هەر لە زیادبوونایە قورسی ئەرکی هەست بەسەر شانمەوەو قورسی ئەو ئەمانەتەی کە هیوادارم‌و داوا لە خوای گەورە دەکەم کە یارمەتیمان بدا بۆ جێ‌بەجێ‌کردنی بەو شێوەیەی پێویستەو بەو شێوەیەی پیاوچـــاکان ڕازی‌بکـــا هەرچۆنێ بێ گەورەیی ئەرك‌و قورسی‌یەکەی بـــــە یارمەتی خواو بە پشتگیری ئێوەو ئەم گەلە بەخشندە خۆشەوبستە ئەم ئەرکە دەگرینە ئەستۆ .. بـــــە یارمەتی خوا ئەرکەکەمان جێ‌بەجێ دەکەین بـــەو شێوەیەی پێویست‌بێ‌و دۆست دڵخۆش بکاو ڕقـــی دوژمن هەڵبستێنێ .. سڵاوی خواتـــان لێ‌بـــێ‌و و بتانپارێزێ .. سڵاوم بۆ کەس‌وکارو خزمانتـــان‌و هیواداری سەربەرزی هەمیشەیی‌و سەرکەوتنتانـــم خواتان لەگەڵ ٠

Institut kurde de Paris

شۆڕشی بیست و مامۆستا حیلمی و چەند گلەیی یەك

دکتور کەمال مەزهەر

– ١ –

پتر لە سێ مانگ لەمەوبەر مامۆستا حیلمی عەلی شەریف لە «هاوکاری»دا وتارێکی بە ناونیشانی «بەشداری گەلی کورد لە شۆڕشی بیستی عیراقدا» بلاوکردەوە کە کتێبەکەی منی(١) دەربارەی شۆڕشی ناوبراو تێیدا نرخاندبوو ، بەتایبەتی ئەو لایەنەی پێوەندیی بە لێکدانەوەی ماناو مەبەستی «شۆڕش»ەوە هەیە .

هەر زوو ئەو کورتە وەڵامەم ئامادەکرد ، بەڵام بۆ ئەوەی بە تیرێك دوو نیشان بپێکم بلاوکردنەوەیم خستە مانگی حوزەیران کە بەر یادی **پیرۆزی ٦٣ ساڵەی شۆڕشی گەورەی بیست دەکەوێت .**

– ٢ –

ڕۆژی حەڤدەی مانگی مارتی ئیمساڵ لە وەڵامی پرسیارێکی ڕۆژنامەی «العراق»دا دەربارەی ڕەخنەو ڕەخنەکاری گوتومە :

«ڕاستکردنەوەی هەڵەو کەموکورتی‌و کەلێن لە مەیدانی لێکۆڵینەوەی زانستیدا کارێکی ئاسایی‌و بەجێیە ، وانەبێ ڕەوڕەوەی پێشکەوتن لە ئاستی خۆیدا دەوەستێ ... بەڵام بەداخەوە گەلێك جار ڕەخنە لای ئێمە پەڕەی دڵ ئەپێکێ ، ئەو کارەی نە زانستو مەنتیقو ، نە نەریتی پێوەندیی زانیاریی دروست بە هیچ جۆر نایگرنە خۆ» .

هەمان ڕۆژ «هاوکاری» خۆشەویست وتارەکەی مامۆستا حیلمی عەلی شەریفی بلاوکردبۆوە کە بە لای منەوە نمونەیەکی ڕێکوپێکی ڕەخنەسازیی زانستانەیە چونکە مەبەستی بەرودوای ، بەپێی بۆچوونی خاوەنی ، داڕشتن‌و ڕاستکردنەوەیە نەك ڕوخاندن‌و هەڵوەشاندنەوە ، ڕێزلێنان‌و پێزانینە نەك دارکاری‌و فەلاقە . بۆیەکا «چەند گلەیی یەك»ی پڕ لە هەست پێشکەش بەو خاوەن بیرو قەڵەمانە دەکەم کە بەداخەوە «کونجی قەناعەت»یان گرتووە لەکاتێکدا دەتوانن لەگەڵ قەڵەمە خێرخواکانماندا ببنە نمونەو شۆڕەسواری مەیدان . با هیچ نەبێ ئێمەو مانان دەوری ئەو کۆترە پەڕ ڕەنگینە ئاواز شیرینە ببینین کە دەیویست بە تنۆکە ئاوی کانیاوێکی نزیکەوە کڵپەی ئاگری دارستانێك دابمرکێنێتەوە !

« چەند گلەیی یەك »ی

دڵسۆزانەی تریش پێشکەش بەو برا «دڵڕەقانە» دەکەم کەوا دیارە «لەبەر دڵی ناسکی من» نارەوا پێنج ساڵی ڕەبەق «بەشداری گەلی کورد لە شۆڕشی بیستی عیراقدا»یان ئاخنی‌یە زیندانەوە ، هەرچەندە وەك خۆیشیان دانیان پیاناوە «لێکۆڵینەوەیەکی مەوزوعیانەیە»(٢) . هەرچۆن بێ کاریان ڕاست کە ئەنجام دڵیان نەرم‌بوو ، «ڕووس‌وتەنی «درەنگ بێت باشترە وەك لەوەی هەر نەبێت ! » . هیوادارم ئەم پەندە بە نسیبی « شۆڕشی بیست‌و مامۆستا حیلمی‌و چەند گلەیی یەك » نەبێت ! .

– ٣ –

پێم‌وایە دەربارەی واتای «شۆڕش »و سنوورو قەوارەی جیاوازی‌یەکی ئەوتۆ لەنێوان بۆچوونی مامۆستا حیلمی‌و مندا نی‌یە . هەردووکمان بە یەك گەز کوتاڵەکەمان پێواوە ، بەڵام ، وابزانم ، ئەو کەمێك لە من زیاتری پێداوە . با لێرەدا جارێکا واز لە «شۆڕشی بیست» بهێنین .

بەداخەوە لای ئێمە هێشتا زاراوە زانستی‌یەکانی مێژوو تەواو دەق‌و جێگەی خۆیان نەگرتووە . زۆربەی مێژوونووسانمان تا ئێستەش هەر بە شۆڕش ناوی هەموو بزوتنەوەو ڕاپەڕین‌و کۆدێتاو تەنانەت یاخی‌بوونێکیش دەهێنن ، هەرچەندە دەمێکە زانایان سنوورو مەرجی هەریەکێکیانیان بەوردی بۆ دەستنیشان کردووین . بەو بزوتنەوەیە دەگوترێ شۆڕش کە بۆ دوو ئامانجی سەرەکیی هەوڵ‌بدات، یەکەمیان سیاسی‌و دووەمیان ئابووری‌یە . ئەو بزوتنەوەیەی دەستەیەکی پێشکەوتووی کۆمەڵ لەپێناوی نەهێشتنی دەسەڵاتی دەستەیەکی پاشکەوتووی کۆمەڵدا بەرپای دەکات‌و ڕێگە بۆ ئاڵوگۆڕێکی سەرەکیی لە ژیانی ئابووریی کۆمەڵدا خۆش‌دەکات شۆڕشە . سەرکەوتن‌و سەرنەکەوتن ، یا خوێن‌ڕشتن‌و خوێن‌نەڕشتن سەنگی کێشانی شۆڕش نین . زۆر بزوتنەوە هەن سەرنەکەوتوون‌و شۆڕشن ، زۆریش هەن سەرکەوتوون‌و شۆڕش نین . بزوتنەوەش هەیە بە لێشاو خوێنی تیا ڕێژراوە بێ‌ئەوەی بگاتە پایەی شۆڕش ، هی واش هەیە شۆڕشە بێ‌ئەوەی خوێنی لە پەنجەی کەس هێنابێ . ئەم‌جۆرە شۆڕشانە ئەنجامی ناکۆکی‌یەکانی ناوخودی کۆمەڵ خوێن .

هەمان‌کات بزوتنەوەیەکی شۆڕشگێڕانەتر هەیە ئەنجامی ئەو ناکۆکی‌یانەیە کە وان لەنێوانی زۆرینەی گەل‌و لایەنێکی زۆرداری داگیرکەردا ، لەبەرئەوە سەنگەرێك زۆربەی چین‌و دەستە جیاوازەکانی کۆمەڵ پێکرا لەپێناوی دروشمێك یا چەند ئەنجامێکی گەورەدا کۆدەکاتەوە . بەو دیاردە مێژوویی‌یە گرنگە دەگوترێ «بزوتنەوەی ڕزگاریخوا » یا «ڕاپەڕینی نەتەوەیی » کە نە لە ڕوخسارو نە لە ناوەرۆکدا هیچی لە شۆڕش کەمتر نی‌یە ، بەڵکو جاری‌وا هەیە ئەویان ئەنجامی گەورەتر لەگەڵ خۆی دێنێ‌و ڕێگە بۆ شۆڕشی گەورەی داهاتووی گەل خۆش‌دەکات . هەر لەبەر ئەوەشە ژمارەیەکی زۆر لە زانایانی سیاسەت‌و مێژوو بزوتنەوەی ڕزگاریخوای گەلان شان بەشانی بزوتنەوەی کرێکارانی جیهانی سەرمایەداری‌و شۆڕشی سۆشیالیزمی دادەنێن‌و هەرسێکیان وەك یەك‌و بە یەکڕادە دەکەنە کۆڵەکەی شۆڕشی سەرفرازیی سەرانسەری گێتی .

– ٤ –

دەمێکە ڕووناکبیرە دووربینەکانی کورد ئەم ڕاستی‌یەیان بۆ خوێنەوارانی نیشتمان ڕوون‌کردۆتەوە . مامۆستا موحەرەم محەمەد ئەمین ، گۆڕی پڕ لە نوورو هەر شەوەی پەری‌یەك میوانی بێ ، ٢٢ ساڵ‌و ٦ مانگ‌و چەند ڕۆژێك لەمەوبەر بە ناونیشانی «شۆڕش چی‌یە ؟ » وتارێکی لە عەرەبی‌یەوە کردۆتە کوردی‌و دەقاودەق تێیدا فەرموویە :

« وشەی شۆڕش(٣) بەو کردەوەیە ئەڵێن کە لەتوانایدا هەبێ گۆڕینێکی بنجی پەیدابکا لە زروف‌و پەیوەندیی ئابووری‌و کۆمەڵایەتی کۆمەڵ ، وە وەرگەڕاندنێکی خێرای لە شێوەی بازدا (طفره) پێك‌بهێنێ لە ژیانی کۆمەڵایەتیدا بەجۆرێك کۆمەڵە کۆنە پەڕپووتەکە بگۆڕێت بۆ کۆمەڵێکی نوێی پێشکەوتوو ، وە ئەم گۆڕینەی لە کۆمەڵدا ڕوونەدا ئەبێ بەرەو پێشکەوتن‌و دیموکراتیەت بێ ... پێویستە شۆڕش باری ئابووری وڵاتەکە بگۆڕێت بۆ بارێکی‌تری ئابووری نوێ ، هەروەهاش ئەبێ دەستگای فەرمانڕەوایی لە دەست کەمایەتی دەربهێنێ‌و بیداتە دەست نوێنەرانی گەل »(٤) .

– ٥ –

پێم‌وایە جیاوازیی سەرەکیی نێوان مامۆستا حیلمی‌و من لە جۆری شی‌کردنەوەی باسەکەدایە . ئەو زیاتر بایەخی بە تاقی‌کردنەوەکانی بزوتنەوە هاوچەرخەکان داوەو منیش زیاتر هەڵ‌و مەرجەکانی ناوەوەی عیراقی بیستەکانم لێکداوەتەوە ، ئەوکاتەی ناکوکێی نێوان جوتیارو پاڵەو سەرەك‌هۆزو زەویدارەکانی هێشتا لە سەرەتادا بوو . تەنانەت ئینگلیزەکان لەپێشدا ویستیان پەیڕەویی نیمچە عەدالەتێك لە چارەسەرکردنی کێشەی زەویدا بکەن کە هەرچۆن بێ هەنگاوێك بوو بۆپێشەوە ، کەچی بەپێی بەڵگەی زانراوی هەمەجۆر ئەو ویستە وەك یەك بووە هۆی نارەزایی گەلێك سەرەك‌هۆزو جوتیار ، هەر ئەو قووڵ‌نەبوونەوەی ناکوکیی نێوان دوو چینی سەرەکیی ئەوسای کۆمەڵگای عیراق بووە هۆی ئەوەی ، وەك لە کۆتایی کتێبەکەمدا گوتومە ، جوتیارانی لادێ لەگەڵ ئاغاکانیاندا چەك هەڵگرن‌و هەر لەگەڵ ئەوانیشدا چەك دانێن .

وێڕای ئەوە وابزانم مامۆستا حیلمی دروست لە مەبەستێکی من نەگەیشتووە کە لەوانەیە من نەمتوانیبێ وەك دەمەوێ بەوجۆرە لە کتێبەکەمدا ڕای‌بگەیێنم . هەر ئەوجیاوازی‌بەش بۆتە بنچینەی گشت وتارەکەی کە لە سەرەتایدا دەڵێ :

« سەرنجەکەشم (دەربارەی کتێبەکەی کەمال – ك.م.) ئەوەیە کە لە سەرەتای پێشەکیی کتێبەکەی لە دامێنی لاپەڕەی سێ‌دا بە شۆڕشی بیستی عیراقی ئەڵی « ... جۆرێکە لە بزوتنەوەیەکی جەماوەر کە ڕۆژئاواییەکان پێی ئەڵێن لێ‌هەڵگەڕانەوە ...(٥)» .

بەوجۆرە وا دەردەچی منیش وەك ڕۆژئاوایی‌یەکان شۆڕشی بیست بە «لێ‌هەڵگەڕانەوە» دابنێم . بەڵام دەقی قسەکانی من لەوبارەیەوە بەم‌جۆرەیە کە دوای شی‌کردنەوەی مەرجەکانی شۆڕش دەڵێم :

« جاری‌واش هەیە بزوتنەوەیەك هەرچەند گرنگ‌و فراوان بێ‌و ئەنجامەکانی قووڵ‌و قوربانێکانی زۆرو ئامانجەکانی بەرز بن بەڵام بریتی‌یە لە ڕاپەڕینێکی جەماوەرانە ، یا بزوتنەوەیەکی ڕزگاریخوا دژی داگیرکەرێکی بیانی . بایەخی ئەو جۆرە بزوتنەوەیە لە شۆڕش کەمتر نی‌یە ، بەڵکوو زۆر جاران دەبێتە سەرەتایەکی پێویست بۆ شۆڕشێکی داهاتوو ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا گەر بەوردی پەیڕەوی ڕێبازی زانستی بکەین ناتوانین ناوی شۆڕشی لێ بنێین . ئەوەیش کە ساڵی ١٩٢٠ لە عیراق ڕوویدا جۆرێکە لەو بزوتنەوە جەماوەری‌یەی بەلای ڕۆژئاوایی‌یەکانەوە یاخی‌بوونەوە یاخی‌بوونەو کۆمەڵانی خەڵکی عیراق ناوی «شۆڕشی بیست »یان بۆی هەڵبژاردووە(٦) .

مەبەستی من لەو قسانەم ئاشکرا ئەوە دەگەیێنێ کە ڕوداوەکانی ساڵی ١٩٢٠ نە یاخی‌بوون (یا مامۆستا حیلمی وتەنی لێ‌هەڵگەڕانەوە)ن وەك ڕۆژئاوایی‌یەکان دەڵێن‌و نە شۆڕشن وەك جەماوەر ناویان لێ‌یان ناوە ، بەڵکو بزوتنەوەیەکی نەتەوەیی ڕزگاریخوای شۆڕشگێڕانەن دژی داگیرکەرو وان لە پایەو مەقامی خودی شۆڕشدا .

– ٦ –

بەڵێ « شۆڕشی بیست » بزوتنەوەیەکی ڕزگاریخوای نەتەوەیی شۆڕشگێڕانە بوو . سەرەك هۆزو جوتیارو گاوان‌و دەستەی خوێندەوارو توێژی تازە دروستبووی بۆرجوازیی‌و کرێکار دژی داگیرکەر هەریەکەیان بەپێی سەنگی خۆیان لەو بزوتنەوەیەدا بەشدار بوون . بەپێی بەڵگەکانی ئینگلیزەکان خۆیان باج‌و سەرانەی داگیرکەر نەك تەنها چەوساندنەوەی دەرەبەگیی لەبیر جوتیاران بردەوە ، بەڵکو واشی لێ‌کردن خۆزگە بە زوڵم‌و زۆری عوسمانی‌یە دواکەوتووەکان بخۆن‌و هەزارو یەك ڕەحمەت بۆ کفن‌دزی بەروو بنێرن . هەموان عەودالی سەربەخۆیی بوون ، دەیانویست هەرچۆن بێ خۆیان‌و نیشتمان لەدەست ئینگلیزی داگیرکەر قوتار بکەن . لە هیچ کامێك لە بەڵگەکانی ئەو بزوتنەوەیەدا دروشمێکی ئابووری یا کۆمەڵایەتیی قووڵ بەرچاو ناکەوێ . لەبەر ئەوە بمانەوێ‌و نەمانەوێ گەر « شۆڕشی بیست » سەربکەوتایە بۆ ماوەیەك ڕەوڕەوەی ئاڵوگۆڕی ئابووری‌و کۆمەڵایەتی دەوەستا ، یا هیچ نەبێ نوزەی لێ دەبڕا چونکە ئەوانەی دەسەڵاتیان وەردەگرت بریتی‌بوون لە سەرەك‌هۆزو دەرەبەگان یا ئەو دەستانەی بەوانەوە بەسترابوون . ئەوساکە هەنگاوی بەرەوپێش‌چوونی ئەنجامی سەرکەوتنی «شۆڕشی بیست » بریتی دەبوو تەنها لە سەندنی سەربەخۆیی سیاسی ، پێویستی‌یەکانی ئاڵ‌وگۆڕی ئابووریی لەوانە بوون پاش ماوەیەك بزوتنەوەیەکی‌تر بتەقێننەوە کە دەبووە هۆی گۆڕینی باری سیاسی‌و ئابووری‌و کۆمەڵایەتی وڵات .

لەبەرئەوە ئەوەی ساڵی ١٩٢٠ لە عیراقدا ڕوویدا بزوتنەوەیەکی نەتەوەیی ڕزگاریخوای ڕەوا بوو نەك شۆڕش‌و ئەوەیش هیچ لە پایەی بەرزی کەم ناکاتەوە .

– ٧ –

سڵاوی گەرم‌و ڕێزی زۆرم بۆ مامۆستا حیلمی‌و برایانی « هاوکاری » ، هیوادارم خامەی ئەویان گەرمتر بێتە مەیدانەوەو ئەمانیش زیاتر بایەخ بە بلاوکردنەوەی بەرهەمی بەپێزی وەك «بەشداری گەلی کورد لە شۆڕشی بیستی عیراقدا » بدەن !

پەراوێزەکان :

(١) «دور الشعب الکردی فی ثورة العشرین العراقیه » ، بغداد ، ١٩٧٨ .

(٢) بەڕێوەبەرانی «هاوکاری» سەرنجێکیان لەگەڵ وتارەکەی مامۆستا حیلمی عەلی شەریفدا بلاوکردۆتەوەو لەوێدا باسی بایەخ‌و لایەنی مەوزوعیانەی وتارەکەیان کردووە .

(٣) بێ‌دەستکاری ، وەك خۆی نووسیومەتەوە.

(٤) بڕوانە :

«ڕۆژی نوێ» ، سلێمانی ، ژمارە ٩ ، سەرماوەزی ٢٥٧٢ی کوردی ، کانونی یەکەمی ١٩٦٠ی زایینی ، ل ٤٩ – ٥١ .

(٥) قسەکانی منی تۆخ چاپ‌کردووە .

(٦) الدکتور کمال مظهر احمد ، دور الشعب الکردی فی ثوره العشرین العراقیه ، ص ٣ ، الهامش رقم ١ .

مژدەی ڕۆزینەوەی ساڵی تیامردنی «نالی» کە دەستکەوتێکی گرنگە لە مێژووی ئەدەبی کوردیدا

لێکۆڵینەوەی محەمەد مصطفا حمە بۆر «هۆشەنگ» .

ئەو ساڵانەی کە بۆ تیا «لە دایك بوون» یاتیا (مردن)ی هۆنەرو ناودارنمان دانراون ،بەزۆری لە سەر بناغەی (مەزندە)ەی ئەم‌و ئەون ،ئەوەش هەندێ جار بوەتە هۆی کێشەیەکی ئاڵۆز ،لە پێناوی جێگیر کردنی زانستیانەی ئەو ساڵانەدا وەك : ئەوەی ژیانی مصطەفا بەگی (کوردی) یان **بە (١٨٠٩ –١٨٤٩ز) داناوە، کە من بە بەڵگەی بەهێزو باوەڕپێکراوەوە ساغم کردۆتەوە لە (١١٩٧ك ١٧٨٢ز) تا (١٢٧٦ك – ١٨٥٩ز)دا ژیاوەو تەمەنی (٤٠) ساڵی نەبوە وەك سەرچاوەکان بۆیان داناون بەشکو (٧٧) ساڵی بوەو ... هتد .**

هەروەها ئەم کێشەیەش لە سەر جێگیر کردنی ساڵی لە دایك بوون‌و مردنی (نالی) یەوە لەم ساڵانەی دوایی‌دا هاتۆتە ئاراوەو ، سەرچاوەکان کاتی لە دایك بوونی (نالی) یان بە (١٢١٥ك –١٧٩٧ز) داناوە ،کە لە سەرەتاوە ئەم دوو ساڵی کۆچی‌و زایینیە ڕێکەوتی یەکدی ناکەن‌و لە گۆڕینی ئەو دووجۆرە ساڵەدا بۆیەکتری بە هەڵەدا چوون ، چونکە ساڵی (١٢١٥ك) ڕێکەوتی ساڵی (١٨٠٠–١٨٠١ز) ئەکات هەروەك ساڵی (١٧٩٧ز) یش ڕێکەوتی (١٢١١–١٢١٢ك) ئەکات‌و بەم پێیەو لە سەر ئەو بۆ دانانەی کە لە بناغەوە لە (دیوانی نالی) چاپی (کوردی‌و مەریوانی)یەوە بۆی دانراوەو ئیتر سەرچاوە کانی دیکە هەموو لەوەوەو لەیەکیان قۆزتۆتەوە ،بە بێ سەرنج‌دان‌و بە بێ خۆ ماندوو کردن یا کەڵك وەرگرتن لە هەڵبەستەکانی خودی (نالی) یا بەراورد کردن‌و وردکردنەوەو ، هەر لە سەر ئەو (مەزندە)یە ساڵی تیالە دایك بوونی (نالی)یان بە لەنێوان (١٢١١ – ١٢١٥ك) بەرمبەر بە (١٧٩٧–١٨٠١ز)داناوەو کێشەیەکی بە بێ ساغ بوونەوەیان دروستکردوە ، بەڵام بەپێی بۆچوونی من لەسەر بەڵگەی‌هەڵبەست‌و ژیانی کەسانی هاوچەرخی (نالی) ئەشێ لەدایك بوونەکەی (نالی) کۆنتر بێ لەوەی بۆیان داناوە وکردوکۆشیەکی وەها لەلای من ماتەی داوەبو جێگیر کردنی‌ساڵی لە دایك بوونەکەی‌و بۆیە لێرەدا لە مەیان ئەگەڕێم‌و بۆ ساڵی مردنەکەشی چونکە کێشەیەکی کۆتایی‌نەهاتووەهاتۆتە گۆڕێ‌و منیش بە تەوای ساڵی مردنەکەیم بۆساغ بۆتەوە کە تا ئێستەش بە (حەل) نەکراوی لە نێوان‌سەرچاوەکانا ماوەتەوە بۆیە جاری ئەوی لەم بارەیەشەوەنووسراوە دەس نیشان ئەکەم وئەمجا ئەچمە سەرراگەیاندنی ساڵی ڕاستی‌ی تیا مردنی (نالی) .

سەرچاوەکان هەر وەك لەساڵی لە دایك بوونەکەیدا هەڵەن هەر وەها ساڵی‌مردنەشیان بە (١٢٧٣ك–١٨٥٥ز) داناوە ئەوەیش لەسەر بناغەی دیوانەکەی (نالی‌ی کوردی‌و مەریوانی) یەوەیە‌ئیتر هەر سەرچاوەیەی ئەم ساڵەی لەویکەوە دوو بارەکردۆتەوە بێ ئەوەی بە تەواوی خۆیان لە هەڵەی‌گۆڕینی ئەو دوو جۆرە ساڵی کۆچی‌و زاینیە بۆیەکتر (ڕزگاریکەن چونکە ساڵی (١٢٧٣ك) بەرامبەر بە ساڵی (١٨٥٥ز)نیە وەك لە سەرچاوەکاندایە بەشکو بەرامبەرە بە ساڵی(١٨٥٦–١٨٥٧ز) لە هەمان کاتیشا ساڵی (١٨٥٥ز)بەرامبەر نیە بە ساڵی (١٢٧٣ك)وەك سەرچاوەکان دایان‌ناوە بەشکوو بەرامبەرە بە ساڵی (١٢٧١–١٢٧٢ك) بەم‌پێیە هەر ئەو سەرچاوانە بەخشکەیی کێشەیەکی ئاڵۆزیان لە ساڵی مردنەکەی (نالی)دا بەرپاکردوە بەوەی کەساڵی تیا مردنی (نالی)یان بە (١٢٧١–١٢٧٣ك) بەرامبەربە (١٨٥٥–١٨٥٧ز) داناوەو بەم پێیە تەمەنی (نالی) شیان بە لە نێوانی (٥٤) هەتا (٦٢) ساڵی داناوو ، کە نەشزانرێ (نالی) کاتی مردنەکەی یەکجار پیر بوە .

دوا سەرچاوەکیش کە سەرنجی دابێتە ئەم کێشەیەو بە بەراووردی ووردو لێکۆڵینەوەی قووڵەو بۆجێ گیر کردنی ساڵی تیا مردنی (نالی) چووبێ ، (دیوانی نالی) ی لەبەر مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس‌و کوڕەکانیەتی کە ئەویش کۆتایی پێ نەهێناوە بەڵام بە ستوێتیەوە بە نووسینەکەی مامۆستا مەسعود محەمەدی جەلی زادە وەکە : (جەنابی حاجی مەلا عەبدوللا جەلی‌زادەی باوکی مەلا محەمەدی کۆیە «مەلای گەورە» لە ساڵی«١٢٨٨ك»دا بەرامبەر بە «١٨٧١–١٨٧٢ز»لە کاتی حەج کردنیدا لە (مەککە) چاوی بە (نالی) کەوتوە کە ئەو ساڵە(نالی) زۆر پیر بوە) . لێرەدا کێشەکە هەر کێشەیی‌ماوە ئەوە کە دوا ساڵە هێشتا (نالی) تیا ماوە ، هەرئەوە بیر دادێت کە (نالی) نەبی لەو ساڵەدا یا لەوە پاشتر مردبێ واتە (١٥–١٧) ساڵی تریشیان خستوتە سەرتەمەنی (نالی) بەبێ ئەوەی پەنجە خرابێتە سەر ئەوساڵەی کە (نالی)ی تێدا مردوە (بڕوانە دیوانی نالی ماموستامودەڕیس‌و کوڕانی لاپەرە : ٢٣–٣١) منیش لێرەوە دێمەسەر ئەوەی کە بە بەڵگە بۆم ساغ بۆتەوە (نالی) لە دوای‌ئەو ساڵە مردوە ، ئەو بەڵگەیەشم لە کاتێکدا دەس‌کەوتوە کە لە پەیکاری کۆکردنەوەی زۆرترین نوسخەلەسەر هەر هەڵبەستێکی (مصطەفا بەگی کوردی)وبەرهەم هێنانی ڕاست ترین‌و زۆرترین ئاگەداری لە بارەی‌سەرگوزەشتەی (کوردی)و هەڵبەستیەوە دابووم کە نزیکترین بێ لە دەقی ووتنەکە لەخودی (کوردی)یەوە ، کە لە ساڵە چلەکاندا کە شکۆ لەنایابەکەی دەمنووسی (عەلی ئاغای ئەونچی)م دەسکەوت کەلە نێوان ساڵانی (١٢٩٦–١٣١٣ك)دا بە رامبەر بە(١٨٧٨–١٨٩٥)زدا لە ناوچەکانی (کەرکووك)و(سلەیمانی)و (کۆیە)دا نووسیویەتەوەو پڕە لە هەڵبەستی دانسقەو ساغ کراوەو پەراوێزی مێژوویی‌ووژەیی ووردو بە کەڵك .

لەو کەشکۆلەدا لە کانی‌نووسینەوەی (نامیلکە –وەك ئەم سەرچاوەیە بەمالەنی ناو بردوە) هۆنراوەکەی حاجی قادری کۆیی دا لە بابەت هۆنەرە کۆن‌و نوێ‌یەکانی کوردەوە(حاجی) خۆیشی ئەو

بڕوانە ل ١٠

Institut kurde de Paris

چەند ڕاو تێبینیەك

دەربارەی
نووسین و زمانی کوردی

د· نافیع ئاکرەیی

ژمارەی شێوەکان لە هەر زمانێکدا دەلالەتی دەوڵەمەندیی زمانەکەیە وهیچ کاتێك نیشانەی ئەوە نی‌یە کە ببێتە گیرو گرفت لە ڕێگای پێشکەفتن و پەرەپێدانی زمانەکە ··· چونکە ئەوەی بەدیهی‌و ڕاستی‌یەکی بێ‌گومانە کە هەر زمانێك لەو زمانانەی خاوەنی زۆر شێوەن لە کۆنەو ڕەسەنترە یەك شێوە بوبن وبە تێپەڕبوونی کاتو لە بەر دەوامی پەرەسەندنی کۆمەلایەتی خاوەنەکانی ئەو زمانانە زۆر شێوەی لێ‌دروست کردبن بە تایبەتی ئەو زمانانەی ماون‌و هەزارەها ساڵ بەسەردا تێپەڕیون ···

هەر وەك دیارە گۆڕان لە مێژوودا ڕاستی‌و حەتمیەتەکی بەدیهی‌یە لە بەر ئەوەی کە کۆمەڵ دەگۆڕێ‌و پەرەدەسێنێ لە شوانکارەیی بۆ کشت‌و کاڵ و لە دروست‌بوونی دێ‌و شارەکان وپاشان شۆڕەشی پیشەسازی نهوی جیهان ··· ئەم هەمو شتانە بوون بە هۆی دروست‌بوونی شێوەی جیاوازی زمانێك هەروەها دیسان هۆیەکانی دەوروبەرو میللەتانی دراوسێ کار لەو کۆمەڵە دەکەن‌و شێوەکان تا ڕاددەیەك جیاواز دەبن··· چونکە هەر کۆمەلێك بە پێی پێویستیەکانی لە وشەو موفرەدات دەگەڕێ بۆ ئەوەی زمانەکەی دەوڵەمەند بکات چ بە دروست‌کردن یان بەکارتێکردنی دراوسێ و دەوروبەر ئەمە ژی وەك گوتم نیشانەی مەزنبوونی سامانی زمانەکەیە ··· بۆ نموونە ئەگەر ئێمە بلێین شێوەکانی زمانی کوردی جیاوازی‌یان هەیە و کەمێك لە یەك دوورن ئەم شتە تاوان نی‌یە چونکە لە هەموو زمانێکدا وایە تا لە زمانانی پێشکەوتوی جیهانیش وەك ئینگلیزی یا ئەلمانی یا عەرەبی ··· ئەلمانی باشوور و باکوور بە چاکی تێك ناگەن هەر وەها نموونەی‌تر زمانی عەرەبی‌یە ·· عەرەبی میسر یان سودان‌و مەغریب بە چاکی لە عەرەبی ئەمارات‌و عیراق و سوریا ناگەن ئەگەر بە شێوەی تایبەتی خۆیان بئاخڤن ··· کە چی زمانێکی یەکگرتوویان هەیە کە هەموویان پێ دەنووسن ·· هەر چەندە کەلەپوور و فولوکلوری خۆیان دەپارێزن بە شێوە تایبەتی‌یەکانی دەنوسنەوە وهیچ کاتێك گیرو گرفتێکیان نی‌یە کە چی ئەلمان‌و ئینگلیزو یان ژی‌عەرەب هیچ کاتێك کە شتێکی زانستی یان بۆفێرکردن بە شێوە تایبەتی‌یەکانی ناوچەکان نانووسن و هیچ گیرو گرفت لە ڕێگایاندا پەیدا نابێ·· بەلام ئێمە هەر لایەك خۆمان دەبەستینەوە و بە توندەدەست بەیەك شێوەوە دەگرین‌و هەر یەکەکمان هەوڵ دەدات بە هەموو هێزییەوە بلێت شێوەی من ڕەسەن‌ترەو دەبێ هەموو شتێك بەم شێوەیە بنووسرێت‌و شێوەکانی‌تر نەمێنن و وابزانم ئەم‌شتە ژی نابێتە دلسۆزی بۆ زمانەکەمان چونکە هیچ کاتێك مەغریبی و جەزائیری نالێن دەبێ شێوەی تایبەتی‌میسر نەمێنێ چونکە گۆرانی و فیلم و شانۆ بەم‌شێوەیە ·پێشکێش دەکرێن ··· ئەم شتە ژی بەرای من‌هۆی لاوازکردنی زمانە نەك پتەوکردن و بەهێزکردنی‌یەتی‌و بەداخەوە دەلێم برادەری وا هەن کە بە توندی خۆیان‌بە یەك شێوەوە دەبەستن‌و ئەم کارە بە شتێکی چاك وپیرۆز دەزانن کە چی لە ڕاستی‌دا ئەمە کارێکی ناڕەوا خەراپەو لاوازکەری زمانەکەمانە ·

هەر وەك دیارە و هەموومان‌لە گەل ئەوەینە کە کەلەپورو فولوکوری دەشتی هەولیر یا زاخو یا تەویلە یا هەکاری یان ژی موکریان دەبێ هەربە شێوەی خۆی تۆمار بکرێت‌و بکەوێتە بەردەستی خوێنەرو پشکێنەرانی زمان‌و ئەدەب ·· کە چی کتێبەکانی مەدرەسەی‌و فێرکردنی قوتابخانەکان ئەگەرهەر ناوچەیەك شێوەی خوی بە کار بێنێ دەبێت چەندەهاجۆری کتێب دابنرێن و ئەمە ژی سەری خەلك ومناڵ‌و قوتابی دەشێوێنێ‌و بەرای من و رای هەموودلسۆزێك ڕووداوێکی خەراپە ·· ئەم کارە بەهاوبەشی کردنی هەموو شێوەکان و دانانی کتێبی چاك کە وشەو موفرەداتی هەموو شێوەکانی کوردی تێدابێ تەواودەبن ··· بەلام کە شاعیرەك یا چیروکنووسەك بتوانێت لە شێوەیەکدا چاکتر داهێنانی خۆی بێتە بەر چاو هیچ تاوان‌و خەراپەی تێدا نی‌یە ئەگەر بە شێوەی ناوچەی خوی شیعر یا چیروکەکەی خۆی بنووسێت کەچی ئەگەر یەکەك هەستێت باسێکی زانستی یا جوغرافی یا پشکنینی ئەدەبی بە شێوەی ناوچەیەکی تەسك بنوسێت ئەمە بە رای من تاوانەوئەبێ بە شێوەی مەدرسی بنوسێت و شێوەی خۆی‌لە گەل شێوەی مەدرەسی بگونجێنێت تا هەمو کوردێك تێ‌بگات و شێوەی یەکگرتوی ئەدەبی کوردی دروست‌ببێت ··

چونکە لەم کارانەداخوبەستنەوە بە شێوەیەك و داتاشین و دروست‌کردنی‌وشەو زاراوەو گەڕان لە کون قوژبنەکاندا تا وشەی غەریب بدۆزرێتەوەو بەکاربهینرێت تاوانێکی مەزنە کەچی ئەگەر ئەم نووسەرە بگەڕێ بە دوای وشەوزاراوەی چاك نە لە کون‌و قوژبنەکان بەلکو شێوەکانی‌تری زمانەکەمان زاراوەوەو وشەی چاك‌وجوان و کورتی بەدەست‌دەکەوێ‌و ئەگەر بەکاربینێ هەزار قات چاکترو ڕاست‌ترە نووسینەکەی‌جوان‌و ڕازاوەتر دەبێت و شێوەی یەکگرتووی کوردی‌دروست دەبێت و هیچ گیرو گرفتێك‌مان نامینێ···هەر وەها لە مەیدانی داهێناندا چ شیعر یان‌چیرۆك یان شانۆ ·· هتد ·· ئەگەرئەم کارە پیرۆزە بکرێت بێ‌گومان بە ئارمانجێکی‌چاك دەگەین ·· بۆ نموونە بادینی ئەگەر برا سورانی‌یەك‌ئەم کارە بکات زیاتر لە نووسینەکانی تێدەگەم و مەبەستەکانی لام ڕووهن دەبێت‌و ، منیش بەشی بە حاڵی خۆم وەسا ئەم کارە بکەم ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر تێکهەلبوونی شێوەکان پەیدا دەبێ و خوێنەران لە نووسینەکانمان تێدەگەن لە هەر ناوچەیەك‌بن و بە ئاسان زمانی یەکگرتومان دروست دەبێ بەم کارە پیروزە هەلدەستن بەلام لە تەك ئەم کارەدا ئێشێکی خەراپ دەکەن ئەو ژی گۆڕینی پیتەکانی وشەیە وەك گوڤار دەکەنە گوارو ئەڤین دەکەنە ئەوین و ڤیان دەکەنە ویان‌و پێویست دەکەنە پێڤیست··· بۆچی ئەم گۆڕینە ··· ؟ هەمومان دەزانین کە پیتی (ڤ) و (ژ) تام چێژتێکی تایبەتی دەداتە زمانەکەمان وبە کارهێنانی وشەکان هەر وەك خۆیان زۆر چاکترو ڕاست‌ترە ··

ئەم کارە پیرۆزە ئەرکی سەرشانی کێ‌یە ·· ؟ هەر وەك دیارە هیچ کەسێك ناهێت وەك دروست‌کردنی ئاخمی ژووری نوستن زمانی کوردی یەکگرتوومان بۆ دروست بکا بەلکو ئەرکەکە بارێکی گرانەو لە سەر ملی نووسەرو ئەدیبی کوردە ·· بیانەوێ یان نەیانەوێ‌و هەر ئەوان ئەتوانن بەم کارە پیرۆزە هەلستن‌و دەست‌و باسکیان لێ‌هەلکەن‌و ڕێگای بڕ ئاستەنگ و درك و ستری پاككەنەوە بکەن بە جاددەیەکی ڕاست تا هەموومان تێدا برۆین ·· کە چی ئەم مەسەلەیە بە قسەو ئاخوتن تەنها نابێت ··· زۆر جار ئەم بابەتەم هێنایە سەر مێزی ئاخوتن‌و گفت‌و گۆ و هەموو برادەرێکی دلسۆز لە گەل ئەم مەسەلە دایە و بە کارێکی پیرۆز دەزانن و خۆیان بە ئامادە پیشان دەدەن کە چی لە کاتی نووسین لە بیریان دەچێتەوە ·· ئاوای لێ‌هاتووە کە برادەران بلێن شێوەیەکی نوێ دروست‌بوە و نافیع ئاکرەیی بە کاری دێنێ ·· وهیچ نەماوە ناوی بنێن شێوەی نافیعی وزۆر کەس دژی ئەم شتەیە ·· هەر چەندە مامۆستا مستەفا سالح کەریم لە گەلمدایە بەلام لە ڕکی مامۆستا ع·ع شەوئەم هەر دەچەسپێ !

شتێکی‌تر هەیە زیاتر لە داتاشین‌و گەڕان بە دوای وشەو زاراوەی غەریب · · ئەگەر نەدۆزراوە هەلدەستن بەقەرزکردنی وشە لە زمانەکانی‌ترو ئاوڕ لە شێوەکانی زمانی خۆیان نادەنەوە وخۆیان زەحمەت نادەن بۆ ئەوەی شێوەکانی‌تری زمانی خویان فێربین وشەو زاراوە لەم شێوانە وەربگرن لە جیاتی قەرز کردن ···هەر بەم کارە شێوەکان نێزیکی یەکتر دەبن کەچی ئەگەر وانەکەین و هەر داتاشین‌و دروست‌کردن وقەرزکردنی وشە بکەین ماوەی نێوان شێوەکانی زیاتر دەبێ‌و وای لێ دێ کە لە یەکتر نەگەن ئەم شتە ژی وابزانم هەموو دلسۆزێکی زمانمان دژیەتی·· هەر چەندە نهو کارەکە گەلەك چاکترە و بە شانازیەوە دەلێم ئەدیبی کورد لە سوران‌و لە بادینان نوسینەوەی یەکتر دەخوێننەوە سودو قازانج لە یەکتر وەردەگرن کە چی تا نهو ژی ئەتوانم بلێم ئێمە نەگەیشتینە ئاستی ئومێدو هیڤی‌یەکانمان شتێکی‌ترمان هەیە ئەو ژی نەبوونی زاراوەی زانستین·· لێرەدا ئەگەر نەمانبێ بۆ هەلستین بە داتاشین و دروست‌کردنی زاراوەی غەریب بۆ زاراوەی جیهانی بە کار نەهێنین بە مەرجێ ئەگەرلە زمانماندا بە هەموو شێوەکانی‌یەوە نەبێ ··

بەداخەوە نوقتەیەکی‌تر دیخمە ڕوو ئەو ژی هەست‌کردنی بەکەمی وکەمی سیقەت بە خۆمان لە لای بە کارهێنانی وشەو زاراوە هەر وشەیەك هەمانبێ و کورد بە کاری بێنێ دەگەڕێنینەوە بۆ ئەزمانێکی‌تر هەر وەك زمانمان کەمی تێدایە و خۆمان کەم بین هێندەك هەنە خۆیان تەرخان کردوە بۆ دۆزینەوەی‌ئەم وشانە هەر وەك ئیش‌و کاریان کەمکردنی بەهای زمانەکەمان بێ ·· بەلام ئەگەر ئەم وشانە ئارامییەی خاوەنی ئەسلیەکان بکەین ئەرێ دەیاناسنەوە··؟ بێ‌گومان نە ··· ڤیجا بۆ ئەم هەستە هەمان بێ ؟ ئەم وشانە بوون بە سامانی زمانی کوردی لە بەرچی لە خۆمان دوورکەینەوە بۆ نەلێین ئەم وشانە هی خۆمانن‌و خەلك لە ئێمەی وەرگرتوە بەلام هەست بە کەمی ناکەن بەهی خۆیان دەزانن ··· بۆ نموونە برادەرێك دەلێت شول شوغلەو تاقی‌کردنەوە لە «تعقیب» وەرگیراوە ··· لێرەدا ئەگەر بە برادەرێکی عەرەب بلێن شول یان تاقی‌کردنەوە لە کوێ هاتوە ؟ ئایا پێمان دەلێت هی منن ؟ بە خوا نە ·· ڤیجا ئەم وشانە کوردین و بەسە هەست بەم کەمی‌یە بکەین ··· کاکە ئافرەت لە زمانی کوردی‌دا ڕۆیشتوە بۆ هێندەك کەس دەیگەڕێنێتەوە سەر «عەورەت» ·· ؟ بۆچ ئێمە هەر بێ گومانبین لە خۆمان‌و لە خواری‌و خێچی خۆمان بگەڕێین و هەست بە کەمی بکەین ·

لێرەدا دوبارە دەکەمەوەو دەلێم ئەرکی دروست‌بوونی زمانی یەکگرتوی کوردی لە سەر شانی ئەدیب و نوسەرانی دلسۆزی زمانەکەمانە نەك دەزگایەکانی تایبەتی چونکە بە تەوژم هیچ شتێکی وا دروست نابێ لە بەر ئەوە دەلێم چۆن من هەوڵ دەدەم وەها ئەنوسم با برادەرانی‌تر لە هەموو هەرێمەکانی کوردستان ئەم هەوڵە بدەن‌و با نیشانەمان پێشەوە بردنی زمانی کوردی و دروست کردنی زمانی یەکگرتومان بێ ·

زۆرکەس هەیە ئەم کارەم بە کارێکی خەراپ و سەرشێوێنەر دەزانێ چونکە خۆم نابەستمەوە ، ·· هەر وەك ئەوان دەلێن ·· بەرێ زمان و گرامەری یەك شێوەوە ·· بەلام بەدیل چی‌یە ·· ؟ بە خوا ئەگەر ئەم ڕێگایە نەگرین دووریەکی بێ مانا دروست دەکەین و نەوەکانمان جنێومان پێ‌دەدەن ·· چونکە ئێمە دەبینە هۆی ئەم دوورکردنە ·· کە چی برادەری وا ژی هەیە ئەم ڕێگایە بە ڕێگایەکی پیرۆز دەزانن و پێی‌دا دەڕوون هەر چەندە ڕۆیشتنیان بە پەلە نی‌یە ·· هێدی وەك کویەلە دەڕوون کەچی هەر چاکترە ·

لە دوایی‌دا ئەم ئاخفتنەی کردم بە دلێکی پڕ سوزەوە دیخمە بەر چاوی هەموو ئەدیب و نووسەرانی کورد تا ڕای خۆیان لە سەر بدەن ··· ئەگەر ڕێگایەکی‌تر هەیە با پێدا بچین و زمانەکەمان پێش بێخین ·· ئەگەر نە هەر وەك گوتم با هەموومان دەست‌و باسك هەلکەین‌و بە دلسۆزیەوە دەست پێ‌بکەین و زمانی کوردی یەکگرتومان دروست کەین ··· نەوەك هەر کەس بۆ خۆی ڕابکێشێت ·· چونکە وەك بەڕەکە ··· ئەم بەڕەیە ژی لە نێوانماندا پارچە پارچە دەبێت و پارچەی هەر لایەك بەدەستی دەکەوێ عیزای ئەوەی نابێ خوی پێ‌داپوشی ·· ڤیجا بە دلێکی پر سۆزەوە هاوار دەکەم با بڕەك زیاتر دلسۆزی زمانەکەمان‌بین ئیتر سوپاس ·

کوا دادگا لە ئێران

ئەگەر مافی مرۆڤ مابێ
داداگاکان دێنە پێشێ ·
چاو دەخشێنن بە ناو شاردا
ببینن · ؟!
ئافرەتانی جەرگ سوتاو
لەنێو شەقام‌و بازاڕدا ،
سەرگەردانن
بۆ دادگایەك دەگەڕێن
کلپەو نالەی ڕۆلەی کوژراویان
لە دادگەری شار بسێنن ·· !

* * *

هەی دادگا ··
هەی پیاوانی کۆشك‌و تەلار ··
ئێوە چاوپۆش‌و ملکەچن ،
بۆ سەندنی مافی هەژار
دادپەروەری
ناخەنە کار ··
کوا یاساتان ··؟
دادگاتان سینەمایەو
فلیمەکەی بۆ هەژاران
کەلکی نایە ··!

* * *

هەر دوێنێ بوو بەرەبەیان ··
لەگەل زەردەی خۆرەتاوا
منالێکی سەمون فرۆش ،
وێل بوو بە دوای نانی ژیان ·· !
لەژێر زەبری ،
پۆستالی ڕەشێکی ڕووگرژا
هاواری ئەکرد ، ئەیناڵان ··!
ناوانەکەی ئەوەندەبوو ··؟
چونکە ناسنامەی پێ‌نەبوو ،
داخ لەدل‌بوون ··
بەو بەیانی‌یە سێ
سەربازیان لێ‌کوژرابوو
وتیان ئەمیش هەر لەوانە
تا ڕاویان نا کردیان
بەژێر زیلێکەوە · !
کاتێ خەلکی چوونە سەری ··
گیانی کۆرپەکەیان بینی
لەناو خوێنا مەلەی ئەکرد ··!
مال ئاوایی لە جیهان‌و ،
منالانی کوردان ئەکرد ·!
لەبر ئافرەتێ
دامان‌ڕەش ·؟!
چووە سەر لاشەی خوێناوی ،
هاواری کرد بە نالەی ڕۆ ··
تەنیا کوڕی جێماوم ڕۆ ··

* * *

ئەوەتانێ ،
ئیتر دایکەی جەرگ‌سووتاو
وێنە لە دوای
ئەو دادگایەی
ڕەوای خوێنی
تەنیا کوڕی لێ‌بسێنێ ·· !

شیعری : بورهان هەژار

بەناو شەوێکی تۆخ و شیریندا

لەژێر ڕەهێلەی مانگەشەوەوە ··
زۆر لە دوورەوە ··
دەهات‌و دەچوو ··
لەناو لێلایی ئەو ئاسمانەدا
پێکەنینەکەی گۆرانیەك بوو ·
من وام دەبینی ··
لەناو شەوێکی تۆخ‌و شیرینا
حەزو تریفەو سەوزیی کچێتی .
دائەگیرساندو ··
بە قردێلەیەك ··
عەشقی لە قەدو ·· کەمەری دڵی
دەبەست‌و دەڕۆی
ڕەنگ‌و ڕوخسارو هەنگاوەکانی ··
ڕێگای ژینێکی ··
سەوزو شیرینی دەپێچایەوە ·
خەندەی شیرینی ··
وەك گرێکی سوور لەبانی ڕەنووی ··
سەرلێوەکانی ··
دەبریسکایەوە ·
دەهات‌و دەچوو ··

شیعری : دلشاد عمر کاکی
سلێمانی ١٩٨٢

دەجوولایەوە دوو لێوی جووت بوو ·
لە بێدەنگی‌دا ··
گەرمە نیگایەك سروەیەك شیرین ··
بەناو تریفەی چاوەکانی‌دا ··
دێنێت‌و دەبا ·
لە خامۆشی‌دا گولچنی سروە عەشقێکی دەکرد ·
کە بروسکەیەك ختووکەی ئەدا ··
سروەی کچێتی تاریك دائەهات ··
لە نێو شەرمدا ··
ڕەنگ‌و ڕوخساری کلپەی دەسەندو ··
لێوانی ئەگەست
گشت نیگاکانی ··
ئەڕژایە دامێن سنگ‌و گیانیەوە
ختووکەی سپی ، شیرین‌و بەفرین چۆڕاوگەی
ئەبەست

ڕا لە دوورەوە

بڕوانە ل ١٠

نەخشەی ·· برینەکانی ئاگر

شیعری ، فەریدزامدار

« ١ »

لە شەوانی مندالیما
ئاسۆیەکی ڕوونم دەدی
لە ڕۆژانی مندالیما
پرشنگێکی دوورم دەدی
بۆ گەورەیی ·· مەرگ‌و ژیان
خۆزگەکانم ·· دادەگیرسان ؟··

« ٢ »

کە چاو شارکێی مندالی خۆم
بە کۆچێکی فرمێسکی ڕۆژ گۆڕییەوە
خۆر ، سێبەرە کوژراوەکەی ·· بیر خستمەوە
کە چەپکە تیشکی زەردی سەرهەلگرتووم
بە سێبەرێکی زنیدانی گۆڕییەوە
پشکۆیەکیش سەری‌هەلگرت
لەو دەمانەی ··
کە ئاگریان بە خۆلەمێش دەگۆڕییەوە
کە بێ‌دەنگی‌و
خەوی سێبەرە دیلەکان
بە ڕووانینی ·· برینداری
درەختەکان ·· دەگۆڕییەوە ···

« ٣ »

کە بیر لە سوونانێکی‌تر ··· دەکەمەوە
بارانێکی سپی قژزەرد
نەخشەی پاییزێکی ترم بۆ دەکێشێت
ئەو شتانەی زوو دەسووتێن
شتێکن لە خۆشەویستی
شتێکن لە چاوەڕوانی‌و شەوانی شێت ؟··

« ٤ »

مێژووی ئاگر دەنووسمەوە
نەخشەی بروسکەکان دەکێشم
ڕەشەباو ئاو دەخوێنمەوە ··
ئاسوودەتر ··
بە دیواری خەونەکانما ·· هەلدەگەڕێم
ئەو خەونانەی فێریان‌کردم

« ٥ »

لەگەل مەرگا هەنگاو بنێم !··
لە کۆتایی شەوێکی درێژ

بڕوانە ل ١٠

Institut Kurde de Paris

کۆڕێک و شەش شاعیر

نوسینگەی دەزگـــای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی لە سلێمانی کۆڕێکی شیعر خوێندەوەی بۆ شەش شاعیری لاوو هەڵسەنگاندی بەرهەمەکانیان سازکرد ••• لەم کۆڕەدا کە لە باخچەی یەکێتی نوسەرانی کورد لە سلێمانی سازکرا ئـــەم شاعیرانە هاوبەشیان تیا کرد•

١ ـ ئاوات کامل •
٢ ـ ڕێبوار سەعید ڕەشید •
٣ ـ بەرزان هەستیار •
٤ ـ شەوبۆ محمد مراد •
٥ ـ حەمید مجید حمە •
٦ ـ ظاهر حمە غریب علی •

شایانی باسە لە سەرەتای کۆڕەکەدا کە جەماوەرێکی زۆری ئەدیبو ئەدەب دۆستان ئامادەی بوون وتـــاری نوسینگەی دەزگـــای ناوبراو خوێنرایەوەو تیایدا ئـــەوە ئاشکرا کرا کە لە نەخشەی ئێستاو داهاتوی دەزگاکـــەدا بڕیارە لەمەودوا بایەخێکـــی تایبەتـــی بـــە بەستنیو سازکردنی ئەم چەشنـــە کۆڕانە بداتو هەر لـــەم ڕووشەوە هەڵوێستی دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی لەم بارەیەوە دووپات کرایەوە بەتایبەتی بەلاوە بـــە تواناکانمان کە دەیەوێ لـــەم مەیدانەدا هاریکاری‌یەکـــی ڕاستەوخۆیان لەگەڵدا بکاتو سازکردنی ئەم کۆڕەش بـــۆ ژمارەیەک لە شاعیـــــرە لاوەکانمان بە نمونەیو بەڵگە

هێنرایەوەو تیایدا ڕاگەیەنرا کـــــە بە ، تەمایـــــە بەم نزیکانـــــە چەنـــــد کۆڕێکی تر ساز بکات لەوانە کۆڕێک بۆ مامۆستا دیلانو مامۆستا شاکر فتاحو مامۆستا ئەحمەد خواجەو کاک ئەحمەد محمد ئابلانیو چەنـــــد شاعیرێکی لاوی تر لەگـــەڵ سازکردنی پێشانگەیەکـــی هونەری تەشکیلی ، بۆیـــــە هەر لەم ڕوانگەشـــــەوە بانگەوازی دەزگای ناوبـــراو زیاتر ئاشکرا کرا کە جگـــە لەوانەی ناویان هێنـــــران ئامادەی هاریکاری‌یەکـــی گەورەترە لەگەڵ ئەوانەی کە دەیانەوێ خزمەتی زمـــانو

ئەدەبەکەی خۆیان بکەن • دوا بە دوای ئەم وتارەشـــــ شاعیرەکان دەستیان کرد بە خوێندەوەی شیعرەکانیـــانو پێشەکی کاک ئاوات کامل لە بەرهەمەکەی خۆیدا بە نـــاوی بوکی بەفرو جیهانـــــی خۆشەوستی‌وە لـــە کۆپلەی پارچەی یەکەمی‌دا دەڵێ :

بوکی بەفرم •
سنگت کۆمەڵێ چیـــای
سەختی •
باڵا بەرزەو •
قژت دارستانێکی چـــڕی
سەوزی •
کوێستانی •
بەیانی بە... •
خۆر ••• چاوبرکێت
لەگەڵ ئەکات •
هاژەی تافگەیەکی بە خوڕ
لەسەردا •
گورانیت بۆ ئەڵێت •

● پاشان کاک ڕێبـــوار سەعید لە پارچەیەکی خۆیدا بە ناونیشانی «ڕێباز» وتـــی

کە خامەیەک •
کەوتە گریان بۆ تێکۆشان
بێ‌شک هۆنراوەی گـــر
ئەرێژێ •
کە تفەنگێک •
ژانگرتیون بۆ دوژمنان •
فیشەکی گڕ ئەپرژێنێ •

● هەروەها کاک بەرزان هەستیار لە کۆپەلەیەکـــی‌دا بە ناونیشانی ماڵئاوای ڕوو دەکاتە خۆشەوسیتەکـــەیو دەڵێ :

بە تەنیایی •
ڕوموکام هەوار مل ئەنێ‌ی
دەریای چ ئاخێ تـــەی
ئەکەی •
کچێ ئاخر شەودا دێتو •
ڕێ دەرنابەی •

● دوا بە دوای ئەمیشـــ خوشکە شەوبۆ محەمەد مـــراد لە سێهەم کۆپلەی شیعرەکەیدا! بە ناونیشانی نهێنـــی دوو چاوی شیت وتی :

بەپێی یاسای ئەم زەمینە•
ئاسمان خۆری لە نـــاو
دڵیاهەڵگرتوە •
یاسای سروشت هەڵە ناکا
گەر خۆر نەبێ کەس لـــە
ئاسمانی چاوی تۆ •
تروسکەیەک بەدی ناکا •

پاشان کاک حەمید مەجید حەمە لە پارچە شیعرێکی‌دا بە ناونیشانی [مەهاباد] وتی :

مەهاباد ئاوێستـــــای
زەردەشتێکە
هەر پیتێکی وڵاتێکە •
لەبەر دەرکی هەر ماڵێکا •
شوشەی چرا بەدی ئەکرێ
دوا وێنەی پەتی سێدارەو
ملی قازی‌یە •

دوا جار کاک ظاهر حمە غریب علی لە یەکێک لـــە پارچە هۆنراوەکانیدا بـــە ناونیشانی (مژدەی سبـــەی) وتی :

دڵگیر مەبە ئەی دڵەکەم •
دور بروانە •
گەردون گەلێ فراوانـــە
ئەمرۆ گەر چی •
لەسەر ئەم زەوی‌یـــە
پیرۆزە •
ژیان وەکو پەرژینێکی •
پر لە گوڵو درکو گەڵا •
بەیەکا چومو ئاڵۆزە •
ئەی دڵەکەم سبەی جوانە•
سبەی لە دەمی ئاسۆوە •
جۆشی ئاهەنگی ژیانە •

لە کۆتایدا! لە لایەن شاعیر لەتیف هەڵمەتەوە ئاوتـــوێ کردنێک بە ناونیشانی ئـــەم شیعرانەو هەندێ سەرنـــج پێشکەش کراو •

سەرەتا دەربـــــارەی بەرهەمەکەی خوشکە شەوبۆ وتی سەرجەمی هۆنراوەکە لە کێشەیەکی مرۆڤایەتـــــی دەدوێو بەختەوەری خۆی لە بوونی کەسانی تردا دەبینـــێ ••• هەروەها سەبارەت بـــە بەرهەمەکەی کاک حەمیـــد مەجید حەمە وتی :

لە پارچە شیعـــــری بێ‌ئومێدی‌دا هانی مـــرۆڤ ئەدات کە بێ هیوا نەبـــێو هەمیشە باوەڕی بـــە باشەڕۆژێکی روناک هەبێ •

بەڵام سەبارەت بە کاک ڕێبوارو تی دارشتن لای ئـــەم بەهێزەو دەزانێ چۆن گوڵاوی بیر لـــە شوشەی وشـــەدا بشارێتەوەو لە دێردا جێگای بۆ بکاتەوە •

بەڵام سەبارەت بە کاک بەرزان هەستیار وتـــی زۆر بایەغ بە وێنـــــــە دەداو وێنەکانیش بەشێکن لـــە ژیانی ڕۆژانەمـــــانو مەسەلەیەک دەخەنە روو کـــە مرۆڤایەتی تیا دەژی ئەویش خەباتی بەرەی خێرخـــوازو ئازادیخوازە دژی بـــەرەی سەرمایەدارو ئیمپریالیزمی جیهانی •

لە لایەکی ترەوە سەبارەت بە کاک ئاوات کامل وتـــی عەشق لای ئەم قەوارەیەکـــی گەورەی هەیەو عەشقێکـــی فەرهادا نەیەو دەسبەرداننی تیا نی‌یە هەتا ئەگەر زانیویەتی لە خوێنا سور بوە •

هەروەها دەربـــــارەی بەرهەمەکانی کاک ظاهر وتی شیعرەکانی ئومێد لە دڵـــی مرۆڤدا دەچێنێو پڕە لـــە خۆشەویستیو عەشقـــی ئیشتمان •

ئەمەو لە کۆتای کۆڕەکەدا باری سەرنجی چەنـــــد برادەرێکی تر پێشکەش کرا•

• فریا •

گۆرانی بەیانیان !!

گۆرانی ، بەشێکی هەرە گەورەی خەونو خولیای ئـــەم ئادەمیزادەیە ، کە لـــەوەتەی هەیە ، بوە بە دەزگیرانـــی گۆرانیو خەمو خۆشـــیو ئازارو ئەشکەنجەی خـــۆی پێ‌ڕەواندۆتەوە •• ڕەنگـــە ژیان ، بەبێ گۆرانی ، ئـــەو تامو لەزەتەی ئێستای نەدەبو، چونکە گۆرانی سەوزی بـــەم ژیانە بەشیوە •• سەدەمـــی ئێستاشمان کە چاخی دەیەها تەکنیکو تەکنەلۆژیـــــاو تەقینەوەیە ، گۆرانی بوە بـــە مەسەلەی مرۆڤو کێشەیەکی گـــەورەي پـــوونو شارستانیەت • گۆرانـــی ئەمرۆ ، دەموکاتي خـــۆي هەیـــــە ، تەنانـــەت زۆر گۆرانی‌بیژی دنیا ، تەنیا بە گۆرانی بێژی بەیانیـــان دەناسرێن •• چونکـــە هەروەکو چۆن ژەمی خواردن جیادەکرێتەوە ، دەبـــێ گۆرانیش ژەمو دەمـــی تایبەتی خۆی هەبێت •

بەیانیـــان کە خـــۆر سەرەتاتکێ دەکاتو تیشکـــی هەناو خۆی دەخاتە باوەشـــی سرووشت ، چەندە دڵگیرە، لەپاڵ ئەم وێنە خوایی‌یـــە مۆسیقایەکی وێنەیی هەبێـــت ، کە ڕەنگە ئەو دیمەنە بـــێ مۆسیقا ووشکتر خـــۆی بنوێنێ ••

تەنانەت زۆرجار بەگوێ لێ‌بوونی دەنگی «فیروز» خان، ئەو بەیانیە دەبێتە بەیانیەکی نائاساییو دەروونت تێرتر دەکات •• یان ئێواران کـــە گوێت لە شمشالێک دەبـــێ، یەکسەر وێنەی چیاو شوانو مێگەلت بیردێتەوە •• یـــان کاتێ شەوانی تەنیایی گوێت لە ـ ام کلثوم ـ دەبێ بـــە هێمنیو لەسەرخۆیی خـــەوی ناسکت دەخاتـــە چـــاوو دەمارەکانت سست دەکاتەوە•

ئاخۆ ئێمەی کـــورد ، گۆرانی‌بێژی تایبەتـــی بەیانیانو ئێوارانمان هەیە؟• ڕەنگە هەشبێ ، بەڵام سەیـــر لەوەدایە کـــە جـــاری‌وا ، بەیانیانی زوو گۆرانـــی سەد ســـاڵ لەوەوپێشـــ دەبیستین ، یاخود بە گەرمای هاوینە « بـــەفرباری »مان گوێ‌لێ‌دەبێ ، لـــەوەشـــ سەیرتـــر ئەوەیە کـــە دەیگێڕمەوە ••

بەیانیەک گوێم لـــە گۆرانی‌بێژێک ڕاگرتبوو کـــە دەیگوت « ترومبێلەک لـــە ڕێی بەحرکێ وەرگـــەڕایە ، گەلەکە سەردارم » !!

برادەرێکی تریش بـــۆی گێڕامەوە ، کە ئێوارەیەکیان، گۆرانی‌بێژێـــک بـــەدەم چاوێکی تووڕەو توند ـــوەک بیەوێ شەڕ بە خەڵـــک بفیرۆشێ ـ یان «تۆڵەیـــان لێ‌بکاتەوە » یان بە ئەنقەست ئازاریان بدات ، بەوپـــەڕی تووڕەی کەوتۆتـــە گـــۆرانەی ووتن ـ شەلم کـــوێرم ، ناپارێزم ـ لە هـــاوارو رقو کینەی گـــۆرانی‌بێـــژ ، منداڵەکەی لەخەو بـــــە ئاگاهاتووەو مانگـــــی گرتووە•• !!•

زۆرجار گۆرانی لای ئێمە دەبێتە بابەتێک کە من بـــە لای خۆمەوە ، ئەگەر برادەرە گۆرانی‌بێژەکان زویر نەبـــن ناوی لێ‌دەنێم « شـــەڕە کوتەک » •• تەنانـــەت زۆرکەس بەیانیان ناوێـــرێ گوێ لە رادیو بگرێ ، نەوەک مێشکو دڵو گەدەی پڕ بـــێ لـــە زەڵاتـــە • •

ڕەنگە ئێوەش خەمـــــی گەورەترتان هەبێ بەرامبـــەر بە گۆرانی کوردی •••

شێرزاد عبدالرحمن

پارچە شیعرێکی گوستاڤۆ ئەدۆلڤۆ بێکر

محمد کاکەیی

لە ئیسپانی‌یەوە کردوویەتی بە کوردی

مەڵێن کە گیتار بێدەنگ‌بوو
کانی ئاوازی چک دەکات
ئەشێ هیچ شاعیرێ نەمێنێ
بەڵام شیعر هەر دەمێنێ

× × ×

تا شەپۆلە ڕووناکی لە ماچ‌کردن
بریسکە بداو خۆبسوتێنێ
تا خۆر بەرگی ئاگرینو زێرین بەسەر
پەڵە هەوردا بپرژێنێ
تا ئاوازو بۆن لە ئامێزی
بادا بمێنێ
تا بەهار لەم گەردوونەدا
خۆبنوێنێ
شیعریش وەک ئەو هەر دەمێنێو هەر دەمێنێ •

× × ×

تا زانست بە دوای سەرچاوەی
ژینا وێڵ‌بێ
تا لەئاسمان یان لە زەریا قووڵایی‌یەک بەرهەڵستی
مەزەندە بکات
تا مرۆ بەردەوام پێش‌کەوێ
بەبێ‌ئەوەی پێ‌بزانێ
تا نهێنی لەم گەردوونەدا بمێنێ
شیعریش وەک ئەو هەر دەمێنێو هەر دەمێنێ •

× × ×

تا لە گیانماندا هەست بە کامی خۆش بکەین
بێ ئەوەی لێومان بزەبگرێ
تا فرمێسک لەسەر گلینەی
چاوی مرۆ نەبێتە هەور
تا کێشە لە نێوان دڵو مۆشدا
بمێنێ
شیعریش وەک ئەو هەر دەمێنێو هەر دەمێنێ •
تا دیدە ئاوێنەی چاوانی تردا ڕەنگ بداتەوە
تا لێو بە هەناسە وەڵامی
لێوێکی تر بداتەوە
تا دوو گیان لە بۆتەی ماچ
لەناو یەکدا بتوێنەوە
تا کیژی جوان لەسەر گۆی زەمین بمێنێ
شیعریش وەک ئەو هەر دەمێنێو هەر
دەمێنێ

× × ×

١ ـ گوستاڤۆ ئەدۆلفۆ بێکـــر شاعیرێکـــی رۆمانسی ئەسپانی‌یە •

● لە ڕۆژی (١٧) شوباتی ١٨٣٦دا لە شـــاری ئشبیلیا چاوی کردوەتەوە •

● لە ڕۆژی (٢٢) دێسەمبەری ١٨٧٠دا ماڵئاوایی‌ی لە دونیا کردوە •

زەوییە خەمبارەکەتان هەرگیز جێناهێڵن
سوورن لەسەر ئەوەی گیانی خۆتانی لـــەرێدا
ببەخشن
ئێوە وەچەیەکی نوێی ـ هەڵۆن ـ
کەرێرەوی ڕووداوەکان دەگۆڕنو
بەرەو ئازادی دەفڕن
ئەی فەلەستینی سووتاو
ئەی قەڵای سەختی جەنگاوەران
تۆڵەگەڵمان دای ••• لە قەڵەمو کاغەزی جیهانی
جەنگاوەران دای
لەدەستی کرێکارە ڕەنجدەرەکان دای •
کچێکی بچکۆلە لەسەر کورسی‌یەکی قاچ براوەکان
دانیشت ••• نامەکەت دەخوێنێتەوە
کرێکارێکی پیریش وێنەکەت
بە دڵی‌یەوە دەگرێ •••
دایکانیش لە کێڵگاکاندا
بە نەبەزی دژی بۆمبای فرمێسک پژێن
کە ئاشتی کێڵگاکانی زەوت کردووە
ماندەگرن •••
ئەی فەلەستین
ئەی ئەو سینگە فراوانەی
کە پڕە لەو جەنگاوەرانەی خۆری سووتاوو باوەڕ
بۆ گەلی زۆرلێکراو دەگێڕێتەوە
ئەو خۆشەویستی‌یەی کە لە ڕۆژگاری
درێژی ئاکۆکیی‌دا فێری بووی
لە لوولەی تفەنگەکانتانەوە
هەڵدەقوڵێ
لە پاشماوەی زامەکانی لەشتەوە
زەوی پێدەکەنێ
پێکەنینی لەدایک‌بوون ••• !

سلاو بۆ تۆ ئەی فەلەستینی خۆشەویست

هۆنراوەی : کچە شاعیری ژاپۆنی
میتسیو شیبا

لە ئێستا بە دواوە زەوی پێناکەنێ
دوژمنان دار زەیتوونەکانیان بنبڕ کردو
کێڵگەکانیان کرد بەخۆڵەمێش
خانووەکانیش وەک تۆپەڵە ئاگر کەوتنە زەوی
ئەی منداڵە خۆشەویستەکانم
ئێوەن بە گریانەوە شەقام دەبڕن
قوتابخانەتان نییە تیادا بخوێنن
جلو بەرگتان نییە خۆتان بگۆڕن
دوێنێ ئێوە لە پشت سەنگەرەکانەوە
بە دەستە بچکۆلەکانتان
توورەکە لمتان ڕادەکێشا

• • •

لەژێر بەردی زەویی داگیرکراوتاندا
لە توورەکە جۆ دزراوەکاندا
لەناوی شەهیدە بەوەفاکانەوە
چەکم هێناو بە ئێوەم بەخشی
لە هەموو ماڵێکدا جەنگاوەر لەدایک‌بوو
بەپاڵەوانێتییەوە بەرگری لە گیانە ڕووتەڵەکان دەکەن
ئەمرۆ ئێوە جەنگاوەری هێلی پێشەوەن
ئێوە دڵداری ڕاستەقینەن

بەناو شەوێکی ـ پاشماوە

بەناو شەوێکی تۆخو شیرینا
هاژەی گیانی دێ ••
دەڕواتو گیانی لەشەو هەڵدەسوێ
لەم گریە عەشقو سامو بیمەدا ••
لە تەمو مژو برووسکەی شەودا ••
لەناو گێژەنو بوومو لێڵی‌دا ••
وورد وورد چاوانی چزا بە خەودا •
ئەو بە ناو تیشکو خۆرەتاوێکدا ••
دەهاتو دەچوو •
من لە عەشقێکی پڕ سامو بیما ••
بەناو شەوێکی تۆخو شیرینا
گیانم لە گریەو برین هەڵدەسوو •
با ئەم برینە بەم ڕووبارەدا
ڕێگا هەڵبگرێ •
چەندە ڕۆژێکی خۆشو شیرینە
ئالەم شەوەدا ••
من بۆ ئەو بمرم •• ئەو بۆ من بمرێ

مژدەی دۆزینەوەی ـ پاشماوە

هەڵبەستەی بە (کتێب) داناوە ووتوویە : (ئەم (کتێـــب) وبخوێنـــی دەیناســـی) • کەسەرەتای ئەو هەڵبەستـــە ئەمەیە :ـ

١ ـ (شەهواری بەلاغەتـــی کوردان یەکە تـــازی فەصاحەتی بابان

٢ ـ (مصطفا)یە تەخەللوصی (کوردی) غەزەلی کـــردە بەر(بت)ی کوردی

٣ ـ «اسمی صاجقران خاصی اوە» چونکە لەم عەرصە ئەسپی ئەو بە دەوە

٤ ـ ئەو کە نۆشی شەرابێکی تاڵی (نالی) لەو عەصرەدا «بوە» تاڵی ••• هتد ••

عەلی ئاغای ناوبراو لـــە کەشکوڵەکەیدا لـــە سەر ئەم چوارتاگەی چەند پەراوێزێکی بە فارسی نوسیوە ، ئەوی زۆر گرنگە بۆ ئەم باســـە دوانیانە : کە لە یەکەمیان دا نیشانەی بۆ ئەوە کردوە کە واپێتە هیجاییەکانی نیو باڵی (اسمی صاحبقران خاصی اوە) بە ژمارەی ئەبجەدی ئەکەنـــە ساڵی تیا مردنی (مصطفا بەگی کوردی) کە حاجی لەوێدا بـــە تیرێک دوونیشانی شکاندوە ، کە هەم باسی (کوردی)و هەم بە پێی ئەم نەریتە کۆنـــە وێژەییە ساڵی تیا مردنـــی (کوردی)ی دیاری کردوە کـــە ئەویش : (أ = ١) + (س = ٦٠) + (م = ٤٠) + (ی = ١٠) = اسمی = ١١١

بەڵام لە سەرچاوەکاندا لە جێی (اسمی صاحبقران) نوسراوە (ناوی‌صاحبقرانی)•

ماوەیەتی

نەخشەی ـ پاشماوە

خۆم بە تەنیا بەدیداری ڕۆژ بەستەوە
شەو تووڕە بوو
شەو شەهیدبوو
خەونی بینی
خەونی نامۆ
تاسەرینی خەونە گەشەکانی دوێنێش
کەیاخی‌بوون ••
بەرەو ئاسۆ
هاتنەوە پێش
بوون بە پشکۆ !••

«٦»

مردنێکی ئەستێرەیی
لە کانیاوی
ئاسۆیەکی •• ڕەنگ‌خەنەیی
مەلە دەکا
لەوێ لەسەر درەختێکا
لەسەر گەڵایێکی سەوز
هەموو شتێ دەبینم
ڕەنگی خۆی کۆ دەکاتەوە
دەنگی خۆی کۆ دەکاتەوە
مێژووی خۆی کۆ دەکاتەوە !••

Institut Kurde de Paris

لەبەر ڕووناکی ڕووداوەکاندا

ئایا خومەینی ڕاست دەکات... ئێمە کافرین ؟

نوسینی ان ـ دڵسۆز

بێ گومان هەموکەسێك تێ ئەکوشێت کەلەمامەڵەدا نەخلەتێ ، جائەگەر تۆزێ خاوەن ویجدان بوو ، وا هەم خۆشی قانجاز ئەکاتو هـەم کڕیارەکەشی لەدەس ناخات ، بەڵام ئەگەروەکو مرۆڤە ڕامیاریـە ئاینیەکانی ئێران بوو ، وا هـەم بەهەرزانیش ئەکڕێتو هەم بەگرانیش ئەفرۆشێ وەهەم گران‌ترین سەرمایەی مەعنەویو ویجدانی خۆشی ئەفرۆشێ بە کەمترین سەرمایەی مادی . بێ گومان ئـەبێ گرنگ‌ترین سـەرمایەی مەعنـەوی بۆمرۆڤێکی ئاینی‌ی، بریتی‌بێت لەئاین ، وەئەبێ مرۆڤی‌ئاین ئەگـەرهاتو پێی کێشایە ناو سیاسەتیشەوە لەپێناوی خزمەت بەئاینو باوەڕەکەیابێت نەك ئاینوباوەڕ بکاتە قوربانی سەری سیاسەتو ڕامیاری ، وەکو ئەمڕۆی مرۆڤـە ئاینیەکانی ئێران ، ئەمانە ئەمڕۆ بونەتە سەواگەری ڕامیاری ، بەڵام چۆن ؟ بەجۆرێ کە ئاینیان کردوەتە قوربانی سیاسەت ، ئاینیان کردوەتە بیانو ، ئاینیان کردوەتەهۆ ، بۆ بەدەس هێنانی پلەو پایە ، بـۆ بەدەس‌هێنانی دراوو ماددە ، لەئاکاما ئەبێ‌بڵێـین گران‌ترین سەرمایەی مەعنەوی‌یان داوەتە هەرزان‌ترین نرخ ، کەبریتی‌یە لەدراوو کورسی .

کاتێ کەمرۆڤ گوفتارو کرداری « ئـەم بەڕەواڵە پیاوەئاینیانە » دێرێتەوە پێش چـاوی خۆی ، سەری سووڕ ئەمێنی لە مرۆڤ ، کـە تاچ‌ڕادەیێك ئەتوانێ لەپلەی مرۆڤایەتیـدا بێتەخوارەوەو بکاتە نزمی وپەستی . ماوەیێـك ئەمەوبەر کەرێبەری دڵسۆزی عیراق، نزیك‌بوونەوەی مانگی ڕەمەزانی بەهەل زانی ، کە گوایا ڕژێمی ئێران ڕژێمێکی ئیسلامی‌یەو سەرکردەکانیشی هەموی مەلاو ئایەتوڵڵان ، ئەوەبو پێشنیاریان کرد ، کە وەرن بـا لەم مانگەپیرۆزەدا شـەڕ ڕاوەستێنین ، تاوەکـو هیچ‌نەبێ موسوڵمانانی دوو وڵات لەم مانگەدا بـەبێ خەمو بەبێ ورکەو دڵەخورپێ ڕۆژوەکەیان بکرن ، کەپێشنیاری وا بێ گومـان بۆموسوڵمانیش‌نەبێ هەرشتێکی پیرۆزە ، چوارکەس کـەمتر بکوژرێتو چوارماڵ کەمریش وێران بکرێ ، ڕژێمی تاران ، هەر نەیهێشت پەیامەکە بگاتە پێشەوە ، لەکاتێکـا کەباش ئەزانێ کە گەلی‌ئێران بەڕاستی بێزارە لەشەڕو هەموی جەرگی کون‌کونـەو خوا خوایەتی خوا دەروێکی لێ‌بکاتەوەو لەوداوەی ئاخوند بۆی تەنیوە ڕزگاری بێت ، کەچی خومەینی‌و یارانی هەرخێرا دایان بەژێری ئـەو پێشنیارەداو ڕەدیان کردەوەو ڕوویان لێ‌وەرچەرخان ، جا لەهەموی دەردناکتـر ئەوەتە ، کە خومەینی خۆیو هـەموی دەس‌بڕەکانی دەوروبەری ، هەربەوەش دانەمرکان کـە بڵێن ئاگربەس ناکەین ، بەڵکو ئەیان‌وت کە **« شـەڕکردن لەگـەڵ کافـرا ، بەڕەمـەزانـا خێـره »** بۆچی ؟ چونکو پێغـەمەری خوا درودی خـوای لەسەربێ ، لەمانگی ڕەمەزانا لەگـەڵ کافرەکانی قورەیشا شەڕی کردوە ، وە شەڕی **« بـەدر »** لەڕەمەزانا ڕووی داوە ، بەڵێ ئـەمەتا فرۆشتنی گەورەترین سـەرمایەی مەعنەوی کەئاینو ویجدانو دینە ، بە سەرکەوتنێکی سیاسی .

وەرن ئێمە خۆمان لەخۆمان بپرسـین **ئایا بەڕاسـتی** ئێمەکافرین ؟ ئایا ئـەوانـەی وان لەجەبهەدا ڕۆڵەی ئێمە نین ؟ ئایا ئەوان کافرن ؟ ئەی چۆن خومەینی لەخوا بێ‌خەبەر لەولاوە کە ئەیەوێ ئێمە لەدژی ڕژێمەکەمان هان‌بداتو بمان خەڵە تێنی، بانگمان لێ‌ئەکاو ئەڵێ ئەی گەلی‌موسوڵمانی عیراق، ئەوە بۆئەوەی کە ببینە نۆکەرو گوێ لەمشـتی ، لەم‌لاشەوە ئەڵێ ئێمە لەڕەمەزانا پەلامار ئەبەینە سەر عیراق چونکی کافرکوشتن لەڕەمەزانا خێرە ، وە لێرەدا ئێمە ئەکاتە کافری قورەیشو خۆشی ئەکاتە پێغەمبەرو یارانی ، ئیمەش کاتێ لەخۆمـان وردئەبینەوە ، ئەزانین کـە کافـرنین وەشـوکور ئیسلامین ، وەکاتێ کەگوێ لەئایەت خوێندنو تەنانەت لا اله الا الله وتنەکەیان ئەکەین ، سەیر ئەکەین هێشتا زوانیان شارەزای شایەتوئیمان وتن نیە ، کـەچی ئەوانە هەربۆ سەرکەوتنێکی ڕامیاری خۆیـان ، وە بۆگەیشتن بە ئامانجو ئارەزوی داگیر کەرانەیان ، بۆ دروس کردنەوەی ئمپراتۆریەتی ئێرانی ، لەژێـر پەردەی دینا ، بۆ ئەوەی کەئێرانیەکان لەئێمـە هان‌دەنو ساوێلکە کانیان بەزوانی دینەوە بخلەتێنن ، ئێمە ئەکەنە کافرو خۆیان ئەکەنە موسوڵمان ، ئێمە دائەنێن بەکافری قورەیش خوشیان ئەکەنە پێغەمبەرو یارانی .

ئایا ئەوە دین فرۆشی‌و بێ ویجدانی نیە ؟ ئایا ئەبێ ڕژێمی ئێران ئیستە هەوڵ‌بدات وڵاتەکەی خۆی ئاوەدان کاتەوە، یان ئەبێ ڕۆڵەی خۆیشیو هی‌ئێمەش بەکوشتن بدا ، وڵاتی خۆیشیو هی‌ئێمەش وێران‌بکا، کەهەردولا ، تازەبێ‌گەیشتوو وەتازەکارین وەئەبێ هەوڵی پێش‌کەوتنی خۆمان بدەین ، ئێران ئایا ئەبێ کوردەکانو قەومیەتەکانی ناوخۆی ڕازی‌کـات وە ئاژاوەی ناوخۆی بکوژێنێتەوە وەئێرانیەکـان خۆش‌بەخت کات ؟ یان بێتو شەڕ بفرۆشێتو هەوای ئیمپراتوریەت دروس‌کردن بکەوێتە کەللەی . ؟ ئایا خومەینی‌و خامنەیو ڕەفسەنجانی ئـەبوایێ پێشوازیان بکردایێ لەپێشنیارەکەی ڕێبەری‌عراق، یان بیان‌دایێتە دواوە ؟ ئایا ئەبوایێ بە ئێمەبـان بوتایێ برا موسوڵمانەکانمان لەعیراقا ؟ یان ئەوەی بڵێن کوشتنی عیراقیەکان لە ڕەمەزانا خێرە چونـکو پێغەمەر لەڕەمەزانا شەڕی کردوە لەگەڵ کافرەکانا .

ئایا بەڕاستی ئێمە کافرین کە خومەینی

وامان لەقەڵەم ئەدا ؟ یان ئەوکەسەی کـە موسوڵمان بەکافر دائەنێت خۆی لەدین لای‌داوە ؟

بەیاننامەی / پاشماوە

مەڵبەندەکانی هەڵبژاردن لەسێیەمین ناوچەی هەڵبژاردن‌پارێزگای سلێمانی .
مەڵبەندی ناوچەکـە : قایمقامیەی قەزای هەڵەبجە .

ژمارەی مەڵبەند	شوێنەکەی	گەڕەکەکانی سەربەوان
١	قوتابخانەی هەڵەبجەی سەرەتایی کوڕان قەزای هەڵەبجە	گەڕەکی کانی قوولکە ـگەڕەکی سەرای (ـمەڵبەندی قەزای هەڵەبجە) .
٢	قوتابخانەی شنرۆێی سەرەتایی قەزای هەڵەبجە	گەڕەکی پاشا ـگەڕەکـی‌پیرمحەمەد (مەڵبەندی قەزای هەڵەبجە
٣	سانەوی هەڵەبجەی کوڕان لەکانی قوولکە قەزای هەڵەبجە	(ئەوانەی هاتوونەتـەهەڵەبجە) تەوێڵە ـبیارە . هەڵەبجەوە)
٤	قوتابخانەی وەزگیلی سەرەتایی (زەمقی) قەزای هەڵەبجە	گوندی زەمقی هاوچەرخ
٥	قوتابخانەی سەرەتایی سیروان سیروان ناحیەی سیروان قەزای هەڵەبجە	مەڵبەندی ناحیە ـگونـدی‌سیروانی هاوچـەرخ ـ گوندەکانی سەر بـە ناحیەی‌سیروان گوندی عەنـەبو عەبابەیلێ نەبێت .
٦	قوتابخانەی ئەحمەد موختار لە (عەنەب) ناحیەی سیروان قەزای هەڵەبجە	گوندی عەنەبی هاوچەرخ‌وگوندی عەبابەیلێو عەنەب .
٧	قوتابخانەی هیوا لە گوندی سیروانی هاوچەرخ ناحیەی سیروان قـەزای	مەڵبەندی ناحیەی خورمان‌کە هاتوونەتە سیـروان‌و گوندەکانی سەر بە ناحیـەی
٨	هەڵەبجە قوتابخانەی کانـی سپیکە لە گوندی کانی پانکە ناحیەی شارەزوور قـەزای	خورماڵ گوندی کانی پانکەی‌سەروو ـبنکرد ـموان ـکانی پانکەی خواروو ـیاینجـوی‌خوارووو سەروو ـموانـی کۆن ـموانی محەمەد حەسەن‌ـموانی حەسەن قـادر ـ موانی میرزا ـموانـــی‌مەلاتایەر ـتازەدێی موان ـ گرعزە ـشیرەمەڕ ـبنەجووت‌ـکانی سپیکە بەرخ ـسواری تەپەی کەرەم ـکەوچك تاش‌ـ .
٩	قوتابخانەی وەلی دێوان لە شانەدەری ناحیەی شارەزوور ـقەزای هەڵەبجە	گوندی شانەدەری هاوچەرخ‌ـشانەدەری سـەروو ـ شانەدەری خواروو . کەجولی ـباو ـمزگەوتە ـگلەزەردە ـکەولوس ـچواله
١٠	قوتابخانەی بەرهەم لە سەید سادق ناحیەی شارەزوور ـقەزاای هەڵەبجە	ـمەسەکانی سەروو و خواروو‌ـگروی شەریف ـدۆڵاش ـ ناوگردان ـ گامێش تەپە ـبی‌یەڕەشکە ـ هەیاس ـ مکرخی سەروو و خواروو ـخانە قەبیلە ـسویلە میشی مەراو ـتاسلۆجە ـمایندۆل ـچەفان ـئاوایی حاجی نامیق .
١١	قوتابخانەی سەرەتایی سەید سادق ناحیەی شارەزوور قەزای هەڵەبجە	مەڵبەندی ناحیەی شارەزوور
١٢	قوتابخانەی سەرەتایی ناڵپارێزی کوڕان ناحیەی ناڵپارێز قەزای‌پێنجوێن	مەڵبەندی ناحیەی ناڵپارێز‌ـگوندی هاوچەرخی ناڵپارێز ـگوندەکانی سەر بە ناحیەکە
١٣	قوتابخانەی بەلکیان لە راوکان قەزای پێنجوێن	مەڵبەندی قەزای پێنجوێن‌ـگوندی ڕاوکانی هاوچەرخ ـ گوندەکانی سەر بە مەڵبەندی‌قەزاکە .

مەڵبەندەکانی هەڵبژاردن لەیەکەمین ناوچەی هەڵبژاردن ـمەڵبەندی شاری سلێمانی .
مەڵبەندی ناوچەکـە :ـقایمقامیەی قەزای مەڵبەند .

ژمارەی مەڵبەند	شوێنەکەی	گەڕەکەکانی سەر بـەمەڵبەند .
١	قاتابخانەی هندرێنی سەرەتایی (تووی مەلیك)	هەوارە بەرزە ـتـووی‌مەلیك ـئازادی ـشەهیدان .
٢	ناوەندی ژینی کچان	دارۆغا ـئیبراهم پاشـا ـمەلکەندی ئەزمڕ ـ کارێـزی
٣	ئامادەیی هەڵکەوتی کوڕان (گەڕەکی ئەزمڕ)	مەجید بەگ .
٤	قوتابخانەی تریفەی سەرەتایی (گەڕەکی شۆڕش)	کانێسکان ـ شۆڕش
٥	قوتابجانەی بادینانی سەرەتایی (گەڕەکی خەبات	خەبات ـقرکە
٦	ئامادەیی سلێمانیی کچان (گەڕەکی گۆیژە)	گۆیژە ـ دەرگەزین ـگردی‌سەیوان .
٧	قوتابخانەی مژدەی سەرەتایی کچان (گەڕەکی سەر شەقام)	سەر شەقام ـحاجی ئاواـهوانە ـوولووبە
٨	قوتابخانەی ئامانجی سەرەتایی (گەڕەکی کارێزە) ووشك	کارێزە ووشك ـئاشتی .

مەڵبەدەکانی هەڵبژاردن لەدووەمین ناوچەی هەڵبژاردن لەپارێزگای سلێمانی .
مەڵبەندی ناوچەکـە : بەڕێوەبەرێتی ناحیـەی‌سەرچنار .

ژمارەی مەڵبەند	شوێنەکەی	گەڕەكو گوندەکانی سەر بەو
١	خانەی مامۆستایانی سەرەتایی (گەڕەکی بەکر) مەڵبەندی شاری سلێمانی	قلیاسان ـگەڕەکی شەکر‌ـگەڕەکی بەکر‌ـ خانووەکانـی کارگەی جگەرە ـهندریـن ـئابلاغ .
٢	ناوەندی‌ی مۆلاف لە گردی شیخ محی‌دین مەڵبەندی شاری سلێمانـی	گردی شێخ محی‌دین ـبەرانان
٣	ئامادەیی سلێمانی‌ی کوڕان گەڕەکی چوار باخ مەڵبەندی شاری سلێمانی	جوولەکان ـگەڕەکـی‌شارەوانی ـچوارباخ .
٤	قوتابخاندی سەرچناری سەرەتایی (ناحیەی سەرچنار قەزای مەڵبەند)	مەڵبەندی ناحیەکـەوگوندەکانی سەر بـەو بەکرەجۆو تاسلۆجەی لـێ‌دەرچێت .
٥	ناوەندی‌ی بەکرە جۆ لە بەکرە جۆ (ناحیەی سەرچنار ـقەزای مەڵبەند	بەکرەجۆ ـکۆستەی چەم‌ـکۆستەوبار‌ـ ئەلبان ـعەوال .
٦	قوتابخانەی قەیسی سەرەتایی لە تاسلۆجە ناحیەی سەرچنار ـقەزای مەڵبەند	گوندی تاسلۆجـەی هاوچەرخ
٧	قوتابخانەی کوپاڵەی سەرەتایی ناحیەی بازیان ـقەزای مەڵبەند	گوندی کوپاڵەی هاوچەرخ
٨	قوتابخانەی ئالآهی سەرەتایی ناحیەی بازیان ـقەزای مەڵبەندی	گوندی هاوچەرخی ئالآهی
٩	قوتابخانەی سەرەتایی بازیان ناحیەی بازیان ـقەزای مەڵبەند	گوندەکانی سەر بە ناحیەی‌بازیان هەردوو گوندی ئالآی و کوپاڵەی هاوچەرخیان لـێ‌دەچێت .
١٠	ناوەندی‌ی قەرەداغ ناحیەی قەرەداغ قەزای مەڵبەند	مەڵبەندی ناحیەکـەوگوندەکانی .

Institut Kurde de Paris

کوردستانی ئێران

بۆ ڕژێمی خومەینی

دەبێتە گۆڕستان

مصلح جەلالی

کاربەدەستانی ئێران لە بەرئەوەی کە هەمیشە پشتیان لە قازانجی گەلانو ولاتی ئێران بووەو روویان لە قازانجی تایبەتی خۆیان بوەو بۆهەموو کارێك کە بەرامبەریان کراوە پەنایان بۆ هێزەکانی ئیمپریالیزم بردووە کە سامانو رەنجو بەرهەمی ئەوولاتەو گەلانی ئەو ولاتەی تالان دەکرد .

گەلانی ئێرانیش بە تایبەتی گەلی کوردمان سەری بۆ ئەم ستەمکاری‌یەی ئەو رژێمانە دانەدەواند کە هەرگیز بەلای ئەوەدا نە دەچوون کە ئایا زەلامێکی ئێرانی بەختیاربێ یان خاوەنی مافی خۆی بێ‌و بیریشیان لەوە نەدەکردەوە کە ئێران ئەبێت ولاتێکی پێشکەوتوو گەشەسەندووبێت‌و تەنیا مەبەستیان ئەوەبوو خۆیان لەسەر ئەو خوانە چەورە بلەوەڕنو ئیمپریالیزمی ئاغایان دلی لێیان نەشکێ .. لەبەر ئەمە کە گەلی کوردمان لە چلەکاندا لە ئێراندا شۆڕشی دژی رژێمی شایی لە مەهابادو شارو دیهاتەکانی کوردستانی ئێراندا بەرپاکرد لە لایەن رژێمی شای‌یەوە بەو پەری درندایەتی‌و بێ بەزەی‌یەوە لە شۆڕشەکەی دراو شۆڕشەکەی کپ کرایەوەو سەرکردەو زۆری بەشدارانی ئەم شۆڕشە لە لایەن نۆکەرانی ئیمپریالیزم‌و دۆستانو هاو خوانی شاوە لە سێدارە درانو کوژرانو بەندکران .

گەلی کوردمان لە کوردستانی ئێراندا پاش کپ‌بوونی شۆڕشەکەی دژی رژێمی شا دەستە ئەژنۆ دانە نیشت‌و خەباتی سیاسی‌و نەتەوەیی نهێنی خۆی دەکردوو قوربانی دلّ فراوانەی دەداو هەر ئەویش بوو بەشداری ئەو ڕاپەڕینەی گەلانی ئێرانو هێزە بەرهەلستکارەکانی دژی رژێمی شای کردوو ئەو رژێمەیان لە ناو برد .

ئەمڕۆش گەلی کوردمان لە ئێراندا کە هێزێکی گەورە بوو بۆ لێدان و رووخاندنی رژێمی شایی‌و هێنانی کاربەدەستانی نوێ بۆ دەسەلاتی ئێران وەرگرتن گەلێ بەلێن‌و هیوای لە لایەن کاربەدەستانی نوێی ئێرانەوە خرایە بەردەم کە یەکێ لەوانە مافی نەتەوایەتیانە ، کەچی کاربەدەستانی بێ وەفاو بێ دۆست‌و بێ بیروباوەرو درندەی ئێران وەك نە بایان دیبێ‌و نە باران هەر زوو لە بەلێنەکانی خۆیان پەشیمان بوونەوەو کەوتنە تا وانبار کردنی گەلانو هێزە بەرهەلستکارەکانی ئێران بەو ناوەوە کە ئەمانە دژی شۆڕشن .

ئەوە بوو سەرەتا ئەم رژێمە تاوانبارە خوێن رێژەی ئێران هات لە هێزە بەرهەلستکارەکانو گەلی کوردمانی لە ئێراندا داو شەری بە زۆر بەسەر عیراقی پێشکەوتنخوازو گەشەسەندوودا سەپان کە گەلی کوردمان لە سایەی سەرکەوتنی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ی تەموزدا تیایدا بووە خاوەنی مافی رەوای ئۆتۆنۆمی خۆی‌و یەك بە یەك کەوتە لێدانی ئەو هێزانەش کە تا ماوەیەکی کەم لەمەو بەر لە گەلیدا بوونو تاوانەکانیان بۆ پینە دەکردن .

ئیستەش لە هێرشێکی درندانەدا کە خۆشی نازانی ناوی چی لێ بنێ،هێرشێکی بەو پەری درندانەو بێ ویژدانیەوە دەکاتە سەر شارو دیهاتەکانی کوردستانو گەورەو بچووك وەك یەك دەسووتێنێ‌و دەکوژێ‌و لە سێدارە دەداو بە جۆرێکی ئەوەندە درندانەیە کە لە مێژوودا کەم رژێم بوە وەك رژێمی رەگەز پەرستی ئێران وا درندانە بەرامبەر بە گەلانو هێزە بەرهەلستکارکان بوە ستێ‌و بە تایبەتی بەرامبەر بە گەلی کوردمان لە کوردستانی ئێراندا کە ئەمەش کارێکە لەبەر دلّی ئیمپریالیزمی ئاغایان دەیکەن .. هێرشی خومەینی بۆ سەر ناوچەی کوردستان بۆ قەلاچۆکردنی کوردەکانەو دەیەوێ هەمووی لە ناو ببات .. بەلام ئەم خەیالەشی دیسان هەر خاوە چونکە هەتا دنیا بمێنێ گەلێك خاوەنی تواناو مێژوو باوەرێکی رووناك بێ‌و تێ بکۆشی هەرگیز نامرێ‌و هەر سەر دەکەوێ‌و کوردستانیش هەمیشە گۆرستانی ئەو رژێمانە بووە کە ویستوویانە لەناوی ببەن و دەستیان بۆ درێژ کردووە .

وا سالی خوێندن کۆتایی هاتو قوتابی‌و لاوان تەختەکانی قوتابخانەیان جێ‌هێشت‌و ڕوو دەکەنە پشووی هاوین ، بەلام لاوانی وولات ، لە ژێر سێبەری شۆڕش‌و بایەخ‌دانی فراوانی سەرکردایەتی پارت‌و شۆڕشدا ، لە هاویندا دەست‌دەکەنە ملی ژیانێکی نوێ‌ترو هەموو پێداویستی‌یەکیان بۆ ئامادە کراوە لە پێناوی خۆپێ‌گەیاندنو بەرەو پێشەوە بردنیان .

لاوان چۆن پێشوازی هاوین دەکەن

لە شاری هەولێردا ، وەك زۆربەی پارێزگا کانی تری وولات ، لەم پشووی هاوینەدا یەکێتی‌ی لاوانو دامەزراوەکانی تر بەرنامەیەکی تایبەتی هەمە جۆریان داناوە .

● کاك محمد وەلی خورشید لێپرسراوی جموجۆلی هونەری ووتی :

لێژنەکانی لاوان لە هەموو پارێزگای هەولێردا خەریکی خۆئامادەکردنە بۆ پێشوازی‌کردن لە وەرزی پشووی هاوینو بۆ ئەم مەبەستەش بەرنامەیەکی کارکردن دانراوە بە مەبەستی بایەخ‌دانی توانای هەمەجۆری لاوانو تەقەلادان بۆ دۆزینەوەو پەرەپێدانی ئەم توانا داهێنەرانە لەسەر ڕێبازێکی زانستی ، هەروەها بە گوێرەی ئەوجەوانانیش دیسان بەرنامەیەکی تایبەتی بەم بۆنەوە تەرخان‌کراوە کە کە چەندان جموجوولی هەمە چەشنە دەگرێتەوە لە نواندنی چالاکی رۆشنبیری‌و زانستی . لەم ماوەیەدا یەکێتی چەند خولێکي تایبەتی کردەوە بۆ فێربوونی هونەری خەت‌خۆشی‌و لەم خولەشدا چەندان قوتابی بەشدار دەبن، هەر لەم ماوەیەشداو بۆ کۆکردنەوەی بەهرە هونەرییەکان تیپێکی شانۆی لە یەکێتی‌یەکەدا دامەزراو ئەم تیپە دەستی کردووە بە راهێنان لەسەر شانۆگەرییەکی میللی‌و بڕیاروایە لە مانگی تەمووزدا نۆبەرەی خۆی پێش‌کەش بکات . لە لایەکی تر بڕیاردرا بە پێك‌هێنانی تیپێکی مۆسیقاو چەندان ئامێری مۆسیقا بۆ ئەم مەبەستە کڕراوەو تیپەکە بریتی‌یە لەم بەهرانە :

١ –عثمان عمر ئامێری درامز
٢ –شێرزاد عبداللە ئامێری تۆمبا
٣ –جودت جعفر گیتارژەن
٤ –زۆزك زرار گیتار
٥ – سەروەر عبدالخالق ئۆرگن
٦ –عبدالقادرعبداللە درامز

جگە لە پێك‌هێنانی ئەم دوو تیپە چەندان جەموجوولی ترمان هەیە لە پێش‌کەش‌کردنی بەرهەمی هەمە چەشنە لە کردنەوەی خولی فێربوونو پێش‌کەش‌کردنی کۆڕو مەحازەرەو ڕازاندنەوەی بۆنە نەتەوەیی‌و نیشتمانیەکانمان کە تیایدا لاوانی هەولێر پڕ بە گەروو گۆرانی بۆ شۆڕش‌و تێکوشەر صدام حسین دەلێن .

نووسینگەی هەولێر

ئەم قوتابیە حەزی لە وەرزشە

کارزان محمد حسن قوتابی‌یەکی پۆلی سێ‌ی ناوەندی‌یەو زۆر حەزی لە وەرزشەو لە تیپی قوتابخانەکەیدا بەشداری چالاکی‌یە وەرزشی‌یەکان دەکات بەتایبەتی یاری تۆپی پێ ... لێمان پرسی لە کەیەوە خەریکی وەرزشی لە وەلامدا وتی :

لە پۆلی سێ‌و چواری سەرەتایی‌دا بووم حەزم لە یاری تۆپی پێ بوو هەر لەو ساشەوە هۆگری ئەم یاری‌یە بووم ...

لێمان پرسی کێ هانی دای حەز لە یاری تۆپی پێ بکەی لە وەلامدا وتی براکەم‌و کوڕێکی پوورم لەم بارەیەوە زۆریان هان داوم .

سەبارەت بەوەی حەز لە خوێندنەوە دەکات لە وەلامدا وتی حەز لە خوێندنەوەی ئەو گۆڤارو رۆژنامانە دەکەم کە دەنگ‌و باسی وەرزشی‌و تۆپی پێ بلاودەکەنەوە ...

هەروەها تەماشای فلیمی وەرزشکاری‌و تۆپی پێ دەکەم‌و گەلێ جاریش بابەتەکانی دوا لاپەرەی رۆژنامەی هاوکاری دەخوێنمەوەو حەز دەکەم رۆژنامەی هاوکاری وەکو رۆژنامەیەکی کوردی کە بە زمانی خۆمانەو بە باشی لێی تێدەگەین لە دەنگ‌و باسی‌و هەوال‌و وێنەی وەرزش بە هەموو جۆرەکانی یەوە بێ بەشمان نەکات ... ئێمەش هیواداریین کاکە کارزان لە پاشەرۆژدا ببێتە وەرزشکارێکی ناسراو ...

ئامادەکردنی : لطیف محەود

چاپکراوی نوێ

پەندی بەراوردکاری

لە ئامادەکردنو لێکولینەوەی مامۆستا کەریم شارەزا لەم دواییەدا «پەندی بەراوردکاری لە نێوانی ئینگلیزی‌و عارەبی‌و کوردی»دا دەرچووە کە بە یارمەتی ئەمانەتی گشتی رۆشنبیری‌و لاوان لە ناوچەی کوردستان دەرچووە لە ١٤٨ لاپەرەی قەوارە گەورەدا .

ئەڤ چیروکە بدویماهی نەهات

کۆمەلە چیرۆکێکی چیرۆك نووس کاك انور محمد طاهرە لەم دواییەدا دیسان بە یارمەتی ئەمانەتی گشتی رۆشنبیری‌و لاوان دەرچوەو بریتی‌یە لە حەوت کورتە چیرۆکی نووسەر لە ٥٨ لاپەرەی قەوارە مام‌ناوەندیدا .

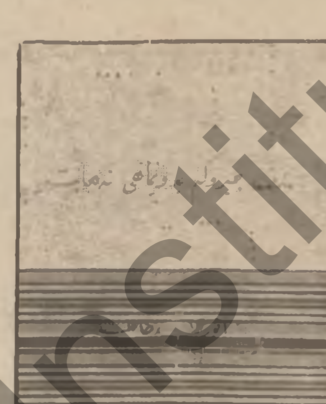

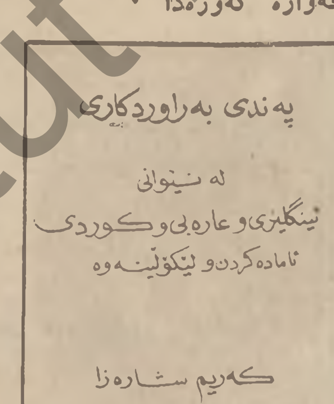

بەهۆی ناوبانگی سینەماوە

ئەکتەری ناسراو «دۆرۆتی» لەیەکێك لەو کەسانەوە زۆر سەرسامە بەهونەرەکەی‌و خۆشی دەوێ نامەیەکی ٧٠ لاپەرەیی پێ‌گەیشتوە کە هەموو مدح‌و سەنایە بۆی ، نامەکەی‌خوێندۆتەوەو بە یەك وشە وەلامی خاوەنەکەی داوەتەوە ... «گەلێ سوپاس» .

ئەم خونچە گولە

قوتابیەکی هۆشمەندو لەسەرخۆیە ، لە پۆلی دووەمی سەرەتایی قوتابخانەی پێش‌کەوتنی کچانی سلێمانی دەخوێنیت .

پ : لەوانەکانی قوتابخانەدا چۆنی :

و : ئەمسالیش هەر وەکو پار بە پلەی یەکەم دەرچووم نومرەکانم هەمووی دە لە دەیە ..

پ : یارمەتی دایکت دەدەیت :

و : ئەی چۆن ..

پ : بۆچی ؟

و : چونکە دایکم حەز دەکات فێری ئیشی ناو مال بم ..

پ : کتێب دەخوێنیتەوە..

و : بەلی .. کتێبی کوردی بە ئاسانی دەخوێنمەوە ..

پ : چی خۆتت لا جوانە..

و : ئەلبومی وێنەکانم ..

پ : کێت خۆش دەوێت..

و : باوکم‌و دایکم .. هەوالی براشم خۆش دەوێت ..

پ : کێی تر ..

و : نیشتمانەکەم .. مامۆستاکانم .. هاوڕێکانم..

: بەخوا

: هەموو کەسێکم خۆش دەوێت .

پ : خۆ بێزار نەبووی ..

و : چۆن بێزار دەبم ..

: دەهەمیشە خونچەگول بیت ..

: سوپاست دەکەم .

چنور مصطفی حمە مراد

جیهانی رەنگاو ڕەنگ

گۆرانی: گۆرانی‌بێژی فەرەنسایی ناسراو «ژان‌لوك لای» کە یەکێکە لە هەرە هونەرمەندە ناسراوەکانی ئەم چەرخە ، قەوانی گۆرانیە بە ناوبانگەکەی «ئەو ئافرەتەی عاشق بوو» یەك ملیۆن نوسخەی لێ‌فرۆشراوە . ئەم‌هاوینە ئەم گۆرانیە ، لە هەرە گۆرانیە باوەکانی ئیستایە .

شانۆی مندال گۆرانی‌بێژی مندالان شانتال گونا لەسەر شانۆکانی پاریس شانۆییەکی مندالانە پێشکەش دەکات بە ناونیشانی «سەرنجی ئەفسانە» ، ئەم هونەرمەندە هەرچەند تەمەنی گەیشتۆتە ٣٨ سال بەلام هێشتا دیارترین هونەرمەندە لە جیهانی هونەری مندالاندا .

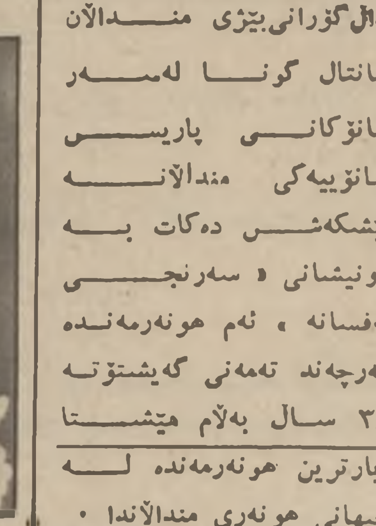

چیرۆك بۆ مندالان

ژیژکی تەنیا

ژیژکێکی بچکۆلە هەبوو حەزی لە گەمەو یاری دەکرد بەلام هیچ هاوڕێ‌یەکی نەئەدۆزی‌یەوە یاری لەگەلیا بکات .

رۆژێکیان لە کەروێشکە بچکۆلەکان نزیك بووەوەو پیانی ووت ، رازی دەبن یاریتان لەگەلدا بکەم ..؟

یەکێك لە کەروێشکەکان وەلامی دایەوە . دووربکەوەرەوە چاکەتێکی ئەستووری دڕکاویت لەبەردایەو هەرچی لێمان نزیك ببێتەوە ئازارمان ئەدەیت‌و دەرزی ئاژەنمان دەکەیت ـ برۆ بەدوای یەکێکی تردا بگەرێ یاریت لەگەلدا بکات .

ژیژکەکە خۆی کشایەوە، دل تەنگی‌و خەمباری دایگرت لەژێر درەختێکدا دانیشت تەماشای کەروێشکە بچکۆلەکانی دەکرد ـ خۆشیان بوو و یاری‌یان دەکرد ، لەو کاتەی کەروێشکەکان خەریکی یاری کردن بوون ژیژکە بەستەزمانەکە رێوێکی بەدی کرد لەناو درەختەکاندا خۆی تێ‌هەلدەکوتا .

ژیژکەکە هاواری لێ هەلسا ئاگاتان لە خۆتان بێت ، غاربدەن . رێوی‌یەکە ئەوا بەنزیکتانەوەیە بەلام کەروێشکە بچکۆلەکان گویان نەدایە قسەکەی‌و بە پێکەنینەوە پێیان ووت ئەی ـ ژیژك ئەمە فێلێکە خۆت دروستت کردووەو باوەرت پێ ناکەین . کاتێك ریۆی‌یەکە نزیك ئەبێتەوە ئەیبینین‌و رادەکەین ، ئیتر پێویستیمان بەیارمەتی تۆوە نی‌یە ، لەم کەینو بەینەدا رێوی‌یەکە لە پشت درەختەکەوە بازی‌داو خێرا کەوتە راونانی کەروێشکەکان ، توانیان خۆیان رزگار بکەنو بچنەوە لانەکانیانەوە ، بەلام کەروێشکێکی بچکۆلەی دۆش داماو نەبێ هیچی پێ نەدەکرا چونکە توانای راکردنی نیە ، لێرەدا چاوی بە شەقێکی ناو درەختەکەوە دەکەوێت‌و خۆی تیادا دەشارێتەوە بێ دەسەلات دەمێنێتەوە ، بەلام ژیژکەکە ناترسێت بەلکو بەرەو پیری رێوی‌یەکە ڕادەکات تا دەگاتە بەردەمی درەختەکەوەو خۆی خڕ دەکاتەوە .

رێوی‌یەکە دەقیرێنێت بەسەریا .. وونبە لەبەر چاوم لە رێگام دوور بکەوەرەوە .

ژیژکەکە بێ دەنگ دەبێ‌و وەلامی ناداتەوە رێوی‌یەکە ووتی باشە بەنینوکەکانی پالی بە ژیژکە ناو هەولی دەدا بیجولێنێتەوە ، بەلام ژیژکەکە بە دڕکەکانی دەستو لەپی ریوی‌یەکەی خوێناوی‌کرد لە حەیبەتا دەست بە زیرەو هاوار دەکاتو هەلدێت ، دوای ئەوە ژیژکەکە ئاور لە کەروێشکەکە ئەداتەوەو بە چاوێکی پڕ لە سۆزەوە پێی ئەلێت ، ئیستا دەتوانیت برۆیت بۆ لای دایکت ، ئەی کەروێشکی خنجیلانە .. کەروێشکە بچکۆلەکانیش لە ژیژکەکە نزیك بوونەوەو داوای لێ بۆردنیان لێ کردو دایانە قاقای پێکەنینەوو پێیان ووت ئایا دێیت یاریمان لەگەلدا بکەیت ؟

ژیژکەکەش ووتی : بەلێ دێم چونکە ئەو دڕکانەی لە لەشمدایە هاوڕێ‌یەکانم ئازار نادات بەلکو بەرگری لە خۆم دەکات .. مندالە وورديلەکان بەم جۆرە ژیژکەکە بە تەنیا نەمایەوە بەلکو بووە دۆستی هەرە دلسۆزی کەروێشکەکان .

سمیرە محمد علی

لە عەرەبی‌یەوە کردوویەتی بەکوردی

هاوكاری

دەزگای رۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی

بەغداد : شەقامی «الخلفاء» مەیدانی «الخلانی»

تەلەفۆن : ٨٨٧٥٧٩٥ / پینج خەت

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

هاوکاری

التضامن

ساڵی ۱۹۷۰ دامەزراوە

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

● پێنج شەممە ۲۱/۷/۱۹۸۳ ژمارە ٦٩٦ ●　۱٦ لاپەڕە　بە ٥٠ فلسە　● الخمیس ۲۱/۷/۱۹۸۳ العدد ٦٩٦ ●

لەم ژمارەیەدا
● ژمارەی تایبەت بە بۆنەی بیرەوەری شۆڕشی ۱۷–۳۰ی تەمووزی مەزنو چوارساڵەی وەرگرتنی پلەی یەکەم لەحزبو دەوڵەتدا لەلایەن سەرەکی فەرماندە صدام حسینەوە

وتارێکی مێژوویی گرنگی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە بیرەوەری
شۆڕشی ۱۷ - ۳۰ی تەمووزی مەزندا

دەسەڵاتی گەل شتی بنەڕەتییە

شانازی بەوەوە دەکەین کە بەدیمان هێناون

سەرەکی بەڕێز موهیب ڕوکن صدام حسین سەرکردەی گشتیی هێزە چەکدارەکان ووتی مافی ئەوەمان هەیە لە بیرەوەریی پازدەهەمین ساڵەی شۆڕش شانازی بەوەوە بکەین کە تەواومان کردووەو مافی ئەوەشمان هەیە شانازی بەوەوە بکەین کە لە سەرخاکی عیراق بەدیمان هێناوەو ئەوەیش کە ئەمڕۆ شانازیمان پتر دەکات ئەوەیە کە سەرکەوتنێک سەرکەوتین لە پاراستنی ئەوەی بەدیمان هێناوەو ئەوەی تەواومان کردووە.

بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە ووتەیەکی نەتەوەیی گرنگدا کە سەر لە بەیانیی ڕۆژی ۱۷ی تەمووز بەبۆنەی بیرەوەریی پازدەهەمین ساڵەی شۆڕشی پیرۆزی ۱۷ - ۳۰ی تەمووزەوە لە ڕادیۆو تەلەفزیۆنی وولاتەوە ئاڕاستەی ڕۆڵەکانی گەلو نەتەوەی عەرەبی کرد، ووتی بارودۆخی جەنگ لەگەڵ ئەو قوربانیدانەی کە تێیدا بوو، هەروەها لەگەڵ دلگرانیمان بۆ لەدەستدانی شەهیدە ئازیزەکانمان ئەوا باری نائومێدیو داڕووخانو پەرت بوونی لە نێوانماندا نەخولقاند وەك دوژمنەکان نەخشەیان بۆ کێشاو ئاواتەخوازی بوون.

بەڕێز سەرەکی فەرماندە قسەی ئاڕاستەی عیراقیی یە نەبەردەکان کردو ووتی لە جەنگەکانی سێ ساڵی ڕابوردوودا ئەوەتان سەلماند کە ئێوە بەهێزترن .. چونکە ئەو هەڕەشەیەی ڕوو بە ڕووی عیراق بووەوە گەورەترین هەڕەشەیە تووشی هەر وولات یان هەرێمێك لە وولاتەکانی ناوچەکە هاتبێت لە چەرخی نوێدا.

دەقی ووتارەکە لە لاپەرەکانی ۳و ٤و ٥و ٦دا بخوێنەرەوە

سەرکردەی دامەزرێنەر پیرۆزبایی لە بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەکات

سەرلەبەیانی ڕۆژی ۱۷ی تەموز کاتێ کە بەڕێز سەرەکی فەرماندە پێشوازی سەرکردەی دامەزرێنەر هاوڕێ میشیل عفلقی ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی کرد هاوڕێ ئەمینداری گشتی پیرۆزبایی خۆی لە بەڕێز سەرەکی فەرماندە کرد بە بۆنەی یادی شۆڕشی ۱۷ی مەزنی تەموزەوەو بەبۆنەی ئەوەشەوە کە بەڕێزی لە حزبو دەوڵەتدا شوێنی یەکەمی وەرگرت.

هەروەها هاوڕێ شبلی العیسمی یارمەتیدەری ئەمینداری گشتیو هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی نەتەوەییو بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی حزب لە ولاتدا پیرۆزباییان لە بەڕێز سەرەکی فەرماندە کرد بێجگە لەوەی کە رازگری گشتی نهێنی کاتی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو بەڕێز وەزیرەکانو فەریق رکنی یەکەم سەرکردەی سوپاو ژمارەیەك لە کاربەدەستانی دەوڵەت سووپاییو میری بەشداری ئەو پیرۆزبایی یەی بەڕێزیان کرد.

وتەی هاوکاری

شۆڕشی مەزن .. ڕابەری گەورە ..

لەم مانگە پیرۆزەدا ، گەلی عیراقی مەزنمان ، لەگەرمەی ئاهەنگ گێڕانو شادی بیرەوەری تەمەنی ۱٥ ساڵەی ئەو شۆڕشە مەزنەدا دەژی ، کە لە ۱۷ – ۳۰ی تەموزی ۱۹٦۸دا بەڕابەری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست بەرپاکراو ڕەوتی سەرکەوتووی لە لوتکەیەکی سەرکەوتنەوە بۆ ئەوی تر بەردەوامەو لە ڕێبازیا پشتی بە بەرنامەیەکی بە باوەڕانەی متمانە کردو بە جەماوەری گەل بەستوە تا ڕادەی ئەوەی چۆتە ناو هەستو ویژدانی هەموو گەل . کاتێ دەبینێ ئەم شۆڕشە مەزنە هەموو خواستەکانی لە سەربەرزیو سەربەستیدا بۆ بەدی هێناوە .

ڕێبازی ڕاستەقینەی ڕەوتی شۆڕشی ۱۷–۳۰ تەموزی پیرۆز بە کردەوە سەلماندی کە شۆڕشێکی نموونەییە لەناو شۆڕشە نیشتمانیو ڕزگاریخوازەکاندا لە سەرجەمی نیشتمانی عەرەبو جیهانداو نموونەیەکی باڵایە لە بەخششو ڕەسەنیو بەستراوەیی بە هەموو خواستو ئاواتە ڕەواکانی گەلەوە . جا ، لەبەر ئەم ڕێبازە نموونەییە ، ئاسایی بوو شۆڕش زۆرجار لە ڕەوتەکەیدا ڕووبەڕووی پیلانو کۆسپو تەگەرەی ناحەزانی ببێ ، بەڵام هەموو جارێ شۆڕش توانیویەتی بەرپەچی توندی هەموو ئەو پیلانانە بداتەوەو یەك بە دوای یەکدا لە گۆڕیان بنێ ، دوژمنانی سەربەستیو سەربەرزی عیراق لەوە گەیشتن کە ئەم شۆڕشە وزەیەکی نا ئاساییەو خەونە چەپەڵەکانیان گۆڕ دەکا ، لەبەرئەوە بە هەموو ڕێگایەك هەوڵیان داوە بەهەر جۆرێ بێ لە ناوەڕۆکی خۆی بیپوکێننەوەو شۆڕش بگۆڕن بە ڕژێمێك وەك ڕژێمەکانی تری ناوچەکە ، بەڵام حسابەکانی دوژمن هەمووی لەسەر بنەڕەتی هەڵە دانرابوون ، چونکە باری نوێی عیراقیان لەبەرچاو نەگرت ، ئەو بارە نوێیەی مرۆڤی نوێی لە قەڵایەکی بیناکاری پڕ دەستکەوتەی سەربەرزیا پێ گەیاند .

دوژمنانی عیراق لە زایۆنیەکانو خومەینیەکانو داردەستەکانی دوژمن بە گەل وەك اسدو قەزافی بەردەوام بوون لە پیلانگێڕان دژی عیراقو هەوڵدان بۆ دەستوەردانە کاروباری ، بەڵام بە درێژایی ڕەوت ئەوان توشی نوشستی دەبوونو ئاڵای سەربەرزیی عیراق هەر بەرز دەشەکایەوەو دەشەکێتەوە .

تەقەللای ۱٥ ساڵەی بەردەوامو هوشیارانەی شۆڕش توانی عیراق لە وڵاتێکی هەژارو دەست کورتەوە بگەیەنێتە پلەیەکی بەرزی پێگەیشتویی کە خۆی تیایدا خاوەنی دەستەڵاتو سامانو بەرهەمو بڕیاری خۆی بێ . لە وڵاتێکەوە کە دەستەڵاتی بێگانەو دوژمنان خۆی گەیانەبووە هەموو کونو قوژبنێکیو

بڕوانە ل٦

هێزە دلێرەکانمانو سەرکەوتنی زیاتر

بە ووەرەی بەرزو توانای پتەو سوپا سەرکەوتووکەمان چالاکیی خۆی لە بەرەکانی جەنگدا پەرە پێدەدات دژ بە دەستو تاقمی کینە لە سکو جادووگەرانی تاران ، ئەوەبوو لە ماوەی ئەم هەفتەیەی ڕابوردوودا زیانی سەروماڵیی زۆرتریان بە دوژمن گەیاند .

ئەوەبوو لە کەرتی باکوور هێزەکانمان دەستی مەردانەیان لە دوژمن وەشاندو زیانێکی زۆری سەرو ماڵییان پێگەیاندنو چەندین چەکیانیش دەستگیر بوو ، سەرەڕای دەستگیرکردنی ژمارەیەك لە سەربازەکانی دوژمن .

هەروەها لە کەرتی ناوەڕاستیش هێزەکانمان تەقەیان لە برێك سەربازی دوژمن کردو توانییان شەشیان لێ بکوژنو ئەوانی تر هەڵهاتن ، سەرەڕای ئەوەی دەورییەیەکی هێزەکانمان لەگەڵ دەورییەیەکی دوژمندا پێکدا هەڵپژانو توانییان ۲۲ کەسیان لێ بکوژنو ژمارەیەکیشیان لێ بریندار بکەن .

بڕوانە ل ٦

وەزیری دارایی :
زێڕ بەخشین گەیشتە ڕادەیەکی چاوەنوارنەکراو

بەڕێز ثامر رزوقی وەزیری دارایی دووپاتی کردەوە کە ئەو خشڵە زێڕینانەی عیراقییە دلێرەکان لە ناوخۆی وولاتو لە دەرەوەیدا بەخشیویانە گەیشتە ڕادەیەکی وەها کە چاوەنوار نەکراوو بەبیریشدا نەهاتووە .

هەروەها ووتی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین کاتێك بانگڕاهێشتنەکەی یەکێتیی گشتیی ئافرەتانی عیراقی نرخاند بە کردنەوەی دەرگای زێڕ بەخشین ئامانجی ئەوەبوو بوارو هەل لە بەردەمی ئافرەتە دلێرەکانی عیراقدا بکرێتەوە لەگەڵ خێزانەکانی عیراقدا بۆ بەشداریکردنی ڕەمزی لە پاڵپشتی گرتنی گیانی سەرکەوتن لە جەنگی سەربەرزیو شکۆمەندیدا جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدام .

هەروەها بەڕێز وەزیری دارایی لە ووتەیەکدا بۆ ئاژانسی دەنگو باسی عیراق ووتی گومانی تێدا نییە کە خێزانەکانی عیراق خشڵی زێڕینی زۆریان هەیە ئەویش وەك ئەنجامێکی ئاسایی ئەو ڕەووشتو نەریتانەی عیراقییەکان لە باوباپیرە دلێرەکانیانەوە بۆیان ماوەتەوە سەرەڕای ئەوەی کە بانقی ڕافیدەین بەردەوام بووە لە زێڕ خستنە بازاڕەوە بە ڕادەی دوو تەن لە مانگێکدا

.. بەڵام ئەم ڕووداوانە پتر لەو ڕادەیە تێپەڕی - کردووە کە چاوەنوار دەکراو بیری لێدەکرایەوە بەگوێرەی ئەوانەی عیراقییە دلێرەکان تاکوو ئێستا پێشکەشیان کردوونو هێشتاکە هەر پێشکەشیان دەکەن .

ووتیشی بیرمان لەوە کردەوە ئەم زێڕە بەخشێنراوانە بخەینە مۆزەخانەیەکی تایبەتەوە خشڵەکانی تێدا پێشان دەدرێن وەك دەربڕینێکی

بڕوانە ل ٦

Institut Kurde de Paris

ووتەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە بواری عەرەبی و جیهانی دا بایەخێکی گەورەی پێ دراوە

وتە نەتەوەییەگرنگەکەی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین کە بە بۆنەی بیرەوەری پازدەهەمین ساڵەی شۆڕشی مەزنی ١٧–٣٠ی تەمووزەوە خوێندیەوە لە لایەن دەزگاڕاگەیاندنەکانی عەرەبی و جیهانییەوە بایەخێکی گەورەی پێ دراوە ·

ئەوەبوو ئاژانسەکانی دەنگ و باسی عەرەبی و جیهانی برگەی درێژیان لە وتەکەی سەرەکی بەڕێز بلاوکردەوەو نیزگەکانی رادیۆو تەلەفزیۆنیش چەندین برگەی درێژیان لە وتەکە بلاو کردووەتەوە ،لە کاتێکدا کە هەندێك ئاژانسی دەنگ و باسی عەرەبی دەقی وتەکەی سەرەکی بەڕێزیان وەکوو خۆی بلاو کردووەتەوە ·

هەروەها ڕۆژنامە عەرەبییەکان کە ڕۆژی دووشەممە دەرچوون چەندین برگەی گەورەیان لە وتەکەی سەرەکی بەڕێز بلاوکردووەتەوە جگە لەوەی کە هەندێك لە ڕۆژنامە جیهانییەکات برگەی دیکەیان لێ بلاوکردووەتەوە ·

دەزگاکانی ڕاگەیاندن بایەخیان بە قسەکانی سەرەکی بەڕێز داوە کە دەربارەی دەستکەوتەکانی شۆڕشی تەموز کردوونی لە هەموو بوارێکدا لەگەڵ ئەو هەڕەشەیەی کە بەرەو ڕووی عیراق بووەوە بەوەی کە گەورەترین هەڕەشەیە هەرێمێك یان وولاتێك لە وولاتانی ناوچەکە لە چەرخی نوێدا تووشی هاتبێت ·

ئەوەبوو لە کوێت ئاژانسی دەنگ و باسی کوێت و ئیزگەو تەلەفزیۆنی کوێت برگەی گرنگیان لە وتەکەی سەرەکی بەڕێز بلاو کردووەتەوەو ڕۆژنامەکانی کوێتیش بە ناونیشانی گەورەو دیار برگەیان لە وتە مێژووییەکە بلاو کردووەتەوە ·

هەروەها ئاژانسی دەنگ و باسی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی–میسری باسی وتەکەی سەرەکی فەرماندەی کردووە لە بارەی هەڵوێستەوە بەرانبەر بە میسرو دووپات کردنەوەی ئەوەی کە بەردەوام بوون لە سەر هەڵوێستی سەلبی بەرانبەر بە میسر لە ژێر باری گۆڕانکاری بە ڕەچاوکراوەکاندا لە ناوخۆی میسرو لە بواری ناوچەکەدا مەترسییەکی گەورە بۆ سەر نەتەوەی عەرەب و بەرژەوەندییە باڵاکانی پێك دەهێنێت ·

ئاژانسی ڕۆژنامەگەریی فەرەنسەویش بایەخی بە قسەکەی سەرەکی بەڕێز داوە سەبارەت بەوەی کە دەوڵەتەکانی کەناری عەرەبی و کۆمەڵی نێو دەوڵەتی بەرپرسیارییان لە سەرە بۆ ئەوەی پاڵ بە ئێرانەوە بنێن لەگەڵ عیراقدا ئاشتبێتەوە ·

ئاژانسی دەنگ و باسی ڕۆیتەریش ڕاپۆرتێکی درێژی دەربارەی وتەکە بلاو کردووەتەوە پاش ئەوەی بە زمانی عەرەبی و ئینگلیزی لە باس کردنێکی خێرا سەرەکیدا لێوەی دوواوە ·

ئاژانسی یۆنایتدپرێسیش ڕاپۆرتێکی درێژی دەربارەی وتەکەی سەرەکی بەڕێز بلاو کردووەتەوەو پاشان ئەوەیش بە درێژی لێی دوواوە ·

ئیزگەی لەندەنیش بایەخی بە داواکارییەکەی سەرەکی بەڕێز داوە کە داوای لە ئەنجومەنی ئاسایش و دەوڵەتە گەورەکان و دەوڵەتە عەرەبییەکان کردووە ئێران ناچار بکەن جەنگی نێوان عیراق و ئێران کۆتایی پێ بهێنێت و قسەکەی سەرەکی بەڕێزی بلاو کردووەتەوە کە ووتوویەتی ئێرانییەکان هەموو دەست پێشکەرییەکی ئاشتییان ڕەت کردووەتەوەو دەوڵەتەکان بەر پرسیارن ئێران ناچار بکەن بۆ ئەوەی ئاشتی بەدی بێت ·

قوولتربێت کاروانی

شۆڕشە مەزنەکەمان

● فواد حسین ●

کە شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەمووز ڕێگای تایبەتیی خۆی هەڵبژاردو پرۆگرامێکی سەربەخۆی بۆ بنیاتنانی عیراقی دانا بەچەشنێك ببێتە بنکەیەکی پتەو و قەڵایەکی سەخت بۆ گەلە تێکۆشەرەکەمان حزب هەر لەسەرەتاوە دەیزانی ئەم ڕێگایە ڕێگایەکی دووردودرێژەو ماوەیەکی زۆری پێویستە ، ڕێگایەکی چروزەحمەتە · پڕە لە درکودالو جۆرەها کۆسپو تەگەرەی خراوتە پێش·· تەقەللاو هەولدانێکی فراوانو بێوچانی دەوێ ·· لەپێشا دەبێ گەلەکەمان بەوپەری بڕواو دلنەوایی و سووربوونەوە ئەم ڕێگایە بگرێتەبەرو ، بگاتە ڕادەیەك لەتێگەیشتندا خۆی بە لێپرسراوی هەموو سەرکەوتن یان پاشگەزبوونەوەیەك بزانێت ، بەو جۆرە تێبکۆشێت هەرگیز سڵ نەکاتەوە ·

تەنها ئاواتو ئامانجە پیرۆزەکانی حزبو گەلی لەبەرچاودا بێت ، تەنها پاراستنی خاکی پیرۆزی نیشتمانو بوونی حز بەلەدلدا هەبێت بەو بڕوا پتەوەی کە ئەم شۆڕشە شۆڕشی خۆیەتیو شۆڕشی هەموو عیراقیەکانە ··

حزبی سەرکردەش تەجرەبەیەکی باشی لەگەڵ جەماوەرماندا هەیەو خاوەن ڕابوردووێکی پرشنگدارەو ڕیشەی پتەوی خۆی لەناخی گەلەکەماندا داکوتاوەو گشت تایبەتیەکانی نیشتمانیو نەتەوایەتیی هەیە ·· هەڵبژاردنی ئەم ڕێگایە وا بە ئاسانی یان بەپێی ئارەزوویەکی وەختی یان ماوەیەکی دیاریکراو کە خزمەتی قۆناخێك یان بۆ وەدی هێنانی چەند مەبەستو دەستکەوتێکی سەرپێی نەهاتووە · بەلکو لەبۆچوونێکی مەبدەئیو بڕواو هەڵبژاردنێکی حەتمیەوە لەدایك بووە ·· ئەم بڕواو ئایدیۆلۆژیەتە لە باروزروفێکی دژوارو ناهەموارو پڕ لەناسۆریو جۆرەها تاقیکردنەوەی کۆمەڵایەتیەوە هاتووە ···

ناوچەکە بەشێوەیەکی گشتیو عراق بەشێوەیەکی تایبەتی لەرابووردوودا لەژێر بارێکدا دەژیا نیشتمان لە ژێر چنگ داگیرکەرو کۆنەپەرستاندا دەینالاند ·· میللەتێك ئەمە حالی بێت ، ئایا چ جۆرە ڕێگایەکی لەپێشدایە ؟ چ جۆرە تێکوشانو فیداکاریو خۆبەخت کردنێکی دەوێ ؟ ڕاستە هەر لەو کاتوزروفانەدا گەلێ حزب و ڕێکخراو و کۆمەلە هەبوونو هەریەکە بە پێی بۆچوونو بڕواو تێگەیشتنی خۆی تێدەکۆشاو هەوڵی ئەوەی ئەدا جەماوەر لەدەوری خۆی کۆبکاتەوەو ئەرکەکانی ڕزگاری بخاتە ئەستۆو ژیانی سەربەخۆو سەربەستی بۆ گەل برەخسێنێت ·

بەلام لەڕاستیدا ئەم حزبانە لەقسەکردنو هەڵواسینی دروشم زیاتر هیچی تریان وەدی نەهێنا·· تواناى ئەوەیان نەبوو تیماری زامی گەل بکەنو وەلامی هەموو ئەو پرسیارانەی کە لەناخی جەماوەردا پەنگیان خواردبووە بدەنەوە ·

توانای ڕاستەقینەی ئەوەشیان نەبوو باریگرانی ژیان بخەنەئەستۆو قۆڵی مەردانەی بۆ هەڵماڵنو خۆیان بخەنە ناخی ئەم گیرمەکێشەو بەربەرەکانیەیەوە ·· بەڵگەشمان زۆرە ··· گشت ئەو حزبو ڕێکخراوانە نەمان ، ئێستا تەنها ناوەکانیان لەلاپەرەکانی مێژوو یان ڕۆژنامەکاندا دەبینینو هیچی تر ··· گەر ماشین هیچیان نەجوڵاندووە ··

تا لەو وەختە ناهەموارو ناسۆرییەدا حزبی سەرکردە بەبیروباوەڕە نوێیەکانیەوە ، کە دەرمانی دەردی چینی هەژارو چەوساوەیە لەدایك بوو ·· لەڕاستیشدا ئەگەر ژانو ئازارو نەخۆشی میللەتو بەو ڕادەیە نەبوایە هەرگیز حزبی بەعس لەدایك نەئەبوو ·· ئەم گۆڕانکاریو پێشکەوتنەش هەرگیز ڕووی نەئەدا ·· ناوچەکەشی هەروا ئەمایەوەو داگیرکەرانو خوێنمژانیش بە هەوەسی خۆیان کەیفو سەفایان ئەکردو گشت خێرو بەری نیشتمانەکەمانیان بۆ خۆیان دەبرد ·· تەنها ئەرکو ئارەقڕشتنو ڕەنجو نەخۆشیو بێچارەی بۆ گەلەکەمان ئەمایەوە ·

ئەوە بوو حزب بەشۆڕشە مەزنەکەی هەڵساو سەرکەوتنێکی گەورەی وەدەستهێنا ··

ماوەی پانزە ساڵە · حزبی سەرکردە لەگەڵ گەلە تێکۆشەرەکەمان تێدەکۆشێ هەزارەها دەستکەوتی نایابی وەدیهێناوە ·· گەورەترین ئەم دەستکەوتانە کە شانازیی پێوەدەکەین هەروەك سەرەکی فەرماندە صدام حسین فەرمویەتی ··

«ئەوەیە کە بە ڕێپیشاندانی بڕوای حزبەکەمانو بە لایەنگیریی جەماوەری گەلو ئیلهاموەرگرتن لەگیانی نەتەوەو مێژووی پیرۆزی ، توانیمان تاقی کردنەوەیەکی سەربەخۆی تەواو دروستبکەین ، لەسەردەمێکدا تێیدا سەربەخۆیی راستەقینەو تەواو بووەتە مەسەلەیەکی زۆرگرانو ئالۆز بگرە تا بۆ دەوڵەتە پێشکەوتووە گەورەکان» ·

گەلەکەمان خاوەن بەیاننامەی ١١ی ئادارو خۆماڵی کردنی نەوتو خوێندن لە هەموو قۆناغو پێداوسیتیەکانیدا بووەتە خۆڕایی ·· نەهێشتنی

بڕوانەل ٦

بەیاننامەی دەستەی باڵای چاودێریکاری هەڵبژاردنی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان

دەستەی باڵای چاودێریکاری هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی یاسادانان بەیاننامەیەکی دەرکرد کە تیایدا ناوی پاڵێوراوانی ناوچەکانی هەڵبژاردنی پارێزگەی هەولێرو سلێمانیودهۆکی تیا دەستنیشان کردووە ·

(یەکەم) پشت بە ئەحکامەکانی برگەی بەندی ١٩ی یاسای ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی ژمارە (٥٦)ی ساڵی ١٩٨٠ ·· دەستەی باڵای چاودێریکاری هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی یاسادانان لە کۆبوونەوەیەکیدا کە ڕێکەوتی ٦–٧–١٩٨٣ی کرد بڕیاری دەستنیشان–کردنی ناوی ئەو لیستانەی دا کە بەم بەیاننامەیەوە لکێنرابوون کە ئەمانە پاڵێوراوانی پارێزگەو ئەو ناوچانەی هەڵبژاردنەکان کە لە خوارەوە بەرامبەر ناوەکانیان روون کراوەتەوە·

عزة ابراهیم
جێگری سەرەکی ئەنجومەنی شۆڕش
سەرەکی دەستەی باڵای چاودێریکاری هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی یاسادانان

ناوی پاڵێوراوانی ناوچەی یەکەمی هەڵبژاردن لە پارێزگەی هەولێر

١ – غازی حمید یونس سنجاری ·
٢ – رشاد حمد مصطفی خۆشناو ·
٣ – محمد محی‌الدین محمد ·
٤ – ئومید محمد احمد ·
٥ – یونس عزیز حسن بەرزنجی ·
٦ – اسامە مصطفی محمد طاهر ·
٧ – علاء الدین حسن خضر ·
٨ – جلال عبدالواحد ندیم ·
٩ – حمزە عثمان یونس·
١٠ – نەوزاد محمد صالح حسن ·
١١ – عزیز مصطفی محمد امین زراری ·
١٢ – نزهت شاکر محمد القاضی ·
١٣ – فیصل مصطفی پیرداود ·
١٤ – یحی محمد رشید جاف ·
١٥ – کاکە احمد عبدالکریم مصطفی ·
١٦ – مغدید مافە فیضی·
١٧ – دسکو یونس اسماعیل ·
١٨ – برهان احمد وحید ·
١٩ – دوکتور عبدالمجید عبدالقادر یونس ·
٢٠ – عبداللەواحد عبدالله·

ناوچەی دوومی هەڵبژاردن لە پارێزگەی هەولێر

١ – عمر حسن رسول ·
٢ – رحمان علی اسماعیل·
٣ – مامەند محمد رشید·
٤ – ایوب ابراهیم مراد ·
٥ – عبدالله محمد صالح حمد ·
٦ – رفعت عثمان محمد مام حسینی ·
٧ – غازی نورالدین خورشید ·
٨ – عمر جمیل محمد صالح · ·
٩ – ساماڵ اسماعیل مجید
١٠ – صابر احمد ابراهیم·
١١ – اسماعیل عبدالله خضر ·
١٢ – مشیر هادی احمد ·
١٣ – محی‌الدین نافذ اسماعیل ·
١٤ – حسین عزیز نبی رشوانی ·
١٥ – هوشیار احمد صالح ·
١٦ – نافعە عثمان ابو بکر·
١٧ – جمال عبدالحمید عبدالرحمان ئەتروشی ·
١٨ – احمد عبدالقادر عبدالله نقشبندی ·

ناوی پاڵێوراوانی بڕوانەل ١٥

لە بەبۆنەکانی تەموزدا پێشانگایەکی ڕۆژنامەوکۆڕێکی ڕۆشنبیری لە دهۆك

بەبۆنەی بیرەوەری ١٥ ساڵەی بەرپابوونی شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەموزی پیرۆزوچوارەم ساڵەی وەرگرتنی بەرپرسیاری یەکەم لەحزبو دەوڵەتدا لەلایەن سەرەکی فەرماندە (صدام حسین)ەوەو لەچوارچێوەی میهرەجانی ڕۆشنبیری دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی لە شارەکانی کوردستاندا ئێوارەی رۆژی ٢٣–٧–١٩٨٣ پیشانگایەکی ڕۆژنامە نووسی کوردی لەشاری دهۆك دەکاتەوەو هەروەها ئێوارەی رۆژی ٢٥–٧–١٩٨٣ کۆڕێکی ڕۆشنبیری فراوان سازدەکات بۆ یادی یەك ساڵەی کۆچی دوایی ئەدیبو نووسەری ناسراوی کورد مامۆستا صادق بهاالدینو لەم کۆڕەدا مامۆستا دوکتور بەدرخان سندی یاریدەدەری ئەمینداری گشتی یەکێتی ئەدیبانی عیراق باسێکی ڕۆشنبیری دەربارەی بەرهەمی ئەدەبیو دەوری مامۆستای خوا لێخۆشبوو پێشکەش دەکات ·

زێڕی سەرکەوتن

● موکەڕەم ڕەشید تاڵەبانی ●

● لەم ڕۆژانەدا ، دایكو خوشكو ژنو ئامۆزاو پوور ·· هەر یەکەو ڕێی گرتووەتە بەرو ، ڕووی کردووەتە بارەگاو شوێنەکانی تری دامو دەزگاکانی نیشتمانی خۆشەویست ، بۆ ئەوەی خشڵە زێڕینەکانیان ، گۆبەرۆكو لاگیرەو میخەکبەندو ئاشقبەندو هەیاسەو ملوانکەو ئەموسیلەو بازنو تکووكو گوارەو لووتەوانەکانیان ، پێشکەش بە گەردنی نایابی خاكو نیشتمان بکەن ، تاوەکوو نیشتمانیش بە وورەی پیاوە مەردە لێهاتووەکانی خۆی ، ئەو خشڵو زێڕانە ، لە وێنەی تۆپی قورسو چەکی ترو گوللەو بارووتدا ، پێشکەش بە جەنگاوەرە دلێرە بەجەرگەکان بکات ، کە لە بەرەکانی جەنگدا ، سنووری خاکی دێرینو زێرینی وولات دەپارێزن !

● لە ڕاستیدا ، ئافرەتانی عیراق ، کە ئەم زێڕو خشڵەی خۆیان بە نیشتمان دەبەخشن ، بەشدارییەکی نایابو دوو جۆرە دەکەن ، لەم جەنگەیەدا ، کە ڕژێمی خلەفاوی قومو تاران بە سەر نیشتمانە خۆشەویستەکەیدا سەپاندووین ، بەشداریی یەکەمیان ئەوەیە کە مێردو براو ئامۆزاو ڕۆڵەکانیان لە جەنگدا بەشدارییان کردووەو دەکەن ، هەشیانە مەدالیای سەربەرزینیی شەهیدبوونی کوڕ یان مێرد یان ئامۆزا یان برازایان ، کردووەتە قەد سنگیانداو شانازیی پێوە دەکەن، بەمەیشەوە نەوەستاوون بەڵکو لە دووەم وێنەی بەشداریش دوانەکەوتوونو ، هاتوونو خشڵو زێڕەکانیان پێشکەش بە شۆڕشو نیشتمان کردووە ، هەر نەك لەبەر ئەوەی بەشداریی پشتگیریی نیشتمان بکەن لەم جەنگەیدا ، بەڵکوو بۆ ئەوەی لە ڕەتکردنەوەی دەستدرێژییەکانی دوژمناندا بەشداری بکەن ، کە مەبەستیان خاكو ئاوو سەربەستیو

بڕوانەل ٦

جەماوەری سلێمانی بە شانازییەوە یادی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ ی تەمووزی مەزن دەکاتەوە

– بە بۆنەی پازدەهەمین بیرەوەری شۆڕشی ١٧–٣٠ تەموزی پیرۆزو چوارەمین بیرەوەری وەرگرتنی دەسەڵاتی سەرکردایەتی لە لایەن هەڤاڵ (صدام حسین)ەوە ئەوا پارێزگای سلێمانیش هەر وەکو هەموو پارێزگاکانی تری وڵات بەپێی بەرنامەیەکی تایبەتی خۆی دەستی کرد بە ئاهەنگ گێرانو پێشکەش کردنی چالاکی جۆر بەجۆر ·

هەر بەم بۆنەیەوە سەر لە بەیانی رۆژی ١٧ تمووز خۆپیشاندانێکی ئامێرو پیادەیی لە بەردەم یەکێتی نیقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانیەوە دەستی پێکردو لە پێش خۆیانەوە وێنەیەکی گەورەی سەرەکی فەرماندە (صدام حسین)یان هەلگرتبوو ئەمەش کە سەرەك دائیرەکانو یەکیتیوڕیکخراوەکانو کرێکارانو جوتیارانوقوتابیانو لایەنەکانی تری کۆمەڵ هاوبەشیان تیدا کردو بە بەردەم بارەگای لقی سەرکردایەتی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستدا لە سلیمانی رابوردو لەوێ بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلیمانی لەگەڵ هاوڕێ دکتۆر نجم عبد الله العراقی ئەمینداری نهێنی لقی سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالست لە سلێمانی لەگەڵ جێگری پاریزگارو قایمقامی مەڵبەندو ژمارەیەکی گەورە لە پیاوە ئاینییەکانو پیاو ماقوڵانی پارێزگا پێشوازی ئەم خۆپیشانەیان کرد ، دوا بەدوای ئەمەش لە هۆڵی کتێبخانەی سلیمانی هەر بەم بۆنەیەوە بەڕێزان پارێزگاری سلیمانیو لێپرسراوی حزبو جێگری پارێزگار پێشوازی سەرەك دائیرەو یەکیتییە ریکخراوەکانو جەماوەری – یەکانو چینەکانی کۆمەڵی کرد کە بۆ جەژنە پیرۆزەو پێشکەش کردنی دیاری بەم بۆنە پیرۆزەوە سەریان لە جێگای ناوبراو دا ·

لە لایەکی ترەوە بەڕێز فەرماندەی هێزەکانی قعقاع نۆیەم پێشانگای هونەری هێزەکانی خۆی کردەوە کە بە ڕێوەبەرێتی ڕێنمایی سیاسی لە هۆڵی مۆزەخانەی سلێمانی سازی کردبوو ئەم پێشنگایەش کە لە کاتی کردنەوەیدا پارێزگاری سلێمانی و هاوڕێ جێگری پارێزگارو قایمقامی مەڵبەندو ژمارەیەك لە گەورە ئەفسەرانی هێزەکان ئامادە بوون بریتی بوو لە چەند بەشێك لەوانە بەشێکی تەرخان کرابوو بۆ پیشاندانی ژیانی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە بەشەکانی تریشدا ژمارەیەك پۆستەری سیاسی کە ناوەڕۆکیان سەرکەوتنە گەورەکانی هێزەکانی سوپای دلێرمان دوپات دەکردەوە

– شایانی باسیشە هەر لە ئێوارەی هەمان ڕۆژدا لە هۆڵی یەکێتی نیقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی کۆڕێکی فراوان سازکراو تێیدا هاوڕێ دکتۆر نجم عبد الله العراقی ئەمینداری نهێنی لقی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لە سلێمانی وتارێکی فراوانی بەم بۆنەیەوە خوێندەوە تێیدا دەربارەی کاروانی خەبات و تێکۆشانی حزب و سەرکردە قسەی کردو ئەو لایەنانەی دەستنیشان کرد کە بوونە هۆی بەرپا بوونی شۆرشی ١٧ی تەموز ·

– شایانی باسە لە کۆتایی ئەم کۆڕەدا کە بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانی لەگەڵ کارگێرانی حزب ژمارەیەکی گەورە لە جەماوەرانی سلێمانی ئامادە بوونو بروسکەیەکی پیرۆزبایی بەم بۆنەیەوە بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین بەرزکرایەوە تێیدا بەناوی جەماوەرانی پارێزگای سلیمانی یەوە بەڵێنی خوشەویستیو پەیمانی خۆبەختکردن لە پێناوی نیشتیماندا بۆ سەرەکی فەرماندە دوپات کرابەوە ·

فریا عبدالله
بە تەلەفۆن لە سلیمانییەوە

دەق و وتارە مێژوویییە گرنگەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین بە بۆنەی بیرەوەری ١٥ ساڵەی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەمووزی پیرۆزەوە

شانازیمان ئەوەیە بە تەواوی لە پاراستنی ئەو دەستکەوتانە ڕاسەرکەوتین کە بەدیمان هێناون

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

ئەی عیراقی‌یە دلێرەکان

ئەی ئافرەتە عیراقی‌یە دلێرەکان

ئەی پاڵەوانانی هێزە چەکدارە بە جەرگەکانی عیراق

ئەی ڕۆڵەکانی نەتەوەی عەرەبی نەبەرد .. لە هەموو شوێنێك .. سڵاوتان لێدەکەم سڵاوی سەربەرزیو سەرکەوتن .. لەم بۆنە پیرۆزەدا .. لە بیرەوەری‌ی شۆڕشە مەزنەکەتاندا .. شۆڕشی حەڤدەی سی‌ی تەمووز ..

تێپەڕبوونی ئەم بیرەوەری‌یە ساڵ لە دوای ساڵ .. نیشانەیەکی سەربەرزی‌ی عیراقی‌یەکانو .. ئازادی‌یانو خۆشگوزەرانی‌یانو توانای بڵندیان بوو لە ئوقرە گرتنو کارکردنو داهێناندا .

لەم جۆرە ڕۆژانەیشدا .. لە بیرەوەری‌ی پازدەهەمین ساڵەی شۆڕشدا ..مافی ئەوەمان هەیە.. شانازی بەوەوە بکەین کە وەدیمان هێناوەو ..مافی لەسەر خاکی عیراق ..ئەوەیش کە ئەمڕۆ شانازیو شانازی پێوە کردنمان پتەوتر دەکات ، ئەوەیە کە ئێمە سەرکەوتین .. سەرکەوتنێکی تەواوەتی لە پاراستنی ئەوەی وەدیمان هێناوەو ئەوەی تەواومان کردووەو ، پاراستنی دەستکەوتەکانی شۆڕشەکەمان بەهێزی‌و .. پتەوی‌و.. ئێمە بۆ وڵاتو گەلە مەزنەکەمان پێداویستی‌یەکانی ژیانو.. هێزو پەرەسەندنو داهێنانمان ئامادە کردووە .

دەشتوانین ، کە پێشوازی‌ی شازدەمین ساڵەی تەمەنی شۆڕش دەکەین بڵێینو.. بە پلەیەکی بەرزی باوەڕ بە خۆبوونەوە.. کە ئێمە لە بنیاتنانی کۆمەڵگەی سەربەستی‌و.. دادوەری‌و.. یەکسانی‌و.. سەربڵندی‌و .. سەربەرزی‌و.. پێشکەوتنو.. خۆشگوزەرانی‌ی ڕاستەقینەدا سەرکەوتووین.. لە هەمان کاتیشدا ئێمە.. لە پاراستنی ئەم کۆمەڵگەیەدا سەرکەوتین.. لە هەموو جۆرە پیلانێكو.. لە هەموو جۆرە شەپۆلێکی سەیر ، کە لە ماوەی پازدە ساڵی ڕابوردوودا هەوڵی ئەوەیان دەدا ،تەگەرە بخەنە بەردەمی کاروباری بنیاتی نوێ ، یان لەو ڕێچکەیەی لا بدەن کە حزب ، سەرکردەی شۆڕش ، ڕەنگی بۆ ڕشتبوو ، ئەنجامیش لەو بایە زەردە پاراستمان کە لە ئێرانەوە دێتو . کە هەوڵی دەدا ئەم کۆمەڵگەیە تێکبداتو وێران بکاتو لە ناوی بداتو عیراق بە سەرشۆڕی‌و شەرمەزاری بوویی بخاتە پاڵ ڕەوتی ئەمپراتۆریەتی خراپەوە .

ڕادەی سەرکەوتن کە لە ژێر سایەی پازدە ساڵی ڕێڕەوی شۆڕشی حەڤدەی سی‌ی تەمووزدا وەدی‌هاتووە بەڕاستی‌ڕادەیەکی مێژوویی‌یە ، بە هەموو ئەو واتا ڕاستەقینەو قووڵەو فراوانی‌یەی.. لەم ڕوشەیەدان

● تاقیکردنەوەیەکی بێ وێنە ●

تاقیکردنەوەکەتان ئەی عیراقی‌یەکان بە ئافرەتو پیاوەوە ، وەك چۆن حزبە تێکۆشەرەکەتان.. حزبی ڕزگاری‌و.. ڕاپەڕینو.. بەخشش ئاقیکردنەوەیەکی بێ وێنەیە لە چەشنی خۆی ، نەك تەنیا هەر لە چوارچێوەی بزووتنەوەی شۆڕشی عەرەبدا ، بەڵکوو لە ڕەوتی بزووتنەوەی شۆڕشدا لە جیهانی سێهەمدا، هەر چەندەیش دوژمنان هەوڵ بدەن ئەم مەشخەڵە ڕووناکەی ، کە لەسەر خاکی عیراق بەرز بووەتەوە بۆ ئەوەی پرشنگ بەسەر نیشتمانی عەرەبو جیهانی سێهەمدا بووەشێنێت ، تاریکی بەسەردا بدەن.. ئەوا بە یارمەتی‌ی خودا.. هەرگیز سەرناکەون چونکە ئەوەی.. لەم ساڵە کەمانەدا تەواوتان کردووە نموونەیەکی ڕاستەقینە دەنوێنێت لە توانای گەلاندا بۆ وەدی‌هێنانی ئامانجو ئاواتەکانی خۆی لە ڕزگاری‌و پێشکەوتنو ڕاپەڕینو هێزی ڕەوادا ئەگەر لەسەر ئەوە سوور بوو بێتو.. بارودۆخی مەوزووعی‌و خودی‌ی گونجاوی بۆ هەڵکەوێت .

برایان.. خوشکان..

ئێمە.. ئاهەنگ.. بە بۆنەی پازدەهەمین ساڵەی شۆڕشەکەمانەوە دەگێڕینو لە ناو جەرگەی جەنگداین دژ بە دەستدرێژی‌ی ستەمگەری‌ی ئێران.. زۆر بە دەگمەنیشە کەلانی زەمین ئاهەنگیان بەم جۆرە بیرەوەری‌یانەوە لە ژێر سایەی جەنگدا گێڕابێتو، ئەوەی پاراستبێت کە ئێوە ئەمڕۆ پاراستووتانەو هەتانە لە ئەو پەڕی سووربوونو خواستی ڕووبەڕووبوونەوەداو.. هەستی شانازی‌و گەشبینی‌و.. هیوا کەپشتی بە کۆڵەکەی ڕاستی‌یە هەست پێ کراوەکان بەستووە .

بارودۆخی جەنگ.. برایان لەگەڵ ئەو قوربانیدانانەی تێیدا بوو.. لەگەڵ دڵژان کردنماندا بۆ لە دەستدانی شەهیدە بێگەردە خۆشەویستەکانمان ..ئەوا باری ئائومێدی‌وا داڕووخانو پەرت بوونی لە نێوانماندا دروست نەکرد وەك ئەوەی دوژمنان نەخشەیان بۆ کێشاو ئاواتیان بۆ خواست .

چونکە ئەو عیراقی‌یانەی کە ویسترا سەریان دابنەوێننو.. واز لە ئاواتە ڕەواکانیان بهێننو.. ڕێچکەی ڕێی دا ڕووخانو شکستی بکرێن.. ئەمڕۆ دەیانبینیت سەربەرزو هیمەت بەرزو لەسەر قوربانیدانو ئازایەتی‌و پاڵەوانێتی سوورن.. هەرچەندەیش گران بنیشێتو کاتیش درێژە بکێشێت ..نیازی بەرەنگاربوونەوەی مەترسی‌یان هەیەو.. دڵ پڕ ئاواتو گەشبینین بە پاشەڕۆژ..

نەك هەر تەنیا من ئەو کەسەم ئەمە بڵێت.. هەموو عیراقی‌یەك.. هەست.. بەوە دەکات کە من دەیڵێمو باوەڕیشی پێ هەیە.. بەڵکوو بگرە دوژمنەکانیش ددانیان بەم ڕاستی‌یەدا ناوە ، ئەگەرچی پێشیان ناخۆشە .

● عیراق لە هەموو بوارێکدا دۆخی باشە ●

عیراق.. ئەوە بۆ سێ ساڵ دەچێت.. بەتوندو تیژی دەجەنگێت.. بەڵام عیراق.. ئەمڕۆ.. ئەگەر چی جەنگیشە ئەوا لە هەموو بوارێکدا دۆخی باشترە ..لە هەموو وڵاتانی ناوچەکەدا.. گرنگتریش ئەوەیە دۆخی لەوانە باشترە کە ویستیان سەری بێدابنەوێنن.. ئەو بەهێزترەو.. بە تواناترە لە بەرەنگاربوونەوەی مەترسی‌و هەڕەشەکانداو ، پتر توانای پەرەسەندنی هەیە لە هەموو بوارو.. مەیانێکدا بەڵکوو زۆر پتەو ترو زۆر گەشە سەندوو ترە.. لێرەشدا مەبەستمان گەشەسەندن بە واتای ساکاری نی‌یە کە دەستمایە دارایی‌یەکان دەینوێنن.. بەڵکوو گەشەسەندنی ڕاستەقینە لە پتەوی‌ی ئابووری‌ی نیشتمانی‌و توانای بەرگە گرتنی تەگەرە تێ‌کەوتنو بەردەوام بوونو پەرەسەندن لەسەر بنەڕەتی پتەو.. چونکە زۆربەی ئەوانەی ئەمڕۆ بە هەڵەدا دەچن کە بارو دۆخیان لە بارودۆخی عیراق باشترە ناتوانن دەکوتی ئەوەی ئێوە خۆتان ڕاگرت، خۆیان ڕابگرن ، لەوانەیشە هەموو ئەوەی هەیانە لە بەردەمی یەك گێژە لوولکەدا لە دەست بدەن لەو گێژەلوولکە زۆرانەی کە ئێوە ئەی عیراقی‌یەکان بەرەنگاریان بوونەوەو.. لە بەردەمیاندا بە بەهێزی.. خۆتان ڕاگرت.. ئەمە واتای ڕاستەقینەی بە هێزی‌و گەشەسەندنە.. ئەمەیشە وامان لێ دەکات.. بەو پەڕی باوەڕ بە خۆبوونو بەبێ هیچ هاشو هووش یان فیز بەرزی‌یەوە.. هەست بکەین، کە بارودۆخمان بە تواناترو باشترە لە کەسانی تر لە هەموو بوارێك، لەگەڵ بارودۆخی درێژخایەنی جەنگیشدا

ئێمە وامان نەدەگوت.. ئەگەر بە تەواوەتی لە چوارچێوەی تاقیکردنەوە دژوارەکانەوە کە پێیان تێپەڕیونو .. ئەو دەستکەوتە ڕاستەقینانەی کە بەر لە جەنگو لە کاتی جەنگدا وەدیمان هێناون ، هەستمان پێ نەکردایەت ..

ئەی عیراقی‌یە دلێرەکان .. ئێوە .. لە جەنگەکانی سێ ساڵی ڕابوردوودا چەسپاندتان ، کە ئێوە بە هێزترن چونکە ئەو هەڕەشەیەی کە ڕووبەڕووی عیراق بووەوە .. گەورەترین هەڕەشەیە تووشی وڵاتێك یان هەرێمێك لە وڵاتو هەرێمەکانی ناوچەکە هاتبێت لە هەموو چەرخی نوێدا .. لەگەڵ ئەوەیشدا ، ئەوا ئێوە لە بەرەنگاربوونەوەی ئەم هەڕەشەیەدا سەرکەوتنو .. بەیارمەتی‌ی خوا سەرکەوتنتان وەدی‌هێنا .

ئەگەریش تەماشای بارودۆخی ناوچەکە بکەین .. چەندین باری تێدا دەبینین کە زۆربەیان پەنجە بۆ هێزی ڕاستەقینەو .. توانای ڕاستەقینەی ڕوو بەڕوو وەستانی هەڕەشەکان ڕاناکێشن ، ئەگەر چی زۆربەی ئەم وڵاتانە ئاشتی باڵی بەسەردا کێشاوون کەچی لەپاشەڕۆژ بە پەژارەن ، لە کاتێکدا کە ئێوە ئەی عیراقی‌یەکان ئەم مەسەلەیەتان یەك لا کردەوەو ، عیراقی‌یەکان وایان لێ‌هاتووە هەست بکەن کە بەڕاستی پاشەڕۆژیان دابین کراوەو .. ئاشکرێت هەر مەترسی‌یەکی دادێت تیژترو ئاڵۆزتر بێت لەو مەترسی‌یانەی کە لە ماوەی پازدە ساڵی ڕابوردوودا .. لە ماوەی سێ ساڵی جەنگدا بەتایبەتی بەرەو ڕوویان بووینەوە .

هەروەها زۆربەی وڵاتانی ناوچەکە ..ئەمەیش ڕاستی‌یەکە هەموو چاودێرێکی دانیشتووی خۆی .. یان لە دەرەوەی هەستی پێ دەکات .. ئەم چەندە یان ئەو چەندە مووچڕکەی پەژارەی بە گیاندا دێتو .. هەست وون بوونو .. پەرت پەرت بوون دەکاتو لە ناو باری‌دا ڕووخانو .. دوو دڵی‌دا دژێت .. لە کاتێکدا ئێوە ئەی عیراقی‌یە دلێرەکان پەژارەو وون‌بوونتان ڕەتاندو پەرت پەرت بوونو نائومێدیتان لە دڵی خۆتاندا ڕەتاندو .. ئێستایش ژیانتان .. سوپاس بۆ خوا .. لە باری دڵنیایی‌و .. یەکگرتوویی‌و .. سووربووندایە لەسەر پەرەپێدانو بەردەوامبوونی کاروانو .. گیانی گەشبینی‌و شانازی‌و باوەڕ بوون بە ئێستاو بە پاشەڕۆژ .. لە هەموو لایەکی عیراقدا بڵاوە .. هەروەها خواستنی تێکۆشانو بنیاتنان دەروونی هەموو عیراقی‌یەکانی ئاوەدان کردووەتەوە .

برایان ، ئەمە دەستمایەی ڕاستەقینەی گەلانو نەتەوەکانە .. برایان ئەمەیشە ئەو باری ڕاپەڕینەی کە تێکۆشەرانو چاکەخوازان داوایان دەکرد ئەوانەی کە لە سەردەمەکانی ڕابوردوودا مژدەی شۆڕشو گۆڕانکاری‌یان دەداو ، ئاواتی ئەوەیان دەخواست ئێستا بە ڕابوردووی پرشنگداری نەتەوەوە ببەستن .

● خەونی یەکەمین پێشەنگەکانتان وەدی‌هێنا ●

من هیچ کات موبالەغە ناکەمو خوا شایەتەو .. مێژوویش شایەتە .. کە دەڵێم .. ئێوە لە ماوەی پازدە ساڵی .. ڕێڕەوی شۆڕشداو .. بەتایبەتی لە ماوەی ئەم جەنگەدا ، خەونی یەکەمین پێشەنگەکانتان وەدی‌هێنا لە تێکۆشەرانو چاکەخوازەکان ، کە بە ڕاستی توانیتان باری ئێستا کە تێیداین .. بە ڕابوردووی پرشنگدارەوە ببەستنو ، بارو دۆخو هۆی پێویست دەست بخەن بۆ ئەوەی بە چەسپاوی هیواو ئاواتەکانتان بۆ پاشەڕۆژ درێژە بکێشن .

دەستکەوتەکانتان لە هەموو مەیانو بوارێکدا ، لە ماوەی پازدە ساڵی ڕابوردووداو ، پاڵەوانێتی لە مەیدانەکانی جەنگداو .. ئەوەی عیراقی‌یەکان بە ئافرەتو پیاوەوە نواندیانو دەریان بڕی .. لە ئازایەتی‌و .. ئوقرە گرتنو .. بەخشش .. لە ماوەی ساڵانی ڕابوردوودا .. ئەوا کەلێنی هەزار ساڵ بێ هێزی‌و نزمێتی‌و .. دیلێتی‌ی پڕ کردەوە .. ئەدی ئەوەی جەنگاوەرانی عیراق لە کارە بە جەرگانەکەیاندا لە ماوەی ئەم سێ ساڵەدا ئەنجامیان دان کاتێك بەرەنگاری دەستدرێژی بوونەوە لە ئەیلوولی ساڵی ١٩٨٠داو کاتێك پاشماوەکانی دوژمنیان بە قووڵایی خاکی خۆیدا ڕاو ناو ، کاتێك لە ڕۆژهەڵاتی بەسرەو .. لە ڕۆژهەڵاتی مەندەلی‌و .. لە ڕۆژهەڵاتی میسیان جەنگان بۆ داکۆکی‌کردن لە خاکی عیراقی مەزن ، ئەڵێم ئەدی ئەمەی کە عیراقی‌یەکان ئەنجامیان دا بەردەوام بوون نی‌یە لەگەڵ ژیانی باو باپیرە مەزنەکانیاندا کە لە جەنگە ڕزگاریخوازی‌یەکانی ئیسلامی‌دا جەنگان ؟! .. ئەدی ئەوەی ئافرەتە عیراقی‌یەکان کردیان کە خۆشەویستترین ئەوەی هەیانە لە ڕۆڵەو مێردو خۆشەویستان.. بەخشینیانو .. بۆ شەهیدبوون هەڵهەلەیان‌لێ دەداو سووربوونو نیازو هیمەتیان لە ڕیزی جەنگاوەرانو لە نێوان جەماوەری گەلدا بڵاو دەکردەوە .. ئەدی هەموو ئەمە بە بەردەوام بوون ناژمێرێت لەگەڵ کارەکانی داپیرە مەزنەکانیاندا لە سەرەتای پەیامی ئیسلامەتی‌و لە داستانە نەمرەکانی وڵات کردنەوەکاندا ؟! ..

● ئێستاتان بە ڕابوردووەوە بەست

بەڵێ .. ئێوە ئێستاتان .. بەڕابوردووەوە بەست .. ئێوەیش ئەی ئافرەتە دلێرە عیراقی‌یەکان .. چیتان دەربارە بڵێم لە کاتێکدا پاش سێ ساڵ لە بەخشینی ئازیزاندا هاتن .. بۆ ئەوەی زێڕو خشڵ بۆ قوربانی‌ی جەنگ پێشکەش بکەن ؟! .. بەخوا بەمە لاپەڕەیەکتان خستە سەر مێژووی نەتەوەکەتان کە وێنەیمان نەدیوەو لە وێنەی نی‌یە .. بەم جۆرە ئەمڕۆ .. ئافرەتی عیراق مافی ئەوەی هەیە ببێتە ، نەك هەر بەردەوام بوونێکی ئاسایی ڕەوا لەگەڵ داپیرە دلێرەکانیداو بەس بەڵکوو ئیزافەیەکی چەشنەکی بۆ مێژووی نەتەوەو .. لاپەڕەیەکی پرشنگدار بۆ پاشەڕۆژی داوێت .. هەروەها عیراقی‌یەکان مافی ئەوەیان هەیە ، بە ڕاستگۆیی مەردانو ، شکۆیانو بە مەوزووعیەتی دڵسۆزان ، بڵێن ، کە ئەوان تەنیا وێنەیەکی ڕووتی باوباپیران نەبوون بەڵکوو ئەوانیش لاپەڕەیەکی نوێن لە کتێبی مێژووی پیرۆزی نەتەوە.. لاپەڕەیەکی پرشنگداری .. گەشە سەندووی .. ئایاب کە ئەویش ، دیسان ، پایەی مەزنی خۆی لە مێژوودا دەبێت ، کە هەندێك دەبن دەیانەوێت وەك ئەوە بن وەك چۆن ئاواتمان ئەوەیە لە وێنەی ڕابوردووی دێرینو .. لاپەڕە پیرۆزەکانی بین .

ئەمە ئەی برایانو .. ئەی خوشکان .. ئەوە بوو کە ئاواتمانە لە عیراقداو .. لە نەتەوەی عەرەبدا .. سوپاسی خودایش دەکەین .. کە دڵی ڕووناك کردینەوەو .. خستینیە سەر ڕێگاو .. پشتی بەستین بۆ ئەوەی بۆ وڵاتە مەزنەکەمانو بۆ نەتەوە نەبەردەکەمان ئەم خەونو ئەم ئاواتە لە عیراقی خۆشەویستماندا بەدی بهێنین .. ئێمەیش .. لەگەڵ هەموو ئەوەی وەدیمان هێناوەو ، هێشتاکەیش باوەڕمان وایە کە بەردەوامبوونی هێزو .. ڕاپەڕینو .. بەخشین نایەتە دی بە پاراستنی ئەو ڕەگەزانە نەبێت کە بەمانەیان گەیاندین .. ڕەگەزی باوەڕو .. خۆبەخت‌کردنو .. داهێنانو ..بێ‌فیزی.. لەخوایش داواکارین .. ڕێگامان لە بەردەمدا ڕۆشنا بکاتەوەو.. سەرکەوتنمان پتر بکات بە کاری چاکەو .. بە خزمەتی بێ فیزی‌یانەو .. هەمیشە بمێنینەوە پەیڕەوی ئەم قسەیەی خوای گەورە بکەین .. (وقل اعملوا فسیری الله عملکم ورسوله والمؤمنون ..)

صدق الله العظیم

● نرخێکی تایبەت ●

برایان .....

ساڵی ڕابوردوو .. لە نێوان تەمووزی ١٩٨٢و تەمووزی ١٩٨٣دا نرخێکی تایبەتی‌ی لە نێوان پازدە ساڵی ڕابوردوو..و .. لە نێوان ڕەوتی جەنگی سەربەرزی‌و شکۆمەندی‌دا هەیە کە دژ دوژمنی چاوچنۆکی ستەمگەر دەیجەنگین .

Institut Kurde de Paris

دەقی ووتارە مێژووییە گرنگەكەی سەرۆكی نەبەردمان صدام حسین بە بۆنەی بیرەوەری ١٥ ساڵەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمووزی پیرۆزەوە

ئەوە بوو عیراق ناچار بوو . .وەك دەیزانن بەرەنگاری دەستدرێژی ئێران ببێتەوەو ، بەوەیش ناچار بوو ، بچێتە ناو خاكی ئێرانەوە .. بۆ ئەوەی شەڕو ئەزیەتو دەستدرێزی لە خاكو شارەكانی خۆی دووربخاتەوە .. بەڵام سەركەوتنی عیراق لە بەرەنگاربوونەوەی ئەم دەستدرێژی‌یەو .. ئەو سیاسەتە فراوانگەری‌یەی ئێران بارودۆخی عەرەبی‌و نێو دەوڵەتی‌ی وای هێنایە كایەوە تێیدا وێنەی راستەقینەی نیازە دەستدرێژی‌كەرانەو فراوانگەری‌یەكانی كاربەدەستانی تاران شلەژا .

بۆیە هەبوو لە براو دۆستان ئامۆژگاری‌ی ئەوەی دەكرد هێزەكانمان لە خاكی ئێران بكشێنەوە لە پێناوی ئامادەكردنی هەلی باشتر بۆ ئاشتی‌ی نێوان هەردوو وولات ، ئەوە بوو هەر لە یەكەمین ڕۆژی ناكۆكی‌یەوە ئامادەبوونی ئەوەمان دووپات دەكردەوە .. لەسەر بناغەی گەیشتن بە چارەسەرێكی ئاشتی‌یانەی ڕەواو سەرتاپاگیری .

بەڵام ئێمە .. لە پێناوی لابردنی هەر تەگەرەیەكدا بگرە ئەگەر تەنیا بۆ چوونیش بێت لە بەردەمی ڕێگای ئاشتی‌داو .. وەڵام دانەوەی بانگی ئەركی نەتەوەیی .. كاتێك هێزەكانی زایۆنی خاكی لوبنانیان داگیر كردو ، شۆڕشی فەلەستین تووشی مەترسی‌ی زۆر گەورە هات .. ئەمپراتۆریەتەیان كە خەونیان پێوە دەدی دایمەزرێنن . . لەو ڕۆژانەیش‌دا .. فەرمانبەدەستانی تاران ئیدیعا درۆكینەكانی خۆیان پەرە پێ‌دەدا كە گوایە ئەوان هاتوون فەلەستین‌و قودس ڕزگار بكەن‌و .. عیراق لە ئەوەدا بەری لێ‌بڕیونەتەوە .. بەڵكوو ئەوان ، لە چوارچێوەی جادووگەری‌و هەوڵە ڕێ‌وون كەرەكانیانیەوە ، داوایان كرد سوپاكانیان بە خاكی عیراقدا تێپەڕێت بۆ بەشداری‌كردن لە جەنگی لوبنان‌دا .. دەشزانن هەڵویستی ئێمە چۆن بوو ، ئێمە پێمان‌ووتن .. ئێمە ڕازین .. ئەوەبوو جادووگەرە گەورەكەیان بە گوێ‌ی دەست‌و تاقمەكەیدا دەداو پێ‌ی‌دەگوتن جەنگی ئێوە لە پشتیوان بوەو دەبێ بۆ نەتەوەی عەرەب‌و باوەڕو پاشەڕۆژی برایان دوژمنان .. وایان زانی دەتوانن عیراق بشكێنن..لە سەرەتادا وایان زانی ئوسلوبی عەسكەری ئەو ئامانجە ناپاكەیان بەدی دەهێنێ..لەگەڵ بەتین بوونی دەستدرێژی ئێران بۆ سەر وڵاتەكەمان‌و توندبوونی هەڕەشەكان تاقمی حوكمڕا لە تاران دژی ڕێزو ئاسایش‌و خاكەكەمان..هەوڵێكی تازە بۆ زەفەر بردن بە عیراق دەستی پێ كرد ، ئەویش هەوڵی فەرز كردنی ئابلوقەی ئابووریی بوو بە سەریا بە مەبەستی چۆك پێ دادانی لە ڕووی ئابووری‌یەوە شان بە شانی بەردەوامی نەخشەی دەستدرێژی ، بە تایبەتی لەم مەیدانەدا هەروەك مەیدانەكانی‌تر .

هەروەك لە ڕابووردودا [illegible]مان ئێمە ئەوەی دەڵێین ، دەیكەین .. ئێمە بۆ ئەوان‌و دۆستەكانیان‌و ئەوانەی هانیان دەدەن بۆ ئەم گرەوە دۆڕاوە ، دەسەلمێنین كە عیراق لە ڕووی ئەم بەربەستی‌یە نوێ‌یەدا خۆی ڕادەگرێ‌و حوكمڕاكانی تاران‌و دۆستەكانیان‌و ئەوانەی بە دزیەوە هانیان دەدەن نائومیدی‌و بێ‌هیوایی نەبێ هیچ نادورنەوە .

ئەگەر حوكم ڕاكانی تاران تۆزی هەستی ڕاونینیان هەبێ‌و تۆزیكی زۆر كەمیش بە تەنگ وڵاتەكەیانەوەو ئاسایش‌و هێمنی گەلانیانەوە پاشە ڕۆژیانەوە بین هیچ ڕێ‌یان لە بەردەما نیە ، ڕێ‌ی ئاشتی‌و دراوسێ باشی نەبێ ، بەڵام ئەگەر بەردەوام بوون لە سەر نەخشەی بێ سوودیان‌و خەونی شەڕانیان بەوە هیچیان دەست ناكەوێ ..ویرانكاری‌و خوین ڕشتن‌و نوشستی‌و داتەپینی زیاتر نەبێ .

نیەت چاكی خۆمان لە ژیان بە ئاشتی لەگەڵ گەلانی ئێران دەربری لەسەر بنەڕەتی ڕێزی بەرامبەرو دراوسێ باشی‌و لە ماوەی سێ ساڵی ڕابووردودا بەتایبەتی لە ماوەی دوا ساڵدا زۆر هاتنە دەستی وامان دەربری كە ئەم هەڵویستەمان دەردەبرێ‌و دوا هەنگاوشمان لەم بارەیەوە ئەوەبوو لە نامەكەماندا بۆ گەلانی ئێران لە حوزەیرانی ١٩٨٣دا دەرمان بڕی

ئەمڕۆ عیراقە .. سەرەڕای شەڕ .. لە هەموو مەیدانێكدا .. لە هەموو وڵاتانی ناوچەكە باری چاكترە

بڕیارمان دا لەو بارو دۆخەدا لە ناو خاكی ئێران‌دا بكشێینەوە .. ئەوە بوو لە حوزەیران‌و تەمووزی ڕابوردوودا بۆ گەل‌و نەتەوە دەربارەی مەبەست‌و ناوەڕۆكی ئەم بڕیارە دووایـن‌و .. ووتمان . لە هەمان كاتدا ، كە ئێمە لە كاتێك‌دا كە لەناو خۆی ئێران دەكشێینەوە بۆ خزمەتی مەسەلەی ئاشتی‌و بەرچاوخستنی ئەو بیروباوەڕانەی كە باوەڕمان پێیەتی‌و ، بۆ بەشداری‌كردنمان لە لێپرسراوێتی‌ی نەتەوەیی‌دا .. ناكرێت بەهەڵەدا بچین لە دەرك‌كردن بە نیازەكانی كاربەدەستانی تاران‌و .. هەمیشەیش ئامادەین .. ئەو پەڕی ئامادەیی ، بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەم نیازە دەستدرێژی‌یەو فراوانگەری‌یانە .. برایان ئەمڕۆش پاش ئەوەی ڕووداوەكانی ساڵی ڕابوردوو ڕوون بوونەوە ، ئەوا دەتوانین هەندێك ڕاستی‌ی مێژوویی بخەینە بەرچاو كە لەوەوپێش نەمانخستووەتە بەرچاو ، چونكە باسی ئەم جۆرە ڕاستی‌یانە ناكەین .. ئەو كاتە نەبێت كە وێنەكە بە تەواوەتی ڕوون دەبێتەوە بۆ ئەوەی پەندو سوودی نەتەوەیی لەم جۆرە دەرسانە وەربگیرێت‌و بێتەدی .

ئەوە بوو هەندێك ڕژێمی عەرەبی كە لایەنی ئێرانیان گرت دژ عیراق بە ناوەنجی كەرانیان دەگوت .. بگرە لە نامەیشدا ، ئەوا دەستەو ئەژنۆ ڕاناوەستێت ئەگەر ئێران هەوڵی ئەوە بدات لە سنووری عیراق بپەڕێتەوەو .. ئەو بۆیە لایەنی ئێران دەگرێت چونكە عیراق چووەتە خاكی ئێرانەوەو، لە ماوەی ساڵێكی تەواودا پاش حوزەیرانی ١٩٨٢دا .. ڕژێمی تاران ڕاگەیەنراوەكەیان چەندین جارو ، بە زمانی لێپرسراوەكانیەوە تازە كردەوە كە نیازی ئەوەی هەیە لەسنووری عیراق بپەڕێتەوەو .. شارەكانی عیراق داگیربكات‌و .. ڕژێمی عیراق بڕووخێنێت .. ئەوە بوو هەوڵی دا ئەو شتە چەندین‌و چەندین جار ئەنجام بدات .. لە جەنگە نەبەردەكانی ڕۆژهەڵاتی بەسرەو ڕۆژهەڵاتی مەندەلی‌و .. ڕۆژهەڵاتی میسان‌دا .. بە درێژایی ساڵێكی تەواو هەموو ئەو هێزەی هەیبوو تێیدا كۆی كرد بووەوە ، ئەوە بوو .. سوپاس بۆ خودا .. سەری نەگرت .. بەڵام هەموو ئەمە لە هەڵویستی ئەوانەی نەگۆڕی كە لایەنی ئێرانیان گرت دژ بە عیراق .. بەڵكوو هەڵویستیشیان نەگۆڕی كاتێك كە قەوارەی زایۆنی خاكی لوبنانی داگیر كردو بەتایبەتی هەڕەشەی لە خاكی ئەوان كرد .. بەم چەشنە ڕاستی‌ی هەڵویست‌و لاف لێ‌دانەكانیان پەردەی لە ڕوو هەڵماڵرا ، بە فراوانترین شێوەیش ، لەوانەیشە وایان باوەڕ كردبێت كە ڕامالی خاكی عیراق لە لایەن ئێرانەوە ئەگەر خوانەكردان بەدی‌هات ئەوا ئەم درۆ مێژوویی‌یە بە ژێرەوە دەكات .. بەڵام خوای گەورە هەقی دەرخست‌و .. ناهەقیشی پەردە لە ڕوو لادا .. « ان الباطل كان زهوقا » .

● هیچ شتێكیان نەبزواند ●

پێش جەنگە نەمرەكانی ڕۆژهەڵاتی بەسرە ، هەبوو لە برا عەرەبەكان هات ئاگاداری‌كردین .. مەبەستیشمان لەوە برایانە لە جەزایر ، كە لە لایەن ئێرانەوە پەیمانیان پێ‌دراوە ، كە ئەو واتە ئێران ، لە سنووری عیراق ناپەڕێتەوە .. هەڵویستی ئێمەیش ئەوەبوو كە ئێمە ئامادەیی خۆمانمان ڕانەوەستاندووەو ، ووریایی خۆیشمان كەم نەكردەوە پاش ئەوەی گوێمان لەم پەیمانانە گرت ، نەك باوەڕكردن بەوەی كە ئەوەی برایان ووتیان نیاز چاكی‌ی تێدایە بەڵكو لەبەر ئەوەی تەواوەتی نیازەكانی فەرمانبەدەستانی تاران‌و ڕقە ڕەشەكانمان دەزانین‌و .. سووربوونیان لە سەر شەڕخوازی‌و دەستدرێژی كردن‌و ، داگیركردنی عیراق‌و سەرشۆڕپێ‌كردنی گەلەكەی‌و خستنیە باڵ ئەو بنەڕەتدا لەگەڵ عیراقدایە .. یەكەمین شست .. بەوەیش قەڵپی‌و ڕێ‌وون‌كەری‌یان دەركەوت . زۆر بە داخەوە ئەوانەی كە پەیمانیان دەداو .. ئەوانەی گوێ‌یان لەوە گرت كە ئێرانی‌یەكان دەیانگوت پاش ئەوەی ڕاستی‌یەكانیان بۆ دەركەوت هیچ شتێكیان نەبزواند .. ئەوەتا ئێمە پاش ساڵێك لەو بەروارەوەو .. لەو ڕووداوە گەورانەوە .. كە لەمە كەمتر پڕ لە مەترسی‌و ئاڵۆزی لە مێژووی نوێ‌دا بووەتە هۆی نەگبەتی‌و كارەساتی ئەوتۆ .. دەڵێین ئەوەتا ئێمە پاش ساڵێك لەو بەروارەوە خۆمان ڕاگرتووەو عیراق بڵند .. بەهێز .. بە ئاسایش ڕاوەستاوەو.. ئەوەبوو خوا ئابڕووی جاوجنۆكەكانی بردو .. پەردەی لە ڕووی ڕاستی‌یان لاداو .. ئەوەتا بارو دۆخی ڕژێمی تاران ڕووی ڕاستی‌ی دەكەوێتە دەر .. لە هەموو بوارێك‌دا سەری نەگرت‌و .. لە ناوخۆوە سەری نەگرت .. سەرنەگرتنێكی ناقۆڵایش لە جەنگی دەستدرێژی‌كردن‌دا .. نەك هەر ئەمە تەقیمی ئێمە بێت بەرانبەر بە بارودۆخ لە ئێران‌دا .. بەڵكو تەقیمی هەموو خەڵكی‌یە بگرە ئەوانەیش كە هاوپەیمانیان لەگەڵ فەرمانبەدەستانی تاران‌دا بەستووەو .. بە ئاواتی ئەوەوە بوون ئێمە سەرنەكەوین .. تاقیكردنەوەمان لەگەڵ ئەو فەرمانبەدەستانەدا ئەوە دەچەسپێنێت كە خواستی گەل شتی بنەڕەتی‌یە .. چونكە كاتێك گەل بڕیاری خۆڕاگرتن دەدات‌و .. كاتێك بۆ ئەو شتە هۆی گونجاوی بۆ ئامادە دەبێت ئەوا هەموو نەخشە دژەكان یەك بە دوای یەكدا دەكەوون .. بگرە ئەوانەی كە خومەینی خزمەتی نەخشەكانی كردوون ، گەیشتوونەتە ئەو باوەڕەی كە خەونەكانیان لە وێران كردنی عیراق‌و .. دابەش‌كردنی‌و ، كردنی ناوچەكە بە دەوڵەتی بچووكی تایەفەگەری‌ی دژ بە یەكتری لە بەردەمی خۆڕاگرتنی عیراقی‌یەكان‌و پاڵەوانێتی‌و بلیمەتی‌یان‌داو .. لە بەردەمی دەستنەڕۆیشتنی فەرمانبەدەستانی تاران‌و هاوپەیمانەكانیان‌دا ، ووردو خاش بوو .

سەركەوتنمان لە بەرەنگاربوونەوەی دەستدرێژی ستەمگەرانە بۆ سەر خاكە خۆشەویستەكەمان بۆ دووەمین جار پاش سەركەوتنی یەكەمان لە ئەیلوولی ١٩٨٠داو لە چوارچێوەی ئەو بارو دۆخانەی شیمان كردنەوە لە خۆوەو بە ڕێكەوت‌و لە بەختەوە نەبوو.. بەڵكو دەرەنجامی بنیاتنانی سەرتاپاكیری بوو .. لە هەموو بوارێكی سەوقی‌دا .. چی لە بنیاتنانی سوپاو ئامادەكردنیدا بۆ خۆڕاگرتن‌و جەنگین .. یان لە ئامادەكردنی گەل‌و ئامادەكردنی هەموو هۆیەكانی خۆڕاگرتن‌و .. سەركەوتن‌دا .

● بەتەنیا جەنگین ●

مێژوو بیر دەهێنێتەوە ... كە ئێمە لەم تاقی كردنەوە گرانەدا بەتەنیا وەستاین ...بۆ بەرگری لە خاك‌و ئابڕوو سەربەرزیمان‌و بۆ بەرگری لە ئێستاو پاشە ڕۆژمان جەنگین ...هەروەك بۆ بەرگری لە نەتەوەو پێناس‌و یەكێتی‌و چارەنووس‌و شەرەفمەندی دەجەنگین ..ئێمە عیراقیەكان كە بەخوێن‌و بەخششی مانەوێ‌و ماددی بۆ پشتیوانی براكانمان كەمتەرخەمیمان نەكردوە .. بەتەنیا بووین‌و ... ئێمە لەم ڕووەوە بەشانازی‌یەوە ئەو دەستە خێرخوایە لە خۆ بەخت كەرانی عەرەب بیر دەخەینەوە كە شان بە شانی برا عیراقیەكانیان جەنگین ... ژمارەیان بە پێوانە بۆ ژمارەی هەرە زۆری عیراقیە بەشدارەكان لە جەنگدا كەمن ... بەڵام بەشداری ڕەمزیان بەمەزن دادەنێین لەبەر ئەو مانا باوەڕەی یەكێتی نەتەوەو یەكێتی چارەنووسی دەنوێنێ .. دیسان ئێمە شانازی دەكەین بە هەموو پشتیوانیەكی برایان گەورە بووبێ یان بچوك .. ئابوری بوبێ یان عەسكەری یان مانەوی ، ئەمەش تەنیا پشتیوان نەبووە بۆ عیراق ، لە پاڵ شانازیشماندا ، بەڵكو بەهەموو حسابێك هەمیشە عەسكەری ... هەتا كە نەخشەی عەسكەری سەری نەگرت‌و ڕژێمی تاران ڕوو بەڕووی شكاندن‌و شكستەی گەورە بوو لە مەیدانەكانی جەنگدا لە ساڵی ڕابووردوودا ، لاپەڕەی دووەمی نەخشەكە نەوەستا ... بەڵكو حوكم ڕاكانی تاران ، كە نەفامی‌و قین كوێری كردوون ئەوساو تا ئێستاش گرەو دەكەن لە سەر بەدی هێنانی هەندێ ئامانجیان لە ماوەی ئوسلوبی ئابووری‌یەوە .

● نهێنی دەرچوون‌و سەركەوتنمان ●

ئێمە هەمیشە ، برایان ، بەشێوەیەكی مەوزوعی ورد ڕوو بەڕووی ڕاستیەكان دەبینەوە ، ئەمەش نهێنی دەرچوون‌و سەركەوتنمانە بەسەر هەموو پیلان‌و نەخشەو بەربەستیەكدا ... ئاساییە دوای سێ ساڵ شەڕو ... دوای ئەوەی دەروازەكانی ناردنی نەوت لە خەلیج داخران‌و دوایی ، دوای ئەوەی ڕژێمی سوریا ، لەچوار چێوەی ئەو نەخشەیەدا ، دەروازیەكی تر نەوت ناردنمانی لە دەریای ناوەڕاستەوە داخست ، دەڵێم ئاساییە ، داهاتمان كەم بكات‌و.... ڕووبەڕووی حاڵەتێكی نوێ ببین لە ڕووی ئابووری‌یەوە.. بەڵام ئەنجامەكانی ئەم گرەوە دۆڕاو ، لەم ڕووە چێ بوون ؟ ئابووری عیراق ، بە پلەی یەكەم ئابووری نیشتمانیەو توانای جدی هەیە بۆ بەردەوامی ...ئەم ئابووری‌یە لە سەر ئەو دەستیاوە دانەنراوە كە لە خەڵكی ترەوە بێت یان بە تەنیا سەواو مامەڵەی بەرهەمی نەوت بە جۆرێكی كورت بین ، لەبەر ئەوە ئێمە توانای ڕوو بەڕوو بوونەوەی باری نیستامان هەیە ، لە ماوەی كارو باری وریایی‌و خۆكۆكردنەوەو دەست پێوەگرتن‌و كەم‌كردنەوەی مەسرەف‌و واز هێنان لە هەموو ئەو شتانەی پێویست نین‌و دواخستنی هەرچیەك دەتوانرێ دوا بخرێ لە بەرنامەو خستنەكاری وزە تا ئەوپەڕی بۆ زیاد كردنی بەرهەم‌و چاككردنی جۆری ، هەتا لەم چوار چێوەیەشدا، عیراق بەردەوام بووە لە ڕاپەڕین‌و بەردەوامیش دەبێ بەو جۆرەی ئاسۆی پاشە ڕۆژ تەواو دەخاتە سەر پشت

ئێمە بەو خۆراگرتن‌و باوەڕەی هەمانەو ..بە بەخشینەی عیراقیەكان دەردەبڕن كە دوایی نایەت‌و بەو شارەزاییەی لە ماوەی پانزە ساڵدا دەستمان كەوتوەو بەسەركردایەتی یەكبووو كادری بەتوانای حزب‌و دەوڵەت كە بەروو بەروو بوونی ئەركی گران‌و بەربەستی گری‌دارو توانای بێ‌سنوور ڕاهاتوون‌و لە لایەن گەلەوە پشتیوانی هەر بڕیارێكی موناسبی دەكرێ لە كاتی موناسیبدا ئەو بڕیارە سیاسی بێ یان عەسكەری یان ئابووری‌و .. بەگەلی یەگرتومانەوە ... یەك دڵ .. یەك عەقڵ‌و یەك بازوو ئەم گەلەی پشتی بەو دەستكەوتە ڕاستەقینانە بەستوە كە لە ماوەی پانزە ساڵدا لە ڕەوتی شۆڕشدا بۆی بەدی هاتووە ، دەڵێم ئێمە بەوەو بە پشتیوانی خوا توانامان هەیە بۆ ڕوو بەڕوو بوونی باری نوێ .. توانای تێكشكاندنی ئەو نەخشەیەمان هەیەو بە بەهێزو سەركەتوو دەردەچین‌و ... بەڵام دوژمن‌و ئەوانەی شەریكی وەهمەكەین ...لەونەخشەیە هیچی بۆ بەدی نایەت نوشستی‌و بەرەو هەڵدێرنە بێ .

● بێ‌توانایی‌و داڕوخان لە ئێران ●

بێ‌توانایی‌و داروخان ئەو دوو سیمایەن بەرووی باری ئێرانەوەن ، سەرەڕای ئەو قسەو وتاری لە خۆبایی بوانەی حوكم ڕاكانی تاران لە ماوەیەوەو بە ئوسلوبێ كە بۆ هەمووان ئاشكرا بووە ، دەیانەوێ حەقیقەتی باری ناخۆشی ئێران داپۆشن .

ئەگەر حوكم ڕاكانی تاران گرەو لە سەر ناوبراو بە تەنگ پێ هەڵچنین دەكەن ، لەسەریانە ، دوای ئەوەی هەموو گرەوەكانی پێشویان دۆڕا ، بزانن كە عیراق توانایەكی باڵای هەیە لە زیان پێ‌گەیاندنیان زۆر لەوە زیاتر كە ئەوان بتوانن عیراق ئەزیەت بدەن كە تیایدا داوای ڕێكەوتنێكمان كرد بۆ واز هێنان لە لێدانی شارو نیشانە مەدەنیەكان‌و دیسان داوامان كرد بە بێ لایەنی ناوچەی خەلیج‌و وەستانی كاری عەسكەری تیایدا تا زورفێكی لەبار دەبێ بۆ شەڕ وەستاندن‌و چەسپاندنی ئاشتی ، سەرجەم لەناوچەكەماندا ... حوكم ڕاكانی تاران ئەم هەنگاوە پاكەیان ڕەفز كردو گومانیان لێ كرد هەروەك لە ڕابووردودا وایان دەكردو لە ڕادەی سیاسی‌و عەسكەریدا تووشی وەهم بوون ، كە ئەوان بەمنە هەڵەو مل هوری نوێ دەخەنە سەر هەڵەو مل هوری پێشویان‌و وێرانكاری‌و كارەساتی زیاتر بەسەر گەلان‌و ئابووریاندا دەهێنن‌و ئەوان بەرپرسیارن بەرامبەر هەموو تەنگانەیەكی ئابوری گەلانیان‌و هەر ئەوانیش بەرپرسیاری تەواون بەرامبەر بەو ترس‌و گیروگرفتانەی تووشی ناوچەكە هەمووی‌و ناوچەی خەلیج دەبێ .

● حوكم ڕاكانی تاران وریا دەكەینەوە ●

ئێمە لە كاتێكدا حوكم ڕاكانی تاران لە ئەنجام خراپی بەردەوامیان لە سەر ئەم ڕێبازەی سەرنەكەوتن‌و بێ توانایی سەلماوە وریا دەكەینەوە ، لەو باوەڕەداین كە وڵاتانی ناوچەكە بەتایبەت بەرپرسیاری بنەڕەتیان لە سەرە لە ڕازی كردنی ئێران ، یان هەتا ناچار كردنی بەوەی پەنا بۆ ئاشتی بەرێ‌و لەسەریانە هەموو توانای تایبەتی‌و كار لێ كردنی دەوڵەتیان بخەنە كار لە پێناوی بەدی هێنانی ئاشتی‌دا لە ناوچەكەو كەس وا نەزانێ كە بەردەوامی شەڕ لەوانەیە سوودی تایبەتی بۆی هەبێ‌و لە زیان بەدووری كات ، یان زیانی شەڕ تەنیا لەسەر ئێران‌و عیراق بكەوێ ، ئەم جۆرە بیركردنەوە هەڵەو كورت بینیە لەوانەیە ناوچەكە بخاتە بەردەم ترسی گەورەی زۆر زیاتر لەو ترسەی كە تا ئێستا بەری كەوتووە .

وەئێمە كۆمەڵی دەوڵەتان‌و بەتایبەت دەوڵەتە گەورەكان‌و ڕێكخراوی نەتەوە یەكگرتووەكان‌و ئەنجومەنی ئاسایش دەخەینە بەردەم بەر پرسیاریان بۆ وەستاندنی ئەم زۆرانبازی‌یەو ڕازی كردنی ئێران‌و ناچار كردنی بە وەستاندی شەڕ ..

هەموو ئەو هەنگاوانەی تا ئێستا نراون ئەم ئەنجامەی بەدی نەهێناوە ، بەڵكو هەندێكیان بەجدی تەواوو بەردەوامی نەبوون ، بەڵكو هەبوون هەوڵیان دەدا بۆ سوود وەرگرتن لە وەخت‌و مەرایی كردنی حوكم ڕاكانی تاران ، لەژێر پەردەی ناوبژی كاری‌دا بۆ بەدی هێنانی سوودی پاشە ڕۆژ ئەم سیاسەتە مانای كورت بینیە بە قەدەر ئەوەی دەربڕی عەلبازی‌و نیەت خراپیە .

● بایەخ بە كاروباری نەتەوەیی دەدەین ●

برایان ..
ڕۆڵەكانی نەتەوەی عەرەب
ئێمە كە لە كۆتایی ساڵی سێ‌یەمی ئەو شەڕە دوژمنایەتی كارەی ئێران كردویەتیە سەر عیراق نزیك دەبینەوە ، ڕۆژێ لەبیر كردنەوەو بایەخدان بەكارو باری نەتەوە نەوەستاوین ، ئەو شەڕەی كە هێزە چاو چنۆكەكان بەرامبەر نەتەوەی عەرەب هانی بەرپا بوونیان دا لە نێوان ئامانجەكانیا چەسپاندنی كەرتبوون‌و ناكۆكی‌یە لە نیشتمانی عەرەبداو بڵاوكردنەوەی بێ ورەیی‌و بێ باوەری لە ڕیزی جەماوەری عەرەبدا ، دیسان ئامانجی لێدانی هاوكاری عەرەبیەو چەسپاندنی هەرێمچیەتی‌و بێ بایەخی بە كاروباری چارەنووسی نەتەوە .

لەم تێ‌گەیشتنەوە بەرامبەر بە شەڕ ، سەرەڕای هویەكانی‌تر ، هەمیشە دەمان‌وت‌و ئێستاش كە عیراق لە تێكوشانی عادیلانەیدا دژی دەستدرێژی ئێران بەرگری لە نەتەوەی عەرەب‌و ئاسایش‌و سوودە بنەڕەتیەكانی دەكا .

Institut kurde de Paris

دەقی ووتارە مێژوویيە گرنگەکەی سەرۆکی ئەرماندە صدام حسين بە بۆنەی بیرەوەریی ١٥ ساڵەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمووزی پیرۆزەوە

چاو چنۆکەکان وایان دەویست نیشتمانی عەرەب بگۆرن بە بنەوانێ هێزە گەورەکان حوکم تیا بکەن ، جا لەبەر ئەوەی دەست تێوەردانی راستەو خۆ لە لایەن ئەم هیزانەوە ئوسلوبێکی کۆنەو ئاشکرابە لەوەبەر نەتەوەی عەرەب ناسیویەتی‌و چوە بە گژیا ، هیزە گەورە چاو چنۆکەکان متمانەیان بە رەگەزەکانی ناوچەکە کرد ، بۆ راپەراندنی نەخشەی مل پی کەچ‌کردنی نەتەوەی عەرەب‌و دەست گرتن بەسەر نیشتمانی عەرەبداو دەستیان کرد بە یارمەتی دانی ئەو رەگەزانەو سوودیان لە ئارەزووی دوژمنایەتی‌و خۆ فراوانکردن لایان وەرگرت‌و لەپێشەوەی ئەو رەگەزانە کیانی زایونی‌و رژێمی تاران بوون .

● بەتەنگەوەهاتنی پەیوەندی نەتەوەیی ●

هەر لەسەرەتاوە ، دووپاتمان کردەوە ، بەر لە شەڕو دواییش هەر دووپاتمان کردەوە ، کە چەکی هەرە بەکار لە روو بەروو بوونی ئەم نەخشە نوێیانەدا بەتەنگەوە هاتنی پەیوەندی نەتەوەییەو لەسەر هاوکاری عەرەب‌و نەکەوتنە دوای سوودی تەنگ‌و سیاسەتی خۆپەرستی‌و وتمان ناکوکی عەرەبی دەبێ بەراویز چارەسەر بکرێ‌و لە چوارچێوەی سوودی بەرزی نەتەوەدا .

هاوکاری عەرەبی بۆ هەموومان پێویستە ، هەتا ئەگەر لە بەجێ‌هێنانی ئەرکماندا بەرامبەری جۆرێ قوربانی سیاسی یان ماددی وەختی بدرێ ، ئەم قوربانیە نەك تەنیا ئەرکە بەلکو دەستکەوتەمانە هەموومان‌و دەتوانین لە رۆژگاری گراندا کەترس هەڕەشە دەکا سوودی لێ وەربگرین .

بەردەوام دووپاتمان کردۆتەوە ، بەر لە جەنگ بەچەند ساڵی‌و کاتێ عیراق روو بەرووی هیچ ترسێکی راستەوخۆی دەرەوە نەبوو ، کە وەستانی عەرەب شان بە شانی برای عەرەبی لە زۆرانبازی‌دا لەگەڵ ولاتانی بێگانە پێویستە ، لەمەدا بە پێی نەتەوە پەرستی نارەوا هەڵنەسوڕاوین ، بەڵکو بۆ چوونی سەرەتاو دوایمان ئەوە بوو کە هاوکاری پێویستە ، دوایی دەتوانین لە چوارچێوەی ئەم هاوکاری‌یەدا هەڵەکان راست بکەینەوەو هەڵویستەکان بەو پێیە ئەگەر پیویست بوو هەڵیان سەنگێنین ، ئەمەیە وتومانەو دووپاتمان کردۆتەوە لە قسەی ئاشکراماندا،لە کاتی بەشدار‌بونمان لە کۆبوونەوەکانی بەرزی عەرەبیداو ئەمەشە رونمان کردۆتەوە لە چاوکەوتنماندا بە بەرپرسیارانی عەرەب .

ئەوەتە تاقی کردنەوەو رووداوەکان راستی ئەوە دەسەلمێنێ ، دیسان راستی ئەوەی وریایمان بەرامبەری دەردەبڕی لە چەند ساڵێکەوە دەسەلمێنێ .

نەبوونی هاوکاری عەرەبی ، بەڵکو داروخانی وای کرد حوکم راکانی تاران بتوانن ئاگری شەڕ دژی عیراق هەڵگیرسێنن‌و ماوەی سێ ساڵ لە هەندێ کاری نەتەوەیی بەدووری‌خەن دیسان زروفێکی گونجاوی رەخسان بۆ زایۆنی دوژمن چوارچێوەی دوژمنایەتی‌و داگیرکاری فراوان بکاو ئەگەر خۆراگرتنی عیراق نەبوایە بەرووی چاوچنۆکی خۆ فراوان کردنی ئێراندا هەموو رۆژهەڵاتی عەرەب دەڕوخا بە دورگەی عەرەبی و خەلیجەوەو دەبووە دەولەتکەی بچوك هێزە گەورەو ناوخۆکان دابەشیان دەکرد .

ئەگەر عیراق بە ئازایەتی رۆڵەکانی‌و بە وردبینی خۆی توانی ئەو نەخشەیە گۆڕ بکا ، کە مەبەستی عیراق‌و نەتەوەی عەرەب‌و ئەوا کەسانی‌تر هەستیان بەراستی ئەم هەڵویستە نەکرد بەڵکو هەندێکیان پێیان لەسەر سیاسەتی لەرێ لادراودا گرت‌و تا ئیستاش هەروان‌و نەتەوە بەرەو کارەسات‌و شکاندنی نوێ دەبەن .

لە دەمێکەوە وریایمان دەربڕی بەرامبەر بەو هەڵدیرەی بەتایبەت رژێمی سوریای تیاخلیسکاوە ، لە هەرەشەیدا بۆ سەر هاوکاری عەرەبی ، ئەم رژێمە یەکەم بوو لە چەرخی نوێدا لێدانی عەرەبی بەچەکی عەرەب داهێنایەوە ، ئەمەی بەچونە ناو لوبنان‌و بە زۆرانبازی دژی لوبنانیەکان‌و فەلەستینیەکان دەست پێ کردو بەکەمتریو حساب‌ات ئەمە هەڵەیەکی مێژوویی بوو جا بیانووی ئاشکرای هەرچەندە بێ .

رژێمی سووریا لای ئێران دەگرێ

کاتێ کە ناکۆکی لە نێوان عیراق‌و ئێراندا دەستی‌پێ‌کرد رژێمی سووریا لای ئێرانی گرت‌و چەك‌و یارمەتی هەمەجۆرەی دا بە رژێمی تاران .. هەروەها لە ساڵی ١٩٨٠دا هێزەکانی لەسەر سنووری ئەردەن کۆکردەوە .. وا ئیستایش هەڕەشە لە رێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین دەکاو چەکی بە رووداوا بەرزدەکاتەوە .. ئەمە هەمووی لە کاتێکدا دەکا کە هێزە زایۆنی‌یەکان چەند کیلۆمەترێ لە دیمەشقەوە دوورن .

لە کۆنگرەی باڵای فاسدا بە سەرۆك حافظ اسدمان وت چۆن دەتوانن جۆلان رزگارکەن یا دەستدرێژیەکی تازەی زایۆنی بشکێنن لەکاتێکدا بە ڕاوەستانتان لەگەڵ ئێراندا دژی عیراق بنج‌وبنەوانی هاوکاری عەرەب تێکدەدەن ؟! .

دەبێ لەسەر بناغەیەکی نەتەوانەی راست دابمەزرێتەوە .. لەسەر بناغەی ئەوەی عەرەب لای یەکتر بگرن نەك لەسەر بناغەی بەرژەوەندی کاتی کە تاقیکردنەوە دەری‌خست سوودی نیە .. چونکە تەنگ‌و چەڵەمەی چارەناکرێ‌و .. ناچێتە ریشەی ئەو هۆ راستەقینانەی‌کە هەڕەشە لە هاوکاری عەرەب دەکەن .. ئەو شێوە کلاسیکی‌یانەی لە پێناوی هاوکاری عەرەبدا بەکارهێنراون دەرکەوت بێ‌سوودن‌و هیچیان لەبارا نیەو .. پێویستە هۆی راستەقینە بدۆزینەوە کە توانای سەلماندن‌و بەردەوامبوونیان هەبێ .

● پشگرتنی رێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین ●

ئەرکی نەتەوایەتی داومان لێ دەکا کە هەموومان بە شێوەیەکی راستەقینە پشتی رێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین‌و سەرکردایەتی‌یە رەواکەی بگرین دژی هەموو هەوڵێك بۆ دووکەرت‌کردنی رێکخراوەکە یا دەستەڵات‌گرتن بەسەریا یا بێ‌هێزکردنی هەڵویستی سیاسی‌و .. هەموو بێ هێزکردنێکی رێکخراوەی ئازادیخوازی فەلەستین لە خزمەتی نەخشە زایۆنی‌یەکان بۆ سڕینەوەی

جۆگەلەی بۆگەن‌و دەسە کەوتی تەسك . برایان ..

هەمیشە ئەوەمان دەربڕیوە کە پێویستە لە دەست تێکەلکردنی هێزە گەورەکان لە کاروباری عەرەبیدا ئاگادار بین‌و ، وتمان ئیستا ئەم دەست تێکەلکردنانە گەیشتوونەتە ئەوپەڕی ڕادە ، هەرچەندە بە جۆرو شێوەی تازەو رەنگاورەنگ رووددەن .. ئەم دەست تێ‌وەردانانە کەلێنێکی گەورەن لە بارو دۆخی عەرەبدا .. بەجۆرێکی‌وا هەندێ هەڵوێستە نەتەوایەتی‌یەکان بەگوێرەی هەڵوێستی ئەم لایە یا ئەولایە دەپێوێ بەرامبەر بەو هێزە بێگانانە هەروەك بڵێی هەڵوێستیی نەتەوایەتی هیچ بناغەو قانوونی تایبەتی خۆی نیە .. بەلکو دەست تێ‌وەردانی هێزە گەورەکان چوونەتە ناو چوارچێوەی رێکخراوە سیاسی‌و میللی‌و هەتاکو پیشەیی‌یەکانیش بەجۆرێکی‌وا تێڕوانینی نەتەوەپەرستانەو هەڵوێستی نەتەوانەی کزکردوەو .. غەلبەغەلبی خستوەتە ناو ریزی جەماوەری عەرەب‌و هێزە پێشڕەوەکانی .

● سەربەخۆیی ویستی عەرەب ●

سەربەخۆیی ویستی عەرەب‌و.. بڕیاری عەرەبی

عیراق لە بەردەم بەربەستی نوێدا خۆڕادەگرێت

ئیتر کێ رادەبەرێ بۆ یارمەتیدان‌و کۆمەکی‌کردنتان ئەگەر دەستدرێژی‌یەکی تازەتان کرایەسەر پاش هەموو ئەوەی لەگەڵ عیراق‌و لە لوبنانا کردتان ؟! ..

ئەم جۆرە تێکدانەی پێوەندی ناو عەرەب ئەو دەروازەیەیە کە زایۆنیزم‌و هەموو ئەوانە پیاتێدەپەڕن کە تەماعیان کردوەتە خاکی عەرەب بۆ ئەوەی یەك‌یەك لەگەڵ هەموو پارچەیەکی نیشتمانی عەرەبدا بجوولێنەوە .. وا ئەمە ئیستە ڕوودەدا .. وای لێ هاتوە هەرکەسێ بیەوێ واز لە ئەرکی سەر ئەستۆی بێنێ جۆرەها بیانوو بدۆزێتەوەو ئەو بارەی کە ئیستا هەیەو ئەو سیاسەتە ناڕاست‌و لارانە هێناویانەتە کایەوە بکا بە بیانوو کە باسمان کردن .

پێویستە لەسەرمان لەپێناوی راستی‌و مێژوودا لێرەدا ئەوە دووپات بکەینەوە کە بارودۆخی ناو عەرەب لەمەوبەر پلەی وا بێ هێز یا رووخاوی نەدیوە لە هاوکاری ناوعەرەبدا .. لەگەڵ هەموو نەخۆشی‌یەکانی ناو بارودۆخی عەرەبدا لەیەکدان لەگەڵ دوژمندا هۆو پاڵ‌پێوەنەری هاوکاری بوە هەتاکو ئەگەر بە نزمترین شێوەیش بووبێ .. شەڕی تشرینی ١٩٧٣ باشترین بەڵگەیە لەسەر ئەمە .. کەچی بارودۆخی ئیستا هەتاکو نزمترین رادەی هاوکاری پەیداناکا بۆ رووبەڕووبوونی مەترسی .. بە سەرۆکی سووریامان وت .. ئەگەر بتانەوێ جۆلان ئازادکەن .. یا دەستدرێژی‌یەکی زایۆنی بشکێنن پێویستتان بە عەرەب هەیە .. کە عیراق یەکێکیانەو .. پێویستە پێوەندیتان لەگەڵ عیراقدا بپارێزن لە هەموو بارو دۆخێکداو بەپێی هەموو حیساباتێك .. چونکە ئەمەیە قانوونی هاوکاری عەرەب‌و .. ئەمەیە قانوونی پێویستی‌یە نەتەوەیی‌یەکانی بەرهەڵستی مەترسی‌یەکان .

ڕژێمی سووریا ماوەی چەند مانگێکە‌بێدارمان دەکاتەوە بەرامبەر دەستدرێژی‌یەکی تازەی زایۆنی ؛ هەرچەندە ئەوەی لەمە پەیدابوو ڕێتی‌بوو لە هەڵگیرساندنی شەڕێکی پیس بەرامبەر بە بەرگری فەلەستینی نەك رووبەڕووبوونی دوژمنی زایۆنی ؛ ئێمە پرسیاری ئەوە دەکەین کە ئایا ئەگەر ئەم دەستدرێژی‌یەی زایۆنی کە لێی دەدوێن روو بدا کێ لای رژێمی سووریا دەگرێ .. رژێمی دیمەشق بیانووی ئەوەی داوە بە خەڵکی کە هەڵوێستی تەماشاکەریان هەبێ‌و .. لە جیاتی ئەوەی بگەڕێتەوە سەر قانوونی هاوکاری عەرەب سەیردەکەین سوورە لەسەر ڕاوەستان لەگەڵ ئێراندا دژی عیراق‌و قووڵتر دەبێتەوە لە پیلانە وێرانکاری‌یەکانیا دژی عەرەب .

● لێکۆڵینەوەی بارودۆخی عەرەب ●

کاتێ ئەوە هاتوە لە بارودۆخی عەرەب بکۆڵینەوە لە ڕوانگەیەکی نەتەوەیی ڕاست‌و دروستەوەو .. کاتێ ئەوە هاتوە واز لەو هەڵوێستە هەڵەو لارانە بێنین ، لەپێناوی گێڕانەوەی هاوکاری عەرەب‌و پەیداکردنی کەمترین ڕادەی پێویستی‌یەکانی ڕووبەڕووبووندا لەم قۆناغەدا بەلای کەمەوەو .. پێویستە لەسەرمان لەگەڵ ڕاستی‌و پێویستی‌یە عەرەبی‌یەکاندا مامەڵە بکەین .. دوور لە کینەو ڕق‌و یادی ڕووداوە تاڵەکان .. چونکە ئەرکی نەتەوایەتی لە هەمووی ئەمانە گەورەترە .. ئێمە ئەم قسەیە بۆیە ناکەین چونکە لە شەڕداین ، و چونکە بە پەلە هاوکاری عەرەبمان دەوێ .. ئێمە وەك بەشێکی نەتەوە هەموو کاتێ هاوکاری عەرەبمان دەوێ .. عێراق بە ئازایی ڕۆڵەکانی‌و بە بەرچاوڕوونی نیشتمانی‌و نەتەوەیی سەرکردایەتیەکەی توانیوەتی ئەو پیلان‌و نەخشانە تێك‌بشکێنێ کە ئاراستەی کرابوون و مەسەلەی شەڕیش هەر مەسەلەی کاتە زۆر بخایەنێ یا کەم .

ئێمە ئەوە دووپات دەکەینەوە کە پێویستە هاوکاری عەرەب دامەزرێتەوە .. بەڵام ئەم هاوکاری‌یە

شوناسنامەی فەلەستینی‌و لەناوبردنی مەسەلەی فەلەستین بەولاوە هیچ شتێکی تر ناکا .. هەروەها سەربەخۆیی بڕیاری فەلەستینی کە لە چوارچێوەی دەزگا ڕەواکاندا دەگیرێ بە شێوەیەکی دیموکراتی‌یانە مافی گەلی فەلەستینەو .. پێویستە لەسەرمان ڕێزی لێ بگرین‌و پشتی بگرین هەروەك چۆن دەمانەوێ ڕاو هەڵوێستە سەربەخۆکانمان ڕێزیان لێ بگیرێ .

تێڕوانینی نەتەوانەی ڕاست مانای دەستەڵات بەسەراگرتن‌و دەست بەسەراگرتن نیە ، بەلکو پشتگرتنی گەلی عەرەبی فەلەستینی‌و دەزگاو سەرکردایەتی‌یەکانی‌و چارەکردنی هەموو جۆرە ناکۆکی‌و بیرێکی تایبەتی لەچوارچێوەی پێوەندی برایانەو گفتوگۆی ڕاستدا بە مەرج دەزانێ .

لە چوارچێوەی قسەوباس لەبارەی هاوکاری عەرەب‌و .. لەبارەی هەڵوێستی هەندێ برای عەرەبەوە دەربارەی ئەو شەڕەی کە ئێران دژی عیراق دەیکا وەك هەموو جاری دەڵێین ، ئێمە شانازی بە هەموو جۆرە یارمەتی‌یەکی ماددی یا مەعنەوی ئەو برایانە دەکەین‌و .. ئێمەی عیراقی هەتا هەتا ئەوەمان لەبیر ناچێ .. بەڵام پێویستە لەسەرمان لە تێڕوانینی ئەرکی نەتەوایەتی‌یەوە ئەوەیش بڵێین نابێ یارمەتیدانی عیراق لەم جەنگەدا هەر لە چوارچێوەی حیساباتی بچووکدا بێ یارمەتیش بۆ عیراق زیاتربێ‌و کە کەمیش بووەوە ئەمیش کەم‌بکرێتەوە .

دەستنیشانکردنی پلەی پشگیری ماددی‌و مەعنەوی بەگوێرەی ئەو مەترسی‌یەی ئیستا لە ئێرانەوە دێ هەڵوێستێکی نەتەوەپەرستانەی ئاسۆدوور دەرنابڕێ‌و لە چوارچێوەی حیساباتی بچووکی ئەو مەترسی‌یانەدا دادەنرێ کە هەڕەشە لە ئاسایشی عەرەب‌دەکەن‌و زیان بە بناغەکانی هاوکاری عەرەب دەگەیەنن .. ئەو مەترسی‌یەی کە لە ئێرانەوە هاتوەو هەڕەشەی لە نەتەوەی عەرەب‌و وڵاتانی ڕۆژهەڵات و دوورگەو کەنداوکردووە بە شێوەیەکی تایبەتی مەترسی‌یەکی بەرپان‌و ستراتیژی‌یەو ، لە پێش هەموو شتێکدا پێوەندی بە نیازی کاربەدەستانی ئێرانەوە هەیەوە ، هیچی لێ کەم نابێتەوە ئەگەر توانایان کزببێ یا لە ژێر زەبری شکانە نالەبارەکانیانا شێوەی دەربڕینیان یا تەقەلا ئاشکراکانیان بۆ شەڕکردن لەگەڵ عیراقدا بە تەنیا بگۆڕن .. ڕووبەڕووبوونی ئەم مەترسی‌یەو ئامادەکردنی ئەو پشتگیری‌یە بەهێزە بێ‌سنوورەی کە پێویستی‌یەتی دەبێ لە چوارچێوەی تێڕوانینێکی بەرپانی نەتەوایەتی‌یانەی دووربیندا بکرێ .

● پێوەندی لەگەڵ میسری برادا ●

هەروەها لەم بوارەداو ، لە چوارچێوەی تێڕوانینی نەتەوەپەرستانەی ئەرك لە ئەستۆی عیراق‌و لە سێبەری ئەو مەترسی‌یانەی‌دا کە ئیستا هەڕەشە لە نەتەوەی عەرەب دەکەن‌و لەپێشبانەوە ئەو نەخشانەیە کە لەم‌کاتەدا تەشەنەی کردوە بۆ دابەشکردن لەسەر بناغەی تایەفەچیەتی‌و ، هەر بەتەنیا مەترسی نیە بۆ سەر لوبنان بەلکو بۆ سووریایش‌و وڵاتانی‌تریش لە ڕۆژولاتدا .. دەڵێین بەرامبەر بەم مەترسی‌یانە عیراق هەولی ئەوەی داوە نموونەیەکی تایبەتی ئامادە بکا بۆ پێوەندی لەگەڵ میسری برادا ، لەگەڵ مانەوەی هەڵوێستی نەتەوایەتی ئەرك لەئەستۆدا بەرامبەر بە سیاسەتەکانی سادات .. ئێمە لامان‌وایە بەردەوامبوون لەسەر هەڵوێستی دوورەپەرێزی بەرامبەر بە میسر لەگەڵ ئەو ڕووداوە هەستپێکراوانەی ناو میسرو لە ناوچەدا مەترسی‌یەکی گەورەی هەیە بۆ سەر نەتەوەی عەرەب‌و بەرژەوەندی‌یە باڵاکانی‌و .. بەهۆی پێوەندی برایانەو باوەڕ بەبەك‌کردن‌و .. گفتوگۆی بنیاتنەر دەتوانین بەوردی‌و بەشێوەیەکی هەستیارانە هەڵوێستمان دەربڕین‌و هەڵوێستەکانمان بە ڕێگایەکی ڕاستدا پەرەپێبدەین خزمەتی بەرژەوەندی نەتەوەی عەرەب بکاو .. پێکەوە خزمەتی بیروباوەڕەکانی خەباتی نەتەوەپەرستانە بکەین دوور لە حیساباتی

مەسەلەیەکی زۆر پێویستە نەك هەر لەسەر پلەی رژێمەکان بەتەنیا .. بەلکو لەسەر پلەی حزب‌و جوولانەوە سیاسی‌و ڕێکخراوە میللی‌یەکانیش .. چونکە ئەم سەربەخۆیی‌یە دەبێتە هۆی ئەوەی جەماوەری عەرەب‌و هێزە پێشڕەوەکانیان بگەنە لێکۆڵینەوەی ڕاست .. هەروەها دەبانگەیەنێتە ئەنجامگیری ڕاست لە ڕووبەڕووبوونی هەڵوێست‌و ئەرکی نەتەوایەتی .

عیراقی‌یە سەربەرزەکان برایانی عەرەب لە هەموو شوێنێ

هەمیشە سەیرکردنی پێوەندی نێودەولەتان بەستراوە بەو ڕێبازە سەرەکی‌یەوە کە گەل‌و سەرکردایەتیە سیاسیەکەی دەستنیشانی دەکەن . بەم‌گوێرەیە سەیرکردن‌و ڕێبازمان لە پێوەندی نێودەولەتانا بەستراوە بە بیروباوەڕو بەرژەوەندی نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌یەکان‌و ئەو ئامانجە ئادەمیزادی‌یانەی کە باوەڕمان پێیانە .

● کرۆکی پێوەندی نێودەولەتانمان ●

کرۆکی پێوەندی نێودەولەتانمان سەربەخۆیی‌و.. بێ‌لایەنی‌و .. ڕێز لەیەك‌گرتن‌و ئالوگۆڕکردنی سوودی ڕەوایەو ، لەسەر بناغەی ئەم سیاسەتە ڕاستە پێوەندی‌یەکی فراوان‌و بەپیتمان لەگەڵ وڵاتانی جیهاندا دامەزراندوە . ئێمە پاش سێ ساڵ لە شەڕو ، پاش هەموو ئەو مەترسی‌یانەی کە دەورەیان‌داین دەتوانین بە فەخرو شانازی‌یەوە بڵێین سەربەخۆیی‌و بێ‌لایەنی بەنیسبەت ئێمەوە دروشمێکی ڕووت یا هیوایەك نەبوە بەلکو ڕاستی‌یەکی پتەوبوون .. ڕاستی‌یەکی‌وا کە لە تاقیکردنەوەی گراندا سەرکەوتوەو .. دەتوانین بڵێین بەم هەڵوێستە هەر خزمەتی مەسەلەی نیشتمانیمان نەکردوە بەتەنیا .. بەلکو نموونەمان بۆ نەتەوەکەمان پێشکەش کردوەو .. هەروەها نموونەمان بۆ زۆر لە وڵاتانی جیهانی سێهەم پێشکەش کردوە کە سەربەخۆیی‌یان تووشی بێ‌هێزی بوە بەهۆی مەترسی یا زەبری سیاسی یا ئاسایشی یا ئابووری .

● عیراق گرانترین تاقیکردنەوەی بڕی

عیراق گرانترین تاقیکردنەوەی بڕی کە وڵاتێکی جیهانی سێهەم لە چەرخی تازەدا پیا تێ بپەڕێ .. لەگەڵ ئەوەیشدا ئەم وڵاتە ..

بە بەهێزی‌و سەربەخۆیی‌و ئازادی‌یەوە هاتەدەرەوە .. ئەمەیش بارمتەیەکی گەورەیە بۆ ئیستەو پاشەڕۆژ .. بارمتەیەکی گەورەیە بۆ عیراق‌و بۆ نەتەوەی عەرەب‌و بۆ جوولانەوەی بێ‌لایەن .

عیراق هەر ئەوە نیە کە لەم تاقیکردنەوە گرانەدا سەرکەوت‌و بەس بە لکو ئەوەیشی ئیسبات‌کرد کە ئەم سیاسەتە سەربەخۆیە مسۆگەرکەری بێ‌گومانی ئاسایشی نیشتمانی‌و سەربەرزی نیشتمانی‌و بەختیاری‌و پێشکەوتنە ..

هەموو ئەو مسۆگەرکردنانەی کە لە دەرەوە دێن هەرگیز ناتوانن ئاسایشی ڕاستەقینەو سەربەرزی ڕاستەقینە مسۆگەر بکەن‌و .. ناتوانن هەتا هەتایە دەستکەوتەکانی گەل‌و کلیلی دوارۆژو پلەی باشی‌ی ژیانی بپارێزن ..

هەرچەندە ئەوەی بێگانەکان دەیانەوێ هەندێ‌جار لەگەڵ پێویستی‌یەکانی ئەم یا ئەو وڵاتەدا یەکبگرن .. بەڵام ئەوە هیچ مسۆگەری‌یەکی تیا نیە بۆ دوارۆژ .. چونکە لە هەر ڕێکەوتنێکدا لەسەر پلەی نێودەولەتاندا ڕوودا وادەبێ ئەم لا جیهانی‌یە یا ئەو لایەی‌تر هاوسوێندو دەست‌و دایەرەکەی بەجێ‌بهێڵێ‌و بەم‌جۆرە سەربەرزی‌و ئاسایش‌و سامان لە دەست دەچێ .. ئەمەیش بیرکاری نیە .. بەلکو ڕاستی‌یەکی‌وایە تاقیکردنەوەکانی مێژوو دووپاتیان کردوەتەوە .

Institut kurde de Paris

دەقی ووتارە مێژوویـیە گرنگەکەی

سەرۆکی فەرمانده

صدام حسین

بە بۆنەی بیرەوەری ١٥ ساڵەی شۆڕشی

١٧ - ٣٠ ی تەمووزی پیرۆزەوە

• دلسۆزی لە پێوەندی دۆستایەتیدا •

دلسۆزی لە پێوەندی دۆستایەتیدا هەر تەنها هەلوێستێکی ئەخلاقی نیە ، هەرچەندە هەلوێستی وا گرنگە ، بەلکو نیشانەی دووربینی ئـــەو سەرکردایەتی‌یە سیاسی‌یەو ڕێبازیەتی لە پێوەندی نێودەولەتاندا .. ئـەوەی بیــەوی پێوەندی نێودەولەتانی لەسەر بناغەیەکی پتـــەوو بەردەوام دابمەزرێنێ پێویستە لەسەری هەندێ قوربانی کاتی پێشکەش بکا لەپێناوی هێنانەدی ئەو ئامانجـــە ستراتیژی‌یانەی مەبەستیەتی لە سیاسەتیا .

سیاسەتی بێلایەنی هەمیشە سووچێکی سەرەکی تێڕوانین‌و هەلوێستمان بوە لە پێوەندی نێودەولەتانا .. هەروەها دەوریشمان لە جوولانەوەی بێلایەندا بەستراوە بە تێڕوانینی پڕ بیروباوەڕمانەوە بۆ پێوەندی نێودەولـەتـان‌و بـەشـێوەیـەکـی ڕیشـەییش بەستراوە بە بەرژەوەندی‌یە سەرەکی‌یە نیشتمانی‌و نەتەوایەتی‌یەکانمانەوە .

بێلایەن لە چارەکردنی ناکۆکی نێوان ئـەو ولاتانەی ئەندامن تیایا پێوانەیەکی ڕاستەقینەیە بۆ توانایەتی جوولانەوەکە لە گەیشتن‌دا بە ئامانجە پیرۆزەکانی .

برایان ..

ئافرەتە عیراقی‌یە سەربەرزەکان .. پار لـەم ڕۆژەدا جەردەی دوژمن‌و کینـــەلەدڵو تەماعکاران جۆرەها گرەویان لەبارەی عـــیراقەوە .. لەبارەی شۆڕشە مەزنەکەی‌و .. یەکێتی‌یە پتەوەکەی‌و ... دەستکەوتە مەزنەکانیەوە بلاو دەکردەوە .. منیش لەوڕۆژەدا بە دلنیایی‌و بەرچاوڕوونی‌یەوە قسەم بۆ دەکردن ..

ئەو دلنیایی‌و .. ئەو بەرچاوڕوونی‌یەم لـە ئێوەو بیروباوەڕەوە وەردەگرت .. لـــە کانـــــە ڕاستەقینەکەتان .. لە ئازایی‌یە بێوێنەکەتان .. لە توانای بێسنوورتان بۆ قوربانیدان‌و .. بەخشندەیی .. ئیستەیش پاش ئەم ساڵەی کە دەلێم جیـاواز بوو لە ڕەوتی پانزەساڵەی شـــۆڕشداو لە ڕەوتی شەڕدا .. هەست بە فەخرو شانازی‌و بەختیاری دەکەم چونکە ئەو گرەوانە کەوتن‌و سەری عیراق بە

بوون لە مێژووی کۆنداو .. ئەمەیە دەستـکەوتی مەزنتر .. لە ژیانی عەرەبیماندا لەوە گەورەتر نیە ئیستامان بکەین بـە وێنەیەکی ڕاسـتـەقینەی .. زیندووی پەرەسێنی ڕابوودووی پیرۆزمان‌و ... بەردەوام بین بـــە توانایەکی ڕەســـەنەوە بـۆ تازەکردنەوەو داهێنان بۆئەوەی کــردەوەکانمان ئەلقەیەکی بەهێزی بەردەوام بێ‌و بخرێتە ســـەر ئەلقەکانی‌تری زنجیرەی ئەو ڕابوردووە پیرۆزە .

ئەم دەستکەوتەتان برایان ئەرکێکی گەورەتان ئەخاتە سەرشان لـــە عیراقی نیشتمانتان‌و لــە چوارچێوەی نیشـتمانـی عـەرەبداو بێگومـــان ئێوە شایانین .. ئەی کێ ئەبێ ئەرکـی گـــەورە هەلگری بێجگە لەو گەلانەی جێگایان گەورەیەو .. خاوەنی ویستی مانا گەورەن ؟ ئــەم دەستکەوتەتان بەغیلی بەغیلەکان‌و شەڕی کینە لەدلانتان لێ زیـاد ئەکا ، بەلام دلم بۆتان یا بۆ دوارۆژتـــان دانامێنێ لەترسی بەغیلێکی شەڕانی .. چونکە پاش ئــەو شەڕانی‌و تەلەکەبازی‌و کینەو پیلان‌و گەمارۆیەی کە بینیتان .. هیچ کەسێ توانای ئەوەی نابێ بـــەری

• ستایشی هەلوێستی فەرەنسا دەکەین •

ئەو پێوەندی‌یانەی عیراق بنیاتی‌ناون لەســەر بناغەی سەربەخۆیی‌و هاوســەنگی‌و بەرژەوەندی دوولایەن ، لە باری ناخۆشدا بەرهەمیان بەخشیوە .. هەبە لەگەل عیراقدا وەك دۆستێکی‌وا وەستاوە بەشێوەیەکی ستراتیژی‌یانەی دووربین ســەیری پێوەندی‌و بەرژەوەندی نیشتمانی دەکا نــەك وەك تێڕوانینی خاوەن دووکانە بچووکەکان . ئێمە لەم بوارەدا ستایشی ئـەو هەلوێستە ژیرە دووربینەی فەرەنسا دەکەین بەرامبەر بە بارو دۆخی ناوچەکەمان‌و دەستدرێژی ئێران بۆسەر عیراق .. ئەم هەلوێستە بەجۆرێکی باش کاردەکاتە ســـەر پەرەپێدان‌و نش‌ونوماکردنی پێوەندی عیراق‌و فەرەنساو پێوەندی فەرەنسا بە نیشتمانی عەرەب‌و جیهانی سێهەمەوە ..

هەندێ دۆستی‌تر دلسۆزانە لەگەلمان وەستاون .. ئەگەر هۆی کاریگەریشیان نەبووبێ .. ئێمە زۆر ستایشی ئەم هەلوێستە دەکەین‌و لەبیرمان ناچێتەوە، چونکە نرخە ڕەوشتی‌یەکەی بەنیسبەت ئێمـــەوە مانایەکی گەورەی هەیە ..

لە بواری واقعیشدا هەروەها پێویستە لەسەرمان بلێین لەنێو ئەو دەولەتانەی کە بەڕاستی ، هیوامان وابوو ، پێوەندیمان لەگەلیانا دوورتر بێ لە پێوەندی بەرژەوەندی دووقولی چوارچێوە تەسك .. کـە هەلوێستی ڕاستمان هەبوو بەرامبـــەری‌یان ، دەولەتی‌وا هەیە لە بارو دۆخی شـەڕدا ئەمجـۆرە هەلوێستەی بەرامبەرمان نەبوو ،و ئەوەی پەسەندکرد کە بەشێوەی هاوسەنگی‌و گەڕان بەشوێن بەرژەوەندی خێرادا ڕەفتارمان لەگەلا بکا .. بەلام هەرچۆنێ بێ ئێمە ، هەر هەلوێستی حیساباتی تایبـــەتی خۆی لەگەل دەکەین .. ئەوەی هـــەیەتی‌و ئــــەوەی لەسەریەتی .

پێویستە لەسەرمان ئەوە بزانین کە بیروباوەڕی ئاشکراکراو هەموو کاتێ‌و لە هەموو بارو دۆخێکدا لە مامەلەی واقیعیدا لە پێوەندی نێودەولەتانـــدا ئامادە نابێ‌و هی‌وا هەیە لای‌وایە ئەگەر دلسۆز بوو لە پێوەندی‌یدا لەگەلمانا زیانی پێ‌دەگاو .. بـــە ڕای ئێمە ئەمە هەلوێستێکی هەلەیەو کورت‌بینە .

دەسـتـەلاتی گـەل بـنـدەڕەتـە

• دەوری دلسۆزانەی عیراق لە جوولانەوەی بێلایەندا •

دەوری دلسـۆزانەو کاریگەری عـیراق لــە جوولانەوەی بێلایەندا بەردەوام دەبێ‌و پەرەدەسێنێ لەگەل پەرەسەندن‌و نش‌ونومای تواناو هێزمانا بـۆ چالاکی‌و کارتێکردن‌و .. دەورمان پەنگ ناخواتــەوە لەچوارچێوەی هونەریدا ، یانی لــە چوارچێوەی ڕێکخستن‌و میوانداری‌کردنی ئەم یا ئەو کۆنگرەیەی جوولانەوەکە ، بەلکو لە هەموو بارێکدا دەورێکی چالاك‌و کاریگەر دەبێ لەپێناوی پەرەپێدانی ناوەڕۆکی جوولانەوەکەو هەولدان بۆ هێنانەدی ئامانجــــە ئادەمیزادی‌یەکانی .

بڕیار وابوو عیراق میوانداری کۆنگرەی حەوتەمی جوولانەوەکە بکا .. دەستپێشخەریشی کرد بـۆ گواستنەوەی جێگای کۆنگرەکە بۆ هیند لەبەر ئەو هۆیانەی لەکاتی خۆیدا باسمان‌کردن ، بەلام ئەمـــە دەوری ئێمەی کز نەکرد لە جوولانەوەکەو لــــە پشتگرتن‌و یارمەتیمانا بۆی ..

هەلوێستمان بەرامبەر بە جوولانەوەکە لەگەل توانامانـدا پەرەدەسێنێ .. بەلام پێویستیشـــە لەسەرمان ئەوەیش دەرخەین کـــە جوولانەوەی بێلایەنیش دەورێکی لێپرسراوی هەیە پێویستە بیگێڕێ بەرامبەر دەستدرێژی ئێران بۆ ســــەر عیراق‌و .. هەموو جۆرە کزی‌یەك لە گێڕانی ئـــەم دەورەدا هەر ئەوانە بێ‌هێز ناکا کــــە بەرپرسیاری ڕاستەوخۆی جوولانەوەکەن بەلــکو هــــەمووی جوولانەوەکە بێ‌هێز دەکا .. لەبەرئەوە پێویـــستە جوولانەوەکە دەسـتپێشـخەری‌یەکی کاریگـەر بکـا لەپێناوی ڕاوەستاندنی ئەم دەستدرێژی‌یە چ بــە هۆ ڕاستەوخۆکانی یا بەهۆی کاریـــەوە لـــەنێو دەولەتانا .

لێرەدا پێویستە بەوردی ئـــەوە دەسنیشان بکەین کە کاتێ ئێمە داوای دەسـتپێشـخەری‌یەکی کاریگەر دەکەین ئەزانـــین چی‌دەلێین چونکـــە دەستپێشخەری یا دەبێ بەڕاستی کاریگەر بێ یـــا بەتەواوی کاریگەر نابێ .. سەرکەوتنی جوولانەوەی

بەرزی مایەوەو دلنیایشم هەستی ئێوەیش هەر وایە .. لە هەموولایەکی نیشتمانی بەنرخدا .. هەموو ئەو گرەوانەی دژتان‌و دژی عیراق خۆشەویـست دەکران کەوتن‌و .. بە یارمەتی خــوا هـــەر گرەوێکی‌تریش کە مابێ‌و نەفام‌و گومان لێ‌کراوەکان خەوی پێوە ببینن دەکەوێ .

• عیراق سەلامەت بێ‌و خاکەکەی سـەلامەت بێ •

عیراق سەلامەت بوو .. خاکەکەی سەلامەت بوو .. یەکێتی‌یەکەی سەلامەت بوو .. ئازادی‌یەکەی سەلامەت بوو و .. دەستکەوتەکانی سەلامەت بوون .. بەلکو بەشێوەیەکی بەهێزترو .. یەکێتی‌یـەکی پتەوترو .. ویستێکی ڕەق‌ترو .. تواناتر لەسـەر کار تەواوکردن هاتەدەرەوە .. ســەری بەرزترەو متمانەی زۆرترە بە ئیستەو بە دواڕۆژ .. لـــەم تاقیکردنەوە بە گەیوتر دەرچوو و سوورترە لەسەر بەردەوامبوون لەسەر ڕێگا ڕاستەکەی لە چوارچێوەی نیشتمانیداو لە چوارچێوەی نەتەوایەتیدا .. کاتێ کە دەلێم عیراق بەم جۆرە لە تاقیکردنەوە دەرچوو ، هەرچەندە شەڕ هێشتا بەردەوامە دلنیـام لەوەی کە گەلە مەزنەکەمان و سوپا دلێرەکەمان ئــــەوە دەزانن کە پاراستنی ڕێگای سەرکەوتن‌و ئـــەو هۆیانەی وەدەستی‌هێنان‌و دەبنە هۆی مانەوەی ئەم وێنەیە وەك خۆی‌و بەوشێوەیەی هیوامان پێ‌یەتی .. ئەمەیە برایان‌و خوشکان دەسـتـکەوتەکانتان .. عیراقی‌یە خۆشەویستەکان زۆرم پیـا وتن‌و .. ئافرەتە عیراقی‌یە سەربەرزەکان هەرچەندەتان پێوە بلێم هەست‌دەکەم شتی زیاتر هـەیە دەبێ بوترێ چونکە بەخوا ئێوە ســــەرچاوەیەکی بەردەوامی بەخشندەیی جاویدانەن .. لە ئازایی‌و .. سەبرو.. قوربانی‌و .. دلێـری‌و .. ڕاسـتگۆیی‌و .. ڕەسەنایەتی‌و میهرەبانیدا .

ئەو گەلەی وەك ئێوە بێ شایانی بالاترین مانای ژیانەو .. شایانی ئەو ســـەربەرزی‌و پیرۆزی‌و بەختیاری‌یە کە وەری‌گرتوە یـا وەری‌دەگرێ .. شایانی شوێنیەتی لە مێژووی هاوچەرخدا .. وەك چۆن باو باپیرە مەزنەکانتان شایانی شوێنە بالاکانیان

ئیستاو دوارۆژتان بگرێ .. خوا دەست بە بالتانەوە بگرێ‌و بتانپارێزێ چاودێریتان بکا .

• هەموو گرەوێکتان تێکشکاند •

ئێوەیش ئەی پیاوانی هێزە چەکدارەکان .. ڕۆلەی عیراقی‌یەکان‌و .. ڕۆلەی ئافرەتە عیراقی‌یەکان .. ئەی ئەوانەی هەموو گرەوێك‌و .. نەخشەیەکتان تێکشکاند بە سەبرو ئازایی‌و دلێری‌و توانای بالاتان .. ئێوە ئەی سەربەرزەکان هەر بەرگری لە عیراقی مەزن ناکەن بەتەنیا هەرچەندە ئەمە بەرزترین ئــەرك‌و بالاترین ئەرکە .. بەلکو لە ئێوەدا لێشاوی ئــەو کۆمەلانە دەبینم کە کەندەلانی هەزار ساڵی سڕی‌و بێ‌هێزی‌و کزی لە بەردەم داگیرکەرانا پڕدەکەنەوە .. ئێوە هەر بەتەنیا عیراقی هاوچەرختان نەپاراست.. بەلکو هەمووی مێژووتیان پاراست‌و .. هــەموو ڕێگاو بانێکتان لە بەردەم دوارۆژیا کردەوە بــۆ ماوەیەکی درێژ ، من وێنەی باو باپیرە مەزنـــە جەنگاوەرو بنیاتنەرەکانتانم لە بەرچاوە لە قوولایی مێژووەوە بە فەخرو .. شانازی‌یەوە ســـەیرتان دەکەن وەك یەکێ بەڕەحەتی‌یەوە سەیر بکا پـاش سەدەها ساڵی ئازارو چەوسانەوەو تالی .

خوا یارمەتیدەرتان بێ‌و بتانپارێزێ‌و بتانهێلێ بۆ نیشتمان‌و .. کەس‌وکارو .. نەتەوەتان .

ئێوەیش ئەی شـــەهیدە خۆشـەویسـتە سەربەرزەکان کە لە هەموومان بەخشندەتر بوون هەموو ئەوەی کە شانازی پێوە دەکەین لە بەرەکەتی خوێنە پاکەکانتانەوەیەو لە دەستکردی ئەو ویستە بەهێزەتانە کە بەرەنگاری مردن وەستا .. بۆئەوەی ژیان بۆ کەس‌وکاری دروست‌بکا .. بۆ نیشتمانی‌و بۆئەوەی پیرۆزی بگەڕێنێتەوە بۆ مێژووەکەی ... ئێوە خۆشەویستترو بەنرخترن لــە ژیانی هەموو پیاوو ژنە عیراقی‌یەکاناو .. ئێوە پیرۆزترین یـادی هەمووی ئەم ڕەوتە مەزنەن .. خۆزگە بەخۆتان ئەی خۆشەویستەکان !

سلاوی خواتان لێ بێ .

قوولترینێت کاروانی « پاشماوە »

نەخوێندەواری‌و بنەبڕکردنی ، خزمەتگـــوزاری تەندروستیش هەموو بەخۆڕاییە ، پەرەسەندنێکـــی گەورەی بەرەوپێشەوەیان پێگەیشتووە ..

شۆڕش بایەخی‌بەهەموو لایەنێکی ناوچـــەی کوردستان داوەو هەولی ئەوەی داوە لە هەموو لایەنێکەوە ناوچەکە ببوژێنێتەوە، بە جۆرێکی ئەوتۆ پەرەی‌پێ‌بدات کە لەگەل شوێنی جوگرافی ناوچەکەدا بگونجێت کــە خاوەنی سروشتێکی‌ڕازاوەیە .. بەدرێژایی ســـال جوانیەکی بێ‌وێنەو پێشکەوتنێکی فراوانی پێ‌بەخشراوە ..بەو چەشنەی کوردستان بوو بە بوکێکی جوانــی ڕازاوەی دلگیر .. بەلێ نیشتمانە خۆشەویستەکەمان هەموو ئەو گۆڕانکاریە گرنگانەی بەخۆیەوە بینیوە .. وولانەکەمان لەنێو دەولەتاندا دەوری دیاری‌کراوی خۆی هەیەو پایەیەکی مەزنی بۆ دروست‌کرا .. جەماوەری عیراقمان بەوپەری بڕواو هوشیاریەوە پشتی شۆڕش خۆیی‌گرتووە بەرگری لەم دەستکەوتە مەزنانـــە دەکەن .

باشترین‌و جوانترین نموونەی ئەم بەرگری‌یـــە لە جەنگی قادسیەی صدام‌دا دەردەکەوێ ..

ماوەی سێ سالە ڕۆلەی ئەم نیشتمانە بەخوێنی گەشیان خاکی ئەم نیشتمانەیان پاراستووەو هەرگیـز ئەو بوارەیان نەداوەتە دوژمن خاکی پیرۆزمان گـلاو بکەن ..

بەلکو لەمەش زیاتر هەر لەم جەنگە ڕەوایەماندا ئەوەمان چەسپاند کە خەونەکانی دوژمن هەرگیـــز نایەنەدی چونکە وولاتی ئێمە ڕۆلەی بەشــــەرەف‌و بەجەرگی خۆی دەپارێزێت .. سەرانسەری جیهان ئەم ڕاستیە ئەزانن‌و بەوپەری ڕێزو خۆشەویستیەوە باسی سەرکەوتنەکانمان دەکەن ...

بەرزتر بێت ئالای عیراقی خۆشەویست پیرۆزتر بێت یادی لەدایك بوونی شۆڕشە نەبەزەکەمان ..

شۆڕشی مەزن « پاشـماوە »

یەکێتی نیشتمانی لە ترسابوو شۆڕش‌گەیاندیە رادەی ولاتێك هەر گەل خاوەن بڕیاربێ‌و یەکێتی نیشتمانی قەلایەکی سەخت بێ‌و توانای ئابوری‌و عەسکەری وا پێ‌گەیشت کەمتمانەی تەواوی بەخۆی‌هەبێ .

ئەمڕۆ کە یادی ١٥ ساڵەی بەرپابوونی ئـەم شۆڕشە مەزنە دەکەینەوە ، لەگەلیا یادی چـوار ساڵەی وەرگرتنی پلەی یەکەمی کاروباری حزب‌و دەولەت لە لایەن ڕابەرو ڕۆلەی گەلەوە صدام حسین، هەموو عیراقیەکی شەرەفمەند ، لەلوتکەی چیاکانی کوردستانەوە تا خوارووی بەسرەی خۆراگرتوی مەرد، بەوپەری شانازی‌و سەربەرزیەوە دەڕوانێتە ئـەو لوتکە ڕازاوەیەی ئەم شۆڕشەو ڕابەری دلســۆزو نەبەزی صدام حسین بۆی بەدی‌هێناوە، لەم یادەشدا، زیاتر سوورە لەسەر بەوەفایی‌و ئامادەیی بۆ قوربانی دانی بەردەوام‌و ڕەنـج‌و خـەبات لەپێناوی زیاتـر بەرزکردنەوەی لوتکەی سەربەرزیداو زیاتر سـوورە لەسەر لە گێڕانی هەر هەولێك لەهەر کوێیەکەوەبێ بیەوێ زەفەر بە ڕەوتی شۆڕش بدات . سێ ساڵی جەنگی ڕەوامان دژی گەردەلولی زەردی خومەینیەکان سەلماندنی بۆ دنیا عیراق بۆیە سەری بەرزە تا بەرەو لوتکە بڕوات‌و هیچ هێزێ‌نیە بتوانی ملـی پێ کەچ بکـات مـادەمێکی خـاوەن ڕێـبازی شۆڕشـێکی سەربەخۆیەوە ڕۆلەیەکی لە خۆی ڕابەری دەکات‌و یەك ڕیز لەپشتیەوە وەستاوەو نابەزێ .

هاوکـاری

هێزی « پاشماوە »

جگە لە چەندین زیانی تـر لەئۆتۆمبیل‌و چەك‌و تەقەمەنی‌و ڕووانگەو سەنگەری پیادە .

هەروەها لـــەم هەفتەیەدا فڕۆکەکانی هێزی ئاسمانیمان هێرشی توندو تیژیـــان بردووەتە سەر سەنگـــەرو مۆلگەکانی دوژمن بەرانبەر بە پارچەکانی پێشەوەمان لـــە کەرتی باکوورو بۆ ســـەر سەربازگەو مۆلگەکانی دوژمن لە قوولایی خاکی خۆیـداو ، توانیویانە ڕاستەوخۆ دەستیان لێ‌بووەشێنن‌و زیانیـــان پێ‌بگەیەنن‌و بینراوە دووکەل‌و بلێسەی ئاگریش لــــە سەنگەرەکانی دوژمنەوە بەرز بوونەتەوە سەرەڕای تەقینەوەوتێکشکاندنی چــــەك‌و ئامێرەکانی ، پاش ئەم هێرشە دلێرانە فڕۆکەکانمان بـــە ساغی گەڕاونەتەوە بنکەکانـی خۆیان

هەروەها لـــەم هەفتەیەداژمارەیەکی زۆر لـــــە سەربازەکانی دوژمن پەنایان بۆ هێزەکانمان هێناوەو خۆیان لە دۆزەخی خومەینــــی‌ڕزگار کردووەو بــە ساغی‌و هێمنی بۆ پشتی بەرەکانـــی جەنگ گوێزراونەتەوە .

زێڕ بەخشین « پاشماوە »

دەستەلات‌و دانیشتووانی ئەم خاکە پیرۆزەیە ، ئافرەتان بەم کارە بێ‌هاوتایەیان کە خشل‌و زێـــــڕی خۆجوان‌کردنەوەی خۆیان بە گەردنی نیشتمان‌دا دەکەن ، ئەوە دەسەلمێنن کە هیچ شتێك لە نیشتمـــان خۆشەویست‌تر نی‌یە ، خاکی نیشتمان‌و سەربەرزی‌ی نیشتمان هەموو زێڕو کلووری دنیا دەهێنن !!

● ئافرەتە سەرفرازەکانی عیراق ، ئێـــوەی دلسۆزی گەل‌و خاك‌و نیشتمان ، لە هەر کوێیەك بن ، نیشتمان ئەم کارە جوانمەردانەی ئێوە لەبیر ناکات‌و، لەناو لاپەڕەکانی مێژووی خۆیدا بە تیپی زێڕین تۆماری دەکات‌و پاشەڕۆژ پاداشتی هەموو قوربانیـــدان‌و بەخشـشە چاوفراوانی‌یەکانی ئێوەی خوشك‌و دایك‌و ژن‌و ئامۆزاو پوور دەداتەوە !

● ئەی دایکە دلسۆزەکانی نیشتمان ، خشل‌و زێڕەکانی خۆئارایش‌دانی ئێوە ، کە بە گەردنی خاك‌و نیشتمان‌و شۆڕشیدا دەکەن ، دەبنە تۆپ‌و گوللـــەو ڕەشاش‌و ئاگری سووتێنەر ، لەش‌و گیـــان‌و دل‌و دەروونی ناپاك‌و ، سەرو مێشکی خلەفاوو بیـــری ڕزیوی دوژمنان دەسووتێنن‌و ، هەولە چەپەلەکانیـان لەناو دەبەن‌و ، خەونە ڕەشە پووچەلەکانی نەزانانـــی قوم‌و تاران پووچەل‌تر دەکەنەوەو ، بە بازووی پتەوو قورسی ڕۆلەکانتان لە بەرەکانی جەنگ‌دا سەرکەوتنی هەمیشەیی بۆ نیشتمان بەدی‌دەهێنن !!

● عیراقی‌یەکان .. پیاوو ئافرەت .. لەپێناوی نیشتمان‌دا سەربازن .

● هەموو بازوویەك بۆ بنیاتنانی عیراق .

● عیراقی‌یەکان .. هەموو یەك دەستو .. یەك قسەن لە پێناوی عیراقی بەهێزی خۆشەویستدا .

وەزیری « پاشماوە »

زیندووانەی ئەم نەوەیـــەو نەوەکانی داهاتوو سەبارەت ئەو هەستە نیشتمانی‌یـــەقوولەو ئەو هەلویستـــــە مەردانەی کە ئافرەتی عیراق‌لەم قۆناغە ناسکەی مێژووی عیراقی مەزن‌دا پێشانی‌داوە .

وەزیـــــری بەڕێـــز ڕوونیشی کردەوە ئەو میقدارە زۆرەی زێڕ کە بەخشێنراوەو ئەو زێڕەی کە زۆر لـــــە خێزانەکان بەخشیویانـــەوایان لێ‌کردین خستینیانــە بەردەم هەلویستێکەوە کـــە دەبێت ئەم میقدارە زێڕە لــە بانقی ناوەنـــــدی‌دا وەك پاشەکەوتی تر بۆ پالپشتـــی دراو بپارێزین‌و هەلی‌بگریـــن سەرەڕای ئەو میقــــدارە زۆرەی زێڕ کە بانق خـــۆی وەك پاشەکــــەوت بـــۆ پالپشتی دراو هەلی‌گرتووە .

بەڕێز وەزیری دارایـــــی دووپاتیشی کردەوە کە ئــەو زێڕەی کە بانقی ناوەنـدی‌عیراق هەلی‌گرتووە بـــۆ پالپشتی دراو لە ڕادەیدا لەوڕادە قبوولکراوانە زۆرتـــرە کە لە زۆربەی دەولەتانـــــی جیهان‌دا هەیەو ئــــەوە پاشەکەوتێکە هێشتاکـــە دەستی بۆ نەبراوەو بە هیچ شێوەیەك پەنجەی بۆ درێـــژ نەکراوە .

ووتیشی ئەو زێـــڕەی کە بەخشێنراوە دەبێتـــە پاشەکەوتی تر بۆ پتەوکردنی پالپشتی بەرزی دراوی عیراق کە دەستمایەیەکە شــانازی‌پێوە دەکەین‌و بە شانازیشەوە دەلێین کـــە لە قۆناغـــــی دەربڕینی ڕەمزی‌یەوە چووەتە قۆناغی پالپشتی‌گرتنـــی بەکردەوەو لەم قـــۆناغەدا بووەتە پالپشتی‌یەکـــــی ستراتیژی‌ی تری بـــۆ دراوی عیراقی .

Institut kurde de Paris

لە سالی چوارەمدا

سالی چوارەمی رابەرایەتی بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە مەوقعی هەرەپێشەوەی سەرکردایەتی حزبو دەولەتدا پرە لە چالاکی دیارو نموونەیی کە دەوری گەورەی لە بەدیهێنانی سەرکەوتنی زیاتری رەوتی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەمووزی سەرفرازدا گێڕاوە و دەگێڕێ ٠ ئەم چالاکیانەی سەرکردە هەموو لایەنەکانی ناوخۆییو عەرەبیو دەولی گرتۆتەوە ٠

لەسەردان لە جەنگاوەران لە بەرەکانی پێشەوەی جەنگ بۆ مالی هاوولاتیانو پرسیارکردن لە باری ژیانیان، تا کۆبوونەوەو کونگرەگرنگەکانو بەرەو چالاکی سیاسیو چاوکەوتن بەسەرکردەکانی جیهان ٠

● **هەموو شتێ بۆ سوودی گەل ٠**

بەدرێژایی چوارەم سال، هەروەك سالەکانی پێشووی زۆر سەعاتی هەموو رۆژێ بۆسوودی گەلو نیشتمان تەرخان کراوەو دەکرێ ،بەوردی بەدوای ئاواتو خواستی هاوولاتیەکانەدا دەچێ هەروەك بەدوادا چوونی کاروبارە گرنگە چارەنووسیەکان ٠ ئەمە سیفەتی

هەرە دیاری ئەو سەرکردەیەیە گەل باوەری خۆی پێ بەخشیو ئەویش توانی بەبیری رووناکیو بەهرەی لێ هاتوانەی سەربەرزی گەلو نیشتمان بپارێزیو بەرەو سەرکەوتنی تەواوی بەرێ ٠ ئەمە سیفەتی صدام حسین رابەرو رۆلەی بەوەفای گەلە کە لەم باسەدا سەرنجی چەند وێنەیەکی دیارو پیرۆزی چالاکیەکانی سالی چوارەمی دەدەین لە مەوقعی پێشەوەی سەرکردایەتی حزبودەولەتدا ٠

● **١٢ سەردان بۆ بەرەی جەنگ**

لە ماوەیەکەوە بۆماوەیەکی تر جەنگاوەرەکان ، لە سەنگەرەکانی پێشەوەی بەرەکانی جەنگی رەوامانـدا خۆیان روو بەروو دەبیننەوەلەگەل سەرەکی فەرماندەدا ٠ لە بەرپابوونی ئەم جەنگەوەکە بۆ بەرگری لە سەربەرزی گەلو خاکی عیراق بەرووی چاوچنۆکی رژێمی ئێراندا بەرپابوو ، سەرەکی فەرماندەبەتەنگ ئەوەوە بووە لە ناو سەربازە ئازاکانیا بێتوەك رابەرو رێنیشاندەرو جەنگاوەر ، دیارتر زۆرئەوە بوە لەکاتی بەرپابوونی شەرە گەرمەکاندا بۆبەرپەچدانەوەی دوژمن لەگەل جەنگاوەرەکاندا بێ ، لە سالی چوارەمی رابەریکردنی سەرکردایەتی حزبودەولەتدا سەرەکی فەرماندە صدام حسین زیاتر لە ١٢ جار سەری لە بەرەکانی جەنگ داوەو لە هەندێ سەردانیا چەند رۆژ ماوەتەوە بەتایبەتی لە کاتی بەرپەچدانەوەی دەستدرێژیە نارەواکانی دوژمندا لە رۆژهەلاتی بەسرەو مەندەلیو میسانو شیبو فکە

● **هەموو هاوولاتیەك چاوەرێی سەردانی دەکا**

هەموو عیراقیەك لە شار بێ یان لە لادێ ، چاوەرێی ئەوە دەکات سەرەکی فەرماندە سەری لێ بدات ، مانگێ یان هەفتە رانابووری سەرەکی فەرماندە سەر نەدات لە چەندان خێزان ، لەم شارو لەو گوند لە چیاو دەشتو بیابانو کێلگەو کارگەو قوتابخانەو دامو دەزگاکان ٠ کە بەم جۆرە سەرەکی فەرماندە راستەوخۆ ئاگای لە باری ژیانی گەلەو سەرەرای ئەوەی لە شوێنی کاری خۆی بەردەوام پێشوازی هاوولاتیان دەکاو گوی لە خواستەکانیان دەگرێو هەر لە ماوەی مانگی کانوونی دووەمدا بەتەنیا سەرەکی فەرماندە چاوی بە ٤٦٧ هاوولاتی کەوتووە ٠

● **دوو سەردان لە دەرەوەی ولات :**

لە ماوەی چوارەم سالدا سەرەکی فەرماندە بەرێز صدام حسین دوو جار سەری لە دەرەوەی عیراق داوە ، یەکەمجار بۆ ئامادەبوون لە ١٢ هەمین کونگرەی بەرزی عەرەبیدا کە لە شاری فاس لە مەغریب بەستراو لە سەرەتای مانگی ئەیلولی رابووردودا بوو ، دوای ئەوە سەری لە جەزائیر دا ٠ هەروەها لە مانگی کانوونی دووەمی رابووردودا بە سەردانێکی کورت چوو بۆ ولاتی عەرەبی سعودی ٠

● **سەرکردەکانی عەرەب لە بەغدا**

زۆر لە سەرکردەو رابەرە دیارەکانی عەرەب سەریان لە عیراق داوە بۆ راوێژکردن لەگەل سەرەکی فەرماندە صدام حسیندا دەربارەی کاروبارە گرنگەکانی عەرەبو جیهان لەوانە مەلیك حسین کە پێنج جار سەری لە بەغداداوە ، سەرەکی جیبوتی حسن جولید ، یاسر عەرەفات ، ئەمیر عبداللە عبدالعزیز وەلی عەهدی سعودیەو لە ماوەی سالی چوارەمدا سەرەکی فەرماندە صدام حسین زۆر نێردراوی خۆی ناردوە بۆ لای سەرکردەکانی عەرەب کە نامەی پیاناردوون دەربارەی باری ناوچەکەو کاروباری عەرەبیو جیهانی ٠

● **چالاکی دیار لە پلەی جیهانیدا**

هەروەك سەرەکی فەرماندە صدام حسین رابەرێکی لێهاتوو سەرکەوتوە لە جەنگی عەسکەریداو سەرکەوتن دوای سەرکەوتن بەدی دەهێنێ هەروەهاش رابەرێکی سەرکەوتوە لە چالاکی سیاسی لە پلەی جیهانیدا ک. ئەمە وای کردوە پلەی عیراق لە رادەیەکی بەرزو دیاری رێز گیراودا بێ ٠ لە ماوەی چوارەم سالدا بەغدا زۆر چالاکی سیاسی گەورەی بە خۆیەوە دیو ٤٣ کەسی دیاری دەولەتان سەریان لە بەغدا داوەو چاویان بە سەرەکی فەرماندە صدام حسین کەوتووە ٠ لە وانەی سەریان لە بەغدا داوە سەرەکی ئەنجومەنی یوکسلافیاو زۆر لێپرسراوی دیاری یوکسلافیاو سەرەکی ئەنجومەنی دەولەت لە کوێتو سەرەك وەزیرانی بلگاریاو جێگری سەرەك وەزیرانی ئەلەمانیای دیموکراتو وەزیرانی دەرەوەی فەرەنساو ئیتالیاو زۆر کەسی تری ناسراوی جیهانی ٠

● **ڕێزگرتنی پاڵەوانەکان**

سەرەکی فەرماندە صدام حسین زۆر بە تەنگ رێزگرتنی ئەو جەنگاوەرە پالەوانانەوەیە کە دەوری نموونەیی دەبینن لە جەنگی رەوامانداو بۆ بەرگری لە سەر بەرزی عیراق ٠ لە ماوەی چوارەم سالدا سەرەکی فەرماندە لە ١٨ بۆنەدا مەدالیای رافدینو نۆتی ئازایەتی بەخشیوە بەژمارەیەکی زۆر لە جەنگاوەرە ئازاکانی عیراقو خێزانی ئەو شەهیدانەی گیانی خۆیان بەسەربەرزی نیشتمان بەخشی ٠

● **سێ نامەی ئاشتی**

سەرەکی فەرماندە سێ نامەی ئاراستەی گەلانی ئێران کردووە ، تیایدا ئەوەی روونکردۆتەوە کە چۆن حوکمراکانیان ئاشتییان ناوێو نایانەوێ شەپۆلی خوێن رشتن دوای بێ و چاوچنۆكو دوژمنو وێرانیان بۆ ئێرانو نەگبەتیان بۆ گەلانی دەوێ ٠ سەرەکی فەرماندە ئەم نامانەی لە ١٥ شوباتو ٥ی ئادارو ٧ی حوزەیراندا ئاراستەکرد کە هەر سێ نامە کە بیری رووناكو بۆ چوونی مرۆڤایەتی سەرکردەمان صدام حسین دەر دەبرن بۆیە ئەو نامانە شایانی رێزی هەموو خاوەن ویژدانێکی پاکی مرۆڤایەتی بوون لە دنیادا ٠

● **گەل باوەڕی تەواوی بەسەرکردە نوێ دەکاتەوە ٠**

سالی چوارەم سالی نوێکردنەوەی باوەری هەموو گەلی عیراق بوو بەسەرکردەورابەری دلسۆزی صدام حسین ، لە مانگی تشرینی دووەمدا سەرتا پای گەلی عیراق لە هەموو شاروگوندو دەشتو چیاو بیابانی عیراق بەیەك دەنگ «بەلێ ٠٠٠ بەلێ بۆ صدام حسین» یان بەرزکردەوە ، باوەری موترلەقیان بە رابەرایەتیو سەرکردایەتی لێهاتوانەی سەلماندو ئامادە بیان پیشاندا بۆ خۆ بەختکردن بە سەرومال لە پێناوی پاراستنی سەربەرزی عیراقداو بەرابەریرۆلەی نەبەزیان صدام حسین ٠

● **گەلی کوردمان لەگەل سەرکردەی دلسۆزی عیراقدا**

ئەمسالەش ، گەلی کورد لە جاری زیاتر وەك هەموو سالەکانی تر کوبوونەوەی لە دەوری سەرکردەی دلسۆزو سەرکەوتوی عیراق صدام حسین دووپاتکردەوە ،بەباوەرەوە ئامادەیی خۆی پیشاندا بۆ بەرگری لە عیراقو دەستکەوتە گەورەکانی شۆرشە مەزنەکەیو بۆیەش گەلی کورد هەمیشە جێگای بایەخیدلسۆزانەو پیاوانەی سەرەکی دلسۆز صدام حسین بووەو بەوردی بایەخی بە پێویستیەکانی داوە ٠

لە سالی چوارەمی یادیوەرگرتنی بەرپرسیاری یەکەم لە حزبو دەولەتدا لە لایەن سەرەکی فەرماندە صدام حسینەوە سلاوی وەفاودلسۆزیمان بۆ رابەری لێ هاتوو نەبەزی گەلی عیراق صدام حسین کە هەمیشە لە سەرکەوتنێکەوە بۆ سەرکەوتنی ترمان دەبات ٠

سەرکردە لە مەیدانی هەموو چالاکیەکداو رابەرایەتی سەرکەوتنی زیاتر

داستانی رۆژهەلاتی بەسرەو تەمووزی سەرکەوتن

لە ناوەراستی ئەم مانگەدا، سالێك رابوورد بەسەر تۆمارکردنی گەورەترین داستانی سەرکەوتنو خۆراگرتنی مەردانەی عیراقی لووتکە ،ئەوە بوو دوای بریارە مێژوویە دانایانەکەی سەرکردایەتی عیراق بەکشانەوەی هێزە سەرکەوتوەکانمان لە خاکی ئێران لە مانگی حوزەیرانی ١٩٨٢دا ، وەبە تەواوی لە ١٣ی تەموزی ئەو سالەدا هێزەکانی رژێمی داخ لەدلو رەگەزپەرستی خومەینی جادووگەر ، زنجیرەیەك پەلاماری نامەردانەی کردە سەر سنووری عیراق کە بەو پەلامارانە ، جارێکی تر پەردە لە رووی چاوچنۆکیو دوژمنایەتی مێژوویی رەگەزپەرستەکانی ئێران بەرامبەر بە عیراق و ڕوتە سەرکەوتووەکەی درا ٠

ئەوە بوو هەر لە ١٣ی رۆژ هەلاتی بەسرە ،لە هەموو بەرزاییەکانی تەموزەوە ، تا ٢٥ی هەمان پەلامارێکدا ، سەری دەیدا بە ئازایانەی سەربازەکانی مانگ دوژمن زنجیرەیەك دیواری پۆلایینی سنووری صدام حسین سەرکوتی پەلاماری بردە سەرسنوورێ عیراقداو لە هەموو پەلامارێکدا دەکردنەوەو رایان دەکردو چاوچنۆکیو قینی رەشی دلیان تەمی خواردووی نەدەکردن ، دووبارەو سێبارە پەلاماریان دەهێنایەوە تا لە ٢٥ی تەمووزی ١٩٨٢دا بەتەواوی هەموو ئەو هێزانەی بۆ ئەو مەبەستە نارەوا چەپەلە ئامادە کرابوون سەر سنووری رۆژهەلاتی بەسرایان بۆ کرا بە گورستان ، گورستان بۆ خۆیانو خەونە چەپەلەکانیان،

٢

رابەری عیراقو شۆرشە مەزنەکەیو حزبە سەرکردەکەی هەر لە زووەوە تەبیعەتی رەگەزپەرستیوچاوچنۆکی رەشی خومەینیو تاقمە درندەکەی بەرامبەر بەعیراقو ناوچەکەو گەلانی ناوچەکە دیاری کرد ، کە تەبیعەتی دوژ منایەتیو داگیرکاریو چاوبرینە خێرو بێری ناوچەکەو گەلەکانیەتیو دەیەوێ ملیانپێ کەچ بکاتو خەونە چەپەلەکانی لەسەر حیسابی ئەوان بەدی بێنێ ، بەپێی ئەم بۆ چوونە ژیرانەیە نەدەبوو ،دەست بەستراوبینو ماوە بدرێت بەو نامەردانە خەونەکانیان بەدی بێ ، ئەوە بوو ، عیراق مەردانە هاتە دەستو لە ٢٢ی ئەیلوی ١٩٨٢وە کەوتە بەرپەرچدانەوەی دەستدرێژیەکانی رژێمی ئێرانو مەردانە توانی هێزە شەرخوازەکانی ئەو رژێمە بۆگەنە تا قولایی خاکی ئێران راونێ دوای ئەوەی ئەرکی سەرشانی خۆی لە لوت شکاندنی دوژمندا بەجێ هێنا ، سەرکردایەتی لە مەوقعی بەهێزیو بە باوەربەوەو بۆ سەلماندنی نیەت پاکی بەرامبەر بەگەلانی ئێرانو رێزگرتنی رای گشتی جیهان ئەوە بوو لە مانگی حوزەیرانی ١٩٨٢دا هەموو هێزەکانمان لە خاکی ئێران کشایەوە ئەوە بوو لەگەل ئەم بریارە مێژووییەدا سەرکردایەتیو لەزمان رابەری پالەوانیەوە صدام حسین بە رای گشتی جیهانی راگەیاند کە ئێمە دلنیاین لەگەل ئەم بریارە بەرپرسیاریەدا ، دوژمنی رەگەز پەرست لە ئێران وازلە چاوچنۆکی خۆیو هەلویستی دوژمنایەتی کاری ناهێنێ و بە راستیش وا بوو ٠٠٠ ئەوە بوو ، لە ١٣ی تەموزی ١٩٨٢دا هێشتا مانگێ بەسەر ئەو هەلویستە پیاوانەیەی عیراقدا رانەبورد دبوو ، تاقمەکەی خومەینی پەردەیان لە رووی ناشیرینی خۆیان دریو پەلاماری سنووری رۆژهەلاتی بەسرەیان دا بە نیازی داگیرکردنی عیراق ٠

٣

وەك هەموو جارێ دووپاتی دەکەینەوە ، عیراقی ١٧ـ٣٠ تەموزو بەرابەری رۆلەی نەبەردی صدام حسین ، بۆیە هەستاوەتەوە ، سەر بەرزبرواتو بەرەوپێشەوەو لە لووتکەیەکی سەرکەوتنەوە بۆیەکێکی تر ، لەبەر ئەوە ئەو رۆژانەی عیراقی تیا ملکەچ دەکرا رۆشتنو ناگەرێنەوە ٠ داستانی رۆژهەلاتی بەسرە بۆچەندەها جار ئەم راستییەی سەلماندو هەموو رۆژیرۆلەکانی عیراق بە ئازایەتیو مەردایەتیو بەرابەری صدام حسین دەبسەلمێننەوە ٠

ئەمرۆکە یادی ١٥ سالەی شۆرشی ١٧ـ٣٠ تەمووزی مەزن دەکەینەوەو یادی رابوردنی سالێك بەسەر تۆمارکردنی داستانی پالەوانانەی رۆژهەلاتی بەسرەدا دەکەینەوە ، هەموو عیراقیەکان ، سەرجەم هەر لە سەرووی زاخۆوە تا خوارووی بەسرە ، سەربەرزترو مەردانەتر یەك ریز لە پشت سەرکردەو رۆلەی گەل صدام حسینەوە وەستاونو سوورن لەسەر ئەوەی ئەم عیراقە خۆشەویستە لە لووتکەیەکەوە بۆ بەرزتر برواتو سوورن لە سەر ئەوەی تاقی کردنەوەی سەرکەوتویان تیشکی رووناك بێ بۆ گەلانی جیهانی سێیەم لە مانای سەربەرزیو باوەر بە خۆ بوونو مەردایەتیو بۆپێشەوە ٠

● **بەشی لێکۆلینەوە لە رۆژنامەی « هاوکاری »** ●

Institut Kurde de Paris

بەبۆنەی بیرەوەری یازدەهەمین ساڵەی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەمووزی مەزنەوە :

«هاوکاری» چاوی بە وەزیری دەوڵەت بەڕێز هاشم حسن عەقراوی دەکەوێت

لە سایەیدە ستکەوتەکانی شۆڕشی مەزنی حەفدەی سی ی تەمووزی مەزنداو لە بیرەوەری یازدەهەمین ساڵەی ئەم شۆڕشە مەزنەدا ، ئەوا «هاوکاری» چاوی بە وەزیری دەوڵەت بەڕێز هاشم حسن عقراوی کەوت ، بۆ ئەوەی دەربارەی بیرەوەری ئەم شۆڕشەو بەرپابوونیو دەستکەوتە نیشتمانیو نەتەوەییەکانو تاقیکردنەوەی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانو ئاسۆی پاشە ڕۆژی ئەم تاقیکردنەوە بمان هاوتایە بۆمان بدوێت ، ئەوە بوو بەڕێزی ووتی :

کاتێك باسی بیرەوەری یازدەهەمین ساڵەی بەرپابوونی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووزی ئەمر دەکەین ، ئاشکرایە باسی ئەوە ناکەین چۆن شۆڕش کرا ، کە بە باوەڕی ئێمە شتێکی پێویست بوو ، بۆ گۆڕینی ژیانی میللەتەکەمان ، میللەتی عیراق پاش ئەوەی باری ئابووریو کۆمەڵایەتیو سیاسی گەیشتبووە ڕادەیەك ، کە بە بەریەوە نەمابوو ، ئەوە بوو شەڕی ناوخۆیی هەر بەردەوام بوو ، هێزی نیشتمانی پەیمانێکیان نەبوو لەسەری بڕۆنو خێرو سامانی وولاتەکەیش بە دەستی بێگانەوە بوو ، بە کورتی خواستی میللەتەکە لە دەستی خۆیدا نەبوو ، کە شۆڕش بەسەرکردایەتیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو ، بە نەخشەو ڕاپەڕاندنی هەڤاڵی تێکۆشەر سەرەك صدام حسین ، شتێکی تری گرنگ هاتە پێشەوە بۆ ئەوەی شۆڕش بتوانێت ئامانجەکانی خۆی جێبەجێ بکات ، ئەو شتە گرنگەیش ئەوە بوو چۆن ئەم شۆڕشە بپارێزرێت ، چونکە ئاشکرایە ڕووداوێکی گرنگی بەم جۆرە ، وا لە دوژمنانی وولات دەکات ، بیر بکەنەوەو پیلان دارێژن بۆ ئەوەی بیرووخێنن ، ئەوە بوو بە شێوەیەکی فیعلی ئەم شتە دەستی پێ کرا ، پیلان دژ بە شۆڕش دەستی پێ کرا ، بەڵام هەرچی پیلانێك بەرپا کرا سەرکوت کراو سەری نەگرت ، لەوانەیش پیلانی ساڵی ١٩٧٠و ١٩٧٣و ١٩٧٩و هی تریش ، ئەوە بوو خاکی وولات لە بەکرێ گیراوەکان پاك کرایەوە ٠

هەروەها بەڕێز وەزیری دەوڵەت لە سەری ڕۆیشتو ووتی :

بەلای ئێمەوە گرنگترینشت کە پێویست بوو شۆڕش جێبەجێی بکات یەکێتیی نیشتمانی بوو ، کە ئەمەیش بە وەرگرتنی سەربەخۆیی سیاسیو سەربەخۆیی ئابووری دێتە دی ، چونکە ئاشکرایە سەر بە خۆیی سیاسی جێبەجێ ناکرێت ئەگەر سەربەخۆیی ئابووری لەگەڵ نەبێت ، ئەنجام یەکێتیی نیشتمانیش دروست نابێتو بەردەوامیش نابێت ئەگەر سەربەخۆیی نەبێت ، دیسان ئەم یەکێتییە نابێت ئەگەر چارەسەری هەموو گیروگرفتەکانی وولات نەکرێت ئەویش بە شێوەیەکی بنەڕەتی ، گرنگترین ئەڵقەیش لەم یەکێتییەدا چارەسەرکردنی مەسەلەی کوردمان بوو لە وولاتدا ٠

ئیتیباعی ئێمە بەڕاستی ئەوەیە کە شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز بەپێی ئامانجو بیروباوەڕەکانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو بەپێی باوەڕنامەی کاری نیشتمانی توانی ئەم هەموو شتە گرنگانە بکات ٠٠ دابین کردنی سەربەخۆیی نیشتمانیو دامەزراندنی بەرەی نیشتمانیی یەکگرتوو خۆماڵی کردنی نەوتو چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد ، بە واتایەکی تر بارێکی وای دروست کرد گۆڕانێکی فراوانی کۆمەڵایەتیی و پەرەسەندنێکی سەرتاپاگیریی کشتوکاڵیو پیشەسازیی هێنایە کایەوەو چەندین یاسای پێشکەوتووانەی دەرکرد ٠

دوژمنەکان ، کە زانییان ئەم شۆڕشە بەرەو کوێ دەڕوات ، هێرشی خۆیان پتر پەرەپێ داو سوودیان لەو پیلانانەی ڕابوردوویان وەرگرتو هەر جارەی شتێکی نوێیان دەخستە سەر بۆ ڕووخاندنی ئەم شۆڕشە ، بەڵام لە بیریان چوو بوو کە ئەم سەرکردایەتییەو بەو مواسەفاتانەی کە هەیەو ئەو میللەتەی کە دەوروپشتی ئەم سەرکردایەتی یەی گرتووە ، هیچ دوژمنێكو هیچ پیلانێك ناتوانێت سەر بکەوێت ، ئەمەیش لە پاشە ڕۆژدا زۆر ڕوون بووەوە ، لە کاتێکدا هیچ ڕێگایەك بۆ ئەم دوژمنانە نەمایەوە ئەوە نەبێت بە هێزێکی ساپایی بەرانبەر بە شۆڕش ڕابوەستن ، کە دیتیان ڕژێمی خومەینی بۆ ئەوە دەشێت ئەم دەورە ببینێت و بگێڕێت ، ئەوە بوو جەنگی نێوان ئێمەو ئێران دەستی پێ کرد ، کە ئامانجی سەرەکی ، ئاشکرایە، ئەوە بوو ڕژێمی ئێمە لابەرن ، یان بە لایەنی کەمەوە ڕێگای بگۆڕن بۆ ئەوەی وەك ڕژێمە کۆنەپەرستەکانی تری ناوچەکە خزمەتی پیلانەکەیان بکات ٠

بەڵام بەرگری کردنی گەلی عیراق لەو جەنگەداو ،دەوری سەرکردەیی سەرەك صدام حسین زۆر ئاشکراو ڕوونە ٠

بەڕێز وەزیری دەوڵەت لە قسەکانیدا بەردەوام بوو :

ئێمە کە یادی ئەم شۆڕشەمەزنە دەکەینەوە ، ئەم هەموو شتانە دەهێنینەوە پێش چاومانو زۆر دەرسی گرنگ لێ وەردەگرین ٠

گەورەترین دەرس ئەوەیە: کە دوژمنەکان هەوڵی ڕووخاندنی هەر شۆڕشێك دەدەن مەبەستی خزمەت کردنی گەلەکەیو جێبەجێ کردنی بەرژەوەندییە بنەڕەتییەکانی میللەتەکەی بێت ٠

دووەمین دەرسیش ئەوەیە: کە شۆڕشی ڕاستەقینە پێویستی بەسەرکردەیەکی مێژوویی یە کە بتوانێت هەموو گیروگرفتێك بەلا دا بخات و یەکالا بکاتەوەو ئامانجو ئاواتی گەلەکەی لە خۆیدا کۆبکاتەوەو دەریان ببڕێت ٠

سێیەمین دەرسیش ئەوەیە: کە میللەت ئەگەر دەورو پشتی ئەم سەرکردەیەی گرت ئەواهیچ هێزێك نییە بتوانێت ئەم شۆڕشە بڕووخێنێت ٠

سەبارەت بە مەسەلەی کوردیش بەڕێز وەزیری دەوڵەت ووتی :ـ

مەسەلەی کورد ، وەکوو خۆی پیشاندا مەسەلەیەکی نەتەوەیی ڕزگاریخوازی بوو، بۆ ئەوەی بگات بە ئۆتۆنۆمی لە لایەك ، لە لایەکی ترەوە بزووتنەوەیەکی نیشتمانی بوو بۆ ئەوەی ڕژێمێکی دیموکرانی لە وولاتدا بێتە کایەوە ٠

کۆمەڵی کوردەواری ئەوەندە پێشکەوتوو و پەرەسەندوو نەبوو کە تەیاری ڕزگاریخوازی دیموکراتی بەسەر تەیاری تردا زاڵ بێت، بەتایبەتی بەسەر تەیاری خێڵ گەریی کۆنەپەرستی دواکەوتوودا ٠

لەڕاستیدا مەسەلەی کوردزۆرانبازییەکی لە نێوان ئەم دوو تەیارەدا دروست کرد ، ئەنجامدا تەیاری خێڵ گەری ، کە خۆی هاویشتە باوەشی دوژمنەکانەوە ، خۆی دۆڕاندو ئەو ڕووداوانە ڕوویان دا کە لە لای هەموو کوردێك ڕوونو ئاشکراو زانراون ٠

شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز جونکە بڕوای بەم ڕاستییەو بە جەوهەری مەسەلەکە هەبوو ، کە میللەتێك لە وولاتدا هەیە بە ناوی میللەتی کوردو ئەم میللەتە مافی خۆی هەیە ، بەبێ ئەوەی کێ سەرکردەیی دەکات وچی تەیارێك لە ناو بزووتنەوەکەدا هەیە ، چونکە چارەسەرکردنی هەر مەسەلەیەك بە شێوەیەکی مەوزووعیانە دەبێت تەماشای خاڵی بنەڕەتیی ئەو مەسەلەیە بکرێت ، بۆیە لەسەر ئەم بنەڕەتە بەیانی ی ئازاری ١٩٧٠ دەرچوو ، نەك ئەم بەیانە بۆ لایەنێك یان تەیارێکی دیاری کراو جێبەجێ بکرێت ٠

ئەم بەیانە بریتییە لە مافەکانی میللەتی کورد کە دەبێت ئەم مافانە جێبەجێ بکرێنو کارێکی شەرعیو یاساییو دەستووریان بۆ هەبێت ، لەبەر ئەمەیش بوو شۆڕش هاوکارییەکی باشی لەگەڵ ئەو تەیارە پێشکەوتووانەدا کرد لە ناو بزووتنەوەی کوردیدا هەبوون

لە ئەنجامدا کورد فرۆشەکان کەوتنە لایەکو میللەتی کوردیش کەوتە لایەکی ترو ، بە شێوەیەکی دەستووری ددان بەوەدا نرا کە میللەتی عیراق لە دوو نەتەوەی سەرەکی پێك دێت ، نەتەوەی عەرەبو نەتەوەی کورد ، دەستووریش ددان بە مافەکانی نەتەوەی کورددا دەنێتو دابینیشیان دەکات ٠

ئەوە بوو ئۆتۆنۆمی پێك هات ، ئەمڕۆ کە تەماشای ناوچەی کوردستان بکەین ، کە دەبێت هەر بە ویژدانێك ئەم ڕاستییە لە پێش چاو بکرێت ، گۆڕانێکی کۆمەڵایەتیو ئابووری لە ئارادایەو کورد بە شێوەیەکی گشتی بەرەو پێشەوە دەڕواتو ئۆتۆنۆمیش بەرەو پێشەوە دەڕوات ٠

ئەگەر باسی قوتابخانەو فابریقەو جادەو ڕێگاو بانو دامو دەزگاکانی تەندروستیو هەموو خزمەتگوزارییەکانی تر بکەین بە ڕاستی ژمارەیەکی ئەوتۆ هەیە ، کە ئەگەر لەگەڵ باری پێش ئۆتۆنۆمیدا بەراووردی بکەینو ڕادەیمان بۆ دەرکەوێت ، دە زانین ئەم ئۆتۆنۆمییە چەند خزمەتی میللەتی کوردی کردووەو ، داوایش لە میللەتی کورد دەکەین پتر لەگەڵ ئەم ئۆتۆنۆمییەو لەگەڵ ئەم شۆڕشەدا تێکەڵاوو بێت بجرۆێت بۆ ئەوەی ئەم هەلە مێژووییەی لە دەست نەچێت ٠

چونکە ئەمە یەکەمین جارە لە مێژووی کورددا ئەم مافانەو بەم شێوەیە دەست دەکەوێت ، بۆیە ئەو پاشماوەیانەی ڕابوردوو ، کە ماوەیەك بوو دوژمنان بیروڕای گیرە شێوێنییان بڵاو دەکردەوە ، دەبێت وورده وورده لا بچێتو لە نێوان میللەتدا نەمێنن ٠

ئۆتۆنۆمیش ، تەنیا مەسەلەیەکی سیاسی نییە ، بەڵکوو مەسەلەیەکی کۆمەڵایەتیو ئابووریو پەروەردەکردنیشە ، لەگەڵ کاتدا دەچەسپێتو پەرەدەستێنێتو میللەت پێی ڕادێتو تێی دەگات ، کوردیش بەرەو ئەوە دەچێت کە ئەم ڕاستییانە بە ڕێكو پێکی بزانێتو ، زۆربەی زۆری میللەتەکە گەیشتووەتە ئەم بڕوایەی کە ئەگەر شۆڕشی ١٧ی تەمووز نەبووایە ئەوا ئەم مافانەیش نە دەبوون ، چونکە شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز ئەنجامێکی ئاسایی خەباتی گەلی عیراق بوو بە عەرەبو کوردو کەمایەتییەکانی ترەوە هەروەها شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز ئامانجو ئاواتەکانی گەلی عیراقی دەردەبڕیو توانیی لە بواری ژیاندا ئەم ئامانجانە جێبەجێ بکات ٠

● ئامادەکردنی بەشی لێکۆڵینەوە لە ڕۆژنامەی «هاوکاری»

کاتێ سەرکردایەتی حزب نەخشەی ڕاماڵکردنی ڕژێمە گومڕاکەی هەژدەی تشرینی دووەمی ١٩٦٣ی دانا بوە هوی لەباربردنی شۆڕشی ٨ی شوبات بەمکارەی گەلی لە بەردەمی هەڵبژاردنی شتێکی بنەبڕکە دادانا کە ڕەوتی حزبی بۆ دووەم جار بە سەر ڕێی ڕاپەڕینێکی چەکدارانە بەرێ .

ئەم هەڵبژاردنە هەر وەکو کوتوپڕی نەبوو دوور ئاسانیش نەبوو چونکە پشکنینی ئەو واقیعە سیاسی ی وڵات هەمیشە دۆخی ئەو ناکۆکییە ستراتیژیانەی دەخستە ڕوو کە لە نێوان ئەورژێمە گومڕایەو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستا هەبوو. لەم گۆشەیەوە ئەو بڕیارە سیاسییەی کە سەرکردایەتی شۆڕش بۆ ڕووخاندنی دەسەڵاتی ڕەشی تشرینو دەستنیشانکردنی کاتی جێبەجێکردن لە ١٧ی تەموزی ١٩٦٨دا دای شتێکی کوتوپڕی نەبوو چونکە بڕیاری بیروباوەرداری کارەکە بە ئامانجی گەڕاندنەوەی دەسەڵاتی شۆڕشگێڕیانە دەگەڕێتەوە بۆ ئاوەڕۆ مێژوویەکەی ڕۆژی ١٩ی تشرینی دووەمی ١٩٦٢ .

ئەگەر بەوەمان زانی کە سووربونو باوەڕی سەرکەوتنی حزبان بۆ ڕووخاندنی پیلانەکەی تشرین بەتەقاندنەوەی شۆڕشی ١٧ی تەموزی ١٩٦٨ کە شتێکی کوتوپڕی نەبووە گەیشتنە وەدیهێنانی سەرکەوتنەکەش کارێکی ئاسان نیە چونکە دۆخیو مەوزوعی کە دەوری حزبیان دابوو ، نارەحەتی گرێدراوی تێدا هەبوو .

لێرەوە دەتوانین کە حیکمەتو تواناو دلێری خەباتی سەرکردایەتی شۆڕشگێڕ بە ڕابەرونەخشە دانانی هاوڕێ سەرکردە صدام حسین سەبارەت بە بڕیارەکانی تێبگەینو ورد بکەینەوە .

وەرگرتنی دەسەڵاتی سیاسی لە لایەن حزبێکی شۆڕشگێڕو نەتەوەیی لەو دۆخانەی کە نەخشەی سیاسی لە وڵاتیو هەموو نیشتمانی عەرەبدا پەنجەی بۆ رادەکێشێ .. کارێکی بێسەرو بەرە نەبوو دەسەڵاتیان پێ بەرێوە [illegible]نو بازرگانیان پێوە دەکردن بەمە ایان دا[illegible] ئەیشتنی حزب بۆ وەرگرتنی دەسەڵات لە هەر وڵاتێك بێ بۆ ڕوونکردنەوەو دەرخستنی هەموو ئەو شتانەیە کە مەزاتی پێوە دەکات لەبەر ئەمە هەموو توانایان تەرخان کرد بۆ ئەوەی کۆسپ بنێنە ڕێگەی بزوتنەوەی تێکۆشانی حزب کە تەقەللای وەدیهێنانی سەرکەوتنو وەرگرتنی دەسەڵات لە هەرولاتێك بەتایبەتی لە وڵاتی عیراقدا بە هۆی گەلی هۆوە. لەم کارەشدا لە مەترسیدارترین کار خۆیان بەدوور نەگرت کە ئەویش بڵاوکردنەوەی ناوی ئەندامانی سەرکردایەتی وڵات بوو بە ئیسکەپێش بەرپابوونی شۆڕش بەمە بەستی ئەوەی لەبەردەمی دەزگای کۆنەپەرستو درندەدا دەریانبخات .

باشە چۆن سەرکردایەتی حزب توانی بەرەو ئامانجی پێویست هەنگاو بنێو شۆڕش وەدیبهێنێ ٠٠ پاشان ئەگەر بڕیار ئاشکراکردنی شۆڕش لە حەڤدەی تەموزدا بوو باشە ئەی (٣٠) تەموزبۆ ؟

بەواتایەکی تر ئایا کاری ٣٠ی تەموز نیوەکەی تری شۆڕشەکەبوو یاخود بزوتنەوەی چاککردنی ڕێرەوی شۆڕشەکەبوو ؟ جا خۆ ئەگەر ئەمەبان یاخود ئەوەبان نەبێ ئەی کەواتە چییە ؟ ..

ئەم پرسیارانە لە سەرەتادا پێویستی بە بەنجەراکێشان بۆ هەندێ ڕاستی هەیە لەپێشەوەیاندا ئەو گۆڕانە شۆڕشگێڕییەی کە سەر لەبەیانی ١٧ی تەموز بە خۆیەوە بینی لە ڕوی بیرو نەخشەو سەرکردایەتیەوە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست دروستیکرد .

خۆدانە دەست ئەم ڕاستییەش ئەوە ڕەتناکاتەوە کە ئەو پێویستیانەی نەخشەی شۆڕشە « هونەرییەکە » مەرجی لەسەر کرد ئەوەبو کە دەبوو جۆرێك لە هاریکاری واقیعی بکرێ بۆ سماندنی مەڵبەندی ڕژێمی گومڕای تشرینو ڕێپیشاندانی ئەو دەستوەشاندنە پۆلاینەی لێی دەدرێو ئەمەش ناوکەکەیە .

کاتێ کاری ڕاپەڕینی چەکدارانەی بەرامبەر بە ڕژێمی عارفو ڕوخاندنی لە ڕووی « هونەری »بەوە هەڵنەدەسوڕا بێئەوەی کە هێزەکانی پاسەوانانی کۆماری کە دەوری کۆشکی کۆماریان گرتبوو سەنگێکی تایبەتی تێدا هەبێ پێویستی بە هاریکاری لەگەڵ ابراهیم داودا کرا کە فەرماندەی ئەو هێزانەبوو لەگەڵ ئەوەشدا کە حزب بە وردی لە

شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەمووزو

هەڵبژاردنی

نەخشەی

شۆڕشگێرانەی

چەسپاو

ڕێڕەوی سیاسیو خواستی تایبەتی گەیشتبوو(١) .. لەم کونجەوە ئەم هاریکارییە پێویست بوو چونکە ڕەنگی پێویستی هێنانەکابەوەی بەکێ لەو مەرجە خواستراوانەبوو بۆ ئەوەی کاری گۆڕانی شۆڕشگێڕانە توانراو بەبێ ئەوەی کە لە توانادا پێویستە بکرێ بۆ بڕانەوەی هەڵوێستو بەشێوی دوژمن لەو شوێنەدا کە خۆی تێدا دەپارێزێ ٠

ئەم جۆرە هاریکارییەش لە کردەوەی شۆڕشگێڕانەدا شانی بزوتنەوەی تێکۆشان گران ناکات کە وەك ئامانجی ڕوخاندنی دەسەڵاتی کۆنەپەرستانەو وەرگرتنی بەرپرسیاری لەوڵاتدا دەکاتە ئامانجێکی ستراتیژی گەورە .

هاریکاری سیاسی بەسەرکاری شۆڕشگێڕانەوە کاتی دەبێتە بارێکی گران کە براندنەوەی ئەوهاریکارییەو دەستپێکردنی دەکەوێتە دەست دوژمن . بەڵام ئەگەر شتەکە بە پێچەوانەوە بوو ئەوە واتە دەربڕی توانای هۆڵی نەخشەکێشو ڕابەرێنەری شۆڕشە چونکە ئەو بەمە . مەرجەسەرکەوتووەکانی کاری ڕاپەڕینی چەکدارانە درووستدەکات حزبێکی شۆڕشگێڕیش ناتوانێ ئەم مەسەلە بخاتە ئەولاوەو لە هەڵسوکەوتدا بایەخی پێنەدات چونکە ئەگەر وا بکات واتە بێبەشیەتی لەو هەلە لەبارەی کە هاریکاری بۆ قازانجی پێشکەوتنی خەباتی پێی دەبەخشێ .

ئەوەی کە لە ١٧ـی تەموزدا ڕوویدا شۆڕشی تەواوە گۆڕانێکی کۆك بوو لەم ڕۆژەداو گۆڕانی لە ڕەگو ڕیشەوە بووو پەیداکردنی پەرەی دووەمی ئەو شۆڕشەش لە ٣٠ی تەموزدا هەر بۆ ئەوەبوو کە هێزەکانی شۆڕشی سەرکردە لەم ڕابەرینەدا مەڵبەندی خۆی لە ناپاکان پاككردەوە کە بە هۆی دۆخی تەنگاوو کوتووپڕیەوە شوێنی خۆیان کردبووەوەو لە بەرەبەیانی ١٦ تەموزدا سەرکردایەتی وڵات لە ماڵی هاوڕێ احمد حسن بکر ڕازگری سەرکردایەتی وڵات کۆبووەوە بۆ ئەوەی دوا نەخشەی شۆڕش بکێشنو بە پێی ئەوە بڕیاری نەخشەکە دراو دەورو کار بەسەر هاورێیاندا دابەشکرا . کەچی سەرکردایەتی وا کۆبووەتەوە کوتوپڕ لوتی بوو بە لوتی ڕابەرێکی عبدالرزاق نایفو نامەیەکی پێیە تیایدا نوسراوە کە دەیەوێ بەشداری شۆڕش بکات سەرکردایەتی وڵاتیش زانی کە ابراهیم داود نایفی دەربارەی کاری شۆڕشەکە ئاگادارکردووەو داوای لێکردووە کە بەشداری تێدا بکاتو سەرەك وەزیران بێ(٢) .

ئەم گۆڕانەش لەوە زیاتر هیچ شتێکی لەبەردەمی سەرکردایەتیدا دانەنا ئەوە نەبێ کە لەسەر شۆڕش بڕواتو لەکاتی خۆیدا ڕاپەڕێنێ چونکە هەر ڕێگایەکی تر کە پێچەوانەی ئەو ڕێگەیەبێ واتە مەترسی گەورە ڕووبەڕووی حزبو هیواکانی جەماوەر دەبێتەوە .

وەرگرتنی بڕیارو پەسەندکردنو خۆنیشاندان بە بەپیرەوچوونی ئەوە دەربڕی باوەڕی سەرکردایەتی بە

بروانە ل ١٥

Institut Kurde de Paris

سەرۆكی ئەنجومەنی ڕاپەراندنی ناوچەی كوردستان وتی :

ئۆتۆنۆمی كوردستان لە سایەی شۆڕشی ١٧ی گەلاوێژی پیرۆز لە گەشانەوەدایە

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

ئۆتۆنۆمی پاڵپشتێكی مەزن بوو بۆ چەسپاندنی یەكێتی نیشتمانی

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

هەڵبژاردنی ئەنجومەنی یاسادانان دەستپێ دەكات سەرەڕای باروودۆخی جەنگ

لەبیرەوەری جەژنەكانی تەموزدا ٠٠٠

★ ڕۆژ لە دوای ڕۆژ دەزگاكانی ئۆتۆنۆمی كوردستان پەرەی پێدەدرێتو پشتگیری دەكرێت ، لەسایەی حوكمێكی عادیلانە كە دانی ناوە بەمافە ڕەواكانی گەلی كوردمان ، لە بیرەوەری پانزە ساڵەی هەڵگیرساندنی شۆڕشی گەلی عیراق ، شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی گەلاوێژی پیرۆز ، چووینە بارەگای ئەنجومەنی ڕاپەراندنی ناوچەی كوردستان و چاومان كەوت بە بەڕێز مامۆستا جمال حاجی شریف سەرەكی ئەنجومەن تاكو لەم ڕووەوە قسە بۆ ڕۆژنامەكەمان بكات ٠٠٠

پ/ لە سایەی حوكمی ئۆتۆنۆمی و باری خۆش گوزەرانی و جەنگی ڕەوامانda لەبەر ڕۆشنایی شۆڕشە پیرۆزەكەی ١٧ی گەلاوێژ هەڵوێستی گەلی كوردمان چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

وەڵام / لە بیرتان نەچێت هەڵگیرساندنی شۆڕشی ١٧ی گەلاوێژی پیرۆز گەورەترین مێژووی سەرفرازی بۆ گەلی عیراق دروست كردوو گەلێك دەسكەوتی ئینسانیانەی لە ئاستی ڕۆشنبیری و سیاسی و كۆمەڵایەتی و ٠٠هتد بۆ مرۆڤی عیراقی هێناكایەوە ٠٠٠

گرنگ شۆڕشەكە هەموو هەوڵێكی كە داویەتی و دەیدات هەوڵی ئیجابیانەیە بۆ ئەوەی هەمیشە عیراق گەشاوە بێ و لە كاروانی شارستانیەتدا دوانەكەوێ ٠٠٠

ئۆتۆنۆمی یەكێكە لەو دەسكەوتە مەزنانەی كە شۆڕش بۆ گەلی كوردمان هێناكایەوەو لە ڕوانگەی بیری شۆڕشگێرانەی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی دان بەو مافە ڕەوایە نراو ، گەلی كوردیش وەك هەڵوێست شانازی پێوە دەكات و دەیپارێزێ ٠٠٠

پ/ ئایا ئەنجومەنی ڕاپەراندنی ناوچەی كوردستان تا چ ڕادەیەك توانیویەتی ئەركی سەرشانی خۆی جێبەجێ بكات لەم قۆناغەدا ٠٠٠ ؟

وەڵام / ئەنجومەنی ڕاپەراندن كە لقێكە لە دەزگاكانی ئۆتۆنۆمی بە بەردەوامی بەشداری كردووە لە پەرەپێدانی ناوچەكە توانیویەتی لەو ماوەیەدا گەلێك پرۆژە دروست بكاتو بڕیاری لەسەر بداو لە میانەی ئەمینداریتی یەكان جێبەجێ بكرێت ٠

سەرەڕای جەنگی ڕەوامان دژی ڕژێمی خومەینی بەكۆڕ گیراو ، ئەنجومەن توانی بەرێكوپێكی لە بەرنامەكانی كاری خۆیدا بەردەوام بێت ، چونكە بە پشتگیری سەرۆكی تێكۆشەر صدام حسینو سەركردایەتی سیاسی ناوچەی كوردستان زیاتر لە جاران لە گەشانەوەدایەو پەرەدەسێنێ ٠٠٠ توانیمان كە جاران بەڕێوەبەرایەتی ئەوقاف سەر بە وەزارەتی ئەوقاف بوو گێرا ئەوە كە بێت بە هێنی ئەمینداریتی ئەوقاف ، هەروەها میزانیەی شارەوانی یەكانی ناوچەكە سەر بە وەزارەتی حوكمی ناوخۆیی بوو ئەویش گەڕایەوە سەر ئەمینداریتی شارەوانی یەكان ٠٠

پ/ چۆن تەماشای پاشە ڕۆژی تاقیكردنەوەی ئۆتۆنۆمی دەكەن لە كوردستاندا ٠٠ ؟

وەڵام / یەك قسە هەیە ، ئۆتۆنۆمی پاڵپشتێكی مەزنە بۆ چەسپاندنی یەكێتی نیشتمانی ، پێویستە هەموو ئنسانێكی عیراقی بە چاوی ویژدانو هەڵوێستەوە تەماشای ئۆتۆنۆمی بكاتو لە ئێستاو دوارۆژیدا لێپرساو بێتو بیپارێزێ ٠٠

پ/ وتەكەی سەرۆكی فەرماندە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوكردنەوەی كوردی تاچ ڕادەیەك كاری كردە سەر هەستی گەلی كوردمان ؟

وەڵام / بۆ هەستی نەكردبێتە سەر هەموو گەلی عیراق ٠٠ چونكە هەموو تەیەكی سەرەكی تێكۆشەر صدام حسین جێگەو پایەی لە دڵی هەموو عیراقی یەكدا بۆتەوەو كاری پێدەكرێتو گوێڕایەڵی دەبن ٠٠٠

بەڵام دەربارەی وتەكەی ئەمجارەی بۆ ڕۆشنبیرانی كورد گۆڕانكاری یەكی دروست كرد لە نێوانی ئەمڕۆی ڕۆشنبیرانی كورد ، بەر لە ماوەیەك (٣٤) هونەرمەندی كورد ڕێزیان لێنرا لە لایەك سەرۆكی فەرماندەوە ئەوە ، ئەوە دەبەخشێ كە هونەرمەندی كورد وەك هونەرمەندی عەرەبی عیراقی تەماشادەكرێتو دەست نیشانی ئەو بەخششە پیرۆزانەی دەكرێت ٠

لە سایەی ئەم حوكمە ڕاستەقینەیە ڕۆشنبیری كوردی مەودایەكی چاكی بڕیوە لە هەموو بوارەكاندا ٠

پ/ ئەی دەربارەی هەڵبژاردنەكانی ئەنجومەنی یاسادانان ٠٠؟

وەڵام / سەرەڕای جەنگی پیرۆزمان دژی ڕژێمی ئێرانی كۆنەپەرست ، سەركردایەتی سیاسی حزبو شۆڕش بڕیاری دا كە لە ماوەی دیاری كراو ئەم هەڵبژاردنە دەست پێ بكرێت ٠٠٠

ئەمەش بەڵگەی ئەوەیە كە سەركردایەتی سورە لەسەر ئەوەی كە هەڵبژاردن دەست پێ بكرێتو گەلی كورد نوێنەری خۆی هەڵبژێرێ ٠٠٠

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر

لە بیرەوەری جەژنەكانی تەمووزی مەزندا

لە ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوان

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

بەردەوامی ووشەی كوردی بەردەوامی كاروانی ڕۆشنبیری یە

بەڕێز ئەمینداری گشتی :ـ

● **زیاتر لە ١٢٦ هەزاردینار دراوە بە مەڵبەندەكانی لاوانو تیپو كۆمەڵە هونەری یە كوردی یەكانو لقەكانی یەكێتی نووسەرانی كورد ٠**

● **ڕێكخستنی كاروانی ڕاگەیاندن بۆ گوندو قەزاو ناحیەكانی پارێزگاكانی ناوچەكە بۆ باس كردنی ناوەڕۆكی جەنگی ڕەوامان دژی ڕژێمی ئێرانی كۆنەپەرست ٠٠**

● **بەستنی كۆڕی ڕۆشنبیری و كردنەوەی پێشانگای هونەری و سازدانی ئاهەنگی گۆرانی و مۆسیقا لەبۆنە نیشتمانی و نەتەوەیی یەكاندا ٠٠٠**

★ قسەكردن دەربارەی بزووتنەوەی ڕۆشنبیری ، مەودایەكی پیرۆزو بیر كردنەوەیەكی چاكی دەوێ ، چونكە ڕۆشنبیری ووشەیەكە گەلێك ڕوخساری گەورەی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە كە هەمووی پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە بیرو ئیبداعەوە هەیە ٠٠

ناوچەی كوردستانیش وەك هەموو ناوچەكانی تری ووڵات بەردەوامە لە نواندنی بزووتنەوەی چالاكی ڕۆشنبیری ٠٠ كە زیاتر باس لە بارودۆخی ئەمڕۆو تاقی كردنەوەی دەوڵەمەندكردنی كەلەپوری نەتەوایەتی مان مەسەلەی ئەدەبو هونەر دەكات ٠٠٠

بەو ئاواتەی كە زیاتر بچینە بنجو بناوانی دەوری ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوان لە بواری پرۆژەی ڕۆشنبیری و ڕاپەراندنی بزوتنەوەی لاوان ، چاومان كەوت بە بەڕێز

محمدامین محمد احمد ئەمینداری گشتی ڕۆشنبیری و لاوان لەم ڕووەوە وتی :ـ

سەرەڕای بارودۆخی ئەمڕۆی ووڵاتە تێكۆشەرەكەمان كە لە جەنگێكی دژواردین دژی ڕژێمی ئێرانی كۆنەپەرست، كە پێویستە بە هەموو جۆرێك بەرپەرچی ئەم ڕژێمە خوێن ڕێژە بدرێتەوەو لەناو ببرێت ٠٠٠ جا هەمیشە ئەمینداریتی یەكەمان بەردەوامە لە جێبەجێ كردنی بەرنامەو پلانەكانی لە میانەی بەستنی كۆڕی جەماوەری فراوانو پێشوازی كردنی وەفدی عەرەبی و بیانی بۆ ڕوون كردنەوەی ناوەڕۆكی دوژمنكارانەی ڕژێمی ئێرانی و بەردەوامی لەسەر جەنگ و هێنانەكایەی دەسكەوتی پیرۆزو چەسپاندنی هێمنی و ئاسایش ٠٠٠

هەروەها ئەم ئەمینداریتی یە ئەركێكی تری لەسەرشانە ئەویش بڵاوكردنەوەی بەرهەمی فیكری و ئەدەبی كە هەموو پێویستی یەكی بۆ دابین كراوە ٠٠ لەم ڕووەوە گەلێك شتی پیرۆزمان هێناوەتە كایەوە كە لەگەڵ خواستو ئاواتەكانی سەركردایەتی سیاسی حزبو شۆڕشو لە سەرووی هەمووشیانەوە سەرەكی فەرمانده هەڤاڵ صدام حسین بگونجێت ٠٠

لە میانەی پلانی ساڵی ١٩٨٢دا دەست كرا بە یارمەتی دانی (٢٠) كاری ڕۆشنبیری لە ناوچەی كوردستانداو چاپ كردنی (٧) كتێب لەسەر حسابی ئەو ئەمانەتە ٠٠ ئیجازەدانی زیاتر لە (٢٠) دەقی شانۆیی ، سەرەڕای ناردنی چاپەمەنی یەكانی ئەو ئەمانەتە بۆ فەرمانگە لقی یەكانو دابەش كردنی یان بەسەر هاووڵاتیاندا ٠٠٠

دەربارەی لایەنە ڕۆشنبیری یە بەرزەكانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی دەرچوونی گۆڤاری (كاروان) بەشێوەیەكی ڕێكوپێك مانگی جارێكو بەستنی دیداری چیرۆكی كوردی لە هەولێر كە زۆربەی زۆری ئەدیبانی كورد بەشداری یان تێداكرد ٠٠٠

هەروەها پاش چەند مانگێكی تر چاپخانەی ڕۆشنبیری دەكەوێتە كارو ئەم ئەمانەتە نیازی وایە كە ڕۆژنامەیەكی كوردی هەفتانەش دەربكات ، ئەگەر گونجا بكرێت بە ڕۆژانەش ٠٠

نووسینگەی هەولێر

پارێزگای سلێمانی لە سایەی شۆڕشدا

لە چوارچێوەی ئاهەنگ گێرانو بە بۆنەی جەژنەكانی تەمموزی پیرۆزەوە چاومان بە بەڕێز محمد امین عبو جێگری پارێزگاری سلێمانی كەوتو پێشەكی دەربارەی دەستكەوتەكانی ئەم شۆڕشە بۆ میللەتی كوردمان وتی :

گومانی تیانی یە كە میللەتی كورد پێش بەرپابوونی ئەم شۆڕشە لە ژێر جەورو زۆرداری فەرمانڕەواكانی پێشودا دەینالاندو لە هەموو مافێكی ڕەوای خۆی بێبەری بوو بەڵام پاش شۆڕش بە سەركردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست باوەشی بۆ هەموو میللەتی عێراق گرتوە میللەتی كوردیش لەم هەڵوێستەی حزبو شۆڕشەوە گۆڕانكاری یەكی ئەوتۆی بەسەرداهاتو لەبەرئەو هۆیەی لە سەرەتاوە بەسەرمان كردەوە سەركردایەتی حزبو شۆڕش بایەخێكی تایبەتی بە ناوچەی كوردستان بەخشی و ئەوە بو لە بەندەكانی بەیاننامە مێژوویی یەكەی (١١)ی ئازاری دا بۆ یەكەم جار میللەتی كورد لە عێراقدا هەموو هەق و مافێكی خۆی پێ بەخشرا ئەمەش بە پێچەوانەی برا كوردەكانمانەوە بەتایبەتی لە وڵاتێكی وەك ئێراندا كە لە ژێر ڕژێمی خومەینی و دەستو دائرەكەیدا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ هەوڵی توانەوەیان ئەدات ٠٠ هەر لەم ڕوانگەشەوەیە ئێستا دەبینین میللەتی كورد لە عێراقدا پشتگیری یەكی پڕ پیروباوەڕانەی ئەم شۆڕشە مەزنە دەكات بەتایبەتی لەبەرئەوەی سەرەكی فەرماندە صدام حسین هەمیشە دووپاتی دەكاتەوە كە میللەتی كورد لەوەو پێشتر زۆرێكی گەورەی لێ كراوە بۆیە ئێستا دەبێ لە ئەمڕۆی عێراقی شۆڕشدا هەقیان بۆ بكرێتەوە هەر ئەمانەشە وای كردوە كە میللەتی كورد لە عێراقدا وەكو هاووڵاتیەكی عێراقی بیر لە هەڵوێستی نیشتمانی خۆی بكاتەوە

هەروەها بەڕێز جێگری پارێزگار وتی :

لە ڕاستیدا سەبارەت بە ئاهەنگ گێرانی جەژنەكانی تەمموزی ئەمساڵمان بەڕێز پارێزگاری سلێمانی بایەخێكی تایبەتی پێداوە چونكە پێش چل ڕۆژ سەرۆكایەتی كۆبونەوەیەكی بۆ ئەم مەبەستە كرد كە تیایدا هاوڕێ ئەمینداری نهێنی لقی سەركردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لە سلێمانی لەگەڵ سەرۆكی دائرەكانی پارێزگا ئامادەبوون و تیایدا بەرنامەیەكی تایبەتی بۆ بڕیاردرا كە چەندەها چالاكی جۆربەجۆری تیا جێبەجێ دەكرێ لەوانە خاوێن كردنەوەی هاوینە هەواری سەرخیارو باخەكانی دەورو پشتی لەگەڵ ڕێكوپێك كردنەوەی شەقامەكانی ناوشارو نێوان سەرچنارو قیرتاو كردنەوەیان ٠٠ هەروەها بە هاوكاری نەقابەی هونەرمەندانو یەكێتی لاوانو تیپە هونەری یەكانی تر هەڵدەسێنی بە سازكردنی میهرەجانێكو چەند ئاهەنگێكی هونەری بە درێژای مانگی تەمموز ٠

● فریا ●
نوسینگەی سلێمانی

بەڕێز عماد عثمان بارزانی

شۆڕشی تەمووز ئامانجەكانی گەلی بەدی هێنا

بەبۆنەی بەرپابوونی شۆڕشی ١٧ی تەمووزی نەمرەوە ، بەڕێز مامۆستا عماد احمد عثمان بارزانی بەڕێوەبەری گشتی لە ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی كوردستان لێدوانێكی تایبەتی بۆ ڕۆژنامەی «هاوكاری» داو ووتی :

● شۆڕشی ١٧ـ٣٠تەمموز كە لە ساڵی ١٩٦٨ بەرپا كرا ، بە گۆڕانێكی شۆڕشگێرانەی مێژووی دانەنرێ لە مێژووی عیراقداو ڕێگەی خۆش كرد بۆ هێنانەدی ئامانجەكانی گەلی عیراق بە كوردو عەرەبو كەمە نەتەوایەتیەكانیەوە كە پێش ئەم شۆڕشە ئەمرە لەژێر زەبروزەنگی ڕژێمە كۆنەپەرستەكانی دەیناڵاندو ستەمكاری باڵی كێشابو بەسەر وڵاتمان گومانی تێدانیە كە شۆڕش لەماوەی لە دایك بوونی دا چەندان هەنگاوی ناوەو دەسكەوتی مەزنی پێشكەش بە هاووڵاتیان كردووەو بە ئەركی مێژوویی خۆی هەستاوە لە چەسپاندنی عیراقێكی یەكگرتووی مەزن كە ببێتە قەڵایەكی سەختو ڕوو بە ڕووی هێزی ئیمپریالیزمو نۆكەرانی ببێتەوە ٠ ئەو دەسكەوتە گرینگانەی كە شۆڕش پێشكەشی كردووە هەموولایەنەكانی ڕامیاری و كۆمەڵایەتی و ئابووری و تاوەگرێتەوەو بوونەتە بنچینەیەكی گەورە لە گۆڕانكاری بنیات نانو پێشكەوتن ، وەك بڕیاری خۆماڵی كردنو بڕیارەكانی دامەزراندنی ئەنجومەنی دەستووری بۆ ناوچەی كوردستانو نەهێشتنی نەخوێندەواری و یاسای چارەسەركردنی كشتو كاڵو هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی و بەیاننامەی ئازارو دەیەها دەسكەوتی گەورەتر ٠٠ بۆیە ناو لەم شۆڕشە مەزنە دەنرێ شۆڕشی دەسكەوتەكان ٠٠٠ بەرامبەر بە گەلی كورد هەمیشە مایەی ڕێزو وەفاداری یە كە شۆڕشو پارتی پێشڕەو پارتی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبو بەتایبەتی سەرۆكی تێكۆشەر صدام حسین هەمیشە بایەخی فراوانی بەم ناوچەیە داوەو دەستی گۆڕانو پێشكەوتن لە هەموو لایەنەكانی ژیانماندا دیارە ، لەبەر ئەوەی شۆڕشو پارتی بەعسی تەنیا پارتێكی نەتەوەیی نیە ، بەڵكو شۆڕشێكی مرۆڤ پەروەرە ٠

زۆر بە نزیكی و بە قووڵی لە ئاواتی هاووڵاتیانی عیراق گەیشت ، دەسكەوتەكانی بەرامبەر بە گەلی كورد گەلێك زۆرن كە دیارترینیان دان نانە بە مافەكانی گەلی كوردمان ٠٠

ئەنجومەنی یاسادانانو ڕاپەراندن لە ناوچەی كوردستا١٠٠ تا ئێستا بە دەوری مێژوویی خۆیان هەڵساون بۆ پەرەپێدانی كوردستانو وا خەریكە ئەنجومەنی یاسادانان خۆی بۆ هەڵبژاردنی نوێ ئامادە دەكات كە نموونەیەكی هەرە زیندووی دیموكراتی یەتی شۆڕشە لەم وڵاتەدا ٠ شۆڕش ، سەرباری ئەو هەموو تەقەللایە ، لە جەنگی مێژوویی خۆی بەردەوامە دژی ڕژێمی ڕەگەز پەرستی قومو تارانو دەم كوت كردنەوەی دەستە درێژیەكانیان بۆ سەر وڵاتی ئازیزمانو لەمەشدا جەنگاوەرە دلێرەكانمان نموونەی ئازایەتی و مەردایەتی بوون لە پێناو پاراستنی مافی ڕەوامانو پەرپەچ دانەوەی ئەو دەست درێژی یە تاوانكاریەی كرایە سەر ئەرزو خاكمان ٠

لەم یادە مەزنەی لە دایك بوونی شۆڕشی تەمموز ، كە شۆڕشی هەمو گەلی عیراقو نەتەوەی عەرەبە ، دووبارە ئامادەبوونی خۆمان دەربەبڕین بۆ نواندنی هەموو قوربانیەك بۆ شۆڕشو ڕابەری كاروان تێكۆشەر صدام حسین ٠

● شێرزاد ●
نووسینگەی هەولێر

Institut Kurde de Paris

لە یادی شۆڕشی مەزندا

ئاوڕدانەوەیەك لە باری

ئەدەب و رۆشنبیری كوردیمان

بە بۆنەی یادی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووزی پیرۆزەوە ، لاپەڕەكەمان ـلاپەڕەی ئەدەب و رۆشنبیری ـ بە پێویستی دەزانی نمایشێكی تێكڕایی و سەرپێیانەی باری رۆشنبیریی كوردیمان پێشكەش بە خوێنەرانی بەڕێز بكات بۆئەوەی دووەگەشەكانی ئەدەب و رۆشنبیریمان بخەینەڕوو، تا ببێتە مایەی گورجتر كردنی هەنگاوەكانمان و كەڵكوەرگرتن لەو هەل و دەرفەتانەی بۆ پێشخستن و پەرەپێدانی ئەم مەیدانە دەڕەخسێن ، تا بەگیانی هاوكاری و دڵسۆزیی وونەی جوان و پاكی كوردی و لە ژێر سێبەری عیراقی سەربەخۆ و سەربەرز و پێشكەوتوودا بەرهەمی نایاب بە گەلەك پێشكەش بكەین .

سەرپەرشتی لاپەڕە

نرخ بۆ بڕین و هەڵسەنگاندنی باری رۆشنبیری كوردی لە عیراقدا ، شایانە لەسەر دوو بناغە بنیات بنرێت ، یەكەم بناغەی بەراوردی قۆناغی ئەمڕۆ لەگەڵ قۆناغی پێشوودا ، دووەم بناغەی بەراوردی حاڵی رۆشنبیری كوردی عیراق لەگەڵ رۆشنبیریی بەشەكانی تری گەلی كورد لە وڵاتانی دراوسێدا . ئیتر لە ئەنجامی ئەم دوو بەراوردكردنەدا ـ خۆ ئەگەر پشت بە سەرژمێری و لێكۆڵینەوەی مەیدانی و ژمارەش ببەستن دیارە كارێكی زانستانەی تەواوە ـ دەردەكەوێ ئایا رادەی پێشكەوتن و گەشەكردنەكە چەندە ، پەرەسەندنەكە لە كام لایەنەو چۆن نییە ، جاران چۆن بوو ئێستا چۆنەو لێرە چۆنەو لە بەشەكانی تردا چۆنە ؟ ئنجا دەبێ بكەوینە پشكنینەوەو هەڵسەنگاندنی ئەو ئەنجامانەی بەدەستیان دەهێنین و بە چاوی رەخنەو قەدر زانییەوە نرخ بۆ كارو كردەوەكانمان دابنێین ، كەرەستەو هۆیەكانی پێشخستن شی بكەینەوەو هۆیەكانی مەیین و نالەباری دەست نیشان بكەین ، تا بۆ قۆناغی هاتوومان هەموو رێگەیەك خۆش بكەین بۆ رەوتی بەرەو پێشتر كەوتووی كاروانی رۆشنبیریمان .

رۆشنبیرییش بەو بۆیەكە یەكێكە لەو كۆڵەكانەی پەیكەری نەتەوەی لەسەر وەستاوە ، گەشەكردنی گەشەكردنی نەتەوەو مافە رەواكانیتی و پووچاندنەوەو بەرهەڵستی كردنی تەنگ هەڵچنینە بە نەتەوەكە .. لەم رووەوە مایەی شانازییە كە زمان و ئەدەبی كوردی شان بەشانی سەردەم رێ دەكەن و هەمیشە لە پەرەسەندن و گەشانەوەدان و تەوژمێكی گەورە بە باری رۆشنبیریی كوردی دەدەن و نیشانەی خۆیەتی و رەسەنی و نەمریی بەرزدەكەنەوە ، ئەوسا رۆشنبیریشمان بەرەو یەكی گشتی یەوە بەڵگەی بەشداریی شارستانانەمان پیشان دەدات و دەست نیشانی رێگەی هەنگاو گورج كردن دەكات بۆ گەلی كوردمان شان بەشانی گەلی عەرەبی برای لە عیراقێكی سەربەخۆی پێشكەوتووی یەكگرتوودا . تا دوادوای سالانی شەستەكان ، ئێمەی نووسەران ئاواتەخوازی رۆژنامەیەكی بە قەوارەو رێكوپێك و گۆڤارێكی بەسەنگ و پشوو درێژ بووین .. ماوەیەكی كەم لە چەند لاپەڕەیەكی بچووك و چاپێكی شلۆقدا رۆژنامەیەكی بازرگانیی بابەت لە سلێمانی بەناوی (راپەرین) دەردەچوو ، ماوەیەكی لەو كەمتریش یەك لاپەڕە لە رۆژنامە عەرەبی یەكەی (بریفكانی) سەرو گوێلاكی كوردی دەشكاند . كەچی لە سالانی حەفتادا یەكسەر دوای شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز رۆژنامەگەریی كوردی بەجارێ دەرگای لێ كرایەوە سەرپشت ، دەزگا دەوڵەتی یەكان كەوتنە دەركردنی رۆژنامەو گۆڤار ، یەكێتی و كۆمەڵە میللی یەكانیش هەر یەكە بەپێی رێبازو شارەزایی خۆی لەم مەیدانەدا چالاكی ی نواند . رۆژنامەگەری لە بواری سیاسەت ، ئەدەب،زانستی، رۆشنبیریی گشتی، منداڵان، پیشەگەری و تاد ...خۆی نواند .. رۆژنامەی هاوكاری حەفتانەو بەیان و رۆشنبیری و كاروان و ئوتونومی و نووسەری كوردو ئابووریزان و كشتوكاڵ و پەروەردەو زانست و گۆڤاری كۆڕی زانیاری و ... دەیان رۆژنامەو گۆڤاری تریش لەو ساوە تا ئێستا دەرچوون .. كە لە رووی تەكنیكی تازەو ناوەرۆكی هونەرمەندیی دا دوانەكەوتوون و توانیویانە خزمەتێكی باشی زمان و ئەدەب و رۆشنبیری بكەن .

دوای شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز ، گەلێ دامودەزگای بەكەڵك دامەزران و كەوتنە جموجوول بۆ پێشخستنی باری رۆشنبیریی كوردی ، وەكو دەزگای رۆشنبیری و بڵاوكردنەوەی كوردی كە رۆژنامەیەك و دوو گۆڤاری مانگانە دەردەكات و تا ئێستا بە سەدان نامیلكەو پەخشنامەو كتێبی هەمە جۆری ئەدەب و زانیاری و هونەری و سیاسی بە چاپ گەیاندووەو یارمەتی ی نووسەرانی داوە بە پشگیری كردنی چاپەمەنی یەكانیان .. جگە لەو كۆڕو كۆبوونەوەو میهرەجانانەی رێكی خستوون، جگە لەو دەزگا گرنگە، بەڕێوەبەرێتی گشتی خوێندنی كوردی بووژایەوەو بەپێی بڕیاری سەركردایەتی ی شۆڕش ، خوێندن لە قوتابخانەكانی كوردستاندا هەر لە پۆلی یەكەمی سەرەتاییەوە تا دوا پلەی قۆناغی ئامادەیی بوو بە كوردی بۆ ئەمە هەموو كتێبەكانی قوتابخانە لە بابەتی كیمیاو فیزیاو ماتماتیك و كۆمەڵایەتی بۆ یەكەمجار كرانە كوردی ، مێژووی ئەدەبی كوردی لە قۆناغەكانی ناوەندی و ئامادەیی خوێندرا .

هەروەها كۆڕی زانیاریی كورد ، كە لەمەودوا بوو بەدەستەی كوردی سەر بە كۆڕی زانیاریی عیراق ئەویش لە مەیدانی بووژاندنەوەی زمان و كەلەپووردا گەلێ بەرهەمی نایابی بە چاپ گەیاندو تا ئێستا هەر لە كۆششی زمانەوانی و زانستانەی خۆیدا بەردەوامە .

دامو دەزگاكانی ئۆتونومی كوردستانیش هەروەها ، بەتایبەتی ئەمینداریتی رۆشنبیری و لاوان لە مەیدانی پەرەپێدانی رۆشنبیریدا بازووی هەڵمەتی لێ هەڵمالیوەو بە دەیان كتێبی بە چاپ گەیاندووەو وا سالیكیشە گۆڤاری (كاروان) دەردەكات. یەكێتی ی نووسەرانی كوردو كۆمەڵەی رۆشنبیریی كوردی و نەقابەو كۆمەڵە پیشەییەكانی كوردستانیش ، لە نێو ریزەكانی رۆشنبیران و لاوان و ژنان و كرێكاران و جوتیاراندا تیشكی رۆشنبیرییان بلاوكردوەتەوە.

هونەری كوردی ، بە گۆرانی و مۆسیقاو پەیكەرتاشی و وێنەو سەماو هەڵپەڕكێ و نەخش و نیگارەوە هەنگاوێكی فراوانی هەڵێناوە، كادیرو هونەرمەندان پێگەیشتوون ، پیشانگای زۆر لە شارەكانی كوردستان و پایتەختدا كراونەتەوەو ئاهەنگ و میهرەجانی شۆخ و شەنگ رێكخراون.. لەم رووەوە مایەی شانازییە كە نموونەی جوانی هونەری كوردی بە وڵاتانی هەندران گەیشتوون و بوون بە چاكترین پەیامبەری نەتەوەكەمان .

تیپەكانی شانۆش لە زۆربەی شارە گەورەكاندا چالاكی دەنوێنن ، بەرهەمی شانۆیی جیهانی و خۆماڵی پێشكێش ئەكەن و جەماوەری تەماشاكەرانیان تا بڵێی زۆرو بەبایەخە .. ئەمەش جگە لەو تەمسیل و نمایشنامانەی لە تەلەفزیۆن پیشان دەدرێن و لە رادیۆوە پێشكەش دەكرێن .

ئەدەبیاتی كوردییش ، بووژانەوەو راپەڕینێكی گەورەی بە خۆیەوە دیوە لە چاو سالانی بەریدا ، بزووتنەوەی تازەكردنەوە لە شیعردا جێگیر بووەو ئاستی شیعر لە رادەیەك دایە كە شایانە ببێ بە نموونەیەك لە نموونەكانی ئەدەبی پێشكەوتنخوازو هونەری گەلانی جیهانی سێیەم .. لقەكانی تری ئەدەبیاتیش وەكو كورتە چیرۆك ، رۆمان، شانۆیی ، لێكۆڵینەوەو رەخنە جۆرێ گەشیان دەركردووەو رۆژبەرۆژ لە دەوڵەمەندبوون و گەشانەوەدان .. بەتایبەتی كەوا چەندین كادیری پسپۆڕو خاوەن باوەڕنامەی بەرزو لێكۆڵەرەوەی زانا لە مەیدانی رەخنەو لێكۆڵینەوەدا بەرهەمی باشیان دەست نیشان كردووەو لە كۆڕو كۆبوونەوەكاندا وتارو لێكۆڵینەوەی بە پێزو زانستانە پێشكەش دەكرێت و وتوویژیان لەسەر دەكرێت .

ئەمانەی گوتمان ئەگەر مەبەستمان بناغەی یەكەمی بەراورد بێت دەبینین شایەدو بەڵگەی پێشكەوتن و پەل هاویشتن و پەرەسەندن لە چەندو لە چۆندا لە چاو قۆناغی پێشوودا ، لە هەمان كاتدا دڵ خۆشكەرن و مزگێنی دەرن بۆ دوارۆژێكی باشترو ئاسۆیەكی رووناكتر بۆ گەلی كوردمان لە عیراقی برایەتی و یەكگرتن و پێشكەوتندا .

خۆ ئەگەر بێینە سەر بناغەی دووەمی بەراورد كردنەكەمان و ئاوڕێك لە باری رۆشنبیریی گەلی كوردمان لە وڵاتە دراوسێكانماندا بدەینەوە ، بە جارێ سەرسام دەبین و داخ و خەفەت لە دڵماندا دەكوڵێ و دەبێ بە قینێكی پیرۆز بەرانبەر ئەو رژێمە كۆنەپەرستانەی كە تا ئێستا لە سەدەی زانیاری و ئازادی و چوونە ناو مانگدا بە مێشكی نەتەوەی رەگەزپەرستانە سووكترین مافی نەتەوە كە مافی رۆشنبیری و بەكارهێنان و خوێندنی رۆلەكانێتی بە زمانی خۆیان لێ زەوت دەكەن و دان نانێن بە بوون و مانی نەتەوەی كورد .

بۆ نموونە ئەوەتا ئێرانی دوای شۆڕشی ئیسلامی خومەینی بە گوللەو ئاگرو بەندیخانە وەڵامی ئازادان و مافخوازانی گەلی كوردمان لە ئێران دەداتەوە . لەو رۆژەوە كە دەوری شایەتی گۆڕا لە جیاتی ئەوە مافی رەوای گەلی كورد بدات و بە حوكمڕانێكی « ئۆتۆنۆمی » ماوەی بووژاندنەوەو پێشخستنی رۆشنبیریی كوردی بدات ، لە قوتابخانەكاندا منداڵانی كورد بە زمانی خۆیان بخوێنن و دامو دەزگای خۆماڵی دابمەزرێت بۆ چەسپاندن و پەرەپێدانی مافە نەتەوەییەكان كە نەك دامو دەزگا دەوڵەتی یەكانی وەكو دەستەی گشتی نەتەوە یەكگرتووەكان و بەڵگەنامەی جاڕی مافی مرۆڤان دانیان پێدا ناوە بەڵكو هیچ كاتێكیش ئایینی ئیسلام دژیان نەوەستاوەو ماوەی خۆسەپاندنی نەتەوەی گەورەی بەسەر بچووكدا نەداوەو رێگەی رەگەزپەرستی و ماف زەوت كردنی خەڵكی دیاری نەكردووە ، بەڵكو دینێكی نێو نەتەوەیی یەو هی هەموو گەلانی دنیایە ئەڵێین لە جیاتی ئەوە ، كە برایەتی و مرۆڤایەتی بخوازێت ، گوێی لە مافەكان كەڕ كردو لە دواییشدا شارو گوندەكانی بومباباران كردو خەڵكێكی زۆری لانەوازو دەربەدەر كردو بە ئاگرو كوشتن و بەندیخانە دەمكوتی ئازادانی كرد .

ئەمجا لە بەراوردكردنی باری رۆشنبیریی كوردیمان لە عیراقدا لەگەڵ باری رۆشنبیری كوردیدا لە وڵاتانی دراوسێ گشتیاندا ، گەلێ راستیی بەكەڵكمان بۆ دەردەكەوێ ،كە هەمووی هانمان ئەدەن بۆ بەرزكردنەوەی شەپۆلی بە گوڕی رۆشنبیری بە هەموو جۆرەكانییەوەو بۆ تێكۆشان لە پێناوی سوودوەرگرتن لە هەموو هەل و دەرفەتێكدا بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبیات و رۆشنبیریی كوردیمان .

هەروەكو لە پێشەوە دەست نیشان كرا ، ئەنجام دەرهێنان لە بەراوردی و ریزكردنی دەستكەوت و هەڵچنینی ژمارەو هێڵی روون كردنەوەو بەرانبەركردنی قۆناغێك بە قۆناغێك و باری وڵاتێك بە وڵاتێكی دی ، پێویست بە نرخاندن و شی كردنەوەی هۆیەكانی پاڵندرو دەست نیشان كردنی ناتەواوی و كەندو كۆسپەكانی رێگەی پێشكەوتن دەكات . جا ئەو دەزگایانەی ئەركی لە ئەركەكانی كاروانی رۆشنبیرییان پێ سپێردراوە، شایانە ئاوڕێك لە كەموكوڕی و تەگەرەكانی كارەكانیان بدەنەوە ، بە دڵێكی فراوان گوێ لە رەخنەو داخوازیی چاكتر كردن و پێشخستن بگرن .. زیاتر خزمەتی گەل بكەن ، لە دوارۆژدا كارگێڕەكانیان ئۆباڵی هونەرو ئەدەبیات و زانیاری و رۆشنبیریی كوردی لە ئەستۆ دەگرن .. بۆیە هەرچی توانایان هەیە شایانە بۆ پەرەپێدان و گەشەكردنی رۆشنبیریی كوردی تەرخان بكەن و زیاتر لە نێو ریزەكانی گەلدا دەوری كاریگەر بگێڕن ئەگەر لەبەر رۆژگاری (دەست گرتنەوە)و رۆژانی جەنگی دژ بە رژێمی خومەینی هەندێ بازنەی كارو كردەوە تەسك كرابنەوەو هەندێ رووی «خەرجی» لابرابن ، دیسان ئەمە ، رێ لە بەخت كردنی رەنجی دڵسۆزانە ناگرێت .. ناشبێ بە هۆی گوێ نەدان بە رەخنەو سەرنج دەربڕین دەربارەی ناتەواوی یەكان ..

مژدەی دۆزینەوەی ساڵی تیامردنی «نالی» كە دەستكەوتێكی گرنگە لە مێژووی ئەدەبی كوردیدا

بەشی دووەم

محمد مصطفى

ئەمجا پەراوێزی دوەمی (عەلی ئاغای ئەونجی) ئەوەیە كە نیشانەی بۆ ووشەی (بوە) كردوە لە تاكی چوارەمی هەڵبەستەكەی حاجی قادردا:ـ(ئەو كە نۆشی شەرابێكی تالی) (نالی) لەو عەصرەدا(بوە) تالی .)

وە لە پەراوێزەكەدا نووسیویە: (واتە ئەو كە (كوردی)یە كاتێ كە شەرابە تاڵەكەی مردنی نۆشی (نالی) لەو عەصرەدا كەهێشتە مابوو ، بوو بە (بوە)ی دوای (تالی)ی مردنەكەی(كوردی) كە ساڵی ١٢٧٦ك بووە) بە واتەیەكی تر (نالی)بوو بە (بوە) لە پاش ساڵی (١٢٧٦ك)وە بە ژمارەی ئەبجەدی ووشەی (بوە) ئەكاتە (ب = ٢ + و = ٦ + ە = ٥)وەهەمووی ئەكاتە (١٣) كەواتە ١٢٧٦ ئەگەر (بوە) یا (١٣)ی لە دوا دەبێ ئەكاتە (١٢٧٦ + ١٣)و ئەبیتە (١٢٨٩) كە ئەمە(بوە) كەی (نالی) بەكە بە مردن دوای (تالی)ی (كوردی)بوە ، (بە ساڵی كۆچی) وبەرامبەرە بە (١٨٧٢ ـ١٨٧٣ز) . كەوا نالی ی تیا مردوە كە ئەو ووشەی (بوە)یە بە واتە : لە دوای (كوردی) یە وە ، یا (بوە) =ماوە وەیادەسداری هونەرمەندی شیعرە بوە وەیا بوو بە كۆرج كردووی دوای (كوردی)و كلیلێكی گرنگی كردنەوەی دەرگای ئەم گەنجینە نهێنییە بوو كە كێشەكەی بۆ كۆتایی بێ هێنایین .

ئەبێ ئەوەش بزانین كەسەری ساڵی (١٢٨٩ك) واتە (١/ی محەرەم) بەرامبەرە بەرۆژی : ١١ی ازاری ١٨٧٢ز كەواتە (نالی) لە (١/ی محەرەمەوە تا ٢٩ی ذالحجەی) ساڵی ١٢٨٩ك بەرامبەر بە ١١/ی ازاری (١٨٧٢) تا كو : ٢٨/ی شوباتی ١٨٧٣ دامردوە كە ئەم دیاری كردنی ساڵی مردنەی نالیش لەگەڵ نووسینەكەی مامۆستا مەسعود محەمەد جەلی زادەدا یەك ئەگرێتەوە كەدا لە دەمی جەنابی باپیربەدە هەروەك لەگەڵ بۆچوونەكەی دیوانی (نالی)ی مامۆستا مودەڕیس و كورەكانیدا ئەگونجێ كە لە پێشەوە نیشانەم بۆ كردو خۆم زۆر بەختیار ئەزانم كە یەكەمی ی ئاشكراكردنی ئەم نهێنییە بەمن برا .

دوای ئەمە ئەمەوێت پێنج خاڵی تر بخەمە سەر ئەم روونكردنەوەیەم :ـ

١ ـ (نالی) بە پێی كۆنترین دیاری كردنی سەرچاوەكان لە ١٢١١ ك ـ١٧٩٧ز دا لە دایك بوە كەواتە بە پێی ساڵی كۆچی تەمەنی ٧٨ ساڵی و بەپێی ساڵی زاینی تەمەنی ٧٥ ساڵی بوە كە مردوە ئەمەش نە لەگەڵ زور پیریەكەی فەرمودەی مامۆستا (جەلی) رێك ئاكەوێ كە بەچاوی خۆی دیویەتی وجێگە بڕوا بوە ونە لەگەڵ بەڵگە هێنانەوەكانی مامۆستا مودەردیس كوڕانیشیدا كە (نالی) خۆی لە پیرێتی خۆی دواوەو ،دووریشە لەو بڕوایەی منەوە كە لە ساڵی لە دایك بونەكەی(نالی) لە بەر سەرچاوەكانی گومانم هەیەو بەلەوە پێش تری ئەزانم و (زۆر پیریش) ئەبێ لە سەرو (٩٠) ساڵیەوە بووبێ. كە بە هیوام لە رێگە دیاری كردنی ساڵی لە دایك بوونە كەشی دا بگەمە ئەنجام

٢ ـ ئەم خاڵی دوەمە تەنیا گێڕانەوەی بیستخە كە لە سوود خاڵی نیە ئەویش :

لە ساڵی ١٩٥٧دا كە بەیتاڵی شەقلاوە بووم لە دەستەیەك پیری ئەدەب دۆست و مامۆستام محەمەد عەلی شەوتی (عەلی اگا)م ببست كەلەوێ لەسەر (ئینحصارو خەفلاندنی توتن بووگێڕایانەوە كاتێ لە ئەستەمبوول زانرا (نالی)مردوە كوردەكان و ناسیاوو برادەرانی پێوەی چوون و لەچاوەروانی شتی و كفن كردنیا بە بن درەختەكانی باخی ماڵەكەیاندا بڵاو بووبوونەوە لەبەر بە كلێەی ئاگریكیان زانی لەولای حەوشەكەوە بەرزنەبوەوە ژنەكەی (نالی) بە دیاریەوە ئاگرەكەی خۆش ئەكا بەدەم هەنسكی گریانەوە كەپەڕاوی و پەڕەكاغەز ئەسووتێنێ .

كاتێ چوون بەلایەوە ئەی وت : (لەپاش ئەفەندی كەسی تر لایقی خوێندنەوەی ئەمانە نیە بۆیە ئەیان سووروتێنم و چاویشم بەرایی تایێ بیان بینم) گویە ئەوە هەموو بەرهەمەكانی (نالی) بوە كە بەلای خۆیەوە ماوەو هەتا بەوە ئەزانن كار لە كار ترازاوەو بەسووتان كەڵكی لی بریون ـهەر ئەو كۆرە گێرایانەوە كە لەناو ئەو سووتاوانەدا پەڕاوكی ریاضیاتی هەرە بەرزو پەڕاویەكی فیزیای هەرە قوول كە هەردوكیان بە كوردی بوون لەگەڵ هەڵبەستەكانی دا وەك لە دواترا بۆیان زانیوە چونك هەتا هێزی تیابوە لە دانشكەدەی ئەستەمبووڵدا مامۆستای (ئەدەب) و (ریاضیات) و (فیزیا) بووەو پاشتر بە مانگانەی خانە نوشینی هەر لەو دانیشتنەمدا لەوانم بیست كە نالی بەهۆی فیزیازانی خۆیەوە دووشتی لەخانوەكەی خویدا دروست كردوە لە ئەستەمبوول (یەكەم)بەئەوی درەنگ ئەوی لە دەرگاو پەنجەرەكانی خانووكەی كەوتبێ هێزێكی كارەبایی لێ ی داوە (دووم) ژوورێكی (وسوتاندوبەتی) (پیاجزاوە) خونوەكەیانی لە ناوەوە ئەو زستانان چینكۆ پۆش كراوە كە بەهوی زانستی فیزیاوە ئەو چینكویە گەرم بووەو ژورەكەی گەرمكردۆتەوەو پێویستی بە ئاگر تێ بردن نەبوە .

٣ ـ لە گێرانەوەی ئەوەدا كە، (بەرپێكارەكانی تەرمەكەمی (نالی)، بە بن درەختەكانی باخەكەی ماڵی (نالی)دا بڵاو بوو بوونە (نەوە) ئەوە تێ ئەگەین كە لەو كاتەدا

بڕوانە ل ١١

هەورە تریشقە

ـ پێشكەشە بەوانەی لە سەنگەری قادسیەدا سنوورو خاكی نیشتمان دەپارێزن ـ

سواری ئەسپی ئەوین بوون و ،
شیری هێزتان ..
بە بڵندی ، بەرزكردەوە !
لە ناوجەرگەی یرەوەری و یادەكاندا ..
جێتان هێشتین ،
سەد لاپەڕەی نەبەزینتان ..
پڕكردەوە !!
لەسەر توێڵی دڵێری دا ،
خەونێكتان چاند !
لەناو هەوری سەری لووتكەی چیایەكدا
ناونیشانی گەورەو زلی خاكتان ڕوواند !
ئێوەی سەرباز
لەنێو ڕەزی گەورەی ترێ ،
لەنێو گوندو شارو لادێ ،
سێبەری نوێی خۆتان هەیە !
لەگەڵ سرومی بەهاراندان
ڕەنگتان هەیە !

لەنێو هەورە تریشقەدان
دەنگتان هەیە !
لەگەڵ بەفرو ڕەهێڵەدان
بەسەر سەری دوژمناندا
دادەبارن ! !
لە ئەژمەتدا
ئەستێرەكان ، گورج دەتارن !
ئێوەی ئازا
گوڵەبەڕۆژ بۆ كێڵگەكان دەڕوێننەوە !
ناوی سازگار ..
بە كوڕۆكی جۆگەكاندا
دەهێننەوە !
ئێوەی بەجەرگ
سواری ئەسپی ئەوین دەبن و
وەكوو هەڵۆ ،
هەڵدەفڕن ..
ڕێگای سەختی پەژارەو غەم
تێكڕا دەبڕن !
تاو دەدەن و
بووكی جوانی ڕێی سەركەوتن
بۆ باوەشی زاوای دێرین
ئامێز خۆشی روخسار شیرین
بۆنیشتمان ...
دەهێننەوە !!
(١٩٨٣)
ـ موكەڕەم رەشید تاڵەبانی ـ

Institut kurde de Paris

بەرپابوونی هەر شۆڕشو جموجۆڵێکی رامیاری شۆڕشگێرانە ، وەرچەرخانو گۆرانێکی شارستانیو تاقی کردنەوەیەکی مێژوویی یە کە یارمەتی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی ئەدات لە پێناو هەنگاوی پێشکەوتوو بۆ دروستبوونی مرۆڤی نوێ .

بەرپابوونی شۆڕشی ١٧ی تەمموز ، وا نەبێ تەنیا لە ناوەرۆکدا ، بریتی بێ لە وەرگرتنی دەسەڵات، یان گۆرینی تاقمێکی سیاسی بۆ تاقمێکی نوێتر ، بەڵکو شۆڕش ، لە ناوەرۆکو بەیامی شۆڕشگێرانەی خۆیدا تاقی کردنەوەیەکی داهێنەرانەبو ، وە لەگەڵ لە دایکبوونیدا ، هیوای ئەوەی لێ رەچاوکرا ببێتە ئەو کردەوە شۆڕشگێرانەیەی لانکی شارستانیەت دروستکاو لەگەڵ یەکەم هەنگاویدا ئەم دیاردەیە ئاشکرابو ، کاتێ دەستی کرد بە پێشەکەش کردنی دەسکەوتی گەورەو نەخشە کێشان بۆ دامەزراندنی عیراقێکی مەزنترو، لەم نەخشە گەورەیەشدا متمانەی راستەقینەی کردوە سەر مرۆڤی نوێی عیراقی ، کە شۆڕش توانی رێگەی خواستەکانی لە بەردەم والا بکات .

ئەو نەخشە فراوانەی کە شۆڕشی ١٧ی تەمموز بۆ گۆرینی عیراق تەرخانی کردبو ، نەخشەیەکی شۆڕشگێرانەی پر لە گۆرانکاریبو ؛ کە رژێمەکانی پێشووتر لە ئەنجامی نەبوونی هەستی نیشتمان پەروەریو نەتەوەییو هۆشمەندی رامیاری نەیانتوانی دروستی بکەن .. بۆیە ، کە پیاوان شۆڕش ، لە عیراقدا ، هاتنە سەر تەخت ، کۆمەڵانی خەڵك ، لەگەڵ ئەواندا ، ویستیان بەشداربن لەو نەخشە نوێیەداو لەم هەڵوێستەشدا ، شۆڕشی ١٧ی تەموز تەنیا بە شۆڕشی تاقمێك نەمایەوە کە دەسەڵاتیان گرتبووە دەست ، لەوەش زیاتر تەنیا بە شۆڕشی پارتی بەعسی نەمایەوە ، بەڵکو بووە شۆڕشی گەل ، بۆیە ، گەل بەشداربو لە پێشکەوتنی شۆڕشو بەیامە شۆڕشگێرانەکانیداو کاروانی بەردەوام بو .

شۆڕشی ١٧ی تەموز ، لە ناوەرۆکدا ، تەنیا بۆ عەرەب نەبو ، بەڵکو بۆ عەرەبو کوردو کەمە نەتەوایەتیەکانیتر کە پێش لە دایك بوونی شۆڕش لە ژێر زەبرو زەنگو ستەمکاری رژێمەکانی تردا دەیانناڵاندو مرۆڤی عیراقی هیچ بایەخێکی نەبو لەلای ئەو رژێمانەوە .. بەڵام ، شۆڕشی تەمووز ، زانی عیراقی نوێ ، دروست بوونی مرۆڤی نوێ دروست نابێ ، بۆیە ، هاووڵاتی لەبەردەم شۆڕشدا بەهایەکی گەورەی درایێ ، جونکە لە دایك بوونی شۆڕشو قوربانی دانی پیاوە سیاسی یەکانی شۆڕش هەمووی لە پێناو رزگارکردنی ئەم مرۆڤە زەلیلە بو ، کە بریتی بو لە هاووڵاتی عیراقیو توانی دەستی بگرێت بۆ راپەرینو هەڵسانەوەو بەردەوام بوون .

مرۆڤ ، لەبەردەم نیگای شۆڕشدا جێگەی بایەخو ، بۆیە ، شۆڕش هێندە بە گەورەیو پیرۆزی سەیری کردو « مرۆڤی کورد » یش لەم نیگایەوە هەنگاوی نوێی ناو کەوتە قۆناغێکی تازەوە ..

مرۆڤی کورد لەبەر چاوی شۆڕشدا ، مرۆڤێکی عیراقییەو لە هەمان کات لێپرسراوە بەرامبەر بە پاراستنی مانی کوردایەتی خۆی ، نە کوردایەتی یەکەی نە عیراقی یەتی یەکەی ناتوانن بە تەنیا ئادەمیزادێکی شارستانی دروستکەن ، بۆیە ، شەرم نیە ، کوردێك لەپاڵ عیراقی یەتیەکەی یان کوردایەتی یەکەی ، یان

شۆڕشی ١٧ی تەمووزو دروست بوونی مرۆڤی نوێی کورد

شێرزاد

بە هەردوکیانەوە ، خۆی بخاتە پاڵ شۆڕش کە لە پێناوی ئەودا دەیەها قوربانی بۆدراو هاتە کایەوە . تەنانەت ئەگەر بە ویژدان قسە بکەین ، وە بە ویژدان بروانینە شۆڕش دەبینین ، شۆڕش ، لەپەیامی خۆیدا ، گەلێك بەسۆزترو گەرمتر مرۆڤی کوردی لە ئامێزناوەو بە درێژایی لەدایكبوونی ئەم شۆڕشە مرۆڤایەتی یە بازی مرۆڤی کورد راگیراوەو بەدەر نەبووە لەو دەیان بەخششە زۆرانەی شۆڕش کردویەتی بە دیاری بۆ گەشانەوەی ژیانی مرۆڤی عیراقی .

دیسانەوە ، کە بەویژدان دەرۆین ، نەك بە گۆشە گیری ، دەبینین ، شۆڕش ، زۆر دڵسۆزانە چیاکانی کوردستانی لە باوەش گرتووە ، خۆشەویستی، کەس لەهیدەشتەکانیو خواروکەمتر نیە چونکە شۆڕش تەنیا لە پێناو خەڵکی دەشتدا دروست نەبو، بەڵکو لە پێناو چیاو دەشت ، ئیتر ، چۆن گوێ لە عەتابە بێژێکی دەشتو بیابان دەگرێت ، دەفعات ئەوەندە بەهەموو لەش گوێ لە حەیرانو لاوك دەگرێت .. « صدام حسین » چۆن لە هۆرەکانی خوارووودا دەوەستێو خەڵك لەوێ ماچ دەکات ، بە گوڕتر ئاوی بێخاڵ دەخواتەوەو نۆشی دەکات ، « صدام حسین » چۆن کۆرپەیەکی شاری موسل لە ئاهەنگێکی بەهاردا ماچ دەکات ، لە کوردستاندا ، بە ماچێك دڵی ئاو ناخواتەوە ، بەڵکو ماچی دەکاو لەباڵ ماچ کردنەکەیدا بەگەرم دەیخاتە ئامێز .

« صدام حسین » چۆن لە بیاباندا ، لەگەڵ هاونیشتمانی یەکی عەرەبدا دەدوێ، لە کوردستاندا، لە دوورترین سنوور لەگەڵ جامانە لە سەرێکی کورد بە پێکەنینو تاسەیەکی راستگۆیانەوە دەست دەخاتە ملی

لە ڕەشبەڵەکدا سەر چۆپی دەگرێ ، وە لەگەڵ ئەم ئادەمیزادە سۆزتر دەدوێو لە دوورترین لووتکەی « چیا » « ماستاو »ی کورە کوردێك دەخواتەوە .

« صدام حسین » ، وەشۆڕش . دەزانن ئەم مرۆڤە کوردە تۆزی ساڵانێکی دووروودرێژی لەسەر هەڵنشتووەو دەکرێ بەم راستگۆیە لە مامەڵکردن لەگەلیدا ، بکاتە ئەو قەناعەتە کە شۆڕش ، تەنیا شۆڕشی مرۆڤێکی عەرەب نیە ، بەڵکو هی نەتەوەی کوردە ، هی کەمە نەتەوایەتیەکان ، لەپاڵ ئەوەی کە هی عەرەبە جارێکیتر ، دەمەوێ بگەرێمەوەو بەویژدان ، قسە لە دەستی ئاوەدانکاری بکەم ، کە وەکو تارایەکی بووکێنی بەسەر دەمو چاوی کوردستانەوە دیارە ... کێ دەتوانێ لەو راستیەبە خۆی دوورە بەرێز راگرێت ، کە ساڵانێکی زۆر کەم بەر لە شۆڕش ، ئەم کوردستانە ببووە کەلاوەیەکو ، شۆڕش توانی لەگەڵ هەنگاوەکانیدا ، ئەم کەلاوە بکاتە کۆشك .. کۆشکی هێندە رازاوە دروست کرا کە بەقەد بیرو باوەری ئەم شۆڕشە مەزنە تیشك ئەداتەوە . هەموو تەقەللایەك نوانراوە لە پێناو ـ پێشکەوتنی ئەم مرۆڤە کوردە ، دەستی ئاوەدانیو ، یاسای ئۆتۆنۆمیو ، هەڵبژاردنی دیموکراتی ، دەیەها بریار لە پێناو بەرزبونەوەی رادەی رۆشنبیری . سەرەرای ئەو چەندان بریارەی تر کە دەرچووە ؛ مرۆڤە کوردەکە ، وەك عەرەب کەڵکی لێ وەرگرتووە، سەرباری ئەو بریارە تایبەتی یانەی بۆ بەرزبوونەوەی ئاستی ژیان لە کوردستاندا دەرچووە شۆڕش ، خۆی بە لێپرسراو دەزانێت بەرامبەر بە گەلی کورد ، لێپرسراوی بەرامبەر بە مێژوو ، بۆیە بە تێروانینێکی قووڵ لە ئاواتەکانی دەکۆڵیتەوەو رێگەی بۆ خۆش کات کە هەنگاوی زل باوێت لە پێناو سەلماندنی کوردایەتیو عیراقی یەتی خۆی ، بۆ ئەوەی لەو گۆرانە گەورەیە دوا نەکەوێت کە ساڵانی شۆڕش بەخۆیەوە دەیبینێو عیراقی خستە قۆناغی راپەرینو گەشانەوەی بەردەوام .

زیاتر لە جارێك « صدام حسین »ی تێکۆشەر، بەوپەڕی میهرو وەفاو راستگۆی دەربارەی کورد دوواوە ، وە ئاواتی خۆی وەك لێپرسراوێك بەرامبەر بە باشە رۆژی ئەم مرۆڤە کوردەوە دەر بریوە ، ئێمە، بەرامبەر بەوە ، لەگەڵ هەر ووتەیەکیدا ، بۆمان هەیە ئاوڕ لە ژیان بدەینەوە ، وە بە راوووردی راستگۆیانە بکەین لەگەڵ کورد ـ لە سوریاو ئێرانو شوێنیتردا : کە هەموو ئاواتی ئەوەیەو خەون بە پێتێکی کوردیەوە دەبینێ (.

کورد ، لە دەوروپشتماندا ، لە خوێنو ئاگر دەگەوزێ ، لێرە ، بنیات دەنێو بە بازووی پۆڵاینیی بەشدارە لە دروست کردنی قەڵای سەخت بەرامبەر بە دەستە جەپەڵەکان کە دەیانەوێت عیراق راگرن ، یان ببن بە کۆسپ کەرێی هەنگاوە گەورەکان کە ئەم عیراقە دەی نێتو ناوەستێت کەوابێ ، کورد ، بۆی هەیە ، بە قەناعەت شۆڕشی خۆی ـ١٧ـ ی تەمووزی خۆش بوێ ، چونکە هیچ تیشکێکی لەو گەشتر نەدی، هیچ مەشخەڵێکی لەو مەشخەڵە رووناکتر نەدی کاتی ئەوە هاتووە ، بە بێ پەردەو لە روو قسە بکەین ، با گۆشەگیریو تەسکی لە بیرکردنەوەو هەڵوێستدا، ئەم مرۆڤە کوردە بێ لە ئاواتە لە خشتە نەبات ، چونکە شۆڕش ، وە « صدام حسین » نایەوێت بە ئاسانی ئەم مرۆڤە کوردە لەکیس خۆی بدات ، بەڵکو دەیەوێت سەر لە نوێ دروستی کاتەوە .

لەمەشرا ، سەرکەوت ، چونکە مرۆڤی نوێی کورد ، لەپاڵ هاووڵاتی عەرەبدا ، چەك هەڵدەگرێو، بەدەستیتر هەنگاوی بنیاتنان دەنێ بۆ باشە رۆژێکی رووناك .

شۆڕشا ١٧ی تیرمەهێ و دەلیڤێت بەلاڤکرنێ و نڤیسینێ بوئەدیب و رەوشەنبیرێ کورد

ئەگەر ئەم بهێن و بەرێ خۆ بدەینە سەروبەرێ ئەدیب و رەوشەمبیرێ کورد بەری شۆرەشا ١٧ – ٣٠ ی تیرمەهێ دێ چاك بۆ مە دیار بیت کۆ هەمی دەرگەهەو دەلیڤە لبەر سینگێ ئەدیب و رەوشەمبیرێ کورد دگرتی بوون ئەدشیا بەرهەم و نڤیسنێت خۆ بەلاڤکەن ونە دزانێ قەستا کیرێ بکەت ونە دوێرا بنڤیسیت ، نەدوێرا لسەر مێترویا خۆ بنڤیسیت نە دوێرا بەحسێ ئەدیبو هۆزانڤان رەوشەمبیریا خو بکەت ، ئەڤە هەمی دبوونە کەسەر ددلێ ویدا رۆژنامە وگوڤارو چاپەمەنیێت کوردی نەبوون ئەگەر هەبانژێك ژ تبلێت دەستا پتر نەبوون ، رەوشەمبیرێ کورد دەستێ وی خۆش خۆشی نە دچوو پێنوس چنکو دزانی چو دەلیڤە بۆ بەلاف کرنا بەرهەمێ وی نینە ودی هەر مینیتە دناف قورنەتێت طاریدا وناچیتە بەر چاڤێت خۆندەڤانی ، وئەگەر بەرهەمو نڤیسنیس وی هاتبانە بەلاف‌کرن دور نەبوو سەرا هاتبا گرتن وئێشاندن ئەدیب ورەوشەمبیرێ کورد دڤان سەروبەرادا دژی لبەری شورەشا ١٧ – ٣٠ی تیرمەهێ **بشتی شورەشا ١٧ – ٣٠ ی تیرمەها پیروز سەروبەری ئەدیب ورەوشەمبیرێ کورد هاتە گهورین شۆرەشێ هەمی دەلیڤە ودەرگەهـ بو ڤەبوون ، پێنووسێ وی دەست هاڤیتە نڤیسینێ ، بێ ترس ولەرز ، بەلێ بێ ترس سەر دیروکو نورەو درەوشەمبیریا کوردێ نڤیسی ، رۆژنامە و دگوڤار و کتیبێت کوردی مشە بوون ب ملیونا پارە هاتنە مەزاخەکرن بۆ بەلاف کرن و وچاپ کرنا بەلاڤووك و پەرتووکێت کوردی** دەزگەهێت تایبەتی هاتنە داناندن بۆ ڤی چەندی رەوشەمبیرێ کورد نڤیسەڤانێ کورد بشکوری نڤیسین و بەرهەمێت وی ژ قورنەتێت طاری دەرکەتن قەستا بەر چاڤێت رووهن کر چاڤێت خۆندەڤانا لبەر تیروشکێت شۆرەشێ ئەدیب ورەوشەمبیرێ کورد دەستدا پێنووس سەرۆکانێت بەلاف کرنێ زۆر بوون .

حوکمەت بوو سەرۆکانیا بەلاف‌کرنا بەرهەمو نڤیسینێت کوردی ، حوکمەتێت بەرێ رادهێلا نڤیسەڤانێ کورد و ئێشاند بەلێ حوکمەتا شۆرەشێ یا دبێژیتە ئەدیبێ کورد وەرە ئەڤە بۆ تە رۆژنامە و گوڤار بنڤیسە . بەحسێ دیرۆکا خۆ بکە ، هۆزانا دانە ، گووتار بنڤیسە ئاخفتنا سەرۆکێ قوماندار صدام حسین دەمێ پشکداری کری دناف کاغەزا شولیدا یا دەزگەهـا رەوشەمبیری وبەلاف‌کرنا کوردی دەمێ گووتی بەرپەرێت رۆژناما پرکەن ژ بەرهەم و نڤیسینێت کوردی ، دیرۆکا کوردی . ئەدەبی کوردی هۆزانا کوردی ..

ئەڤ ئاخفتنێت پر بها نیشانا هندێە کانێ چەند شۆرەشا ١٧ – ٣٠ تیرمەهێ بچاڤەکێ بەرکەتو بەرێ خۆ دەتە ئەدیب ورەوشەمبیرێ کورد .

جمال سلیمان

نووسەر رەبێ چۆن بێ ؟!

تحسین مولود خضر – هەولێر

نووسەر « بەبیروباوەری »وە ، مەشخەڵێکە . خانووی راستی ڕووناك دروست دەکاو هی تاریکیش دەسوتێنێ . لاڵویەکەو بەسەر ڕۆژگاردا تێدەپەرێ ، دەروون پیسو دەستی چڵکن ڕادەماڵێ . مامۆستایەو قوتابیەو تێکۆشەرەو دەنگی بەسۆزی مرۆڤە ، سەربازێکەو ئاڵای وڵاتی ، بە قەڵەم دەپارێزێ ... نووسەر دەبێ : چاو نەترس ، دەروون پاكو یەك باوەر بێ . سەربەستو ڕاستی پەروەر بێ ، لە ئاسۆی ڕوون گەشاوە بێ وتاریکیش گاری تێنەگا . لە کارەساتی وڵاتی ، ئاگادار بێ . بە کەوتنی برای ژیانی ، دڵگیر بێ . بە قەومانی هەر ڕووداوێك ، مێژووەك بێ . ڕۆژگار هەڵی نەخڵەتێنێو لە ترسی ئازاری دوژمن « کیسە سپۆڕ » دروست نەکاو تابۆی دەلوێ ئەمجا سەری خۆی دەربێنێ . لەگەڵ مرۆڤی هاوخاکی ، یەك جارەنووسیان هەبێ . ویژدانی قەت ، ڕێگای نەدا خوار بنووسێ ، یا لە پێناوی شتێکدا ، کە قازانجی خۆی تێدایە ، چەندەها پەرەی ڕۆژنامە ، بە قسەی بێ کەڵکو مانا بر کاتەوە . « ڕێزیشم بۆ هەندێ لە برا نووسەران هەیە ، کەتا ئێستاش ، شەونخونی بێ ووچانیان ، لە پێناوی یەك ووشەی بەسۆزدا کردوە ، . پێویستە بنووسن ، تا لە دوا ڕۆژدا،خۆتان لە خۆتان ڕازی بن . سەرژەنشتی ، ئەوەی دوا ڕۆژ، نەبێ بە باری قورسی ژیان ، دوایی هەرگیز ، لە ژێر ئەو بارە دەرنایێن ...

ئێمەی نووسەر : گەر لەو کاتەی تێیدا دەژین . بۆ وڵاتو شەڕو کوشتار ، بۆ هەڵمەتو هێرشی گیانی شەهیدان ، تۆزێ بازووو پەنجەو قەڵەمو ژیریو مێشك تەرخان نەکەین . لەدوایی‌دا هەرگیز ، بەسە سەر بەرزیو وڵات سەر بەرز نابین . مانای ئازادی نازانین . تامی سەربەستی ناچێژین ، پێش ناکەوین. تاخوای گەورەش لە کردارمان ڕازی نابێ ...

دەبا هەموو ڕوناك بیرێك ، کاتێك لە ژیانی ، بۆ نووسین دابنێ . چاو برسی یەکان ، بە گشت دونیا بناسێنین ، ڕوو ڕەشیان کەین . پیلانو تەڵەکە بازیان ، ڕیسوا بکەین ، هێرشی پرو پاگەندە سەرکوت بکەین . مۆمی ئێستای سەرکەوتن بین . بێ قوربانیش هیچ کارێك ئەنجام نادرێو « ماسی گرتنو لەش تەڕ نەبوون » قەت نەکراوەو مێژووی ئەمڕۆش ، شتی واتان بۆ نانووسێ ...

با ڕۆژنامە ، پینەکانی ، بەدرکی تیژ دابرێژین ، پیاوی بێ هێزو ترسنۆك نەوێری دەستی لێ بدا . لە چاوی ئەو کەسە بچەقن ، کە بە گەشەو نەشو نمای ئەم وڵاتە ، کەیفی نایێ ..

بابنووسین ، تا ناحەزان بە ووشەی شیرینی خۆمان ، دەمەقێنین ... با بنووسین ، هەر هیچ نەبێ ، شیری دایکمان ، حەڵاڵ بکەین ...

بابنووسین ، تازەمانێ یادمان بکەن ، پێمان بڵێن : ئەو کاتەی عێراقی خۆشەویست خەریکی شەڕی چارەنووس بوو ، نووسەرەکان سەربلزێك‌بوون ، بەدوو دەستیان چەکی عیلمو چەکی ئاگریان هەڵدەگرت ...

با بنوسین ، تا ئەم شەڕە بەردەوامە ، بەشی خۆمان ، بەشداریی خۆمان تیابێ ...

گەلاوێژی «پاشماوە»

مەزنەکەیاندا بەسەربەستیو سەر بڵندیو خۆشگوزەرانی بەسەری دەبەن ، هەروەها ئاهەنگ بەرۆژانی داهاتووو ئەو میواو ئامانجانەوە دەگێرن کە نیازو ئاواتەکانیان‌تیا نوێ دەبێتەوەو لە سایەی شۆڕشدا بێیان دەگەنو وەدییان دەهێنن .

ئێمە کە ئاهەنگ بەبیرەوەری شۆڕشە پیرۆزەکانی تەمووزەوە دەگێرین ، ئاواش چاو لەو باشە ڕۆژە دەبرین کە لە بەر ڕۆشنایی بیرو باوەرەکانی تەمووزو ئامانجەکانی تەمووزو ، میواو ئاواتەکانی تەمووزدا دادەڕێژرێتو لەدایك دەبێ..

هەزار سڵاو لەو پاڵەوانە نەبەزانەی کڵپەی شۆڕشی تەمووزیان هەڵگیرساندو ڕووناکی یان خستە ناو دەروونی هەمووانەوە .

هەزاران سڵاو بۆ گیانی پاکی ئەو شۆڕە سوارانەی بوونە هەوێنی ئازادیو سەربەرزی .

ئەمری بۆ هەموو پەر هەست پاکانەی گیانیان لە پێناوی وڵاتو میللەتو شۆڕشدا بەخت کرد .

نالی «پاشماوە»

(بەرسێبەر) خۆشتر بوە لە(لەبەر هەتاو) ، ئەشزانین کە شاری ئەستەمبوڵ شارێکی کوێستانیو هاوینە هەوارە ، کەواتە کاتی مردنەکەی (نالی)رێکەوتی کەمێ فێنکیو تینی هەتاوی کردوە ، کە ئەو کاتەش لەو شارەدا نەکەوێتە بەر دوومێ یەکی یەکەمی مانگی (جیمادی الاخەری : ١٢٨٩ك) کە بەرامبەرە بە دوومێ یەکی دوەمی مانگی (اب/ی:١٨٧٢ز) کە ئەتوانم بڵێم (نالی) لەو بیست ڕوژەی قرچەی گەرماوچلەی هاوینەدا مردوە ، کە ئەمەش بۆچوونێکە .

٤ – ئایا ئەو ژنەی (نالی) کەبەرهەمەکانی ئەوی سوتاندوە (حەبیبەی مالیاوایی) بوە ،یاژنە کوردێکی کە ،یا ژنە تورکێك بوە ؟ کەووتوویە(ئەفەندی) ؟ (کە ژنە تورك وایان بە مێردیان واو توە) .ئەوی لەو مەجلیسە خەڵقی کەبشم زانیوە (نالی) وەجاغ‌کوێر بوە ، هەرچەند هەتا هەتا ... وەجاغ ڕوونی یەکەمان لەوێزەی باڵادا هەر (نالی) یەو بەس .

٥ – چەند تاکە هەڵبەستێکی (نالی)م دەس کەوتوون کە هەتا پستە وەك پێم زانیبێ چاپ نەکراون بە هەڵی ئەزانم لێرەدا پێشکە شیان بکەم کە :–

ا – لە کەشکۆڵێکی دەسنووسی (مە لاعەبدوڵلای قزلجی) دا کە لە (١٣٤٠ك – ١٩٢١ز)دا نووسیویەتەوەو ئێستە هی مامۆستا محەمەدعەلی قەرەداغیە تاکە هەڵبەستێکم دۆزیەوەوشوێنەکەی نێوان تاکی (٦و٧)ی هەڵبەستی (تا لە من ئەو زولفە ڕێی بۆسەو کەناری گرتوە) ی(نالی) دایەکە :–

(بابچینە باغو یکدوو گوڵ بچێنین ئەی ئەدیم گوڵ دەڵێن زەرێك لە بێی خۆشی یاری گرتوە) .

هەرچەندە لاوازیو ووشەی (بچێنین) ئەبو (بچنین) بوایەو ، ووشەی (زەرێك) کووڕەو (یاری گرتوە) لە پاشبەندی تاکی پێنجەمی هەمان پارچە هەڵبەستدا دووبارەیە – بەلای منەوە ئەمانە لەگەڵ وەستایی (نالی)دا ناکونجێنو سەرچاوەیەکیشە .

ب – ئەم تاکەی دواییشم لەهەمان سەرچاوە وەرگرتووەو شوێنەکەی لەنێوان تاکی(٥،٤)ی هەڵبەستی : (ئەی خەستەیی چاوت هەمووئامویی تەناری)ی (نالی) دایە کە ئەم پڕ مەعنایو جوانیەهەر لە خۆی دێ :–

(نرسا لە قەدت رێکەپی با، پرێکی میانت زوڵفت کە دو دەستی لە کەمەر دایە بەخواری) .

ج – لە تاکە هەڵبەستی بەراگەندەشدا ئەمەی داویی لە هەمان سەرچاوەدایە :–

(خەیرانی منن عالەمی رۆحانیو ئەجسام شەهبازی موجەرڕەدمۆ لەغەم خانەیی عەنقام) .

د – لە کەشکۆڵی (عەلی ئاغای ئەوتچی) داو لە سەرە تای هەڵبەستی مصطفا بەگی(کوردی) : (شەماڵ جارێ بڵێ بەو سوخمە ئاڵەی دیدەمەخموورە)دا نووسراوە (بەفارسی) : (کاتێ(کوردی)ئەم هەڵبەستەی کە لە (ڕەریف) واتە (هاوچەشن لەهەمان کێشنو پاشبەندـ) ی هەڵبەستی (نالی) : (لە دڵدا ئاتەشی عەشقت بڵێسەی میشلی تەندوورە). دا داناوپشانی (نالی)ی دا ، ئەویش کوتو پڕ (بەئیرتیجالی) لەکەنارێکی دەسنووسەکەی (کوردی) یەوە ئەم تاکەهەڵبەستەی دوایی وەك ئافەرینو نرخاندنی هەڵبەستەکەی (کووردی) و خودی (کوردی) دا نووسیوەکە :–

(ئەگەر چی ظاهیرا ئەطمتلە عەشقی چاوی مەخموورە حەقیقەت جۆی ڕەوانو ڕوونەچونکە مەبنەعی نوورە) .

ایتر زۆرم پێیەو بەڵام‌بالیرەدا کۆتا بێ .

Institut kurde de Paris

جەنگاوەری کورد لە بەرەکانی جەنگدا

سنووری سەربەرزی عیراق دەپارێزین

میللەتی کورد شان بەشانی برای عەرەب لە عێراقدا هاوبەشیەکی کاریگەرو مێژووی لە جەنگی قادسیەی صدامدا کردووە ئەم هاوبەشیەش بە زۆر رێگا دەسلەمێنری یەکێک لەوانەهاوبەشی کوردنی بەرەکانی جەنگ .

بۆ دووپاتی ئەمەش چاومان بە چەند جەنگاوەرێکی سوپای میللی کەوتو پێشەکی .

جەنگاوەر کاک ابراهیم احمد فتح‌الله وتی :

نزیکەی هەفتەیەک دەبێ کە ڕاومەتەوە ئەگینا چوار مانگی رابوردوو لە بەرەی جەنگی عمارە وەکو یاریدەدەری فەرماندەی بنکە مامەوەو گەلێک خۆشحاڵ بووم بەوەی کە توانیم بەدەستو مەچەکی خۆم بەرەنگاری دوژمنی ئێرانی ببمەوەو هاوبەشی هەرەس پێ هێنانی ئەو هێرشانەی بکەم کە دەیان هێنایە سەر خاکی نیشتمانمان ... ئێستاش کە دەڵێم هەفتەیەک دەبێ گەڕاومەتەوە مانای ئەوە نی یە کە بەرەکانی جەنگمان فەرامۆش کردبێت بەڵکو ئامادەین و سەلماندومانە کە ئامادەین لە هەموو کاتو ساتێکا بەرەو ئەو جێگایە بکەوینە رێ کە دوژمنی ئێرانی و هەر دوژمنێکی تر نیازی بەرامبەری خراپە .

● **پاشان برای جەنگاوەر کاک محمد محمود احمد وتی :**

ئێمەی سوپای میللی کە پاڵپشتێکی بەهێزی سوپا عێراقین تا ئێستا چەند جارێک لە بەرەکانی جەنگی زۆربەی ناوچەکانی عێراقدا هاوبەشیم کردووە ئەمەش دووپاتی ئەوە دەکاتەوە کە عێراقی خۆشەویستمان لە هەر لایەکیەوە چاوی چەپەڵی دوژمن تێ ی بڕوانێ خۆمانی بۆ دەکەین بە یەکوڵ و بە هەموو هێزو توانایەکمان بەرەنگاری دەبینەوە .

● **هەروەها جەنگاوەرێکی تر بە ناوی کاک خضر حسن وتی :**

ئەم گێچەڵەی خومەینی جادوگەر بە ئێمەو نیشتمانەکەمانی دەگێرێ پێویستی بە هەرەوەزێکی فراوانی برایەتی کوردو عەرەب هەیە بۆ بەر پەچ دانەوەی بۆ ئەوەی ئەم نەوەیەی ئێمەش بۆ مێژووی نوێی عێراق بسلەمێنێ کە هەموو پیلان و نەخشەیەکی دوژمن لەسەر بەردی بناغەی برایەتی کوردو عەرەب لەتو پەت دەکری .

● **لە لایەکی ترەوە جەنگاوەر خضر احمد رسول وتی :**

خومەینی نەک هەر گێچەڵو بیانو بە ئێمەو نیشتمانەکەمان دەگرێ بەڵکو بوەتە هۆی ئەگبەتیو ئاژاوەی میللەتانی ناو ئێرانیش چونکە سووربوونی خومەینی لەسەر شەڕ نەوەستان راستەو خۆ ئەو میللەتانەی خۆیان دادەرزێنێ پاشان تا ئێستا بە شێوەیەکی تایبەتی لە بەرەکانی جەنگی بەصرەو میسانو شیبو گەلێ ناوچەی تردا بۆمان سەلماندن کە ئێمە بانگەوازی ئاشتی دەکەین لە ئەو پەڕی هێزو تواناماناوەیە .

● **پاشان هەر لەم رووەوە جەنگاوەرێکی تر بە ناوی محمد عەولا احمد وتی :**

لای هەمووان ئاشکرایە کە سوپای ئێرانی لە سەردەمی شای روخاودا بە نوێترین چەکو ئامێری جەنگ چەکدار کرابو بەڵام کاتێک لەگەڵ سوپای عێراقیدا دەستەویەخە بووەوە بە کەوشو کلاشی خۆیانا نەگەیشتن ئەمەش بەلای کەمەوە دوو مەبەست دەپێکی یەکەمیان ئێمە خاوەن هەقین و یەزدانیش هەمیشە خاوەن هەق سەر دەخات دووەمیان لەبەر ئەوەی نیشتمانەکەمان کەوتە مەترسیەوە بۆیە بە ئەو پەڕی بڕواو هێزو تواناو وورەمانەوە بەرەنگاریان بووینەوەو ئەوانیش بە پێچەوانەی خۆمانەوە .

● **هەروەها جەنگاوەر عبد الله محمد پیرۆت وتی :**

مەردایەتی میللەتی عێراقو عێراق چێتی کاتێک رەگی دەمارەکانی گڕ دەکات کە دەبینێ سوپای دوژمن بە تەمایە بستێک لە خاکی وڵاتەکامان گلاو بکات جا ئەو کاتەی کە پڕ دەداتە تفەنگەکەیی و بەرەو دوژمن دەبێتەوە جگە لە خاکی پیرۆزی نیشتمان هەموو شتێکی بیردەچێتەوە بۆیە ئەنجام ئەوەندە دواناکەوێ و پۆل پۆل ئەوانەیان کە دەمبێنەوە خۆیان بەدەستەوە دەدەن .

● **دوا بەدوای ئەمیشەوە کاکی جەنگاوەر حسن حمە سلێمان وتی :**

لەبەر ئەوەی چەند جارێک زیاتر لە بەرەکانی جەنگ هاوبەشیمان کردوە بۆیە ئێستا هەرچەندە گەڕاوینەوە بەڵام لەبەر ئەوەی لە گەلیانا راهاتوین لەجێی خۆمانەوە وا هەست دەکەین کە لە ناویانا دەژین ئەمەش ئەوە دووپات دەکاتەوە کە هەمیشە ئامادەین بگەڕێینەوە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگ .

● **هەروەها جەنگاوەر قادر احمد مولود وتی :**

- ئەو جەنگاوەرەی یان ئەو چەکدارەی کە پەیوەندی یەکی رۆحی بەردەوامی لەگەڵ بەرەکانی جەنگدا هەیە هەمیشە لە دەروونیا هەستی نیشتمان پەروەری گەشە دەسێنێ و ئەمەش دەستکەوتێکی گەورەیە بۆ مرۆڤی ئەمڕۆی عێراق کە وای لێ دەکات ئەگەر لە دوا رۆژا دوژمنێکی لە خومەینی چەپەڵتر نیازی دەست درێژی سەر نیشتمانەکەی هەبێت خوێنی خۆی بکات بە قوربانی بستێک لەو خاکەی کە نازی خۆبەخت‌کردنی بەسەرمانەوە هەیە .

● **پاشان جەنگاوەر رسول احمد رسول دووپاتی کردەوە !**

کە مەسەلەی درێژە پێدانی جەنگ لە لایەن خومەینی و رژێمی ئێرانیەوە هەستێکی تایبەتی تری لە ناو تێکڕای میللەتی عێراقدا بەرپا کردوەو بە پێچەوانەی خواستی ئەوانەوە وای خستوەتەوە کە میللەتی عێراق بە کوردو عەرەبەوە زیاتر بە تەنگ ئەم کێشەیەوە بچێتو زیاتر سوربێت لەسەر خۆبەخت کردن لە پێناوی نیشتماندا .

● **دواجار جەنگاوەر حسین احمد مولود وتی :**

هەرچەندە ماوەی چەند رۆژێکە لە یەکێک لە بەرەکانی جەنگ گەڕاوینەتەوە بەڵام لەبەر ئەوەی بە هەستی ناسکی نیشتمان پەروەری بەرامبەر بە خاکی عێراق گۆش کراوین بۆیە هەر لە ئێستاوە چاوەڕوانی ئەو ساتە دەکەین کە دەگەڕێینەوە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگو دیسانەوە بە دەستو پەنجەی خۆمان دەست ئەکەینەوە بە لێدانی دوژمن .

فریا .
نووسینگەی سلێمانی

رێڤە بەریا روشەنبیریا جەماوەری ل دهوکێ و چەند پسیارەك

رمضان عیسی نووسینگەی دهوك

وەکو ئەم دزانین کو دەزگەهێد روشەبنیری ل دەڤەرا کوردستانێ یێد مشە بوین ل دویف پێشکەتنا بارێ روشەبنیری ل عیراقێ برەنگەکێ گشتی ، .

ژ ڤان دەزگەها یێد کو دەورەکێ تایبەتی هەی ل دەڤەرێ .. رێڤەبەریا دەزگەهێد روشەبنیریا جەماوەری یە .

لەوا مە ئەڤ چاڤ پێکەتنە د گەل رێڤەبەرێ وێ سەیدایێ هێژا (احمد محمد خلیل)ی کر دا چەند پسیارەکێد سڤك ژێ بکەین پێخەمەتی روهن کرنا چەند لایەکا ژ بزاڤێد ڤێ دەزگەهێ :

- سەیدا احمد ئەم هەمی دزانین کو رێڤەبەریا هەوە یا هاتیە دامەزراندن ل سالا ١٩٧٨ کە مەلبەندەکا روشەبنیری یا گەش ل پارێزگەها دهوکێ ، لێ مە دڤێت ئەم بزانین کا ئەو کار و نوبالێد د کەڤنە بەرێ هەوە چنە .

● براستی کار و ئوبالێد مە گەلەکن وەکو بێك ئینانا شەهیان و کورانکەهێد هونەری و ئەدەبی و سیاسی هەر وەسا پشت‌گریا هونەرمەند و پێك‌ئینانا تیپا بۆ وان و پەیداکرنا ئامیرەت و هەمی پێتڤیێد وانا . هەر وەسا دانا ئیجازێد ڤەکرنا جهێد تومارکرنا سترانا و جهێد وێنەگرتنێ و کتێبخانا و زێرەڤانیا ڤان جهـا پێخەمەتی بجهئینانا یاسایا بدرستی .

هەر وەسا پەیداکرنا کتێبا بۆ خویندنێ ، ئو نکە مە هژمارەکا باشا کتێبا یا هەی هەر کەسەك دشێت بۆ خۆ ببەت بخوینیت .

- **ماموستا -- بەهەلکەفتنا جەژنێد تەموزێ هەوە چ چالاکی ئامادەکرینە بۆ هندێ؟**

● ب هەلکەفتنا جەژنێد ١٧-٣٠ تەموزا پیروز ، هەر وەسا ل بیرهاتنا چوارێ بۆ وەرگرتنا سەروکێ قوماندار صدام حسێنی سەرکێشیا پارتێ و شورەشێ -- رێڤەبەریا مە بگەلەك چالاکیا دێ رابیتن وەك :

= پێشانگەهەك بۆ وێنەیێد فوتوغرافی .

= پێشانگەهەکا پوستەرا سیاسی دەربارا سەرکەتنێد لەشکەرێ مە و مللەتێ مە ل سەر دوژمنێ فارسی یێ کەڤنە پەرست .

= کورەکێ ئەدەبی بۆ سەیدایێ بەرکەتی (صدیق شرو ل بن ناڤ و نیشانێد (لەعلی خانا گوفە یی) .

= بێك ئینانا ئاهەنگەکا مەلبەندی ل دهوکێ -- تیپا مە یا هونەری دێ تێدا پشکدار بیت د گەل چەند لایەکێد دی تر ل پارێزگەهێ .

= هەر مەسا رێڤەبەریا مە بەردەوامە ل سەر بەلاڤکرنا چاپەمەنی و کتێب و وێنەیێد سەروکێ قەهرەمان صدام حسێنی .

- **هەڤبەندا هەوە دگەل دەزگەهێد دی یێد روشەبنیری ل پارێزگەهێ چەوایە ؟**

● هەڤبەندا مە هەر دەم یا باشە و دێ یا باش بیت د گەل هەر لایەکێ هەبیتن دەربارا دان و ستاندنا روشەنبیری پێخەمەتی پالدانا بارێ روشەنبیری ل پارێزگەهێ .

- **ماموستا -- ل دوماهیا ڤێ چاڤ پێکەتنێ تە چ گوتن یان تێبینی هەیە ژ خویندەوارێد (هاوکاری) دا روهن کەی ؟**

● تێبینی یا من هیڤی یەکە ژ هەمی تورەڤان و هونەرمەند و روشەنبیران ل پارێزگەهێ کو هەولێ بدەن و شیانێد خۆ نیشا مە بدەن دا دەستێ هاریکارێ ژێرا درێژ کەین و ئەم هەمی پێکڤە وجێ بگەهینین خەلکێ دهوکێ --

گەلاوێژی

گەڵەو شۆڕش

شۆڕشەکانی گەلاوێژی نەمروەنەبێ زادەی ڕاپەرینێکی کاتیو بێ ئامانج بووبن ، بەڵکو ئەو شۆڕشە پیرۆزانە ئەنجامی تەقینەوەی خواستەهەرە پیرۆزەکانی گەلی عیراقی مەزن بوو بەهەموو چین وگەزەکانیەوەو ئارامگای هەموو ئەو ئاواتە مەزنانە بووکە لە دەروونی ڕۆڵە دلسۆزەکانی گەلانا پەنگی خوارد بووەوەو خۆی بۆ ئەم ڕۆژە گرنگانە حەشاردابووولەپێناوی هێنانەدی ئەم داخوازیە رەوایانەدا چەندەها قوربانی داوخۆی لە بەردەمی هەموو کێشەو ئازارەکانا گرتو باشترین ڕۆڵەی کردە سووتەمەنی ئەو ئاگرە پیرۆزەی کە شۆڕش لە گەلاوێژا هەڵی گیرساند .

— حسن تەنیا — ماموستای قوتابخانەی بابان — سلێمانی —

گەلی عیراقی نەبەز پێش شۆڕش وەك شۆڕەسوارێکی بێ‌هاوتا لەمەیدانا ئەیترکاندو بەدەنگی دلێری خەباتو تێکوشان هەموو ئارەزووە چەپەڵەکانی کۆنە پەرستانو داردەستەکانی ئیمپریالیزمی سەرکوت ئەکردو هەمیشە ئەوەی وەبیردەهێنایەوە کە گەلی مەزنی هەرگیز نابەزێو بۆ خائینانو خۆفرۆشان مل شۆڕ ناکا ، میللەتێك کە قاڵ بووی ڕاپەرینو تێکوشانی هەمیشەیی بێ هەرگیز خۆی ئاوێتە ی هەستە ناپاکەکەی وولات فرۆشان ناکاو ئەنجامیش هەر بۆ دلسۆزانو خەم خۆرانی راستەقینەی نیشتیمانو گەلە ..

لێرەوە پاکیو راستی ڕۆڵە دلێرەکانی میللەتمان جۆشی سەندو بەرامبەر هەموو ئارەزوویەکی پۆخڵەواتی سەردەمی پاشایەتیو دەرەبەگایەتی بەهێزێکی پۆڵایین وەستاو بەڕێبازی خەباتێکی ناهەمواراو سەختا ڕێچکەی بەست بەرەو لەناوبردنی هەموو ئەو چاو چنۆکانەی کە لەڕیزی میللەت دەرچوو بوونو خۆیان هاویشتبوە باوەشی ناحەزانو خوێن مژانو دەزگاکانی ئیمپریالیزمەوە ، بەو ئومێدەی کە دوارۆژێکی رووناك بۆ وولاتو ژیانێکی بەختیارو شادمان بۆمیللەت وەدەست بێننو گەل خۆی ببێتە خاوەنی ئارەزووەکانی خۆیو جڵەوی کاروانی ژیانی بگرێتە دەست خۆیو مافە مرۆڤایەتی یە زەوت‌کراوەکانی بۆ بگەڕێتەوە ..

دە هەر ئەو هەستە پاکە بوو کە فووی کرد بە کەرەنای شۆڕشداو هەموو میللەتی ڕاپەڕاند بەرەو سەربەستیو ئازادیو رزگار بوون لە کۆتو زنجیری نالەباری دوژمنانی گەلو لە چاڵ نانی پیلانە گلاوەکانیان هەتا هەتایەو مانگی گەلاوێژی مەزن چرای ئازادی هەلگیرساندو خواستە پاکەکان جڵەوی ئەو کاروانە سەرکەوتوویان زۆر بە لێهاتووانە گرتە دەستو لە ماوەیەکی کەما توانی هەموو خواستو ئارەزووە ڕەواکانی گەلمان بێنێتە دیو ژیانێك کە شایانی مرۆڤ بی بهێنێتە کایەوەو دوا ڕۆژی هەموو میللەت مسۆگەر بکات، ئەو گەلەی دلێرانە ساڵانی پڕ لە کارەساتو زەبرو زەنگی بەڕێ کردو لە مێژووی عێراقمانا مەزن‌ترین داستانی پاڵەوانێتی کە شۆڕش بوو لە لاپەرەکانی مێژوودا تۆمار کرد ..

شۆڕش لە سەرەتای بەرپابوونیەوە دەستی‌کردە پڕ کردنەوەی ئەو کەلێنانە کە دوژمنانی گەلمان لە ناوجەرگی وولاتدا هەلیان کەندبوو ئەو برینانەی سارێژ کرد کە دەستەو دایەرەی شایەتیو ئیمپریالیزمی بۆگەن لە ناولەشی میللەتدا نەخشەیان کێشابوو ، ئەو هەنگاوە مەزنانەی کە شۆڕش ناویەتیو دەیان نێت هەمیشە جێگای شانازیو سەربەرزی یە ، دەسکەوتەکانی گەلمان ، هەر لە خۆماڵی‌کردنی نەوتو چاکردنی باری کشتو کاڵو نەهێشتنی دەرەبەگایەتیو خۆڕایی کردنی خوێندن لەگشت پلەکانیداو هەڵمەتی نیشتیمانیو تا دەگاتە بەرز کردنەوەی ڕادەی ژیانی ئابووری گەلو هەموو ئەو دەستکەوتو هەنگاوە مەزنانەی تر لە بوارەکانی ڕامیاریو کۆمەڵایەتیو بنیات‌نان کە گشت لایەنەکانی وولاتیان گرتەوە ، نیشتیمانی خۆشەویستی لە بارو دۆخی دواکەوتوویی و پاشماوەی دەسەڵاتی بێگانەو کۆنە پەرستان رزگارکرد ....

وەهەر ئەم شۆڕشە مەزنە پیرۆزە بوو کە مەسەلەی گەلی کوردمانی چارەسەرکردو بەیاننامە مێژوویی یەکەی (١١،١)ی ئازاری کردە هەوێنی بەدی‌هێنانی خواستە پیرۆزەکانی گەلی کوردمانو هەردوو ئەنجومەنی یاسادانانو راپەراندن بوونە بەر هەمێکی بەپێزی ئەو بەیاننامەیە ، ئەمە سەرەڕای دەیان دەستکەوتی گرنگی تر بۆ گەلی کوردمان .

بێگومان ئەم هەموو دەستکەوتە مەزنانەی کە گەلی عیراق وەدەستی هێناو رادەی ژیانی بەجۆرێکی چاك بەرزکردەوە کە بووە مەلبەندی ئازادیخوازانو روشنبیران .... بۆ یەکۆنەپەرستانو ئیمپریالیزمی جیهانیو هەمو ناحەزانی پێشکەوتنو ئازادی کەوتنە خۆیان بۆ لەناوبردنو توانەوەی هەموو یاردە پێشکەوتن خوازەکان وەڕۆژ دوای ڕۆژ بە ئامانجێکی بۆگەنو چاوی رقو کینەوە ئەیانڕوانی یە عیراقی شۆڕش، هەر لایەك بەپێی گونجان بۆلوان ئەیویست ئەم ڕەوتە شۆڕشگێڕی یەی عیراق بگۆڕێو سەری لێ بشێوێنێو لە ڕێبازی خەباتی لابەرێ ، لەبەر ئەوە پیلانێکی ناهەمواریان ، بەرێگای زایۆنیزمی ڕووڕەشو ڕژێمی خومەینی ڕەگەزپەرست - بۆ عیراق سازکرد بە ئامانجی لە ناوبردنی شۆڕشو دەستکەوتەکانی ، وایان دەزانی کە بەژیاندنەوەی رقو کینەی عەجەمو دەست تێوەردانی ئێران لە کاروباری ناوخۆی عیراق ئەم وولاتە مەزنە کز دەبێو هەموو خواستەکانی گەل پێشێل دەکرێو بە ئارەزووی خۆیان دەچێننو دەدروونەوە .... .

بەڵام ئەو خەیاڵانەو ئەو خەونە سەوزانەیان سەری نەگرتو هەموو پیلانەکانی دوژمنانو بەکرێگیراوان هەڵوەشانەوەو ڕیسی خومەینی گەوجو دەستە نەفامەکەی بووەوە خووریو شۆڕش لەگەرمەی جەنگا بەرەو پێش هەنگاو دەنێو لەدەستکەوتەکانی میللەت زیاد دەکاو ڕێبازی بنیات‌نانو ئاوەدان‌کردنەوە جمەی دێو جەنگاوەرە ئازاو نەبەردەکانیش دەرسێکی ئەوتۆیان دا ئەدەن کە هەتا هەتایە بیریان نەچێو پێوەی بتلێنەوە ..

شۆڕشی راستەقینەی گەلاوێژ کە لە قوولایی ئاواتو ئارەزووی میللەتەوە هەڵقوڵابێو ئەنجامی تێکۆشانێکی سەختی گەل‌بێت هێز نیە بتوانێ بەرەنگاری ببێو دەنگی بە سۆزی حەق کپ بکا .. عیراقمان لە شۆڕشدا دەژیو شۆڕشیش ئاوێنەی هەموو حەزە پاکەکانی میللەت بووەو لە دلی هەموانا چەسپیوە ، (شۆڕشمان) ڕۆژ بەڕۆژ بەهێزتر دەبێو ڕووناکی بە هەموو لایەکدا پەخش‌دەکات، (شۆڕشمان) وای لێ هاتووە شوێنێکی ئەوتۆ بگرێتەوە لەدەروونی مێژووی شۆڕشگێرانەی هاوچەرخدا پتر بایەخ پەیدا بکات . عیراقی نوێ بەکوردو عەرەبەوە هەموو کەمایەتی یە نەتەوەیی یەکانیەوە بەپیاوو ئافرەتەوە هەمو چینە دلسۆزە تێکۆشەرەکانیەوە ، کە ئەمڕۆ ئاهەنگ بە بیرەوەری شۆڕشی تەمووزەوە دەگێرن، تەنیا ئاهەنگ بە بیرەوەری رزگار بوون لە سەردەمەکانی ستەمو دواکەوتوویی و نالەباریو بۆگەنی یەوە ناگێرن ، بەڵکو ئاهەنگ بەو ژیانە نوێ یەوە دەگێرن کە لە ژێر سایەی شۆڕشە

بروانە ل ١١

لە یادی شۆڕشی تەموزدا

لە هەولێر

هەموو توانایەك بۆ سەرکەوتنی قادسیەی صدام

ئێرەدا ، لەم وولاتــــەسەربلندەدا ، کاتێ تفەنــگ‌دەتەقێ ، لە هەمان کــاتدا بنیات دەنرێ‌و سەرکەوتنی پاڵەوانە بە جەرگەکانــــی عیراق دەستی ئاوەدانــــی دەخاتە ژیان ، بۆ ئــەوەی بەڕاستی ئەم وولاتە ببێتــــە تیشکی سەرکەوتــــن‌و گۆڕستانی ئەوانەی چاوەبڕنە خاك‌و ئاوی پیرۆزمان .. لە ئێرانی خوێن‌و سێدارەدا ، چەند ئەوەندەی لە بەرەکانی جەنگ‌دا لاشە کۆمەك دەکرێ،لە ناوەوەی ئێرانیش ، لــە جیاتی ئاوەدانی ، هەمـــوونیشانەیەکی بنیات نـــاندەڕوخێ ،،

لە هەولێر ، لە وەتــەی یەکەم گوللەی سەرکەوتــــن تەقیوە ، کۆمەڵانی خەڵــك، هەریەکەو لە شوێنی خۆی ، ووزەی خۆی بۆ پاراستنـــی گیانی سەرکەوتنەکانمـــان تەرخان کردووە، لە کارگەدا، ئــــەم نیشانەیــە زیاتـــر ئەدرەوشێتەوە کاتــــێ کرێکاری کــــورد بــە دەم هیلاکی‌و ئارەقەوە گوێ لـــە سەرکەوتنەکانمان دەگــرێ‌و هەموو ڕێزو خۆشەویستی‌یەك بۆ شۆڕشی ١٧ی تەمــــوزو ڕابەری کاروان صدام حسین دەردەبڕێ .

● **خاتوو نیگار محمد لــــە کارگەی چنینی هەولێر دەڵێ:**

هەموو ساڵێك فێربووین، بە شادی‌و بەختەوەری زۆرەوە یادی بەرپابوونی شۆڕشـــی ١٧ی تەموز بکەینەوە ، کــە توانی ژیانی کۆمەڵانـــــی خەڵك لە عیراقدا بگــۆڕێ‌و بیخاتە ژیانێکی لە بارتــرو ئاسوودەتر کـــە پێشـــتر لێ‌ی بێ‌بەش بووین لە ئەنجامی نەبوونی ڕژێمێکی ڕاستەقینە کە بەرژووەندی گەل بخاتــــە پێش‌خۆیەوەو بە چاوێکــــی ڕاست بڕوانێتە ئاواتــــی خەڵك ، بەڵام ، ســـەرۆك صدام حسین ، بوە چرایەکی ڕووناك‌و مەشخەڵــــی سەربەستی‌و سەربەخۆیی هەڵکرد .

● **بەڵام خاتوو گوڵاڵەخان لە دائیرەی ئاقی‌گای هەولێر دەڵێ :**

سەرکەوتنمان بەســـەر ڕژێمی بەکرێ‌گرتەی ئێران ، لەگەڵ بیرەوەری بەرپابوونی شۆڕشی ١٧ی تەموز بــــە ڕابەری تێکۆشــــەر صدام حسین یەکتر دەگرنە باوەش .. بۆیە کە بمەوێ پیرۆزبایی بکەم ، یەکەم جار پیرۆزبایی لەو سەرکردە دلێرە دەکــەم کە توانی بەو عومرەی خۆی هەر لەگەڵ یەکەم هەنگاوی تەمەنی خۆی بۆ خــەبات‌و تێکۆشان تەرخان‌کرد ،ژیانی هەمووی کۆڵنەدان بو تــا ئەو ڕۆژەی لەگەڵ هاورێکانی‌داو بە پشتیوانی گەل ئـــەم شۆڕشــــە مەزنــــەی هەڵگیرساند کە ژیانـــی هەمووەمانی گۆڕی‌و عیراقـــی کردە گۆڕستانی دوژمنان .

● **پوورە ئایش لــــە کارگەی مافـــوری هەولێـــر ووتی :**

ڕۆڵە گیان ، هەر ئەوەندە دەڵێم کە صدام حسین نـــەك تەنیا کوڕی دایکی خۆیەتی ، بەڵکو کوڕی هەمووەمانـــە ، چونکـــە ئـــەو نەبوایـــە ئێســــتا ژیانمـــــان نەدەبو ، جاران بەبیرم دی هەمـــوو گـــوزەرانمـا: کوێرەوەری بوو ، ژیانمـــار لە بنیادەم نەدەچو ، بەڵام کە شۆڕش‌و صدام هات ، هەموو ژیانمان بوە خۆشبەختی .

● **ئافرەتێکی‌تر کــــە چیمەن محمدی نــاوە لـــە کارگەی چنین ووتی :**

کچانی ئەم کارگەیـــەو هەموو کچانی ئەم وولاتــە ، دەبێ بە بۆنەی شۆڕشـــی تەموزەوە گوڵ لە بەخــەی خۆیان بدەن‌و پڕ بە گــەروو گۆرانی بۆ سەرکردایەتـــی پارت‌و شۆڕش‌و گلێنــــەی چاومان تێکۆشەر صدام حسین بڵێن ، چونکە شۆڕشــــی عیراق تەنیا هی عەرەبەکـــان نەبو ، بەڵکو ڕەشماڵی خێرو خۆشەویستی بۆ هەمـــوو هاووڵاتیەك هەڵدا کە دەیەوێ لە ژێر ئاڵای ئەم عیراقـــە ئازیزە کار بکات‌و تەقەلـــلا بدات بۆ زامنکردنـــی پاشەڕۆژی ڕووناك بۆ ئەوەی داهاتوومان کە زۆر بـــە سەربەرزی بیرەوەری ئـــەم شۆڕشە مەزنە دەکاتەوە کـە هەمووومان لە ژێر سێبەریـــا حەساینەوەو زەردەخەنـــەی شیرینی خستە سەر لێـــوی منداڵەکانمان .

● **بەڵام خاتوو گولناو لە کارگەی درومان ووتی :**

لە ناخی دڵ‌و گیانمــەوەو بەوپەڕی شانازی پیرۆزبایـــی لە هەموو هاووڵاتیەك دەکــەم کە لەژێر سێبەری ئـــەم شۆڕشە پیرۆزەو بەڕابــەری تێکۆشەر صدام حسین ژیانی پڕ لە خۆشـــبەختـــی مسۆگەرکردووە ، چونکـــە ئەم بۆنەیە ، بۆنەیەکـــی ئاسایی نیە وەکو بۆنەکانـــی تر بەڵکو بۆنەی هەمـــــوو عیراقی‌یەکی دلسۆزە کە بـــە ڕاستگۆیی ڕەفتار بکاو ئـــەو هەموو دەسکەوتەی شۆڕشی لە بەرچاوبێ کە وەکـــــو مەشخەڵێك ئەدرەوشێنەوەو لەبەردەم هەموو هاووڵاتیـــەك ئـــەم دەسکەوتە گەورانە دیارەو عیراقی خستـــــە قۆناغێکی نوێ‌وە .

● **بەڵام مهدیە خان لـــە حایخانەی هەولێر ووتی :**

ئەو سەرکردەیەی کـــە شۆڕشـــی ١٧ی تەمــوزی بەرپاکرد ، سەرکردەی تەنیا نەتەوەی عەرەب نیە ، بەڵکو سەرکـــــردەی هەمـــوو عیراقی‌یەکە ، ئەوەتانێ دەیەها دەسکەوتی مەزنی پێش‌کەش کردووە ، لەوانـــە بڕیاری خۆماڵی‌کردنـــی نەوت‌و بەیاننامـــــەی ... ی ئازارو چارەسەرکردنی کشت‌وکاڵ‌و نەهێشتنی نەخوێندەواری‌و نەمانی هەموو پاشماوەیەکـــی تری چەوساندنــــەوەو کۆنەپەرستی کە پێشـــــ شۆڕش ببـــوە کۆســـپ لەبەردەم پێشکەوتنی ئـــەم وولاتە ئازیزە .

● **خوشکە نازەنین لـــە کارگەی پەلەوەری هەولێـــر دەڵێ :**

هەموو ساڵێـــك کــــە بیرەوەری ١٧ی تەمـــوزی ئەمر دێت ، چەند مۆمێـــك لە ماڵەوە هەڵدەکەین ، وەکو ئەوەی کە یەکێك لە ئەندامانی ئەم خێزانە یـــادی لـــە دایك‌بوونی دێت ،، ئەمەش هەقی هەموو هاووڵاتیەکە کـە شانازی بە شۆڕشـــــە پیرۆزەکەی خۆی بکـــات ، شانازی بەو هەموو گۆڕانە گەورەیە لە ئەمڕۆ وولاتـــی ئازیزمان ، ســـــەرباری جەنگی ڕەوامان دژی تاقمە ڕەگەزپەرستەکەی تاران بـــە خۆیەوە دەیبینێ ..

● **هەروەها ناصحەخـان لە بەڕێوەبەرایەتـــی لاوان ووتی :**

لە کاتێکا یادی شۆڕشی ١٧ی تەمموز دەکەینەوە کـە ڕۆڵە پاڵەوانەکانمـــــان گەورەترین سەرکەوتنـــی مێژوویی تۆماردەکــــەن‌و ئێمەش تەنیا ئەوەندەمان لـــە دەست دێ کە زیاتر کـــار بکەین‌و تەقەللای گەورەتـــر بنوێنین لە پێناوی ئـــەوەی کە گیانی سەرکەوتـــن بپارێزین لە جەنگی قادسیەی صدام‌دا کە سەر لە نـــوێ دووپاتی سەربلندی ئـــەم عیراقە ئازیزەی کردەوە .

بەم شێوەیە ، ئافـــرەت، یان هاووڵاتـــی عیراقـــی . بەدەستێك تفەنگ دەگرێ‌و بە ئەوەی تریان بناغەی ژیانێکی نوێ دادەنێ ... بیـــرەوەری شۆڕشی تەمموزیش دەچێتـــە ناو هەموو ماڵێك .. یـــان هەمو کارگەیەك کە تیایـــدا مرۆڤی نـــوێی عیـــراق گـــەورەترین وێنــــەی شارستانی‌و پێشکەوتـــن دەنوێنێ ..

● **نووسینگەی هەولێـر ● شیرزاد**

ئافرەتانی کوردستان

بۆ سەرفرازی عیراقی سەربڵند

لەتاخوێنی خۆیان دەبەخشن

نووسینگەی هەولێر

● **ئافرەتانی کوردستان ،ڕۆژ لە دوای ڕۆژ هەڵوێستی‌پیرۆزانەی خۆیان دووپات دەکەنەوە بە نیازی بەشداری‌کاریگەرانەیان لە جەنگـــی پیرۆزی ئەمرۆماندا کە ڕژێمە ساختەچی‌یەکەی خومەینی بەزۆرەملی دەیکاتە سەر عیراقی‌سەربلندو عیراقی خـاوەن دەنگی ئاشتی ...**

● یەکێتی ئافرەتان لـــەهەولێر ، گوڵ لە بەرۆکـــی‌سەرکردە دەدەن‌و گیانـــی خۆیانی پێشکەش دەکـــەن .داوای تفەنگ دەکەن تاکــــو بچنە بەرەکانی جەنگ بـــۆ ئەوەی ئەم ڕژێمە بی‌عەقڵەی‌تاران بزانێ کە عیراق ،عێراقی‌کوردیشە‌دەبێ پارێزگـــاری لێوە بکات ...

● ئافرەتانی کوردستـــان‌بۆمبابارانی پێنجویـــن‌وهەڵەبجەو حاجی‌ئۆمـــەران‌و چۆمان لەبیر ناکەن کە تۆپـــەقین لە دڵەکانی خومەینــــی‌کۆرپەی ئازیزی لە خوێـــن گەوزاندون ... ئەوەتـــــائەوانیش زێڕو خشــــڵ‌دەبەخشنەوە بۆ سەرکـــردەو سەرفرازی گەلی عیراق ...

لە بەرەکانی پێشـــەوەی‌جەنگدا ئافرەتی کورد بـــرای‌سەربازی بەسەر دەکاتەوە .. خوێنی خۆی دەبەخشێ ...

لە کۆڕو سەرکەوتنەکانداگۆرانی دەڵێن ...

پێشانگایەکی

لاوان لە هەولێر

لەم ڕۆژانەی دوایی‌داولە چوارچێوەی جموجۆڵەکانی ئەمینداریتـــــــی گشتی‌ڕۆشنبیری‌و لاوان ـ بەکێتی کاروباری لاوان لە هەولێـــرپیشانگایەکی قوتری لاوان لە هۆلی نەقابەی مامۆستایانـداکرایەوە ، ئەم پیشانگایـــەە بریتی بوو لە نیشاندانـــی‌چەندان تابلۆی هەمـــــە ڕەنگ کە بە دەســــــت‌وخامەی هەموو لاوانی وولات کێشرابوون . وەلە هۆڵـــی‌پیشانگاکەدا چاومان بە کاك محمد ولی لـــێ‌پرســـراوی‌کاروباری لاوان کەوت‌و لـــە وەڵامی پرسیارێکدا ووتی :

● ئـــــەو شـــــەڕە‌چارەنووســـــی‌یەی کـــە وولاتەکەمان دژی ڕژێمـــی‌ڕەگەزپەرستی ئێرانــــــی دەیگێرێت لە پێناو پاراستنی مانی ڕەوای خۆی ، وای لـــە لاوان کردووە بە شێوەیەکی زیندوو مامەڵە لەگەڵ هونەردا بکەن‌و ناخی خۆیان لەم چەند تابلۆیە دەربڕن کە زۆربەی بابەتەکانی لە مرۆڤ‌و گۆزانە شۆڕشگێڕییەکانـــی وولات‌و خەباتی تێکۆشـــەر صدام حســـین دەدوێ‌و بـــارووی ڕۆڵەکانی عیراق دەردەخـات لە شەری مێژوویان‌داو بـــە فلچەی ناسکی خۆیان زۆر بە ڕاستگۆیانە ئەم وێنـــــە پیرۆزەیان کێشاوە ، شتێکی تازەشە کە ئەم هەموو بەهرەیە لە پیشانگایەکی تایبەتـــی‌دا کۆبێتەوە .

● **شێرزاد** ●

ساتێك لە پێشانگاکەی

هونەرمەند

هیمەت کاکەیی

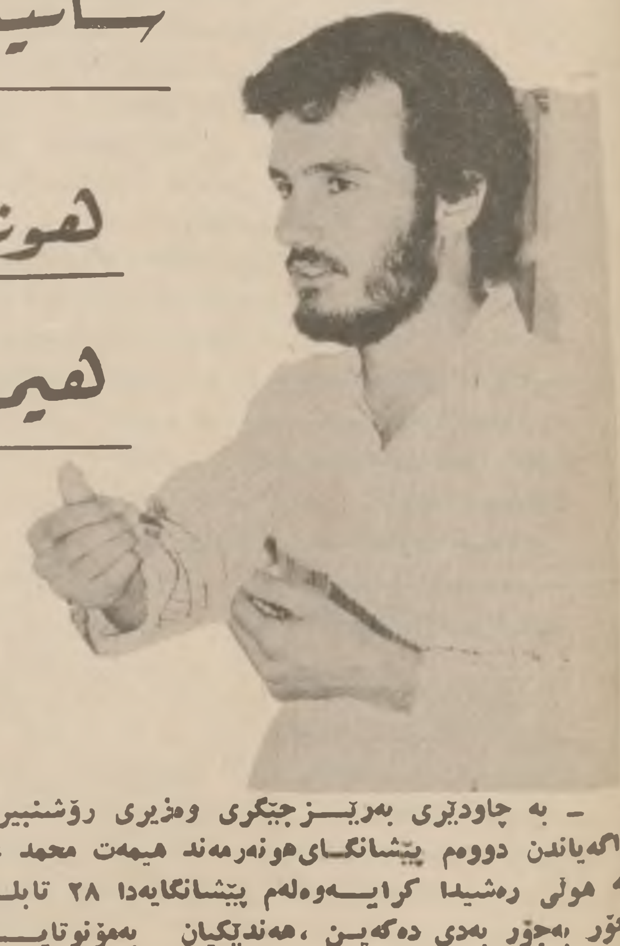

ـ بە چاودێری بەڕێـــز جێگری وەزیری ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن دووەم پێشانگـــای‌هونەرمەند هیمەت محمد علی لە هۆلی ڕەشیدا کرایـــەوەولەم پێشانگایەدا ٢٨ تابلـــۆی جۆر بەجۆر بەدی دەکەیـــن ،هەندێکیان بەمۆنۆتایـــپ کراوەو هەندێکیشی ڕەنگی زەیتی‌وە گارهێناوەو بـــۆ یەکەم جاریشی وەرقـــی ڕۆژنامەو سنوقە چای بـــەکار هێناوە .

لەسەر دانیشتنێکدا لـــــەم پێشانگایە چەند پرسیارێکمان ئاراستەی هونەرمەند هیمەت محمد علی کرد .

ـ بۆچی لە سەرەتادا بـــە ڕەنگی ڕەش واتە مونۆتایـــپ دەستت پێ‌کـــردو ئینجـــا گۆڕیوتە بەرەنگاو ڕەنگ ؟

● ڕەنگ ئەو جـــــۆرە گرنگی‌یەی لای من نی‌یە بەڵکو هەمیشە بەشوین شـــتێکدا دەگەڕێم کە بتوانم واتـــای تابلۆکانمی پێ دەربـبـــرم‌و بیگەبەنمە بینەر .

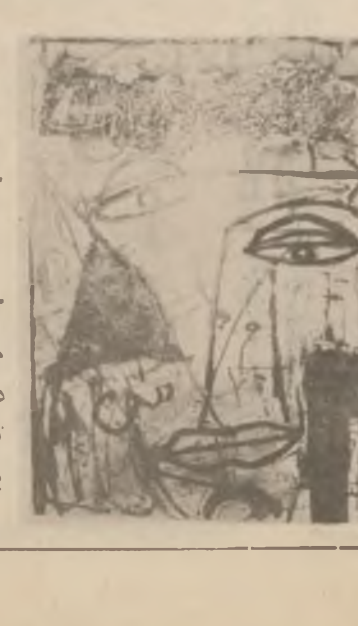

ـ چۆن بوو بە بیرتا هات وەرەقی سنوقە چـــای‌و لاپەڕەی ڕۆژنامە لە تابلوکانتا بەکار بهێنێت ؟

● وەك دەیبینیت بە تەنیا ئەم دوو شـــتەم بـــەکار نەهێناوە بەڵکو تێکەڵـــــم کردون بە ڕەنگی ڕەش‌و مـــن لای خۆم وا دەبینم کە جۆرە پارمەتی‌یەکی داوم بـــــۆ دەربڕین‌و شی‌کردنـــەوەی مەبەست .

ـ ناوەڕۆکی تابلۆکانـــت چی دەڵین‌و کێ‌یش تاسیری تێ‌کردویت ؟

● دەربارەی ناوەڕۆکـــی تابلۆکانم هیچ ناڵێم‌و حـــەز دەکەم ئێوە خۆتان بیـــرو ڕاتان بە من بڵێن بۆ ئـــەوەی برانم تا چەند توانیومـــــە مەبەست بپێکم‌و ڕەخنەشـــــ چی‌یە لەسەریان .

گرنگی‌ترین شت کـــاری تێ‌کردبم ئەو ناوچەیە تیـــدا ژیاوم

ـ چەند تێبینیەك ـ

ئەوەی شایانی باسە لـــەم پێشانگایەدا کە بۆ یەکـــەم جار تابلۆکان سەیر دەکەین وا دەزانین کارێکی ئاسانـــە ، بەڵام کە دێتــــە ســـــەر شی‌کردنەوەیان ئەو کاتـــە بۆت دەردەکــــەدێـــت هونەرمەند چەند تیدا ماندوو بووە هەر بەو ئاسانیەشـــەوە خۆیان نادن بەدەستەوە بەڵکو کارێکی‌ڕەسەن‌و هەوڵ دەدات ئازارەکانـــــی کـــــە هونەرمەندهەستیان دیـــــێ دەکات بەڕاستگۆیانە بخاتـــە بەر چاوو مرۆڤی هاوچـــەرخ ڕاچڵەکێنێت‌و مێژوی بێنێتەوە بەرچاو ئەمانەش زۆر چـــاك ئاشکرا دەبن ئەگەر ووردبیتەوە لەو دەرگاو پەنجەرەو ژمارەی دەرگانەو ئەو بیرەوەریانـــە لەسەر دەرگاو دیـــــوارەکان نوسراون .

ئەمانە هەمووی کــــە باسمان کـــردن ئـــەوە دەچەسپێنی چەند هونەرمەند بە وردی سەیری ئـــــەو ناوچەیەی کردوە تیدا دەژی

بەڵام دەبێ ئەوەشمان لە بیـر نەچێت کە زوو زوو لـــــە تابلۆکاندا خەتێکی درێـــژ دەدات بە ناویانـــداو وەك بێت تابلۆکە دەکاتـــە دوو پارچەیان (شارەتی خربێك) هاتووە بەسەریانـــدا لای من ئەمانە جۆرە ڕاپەڕاندنێك‌و (ڕەفضێکە) بۆ واقیع .

لە کۆتاییدا هیوادارین تونیبێتمان لۆژێك نزیـــك ببینمـــەوە لە (موضوعـــی) تابلۆکان‌و داوای سەرکەوتـــن دەکەین بۆ هونەرمەند .

ئامادەکردنی :
سەرگوڵ تەیمور
وێنەی :
غازی طلوب

Institut Kurde de Paris

رووە جیاکارەکانی

شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمووزی مەزن

مەزنێتی‌ی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز تەنیا لەوەدا نی‌یە کە توانی‌ی دەستەلاَت لە چنگی‌دەستو تاقمێکی ستەمگەری نەزانی دوواکەوتوو دەربهێنێت کە گەلی دەچەوساندەوەو نیشتمانی لە هەلی پێشکەوتن‌و گەشەسەندن بێ بەش دەکرد بەلکوو لەوەدایە کە شۆڕشێکی سەرتاپاگیری‌ی بنەڕەتی‌یە ، بنەماو پێداویستی‌یەکانی ڕاپەڕاندنی ووردو بەیەکدا لاخەری ئامانجەکانی خۆیی هەبوو ، سەرەڕای ئەوەی زانیاری‌ی ووردو ئاشکرای هەبوو سەبارەت بە هەڕەشە چاوە نواڕکراوەکان‌و شێوازی بەرەنگار بوونەوەیان ، پاشانیش ئەو ئاڕاستەکەرو رابەرو فەرماندە بە توانایەی هەبوو کە توانای بەڕێوەبردنی چمکەکانی شۆڕش‌و بزووتنەوەی شۆڕشی هەیە بە چەشنێك دابینی ئەوە بکات هەنگاو بەرەو ئامانجە دیاری‌کراوەکانی بهاوێژێت بە شێوەیەکی سەرکەوتووانە شۆڕش تووشی مەترسی‌ی لە دەست‌چوون‌و ئاژاوەو بەرپای خۆنەبینین نەبێت ..

هەموو ئەمەو شتی تریش ، وای لە شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز کرد بەو پەڕی شابستەوە شان‌بەشانی شۆڕشە ڕەسەنەکانی جیهان بووەستێت، دەستکەوت ببەخشێت‌و ، گۆڕانکاری بکات‌و ، بە کردەوەی شۆڕشگێڕانەی خۆی ڕێگاو ڕێچکەی پێشکەوتن‌و ئازادی‌و سەربەرزی بکاتەوەو ، لە دیواری کات بپەڕێتەوە بۆ گەیشتن بە هێنانەدی‌ی ئاواتەکانی جەماوەر لە خۆشگوزەرانی‌و کامەرانی‌دا ..

هەروەها شۆڕش بە لە چنگ دەرهێنانی دەستەلاَت قایل نەبوو ، ئەویش لەبەر ئەوەی کە دەستەلاَت هیچ پێك ناهێنێت ئەوە نەبێت کە تەنیا هەلێکی مێژوویی‌یە ، لە چوار چێوەیەوە ئامانجەکان بواری ڕاپەڕاندنی خۆیان بۆ دەڕەخسێت ، ئەوا قایل نەبوو بە کەمتر لە دروست‌کردنی نموونەی جیاکار لە شێوەو لە ناوەرۆکدا ، کە لە تەواوکردن‌دا پشت بە تیووری‌ی تایبەت‌و ڕەنجی نیشتمانی‌و نەتەوەیی خودی دەبەستێت ..

هەر لە سەرەتاوە ئاشکرا بوو .. کە شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ ی تەمووز بە تەواوەتی دەرکی بەوە کردووە کە دۆزینەوەی ڕێگای تایبەتی سەربەخۆ لە بنیاتنان‌و گۆڕانکاری‌و لە پەیوەندی لەگەل کەسانی تردا ، ئەو کارە زۆر گرنگەیە کە لە هەموو شتێکی تر گرنگ ترە .

لە جیهانی ئەمڕۆدا ، کە تاقیکردنەوەو بیرو تیووری‌ی ئەوتۆ هەن‌و ، ئارەزووو بەرژەوەندی‌و نیازەکانیش قۆچ‌بازی دەکەن‌و ، ئەوەندەیش ڕێڕەوی دژ بە یەك هەن‌و ، ماسی‌یە گەورەکانیش لە نێوان خۆیان‌دا بۆ قووت‌دانی ماسی‌یە بچووکەکان کێ بەرکێ‌یانە ، ئەوا تەنیا کارکردن بۆ وەدی‌هێنانی دەستکەوت‌و چەندین کارێك لە بواری نشتمان‌دا ، هیچ سوودێکی نابێت ئەگەر پشت بە هەلویستێکی بیروباوەڕی‌ی پتەو نەبەستێت ڕێگایەکی سەربەخۆ بگرێت لە پەیوەندیدا لەگەل دەورو بەری نێو دەولەتی‌دا لە ناو کێلگەکانی مین‌دا بۆ دابین‌کردنی بەردەوامی بەرەوپێشەو چوون لەسەر ڕێگای ئازادی‌و پێشکەوتن‌و سەربەرزی‌دا ..

لێرەوە بوو شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز بەرەو رووی یەکێك لە درندەترین ئەو هەڕەشەیانەدا وەستا کە زۆربەی شۆڕشەکانی گەلانی جیهانی سێیەم تووشی هاتن ، ئەوە بوو تاقیکردنەوەکان ئەوەیان چەسپاند کە لە دەست‌چوونی هەلی ڕزگار بوون بە ڕێژەی ئەو گەلانەوە بەهۆی ئەوەوە بوو کە شۆڕشەکانیان کەوتبوونە ناو چەندین کێلگەی مینەوە پەی‌یان بەو ڕێگایانە نەدەبرد خۆیانی لە چنگ ڕزگار بکەن ..

بەمەوە بۆیە بنیاتنانی پەیڕەوی سەربەخۆ ، وەك تاقیکردنەوەی سەرکەوتووی عیراق لەم بوارەدا دووپاتی کردەوە،ئەو ڕێگا دابین‌کەرەیە بۆ سەرکەوتنی هەموو ڕەنجە بەخشراوە زیندووەکان لە بواری بنیاتنان‌و پێشکەوتن‌و ئازادی‌دا ..

ڕێگای ڕزگاری

چۆن دەتوانرێت ئەو شتە بهێنرێتە دی ..؟

لەبەر رووناکی‌ی ئەو سەرنەکەوتنە زۆرانەدا کە تووشی چەندین هەولی ئەوتۆ هات کە لەم بوارەدا دران لە لایەنی ئەو تاقیکردنەوە زۆرانەوە لە جیهانی سێیەم‌دا ، دەتوانین بلێین بێ دوو و سێ ، کە ئەوەی شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز وەدەستی هێناون بەڕاستی زۆر گەورەو نایاب بوون .

بۆچی ..؟

پاش دووەمین جەنگی جیهانی‌و لە ئەنجامی کۆتایی هاتنی دیاردەی ئیمپریالیزمی کۆن ، ئەو دەولەتانەی کە سوودیان لە ئەنجامەکانی جەنگ وەرگرت‌و پێشکەوتنی تەکنەلۆژی‌و توانای دارایی زۆریان هەبوو ، دەستیان بە سەپاندنی هێزو دەستەلاَتی خۆیان کرد بەسەر کەسانی تردا .. بە چەشنێك هەولیان دا کارتێکردنیان لە هەموو بڕیارو هەلوێستێك‌دا دیار بێت کە هەر دەولەتێك لە دەولەتەکانی جیهان دەیدەن‌و دێننیە ئاراوە..ئەگەر چی ئەم هەولە لە لایەن گەلانی جیهانەوە بە توندی بەرەنگاری کرا ، کەچی توانی لە ڕێگای پیلا نگێڕان‌و وێرانکاری‌و تۆو وەشاندنی دووبەرەکی‌و ئاژاوە نانەوە لە ناو یەك گەل‌دا ئامانجەکانی خۆی وەدی‌بهێنێت .. ئەوە بوو ئەو سەربەخۆیی‌یە رامیاری‌یەی کە زۆربەی دەولەتان لە جیهان‌دا وەدەستیان هێنابوو لەواتا ڕاستەقینەکانی خۆی ڕووت کردەوەو ، ئیتر شوێنی خواستی سەربەست دیار نەماو ، کلکایەتی‌ی تەواوەتی شوێنی گرتەوە.

لە ڕاستیش‌دا ، تا ڕادەیەکیش ئەو دەولەتانەی دەگرتەوە کە پێش دووەمین جەنگی جیهانی وا دادەنران کە لە دەولەتە گەورەکان‌و ژمارەیەکی زۆری وولاَتی ژێر دەستەیان هەبوو ... ئەوە بوو ژمارەیەکی ئەوتۆی دەولەتە ئەورووپی‌یەکان لە سەربەستی خۆی‌و لە توانای بڕیار لە سەردانی خۆی بێ بەش کراو ، لە جیاتی ئەوە (ڕاوێژکردن) لەگەل ئەمریکاو بڕیاردانی ئەو بڕیارەی کە ئەمریکای پێ‌ڕازی دەبێت جێ‌ی گرتەوە !

لەگەل تێپەڕبوونی کات‌و لە ئەنجامی دەرك‌کردنی گەلان بەو مەترسی‌یە گەورەو ئەو زیانە گەورەی پێ‌یان دەکات لە ئەنجامی ئەم کلکایەتی‌یە چەپەلەوە ، ئەوا ئامانجی ڕزگاربوون لەم واقیعە بوو بە گەورەترین‌و مەزنترین ئامانج ..

لێرەوەیە هەر سەرکەوتنێك هەر گەلێك لە گەلانی جیهان لە بواری سەربەخۆیی‌و دیتنەوەی ڕێگای سەربەخۆدا وەدی دەهێنێت .. سەرکەوتنە بۆ هەموو گەلانی جیهان .. لەبەر ئەوەیە تاقیکردنەوەی عیراق لەم بوارەدا بایەخ‌و سۆزو لایەنگیری‌ی هەمووانی بەلای خۆیدا ڕاکێشا ..

هۆیەکانی سەرکەوتن

کە مرۆڤیش دەیەوێت لەو چۆنیەتی‌یە بکۆلێتەوە کە بە هۆیەوە عیراق توانی‌ی ڕێگای خۆی لەسەربەخۆیی‌دا ببڕێت ، دەبینێت چەندین هۆ هەن لە پشتی ئەم سەرکەوتنە گەورەوەن ، ئەوا بۆ وەدی‌هێنانی هەر سەرکەوتنێکی لەم چەشنە دەستی لێ هەلناگیرێت .. لەوانەیش :

یەکەم ـ پێناسی ئاشکرا :

شۆڕشی حەڤدەی سی‌ی تەمووز ئەوساو ئێستاو لە پاشەڕۆژیش‌دا هەر بە پێناسی ئاشکرای خۆی دەمێنێتەوە ، هەمووان ئامانج‌و بیروباوەڕەکانی پێ‌دەزانن‌و ، دەرەوەو ناوەوەی پێ‌دەزانن .. چونکە هیچ شتێکی تەم‌و مژاوی لە شۆڕش‌دا نی‌یەو .. بەپێڕەوی شۆڕشیش ئەوە نی‌یە تەم‌و مژاوی‌و نائاشکرا بێت ..

شۆڕش هەمیشەو بەردەوام لە ژێر هەتاوو لە ژێر رووناکی‌دا ئیش دەکات چونکە هیچ شتێك لەوێ نی‌یە بیشارێتەوە هەروەها لە بیرو باوەڕەکانی شۆڕش شتی وا نی‌یە کە شتێك رابگەیەنێت‌و شتێکی تری پێچەوانەوەو دژی ئەو بشارێتەوە ..

ئەمە تەنیا قسەی رووت یان بیروباوەڕی ئاکاری‌ی تیووری‌یانە نی‌یە ، بەلکوو ڕەووشت‌و ڕەفتارێکی پراکتیکی بووە بە درێژایی تەمەنی ئەم پازدە سالەی شۆڕش..تێیانداو لە چوارچێوەیانەوە شۆڕش لەسەر ئەم بناغەیەی ئاشکرایی تەواوەتی مامەلەی کردووە بە چەشنێك هیچ کەسێك نەماوەتەوە کە شۆڕش نەناسێت‌و ئامانجەکانی نەزانێت ..

دووەم ـ تێڕوانینی ئاشکرا :

تێڕوانینی ئاشکرا بەشداری‌یەکی گەورەی کرد لە وەدی‌هێنانی سەرکەوتنی گەورەدا لە بواری دیاری‌کردنی ڕێچکەو ڕێگای ڕۆیشتنی شۆڕش‌دا بەرەو ئامانجەکانی خۆی .. لەگەل هەموو ئەو گەردەلوول‌و زریانانەشدا .. ئەوا کەشتیرانی شۆڕش فەرماندەی تێکۆشەر صدام حسین‌ی ، لێهاتوو بە تواناو چاپووك‌و بەهرەدار ، توانی‌ی بە تێڕوانینی ئاشکراوە کەشتی‌ی شۆڕش بە قوولاَیی دەریاکان‌دا ببات‌و لە هەموو شەوەزەنگەکان‌و گەردەلوول‌و گەرداوەکان بیپەڕێنێتەوەو لەو دیوی ئەوەوە بە چاوی ووردبینەوە شتەکان ببینێت ..

بەبێ خۆهەلکێشان یان هاش‌و هووش دەتوانرێت بووترێت کە تێڕوانینی ئاشکرا بەردەوام یەکێك لە گرنگترین ئەو هۆیانە بوو کە هەلویستەکانی بە یەك لادا خست بۆ بەرژەوەندی‌و سوودی ڕەوتی شۆڕش لە بواری پەیڕەوی‌کردنی سەربەخۆیی‌و ڕێگای تایبەت‌دا ..

ئەوەبوو شۆڕش کە پێ‌ی دەنایە سەر هەر شوێنێك .. ئەو شوێنە لەوەو پێش بۆ شۆڕش بە شێوەیەکی تێکڕایی دیاری کرابوو زانرابوو .. هەروەها شۆڕش کە هەنگاوێکی دەهاویشت ؛ هەنگاوی داهاتووی زانراو بوو ، هەروەها ئەنجامەکان زانرابوون لە حسێب کردنی قازانج‌و زیان‌دا بۆ بەرژەوەندی‌و سوودی بەرژەوەندی‌یە گرنگەکانی شۆڕش‌و عیراق ..

سێیەم ـ هەلویستی بیروباوەڕیانەی ئاشکرا :

ئەوە بوو تاقیکردنەوەکانی شۆڕشەکانی جیهانی سێیەم سیمەتی ئالوگۆڕو هەمە ڕەنگەیان پێوە دیاربوو ، لە ئەو پەڕگرتنی ڕاست‌ڕەوەوە تاکوو ئەو پەڕ گرتنی چەپ گەرەوە ، لەسەر بەم دەولەتە گەورەوە تاکوو سەر بەو دەولەتە گەورەی تر ؛ هەروەها لە دەمارگیری‌یەوە تا ڕادەی نابینایی بەرانبەر بە مەسەلەیەك تاکوو ڕێ‌پێ‌دان‌و ڕێککەوتن تا ڕادەی خۆبەدەستەوەدان تێیداو .. بەم چەشنە ..

ئەم سیمەتەیش کارتێکردنی باشی نەبوو بۆ سەرهەلویستی شۆڕشەکانی تری جیهانی سێیەم‌و باوەڕبوونیان بەو شۆڕشە ..

لێرەوە بوو شتەکە ڕەنجێکی بەردەوام‌و بێ‌ووچانی لە شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ ی تەمووز دەویست لەسەر ڕێگای چەسپاوو پتەوی هەلویستی بیروباوەڕیانە بۆ ڕاست‌کردنەوەی ڕووانینی کەسانی‌تر لە شۆڕشەکانی جیهانی سێیەم بە شێوەیەکی گشتی‌و شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز بەوەی کە شۆڕشێکی پێشەنگە بە شێوەیەکی تایبەتی . هەروەها دووپات کردنەوەی ئەو ڕاستی‌یەی کە شۆڕش بۆ هەر هۆیەك بووە لە ڕەنگێکەوە بۆ ڕەنگێکی تر ناگۆڕرێت‌و لە هەلویستێکەوە ناچێتە سەر هەلویستێکی ترو لەسەر بە لایەکەوە نابێتە سەر لایەکی تر .. چونکە لایەنی یەکەم‌و دوایی شۆڕش بۆ گەل‌و نیشتمان‌و نەتەوەیەو ، ئەو شتەیش کە هەلویستی شۆڕش دیاری دەکات بەرژەوەندی‌ی نیشتمانی‌و نەتەوەیی گیانی‌یە نەك هیچ شتێکی دیکە ..

لەگەل هەموو ئەو تەنگ‌و چەلەمەو کۆسپانەدا کە لەم بوارەدا هاتنە ڕێ‌ی شۆڕش . ئەوا سووربوونی شۆڕش لەسەر هەلویستی بیروباوەڕیانەی چەسپاوی خۆی لە هەموو ئەو تەنگ‌و چەلەمەو کۆسپانە بە هێزتر بوو ، کە کارێکی وای کرد گۆڕانێکی جەوهەری لە بواری رووانینی کەسانی تر بۆ شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز رووی‌دا ، بە چەشنێك ئەو باوەڕەی کە ئێستا لە ناوەندەکانی جیهان‌دا زۆرتر باوە ئەوەیە کە بایەخ بەو ڕاستی‌یە دەدات کە لە تواناد‌ا نی‌یە بە هەر چونێك بووبێت شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز لەسەر ڕێگەی خۆی‌و لە سەر هەلویستی بیروباوەڕی‌یانەی چەسپاوی‌و لەسەر بڕواکانی خۆی لابدرێت لە ژێر هەر بارو دۆخێك یان هەر پالەپەستۆیەك‌دا بووبێت ..

ئەوەتا شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز لە جەنگێکی دوورو درێژدایە کە ڕژێمی ڕەگەزپەرست‌و نەزان‌و فراوانگەری فارس سەپاندوویەتی ، ئەگەر چی فارسی دوژمن چەندین هاوپەیمانی هەیە ، هانی دەدەن‌و چەك‌و دارایی‌و زانیاری‌ی پێ‌دەبەخشن ، ئەو هاوپەیمانانەیش هەموو خراپەو دوژمنایەتی‌یەکیان لە دلی خۆیان‌دا بەرانبەر بە نەتەوەی عەرەب هەلگرتووە، وەك قەوارەی زایۆنی‌و ئەمپریالیزم‌و چلکاو خۆرەکانیان ، ئەگەر چی جەنگ کاتێکی ئەوتۆی خایاندووە ، لەوانەیشە زۆرتر بخایەنێت لەوەی بە سەریدا تێپەڕیوە ، کەچی شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز هەر وەکوو خۆی ماوەتەوە ، نەگۆڕاوەو ، پەیڕەوی سەربەخۆی بە چەسپاوی‌و پتەوی ماوەتەوە ..

ئەم تاقیکردنەوە دەولەمەندە بە ئەنجامەکانیەوە بەسە بە تاکی تەنیا بۆ دەرخستنی ڕاستی‌ی سووربوونی عیراق لەسەر بەردەوام‌بوونی خۆی لە پەیڕەوی سەربەخۆیی‌داو ، ئەو بڕوا بوونەی کە هەرگیز لەق نابێت .. ئەمەیش بەسە بۆ ئەوەی وا لە کەسانی تر بکات بە ڕووانینێکی سەیرو ڕێزگرتن‌و ڕێزلێ‌نانەوە تەماشای شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز بکەن ..

چوارەم ـ ئیجابی‌ی هەلویست

شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز سەربەخۆیی بەو چەشنە تێ‌نەگەیشت کە گوشەگیری ، یان سلبیەت بگەیەنێت ، بەلکوو تێگەیشتنی ئەوساو ئێستای شۆڕش سەبارەت بەسەر بەخۆیی سەرچاوەی پێخۆ شحال‌بوونی سەرتاپای جیهانە .. ئەوە بوو لە چوارچێوەی پەیڕەوکردنی سەربەخۆیی‌یەوە شۆڕش توانی‌ی بچێتە جیهانێکی بەرفراوان‌و بەربلاَوەوە ڕۆلێکی ئیجابی‌ی زۆر گرنگی تێدا دەگێڕێت بۆ بەرژەوەندی‌و سوودی ئاشتی‌و ئاسایش‌و خۆشگوزەرانی‌ی جیهان ..

لە هەمان کات‌دا کە عیراق سامانی نەوتی هەیەو، گەورەترین نەوت نێرەرە دەرەوەی نیشتمانی‌یە لە جیهان‌داو ، ئەندامێکی کاریگەرو گرنگە لە ئەواپك‌و ئۆپك‌دا ، ئەوا لەسەر سیاسەتێکی لێپرسراو ڕۆیشتووە لە بواری بەرهەمهێنان‌و ناردنە دەرەوەو نرخ‌دانانی نەوت‌داو ، دەورێکی زۆر گرنگیشی هەبووە لە دیاری کردنی بناغەو بنکەکانی ئیجابیەت لە

پەروانە ل : ١٥

گەلی کوردو دەسکەوتەکانی شۆڕشی مەزن

ــــ صبيح عبدالمجيد

شۆڕشی پێشکەوتنخوازی ١٧ ـ ٣٠ تەمووزی پیرۆز بایەخێکی یەکجار گەورە و لە ئەندازە بەدەری داوەتە ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌و تۆلەی دەیەها سالەی وەیشوومەو کارەساتی بۆ کردۆتەوە ، لە گشت بوارێکی ئابووری‌و پیشەسازی‌و بنیادنانا .. کە لە تەوەرەی خێرای بنیادنانی سەرانسەری وولاَتدا بەتەواوی پێشکەوتنی ئەم ناوچەیە زەق‌و دیارە .

بێگومان ئەو بایەخدانەش لە ئەنجامی تێڕوانینێکی مەبدەئیانەی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی‌یەوە سەری هەلداوەو مەبەستی حزب‌و شۆڕشیش لەو بایەخدانەدا خزمەتکردنی کۆمەلاَنی خەلکی کوردستانە بە تایبەتیش لەلایەن سەرەکی مەزنمان (صدام حسين)ـەوە ، کە گشت جۆرە پێداویستیەکی بۆ پێش‌خستن‌و پەرەپێدانی ژیانی گەلی کورد دەستەبەرکردووەو ئاسۆیەکی پڕشنگداری لەبەردەما ڕۆشن کردۆتەوە .. چونکە بە ڕاستی : یەکە ئەندازیارو نەخشەکێشی ئەو هەموو پرۆژەو دەسکەوتە مەزنانەی گەلی کورد هاوڕێ‌ی خۆشەویست (صدام حسين)ـەو هەموو لایەکیش ئەم ڕاستیە ئەزانن‌و وەك ڕۆژی رووناك ئاشکراو دیارە .

● بۆیەکەمجار لە مێژوودا گەلی کوردمان گەیشتۆتە مافی دەستووریانەو نەتەوەییانەی خۆی، لە گشت بوارێکی رۆشنبیری‌و کۆمەلاَیەتی‌و ئابووری‌دا .. سەرەڕای ئەوەش‌و بە شێوەیەکی یاسایی‌و بۆ یەکەمجار بە ئۆتۆنۆمی شادبووە ، کە خۆی لە خۆی‌دا گەورەترین دیاردەیەکە لە ژیانی ئەم گەلەو لە سەرانسەری ناوچەکەشدا .

سەرباری ئەمانەش ، ئەم هەموو مافانەش کە لە ژیانی مرۆڤی کوردا ڕەنگی داوەتەوە،داموودەزگاکانی ئۆتۆنۆمی ڕۆژ دوای ڕۆژ پەرەئەسێنێ‌و جێگیرتر ئەبێت ، یا وەك هاوڕێ صدام حسين واتەنی :

(گشتمان هەولمان داوە بنکەکانی ئۆتۆنۆمی جێگیر بکەین ، سەرباری هەموو بارێکی قورسیش ، ئەشبێ زیاتر هەول بدەین جێگیرتری بکەین ، بە تایبەتی لەم زرووفەدا ..) .

● ئەمە لەلایەك ، لە بواری فێرکردن‌و پەروەردەییشدا ، گەلێ دەسکەوتی مەزن هاتۆتە کایەوە .. هەر بۆ نموونە : لە سەرەتای شۆڕشدا (٤٧٤) قوتابخانەی سەرەتایی هەبوو ، کەچی دوای شۆڕش‌و تا ئەمڕۆ ژمارەی ئەو قوتابخانانە گەیشتۆتە (٢٢٣٨) قوتابخانە ، واتە : بە زیادەی ٣٧٢٪ جار .. جاران‌و بەر لە شۆڕش ژمارەی قوتابخانەی ئامادەیی (٣٧) قوتابخانە بوو ، کەچی دوای شۆڕش بوو بە (١٧٤) قوتابخانە .. بۆ یەکەمجاریش لە ژیانی ڕۆشنبیری گەلی کوردمان‌دا دەزگایەکی ئەکادیمی بەرز ، زانکۆی صلاح‌الدين دامەزرا ، کە گەلێ کۆلێژو ئامۆزگای گرتەخۆ ، سەرەڕای هاتنە کایەی دەیەها قوتابخانەو ئامۆزگای پیشەیی لە ناوچەی کوردستان‌دا ، ئەمەو سەرەڕای بوونی خوێندن بە ئیلزامی‌و گشت شتێکیشی بۆ تەرخان‌کرا .

● لە بواری پیشەسازیشدا ، ئەوا ژمارەی کارگەو فابریقەکان لەدوای شۆڕشدا رووی لە زیادبوون کردو جۆرەها پیشەسازی گەیشتە کوردستان‌و ژمارەی دەزگا پیشەسازیەکان کە بەر لە شۆڕش (١٢) دەزگا بوو ، بوو بە (١١٣) دەزگاو بەمەیش بۆ یەکەمجار کرێکارانی ناوچەی کوردستان مامەلەیان لەگەل تەکنۆلۆجیاو ئامرازی میکانیکی‌دا کردو ئاشنایەتیان پەیدا کرد .. لە دەرفەتی کشتوکالیش‌دا ، یاسایەکی سەربەخۆ بۆ دەس‌نیشان‌کردن‌و سنووردانانی مولکدارێتی کشتوکال لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌دا هاتەکایە لە پێناوی بنیادنانی ئیشتراکیەت لە دێهاتی کوردەواری‌دا ئەو پارەیەی کە بۆ تەنیا سالی ١٩٧٨ هەر بۆ نموونە ـ بۆ ناوچەی کوردستان تەرخان‌کرا گەیشتە (٧٩٥) ملیۆن دینار کە بە درێژایی سالاَنی بەر لە شۆڕش‌و سەر لەبەری ئەو ناوچەیە ئەم دیاردە ئابووریەی بەخۆی نەبینیوە .

● لە مەیدانی رۆشنبیریشدا ، گەلێ دەزگای رۆشنبیری‌و ئەدەبی‌و هونەری سەری‌هەلدا ؛ لەوانەش ئەمینداریتی رۆشنبیری‌و لاوان‌و دەزگای رۆشنبیری‌و بلاَوکردنەوەی کوردی‌و کۆڕی زانیاری بەشی کوردی ـ و کۆمەلەی رۆشنبیری کوردو بەڕێوەبەرێتی خوێندنی کوردی‌و کۆمەلەی هونەرە جوانەکانی کوردو سەرباری گەلێ گۆڤارو ڕۆژنامەی وا ، کە بایەخ بە ژیانی رۆشنبیری‌ی کورد ئەدەن .. بێگومان ـ لەم سوکە ڕاپۆرتەدا ـ وەك دەرئەکەوێ ؛ گەلێ کوردمان بە تەواوی و لە گشت لایەنێکی نەتەوەیی‌و دەستووری‌و کۆمەلاَیەتی‌و ئابووری‌و پەروەردەیی‌و رۆشنبیری گەیشتۆتە مافەکانی خۆی. کە شۆڕشی مەزنی ١٧ ـ ٣٠ تەموز بۆی هێناوەتە کایەو مێژوویەکی نوێ‌ی بۆ گەلی کوردمان تۆمارکردوە ..

Institut kurde de Paris

بەیاننامەی ((پاشماوە))

١٩ ـ احمـد ملا محمـد عبدالله شیروانی ٠
٢٠ ـ زید حاجـی قادر مصطفی ٠
٢١ ـ غـازی عبداللـه ابراهیم ٠
٢٢ ـ عمر وسمان عبدالله شێخانی
٢٣ ـ علی رسول مولود ٠
٢٤ ـ عبدالهادی صالـح محمد امین ٠
٢٥ ـ دسـکو عزیـز علی جستانی ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی سێیەمی هەڵبژاردن لە پارێزگەی هەولێر

١ ـ حازم عثمان بکر ٠
٢ ـ طاهـر عبداللـه پیرۆت ٠
٣ ـ عبدالصمد فتح‌اللـه حمد ٠
٤ ـ احمد محمد صالح ٠
٥ ـ جمـال عبدالکریـم محمد ٠
٦ ـ شفیق خلف جرجیس
٧ ـ ظاهر توفیق طاهر ٠
٨ ـ ئازاد عثمان قادر ٠
٩ ـ فارس محمد قادر ٠
١٠ ـ شهاب حمد طاهـر
١١ ـ واحد حسن فرحان ٠
١٢ ـ بحری قادر قادر ٠
١٣ ـ نهاد کاظم حمـد امین ٠
١٤ ـ عماد عثمان احمد ٠
١٥ ـ عبدالواحد احمـد یوسف ٠
١٦ ـ خەسرەو عثمـان بایز
١٧ ـ علی بوزو خورشید ٠
١٨ ـ قیطـران مطلب عبدالله ٠
١٩ ـ قاسم فارس طاهر ٠
٢٠ ـ احمد عثمان محمد ٠
٢١ ـ هاشم محمد سعید احمد ٠
٢٢ ـ فـاروق محمـد عبدالله ٠
٢٣ ـ عبدالحمید محمـد عبدالخالق ٠
٢٤ ـ سعید یوسـف اسعد ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی چوارەمی هەڵبژاردن لە پارێزگەی هەولێر

١ ـ توفیق اسعد رسول شینە ٠
٢ ـ شـوکـت نبـی ئاغا علی ٠
٣ ـ شریف رشید حمـە امین شیروانی ٠
٤ ـ قادر عزیز قادر ٠
٥ ـ قادر عزیز باویل ٠
٦ ـ محمود عبدالرحمـن مام عەوڵا ٠

سوپاس

لەناخی دەروونی گەرمـەوە بەزمانی پاکی دەربڕی هەستو سۆزمەوەو بەبۆنەی جوانـــە مەرگ بوونی کەژاڵی گچەوە سوپاسو ستایـــش پێشکەش بەهەموو خزمـــانو برادەرانو دۆستان ئەکەم کە لەباری گرانی خەمـــــم چەردەیەکیان کەم کـــردەوە بەشداریان کرد لـــە جەنازەو پرسەو سەر قەبران یـــا بروسکەی سەرخۆشییان بـــۆ ناردم ، هیوادارم کە دووربن لەهەموو ناخۆشییەكو دووربن لـە هەموو بەڵایەك ٠

حەسیب قەرەداخی

ونبوونی دەفتەر خدمە

بەناوی مەغدید مامـــە فیضیوە دەفتەرێکی خدمەی عەسکەریم ونکردوە کە لـــە تجنیـــدی هەولێـــرەوە دەرچووە ، تکایە هەر کەس دۆزیەوە بیـــدات بـــە نووسینگەی هەولێر ٠

٧ ـ فاروق حاجی خلیفه عبدالصمد ٠
٨ ـ جـلال محمـود صالح ٠
٩ ـ مریم حسن زیرۆ ٠
١٠ ـ صالـــح عبداللـە سلیمان ٠
١١ ـ باویـــل رشـید خورشید ٠
١٢ ـ رمزی عبدالعزیـز خورشید ٠
١٣ ـ جلال حاجــــی خورشید عثمان ٠
١٤ ـ شهاب الدین محمد رشید لۆلان ٠
١٥ ـ حسن جانگیر جادر ٠
١٦ ـ مەغدید حمد حسن باڵکیانی ٠
١٧ ـ رسول نبی ئاغــا سعید ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی پێنجەمی هەڵبـژاردن لە پارێزگەی هەولێر

١ ـ فەرهاد صـباح نوری باویل ئاغا ٠
٢ ـ حامد ابراهیم جاسم ٠
٣ ـ ادریس صالح یونس ٠
٤ ـ عبدالله علی مسحول السبعاوی ٠
٥ ـ رمزی ئومەر محۆ ٠
٦ ـ بویا توما عودیشـس کردا
٧ ـ علی جاسم محمد ٠
٨ خطاب حسن محمود ٠
٩ ـ محمـد حسین علی قادر ٠
١٠ ـ قاسم حسین محمود ٠
١١ ـ عجیل شینان حسن الطائی
١٢ ـ عبدالقادر طاهـر حمد امین
١٣ ـ مامەنـد معـروف پیرداود ٠
١٤ ـ عبدالرزاق مرعـی حسن ٠
١٥ ـ محسن عزیز حمد ٠
١٦ ـ محمود احمد حمد ٠
١٧ نورالدین شیخ کاکە مصطفی عبدالکریم ٠
١٨ ـ غازی مصطفــی زین دین
١٩ ـ احمد سعدون احمد الجدی ٠
٢٠ ـ علی احمد محمـود اللهیبی ٠
٢١ ـ وریا بایز جمیـل گەردی ٠
٢٢ ـ محمود حمـد امین کریم ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی یەکەمی هەڵبـژاردن لە پارێزگەی سلێمانی

١ ـ نوری عارف محمـد صالح ٠
٢ ـ جمال الحاج شـریف حسین ٠
٣ ـ اسماعیل حمە سوور امین ٠
٤ ـ جمال احمد نادر ٠
٥ ـ دارا عمر عبدالله ٠
٦ ـ نجم‌الدیـن سـعید محمد امین
٧ ـ مهدی غفور شریف ٠
٨ ـ محمـــد عبدالقـادر عزیز ٠
٩ ـ سیروان اسعد قادر ٠
١٠ ـ برهان شـیخ هادی نوری ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی دووەمی هەڵبـژاردن لە پارێزگەی سلێمانی

١ ـ خالد باقر حسین ٠
٢ ـ لطیـف محمـد امین قادر
٣ ـ جمال محمد خضـر جاف ٠
٤ ـ عمر رضا ئاغا ٠
٥ ـ سالار احمد فقی ٠
٦ ـ زهدی احمد محمد ٠
٧ ـ شێرزاد رۆوف فقی محمد ٠
٨ ـ جـلال کریـــم عبدالرحمن ٠
٩ ـ فائق طاهر رشید
١٠ ـ طاهـر صابـر سلیمان ٠

١١ ـ عبدالواحد امین قادر ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی سێیەمی هەڵبژاردن لە پارێزگەی سلێمانی

١ ـ برهان محمد محمود ٠
٢ ـ صباح سعید کرم ٠
٣ ـ اسماعیل فتح‌اللـە فتح‌الله ٠
٤ ـ جمال امین علی ٠
٥ ـ زمان صالح نادر ٠
٦ ـ عمر عبو لە عمر ٠
٧ ـ محمد سعید کاکـە مەند ٠
٨ ـ محمد لطیف حمـە سوور رسول ٠
٩ ـ محمد حمـە کریـم محمد ٠
١٠ ـ حسین حسن محمد ٠
١١ ـ حمە امین مصطفی محمد ٠
١٢ ـ ناجح محمد قادر ٠
١٣ ـ مصطفـی توفیق مصطفی ٠
١٤ ـ صباح عبدالکریـم حسین بەرزنجی ٠
١٥ ـ شیخ خالد محمـود احمد
١٦ ـ حمە علی حمە ٠
١٧ ـ عبدالحامد سوفـی احمد محمد ٠
١٨ ـ سعید شیخ کمـال شیخ رشید ٠
١٩ ـ مصطفی حمە شریف مصطفی ٠
٢٠ ـ احمـد محمـد عینایەت ٠
٢١ ـ جلال حسن کریم ٠
٢٢ ـ کریم شریف احمد ٠
٢٣ ـ شـیخ محمـد شێخ فرج عبدالله ٠
٢٤ ـ سەعە حمە امـین نادر ٠
٢٥ ـ فاروق رشید علی ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی چوارەمی هەڵبژاردن لە پارێزگەی سلێمانـــی

١ ـ شیخ علی شیخ سعید سلمان ٠
٢ ـ احمد محی‌الدیـن محمد
٣ ـ علی عمر غفور ٠
٤ ـ جبار محمد غریب ٠
٥ ـ عزیز حسین محمد ٠
٦ ـ عثمان محمد صالح ٠
٧ ـ قادر حمە معروف ٠
٨ ـ کامل هادی نوری ٠
٩ ـ کریم عبدالله محمد ٠
١٠ ـ صلاح بابکر احمد ٠
١١ ـ جمال جلال حمە ٠
١٢ ـ کمال محمد مـام رشید ٠
١٣ ـ بایز عزیز رشید ٠
١٤ ـ محمد حاجــی احمد محمود ٠
١٥ ـ فتاح قادر مصطفی ٠
١٦ ـ سیروان محمـد رشید عثمان ٠
١٧ ـ عمر علی شریف ٠
١٨ ـ محمد حسن احمد ٠

ناوی پاڵێوراوانـــی ناوچەی پێنجەمی هەڵبژاردن لە پارێزگەی سلێمانی

١ ـ شفیق رحیم حمد ٠
٢ ـ رفعت محمـد علی مشیر ٠
٣ ـ عطا عیسی پیرەوەسی جاف ٠
٤ ـ طیب شیخ محمـد عثمان بەرزنجی ٠
٥ ـ ئازاد محمود فهمـی فەقێ محمد ٠
٦ ـ فاتح طاهر مصطفـی بەرزنجی ٠
٧ ـ رۆوف عبدالکریـم حسین بەرزنجی ٠
٨ ـ نەشمیل عبداللـە حسین
٩ ـ فۆاد کریم محمد ٠
١٠ ـ حمید سعید شریف ٠
١١ ـ عبدالقـادر حمـە شریف امین هەمەوەندی ٠
١٢ ـ احمد حمد فەلامۆرژ ٠
١٣ ـ خالد عبدالکریـم توفیق ٠
١٤ ـ عثمان علی شریف زەنگەنە ٠

١٥ ـ محمد ملا علی محمد ٠
١٦ ـ عثمـان شـیخ محی‌الدین شـیخ عزیـز بەرزنجی ٠
١٧ ـ ستار محمد صـالح امین ٠
١٨ ـ صدیق علی محمـد امین هاروونی ٠
١٩ ـ مصطفی صـبری مصطفی جاف
٢٠ ـ انـور محمـد علی هاروونی ٠
٢١ ـ نصرالدین مجیـد شریف ٠

ناوی پاڵێوراوانی ناوچەی شەشەمی هەڵبژاردن لـــە پارێزگەی سلێمانی

١ ـ خالـد اسـماعیل رسول ٠
٢ ـ حسـین سلیمـان کامله ٠
٣ ـ قادر صالح دەروێشـس قادر ٠
٤ ـ عباس هۆمەر احمد ٠
٥ ـ محمد مینە عمـر ئاغا
٦ ـ فاتح مەلا محمد علی ٠
٧ ـ جبار علی قادر ٠
٨ ـ عثمان صالح احمد ٠
٩ ـ بابەبکر فەقــێ عثمان
١٠ ـ فاروق مراد عبدالله ٠
١١ ـ عبدالرحمن خضـر عزیز ٠
١٢ ـ مصطفی محمد امین مصطفی ٠
١٣ ـ عبداللـە حسـن عبدالله ٠
١٤ ـ حمزە باپیر بابەکر ٠
١٥ ـ احمد مامەند هۆمەر ٠
١٦ ـ محمود حمد امیـن محمود ٠
١٧ ـ محمد صالح سلیم
١٨ ـ حمە امین خـدر عبدالله بالو ٠
١٩ ـ محمد صالح محمود ٠
٢٠ ـ رشید انور رشید
٢١ ـ محمد زیاد سعید ٠

ناوی پاڵێوراوانی ناوچەی یەکەمی هەڵبژاردن لـــە پارێزگەی دهۆك

١ ـ احمد محمد سـعید احمد ئەتروشی ٠
٢ ـ اسماعیل محمـد عبدالقادر محمـد صالـح موفتی ٠
٣ ـ کمال خالد محمد ٠
٤ ـ کمال‌الدین صبغة‌الله ٠
٥ ـ عبدالواحد حسـام اسماعیل ٠
٦ ـ عبدالباقـی سـلیم سعدالله
٧ ـ صدیـق محمـد عبدالرزاق ٠
٨ ـ طاهر محمد سـعید نوری بریفکانی ٠
٩ ـ محمـــد سـعید عبدالرحمن علی
١٠ ـ احسان هیبة‌اللـە موفتی ٠
١١ ـ رۆستەم امین علی جاف
١٢ ـ ابراهیم علی حاجی مەلۆ ٠

ناوی پاڵێوراوانی ناوچەی دووەمی هەڵبژاردن لـــە پارێزگەی دهۆك

١ ـ احمد خالد مصطفـی شەرەفانی ٠
٢ ـ خلیل حاجی عبدی ٠
٣ ـ قیطـران مطلـب عبدالله ٠
٤ ـ فەرهاد حاجی محمد شەمدینی ٠
٥ ـ هاشم تعبیر یوسـف الشعبانی ٠
٦ ـ سهام توفیق رشید
٧ ـ زید محسن احمـد بەرواری ٠
٨ ـ قادر حامد ابراهیـم هاجانی ٠
٩ ـ حکمت حاجی سلیم
١٠ ـ حکمت حمید بلال ٠
١١ ـ دانیال زیا خۆشابا ٠
١٢ ـ محمد خلیف رجـب الطائی ٠

ئاڵای ((پاشماوە))

شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووزی مەزن سەرەتا وەك هەموو شۆڕشی گەلێ کەس خۆی تێهەڵکێشا کـــە مەبەستیان قازانجی تایبەتیی خۆیان بـــوو بەڵامسەرکردایەتیی لێهاتوو بە توانای ئەم شۆڕشە مەزنە لە ٣٠ی تەمووزی هەر ئەو ساڵەدا توانیی ڕێگەی ڕاستی شۆڕش بەۆژێنەوەو شۆڕش لەم جۆرە کەسانە پاك بکاتەوە ٠٠ بەم جۆرە سەرکردایەتیی شۆڕشـی ١٧ـ٣٠ی پیرۆزی تەمووز توانیی پایەی بیناکـردنو باڵاکردنی شۆڕش بۆ خزمەتی وڵاتو میللەتی عیراق بەو بیرو باوەڕەوە دابکوتێ کە بە تواناو یەکێتـــیو پێشکەوتنی میللەتی عیراقی هەبوو هەر لـــەم ڕێبازەشەوە بوو کە ووردە ووردە توانیی شۆڕش پاك بکاتەوە ، بێجگە لەوەی کە خزمەتی وڵاتو میللەتی عیراق بکات توانیی دەستی یارمەتیش بۆ هەموو گەلو بزووتنەوەو وڵاتێکی پێشکەوتنخواز درێژبکات کـــە لەپێش هەموویانەوە سوپای ڕزگاریخوازی فەلەستین بوو ٠

هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین وەنەبێ تا ١٦ی تەمووزی ١٩٧٩ دەوری باڵاو کاریگەرو بە دەسەڵاتی لەم شۆڕشەو لە کاروانی پەرەسەندوو بەرەوپێشچووی ئەم عیراقە بە میللەتو بەخاکەوە نەگێڕابێ ٠٠ بەڵام کاتێ کە ئەم هەڤاڵە بیرپوو ناکە خەباتگێڕ صدام حسین لە ١٦ی تەمووزی ١٩٧٩دا بەرپرسیاری یەکەمی لـــە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو لە دەوڵەتی عیراقد گرتە دەست ، ئیمپریالیزمو نۆکەرەکانی بەتـــەواوی شپرزەبوون چونکە سەرکردایەتیی تازە کە هەڤـــاڵ (صدام حسین) ە بەو باوەڕەوە هاتووە کە دیموکراتیەتی تەواو بچەسپێنێو ئەمەشی لە پێکهێنانو هەڵبژاردنی ئەنجوومەنی نیشتمانیو دەیان هەڵبژاردنی تردا دیارە ٠٠لەبەر ئەوەش کە دەبویست بەوپەڕی توانـــاوە یارمەتیی ڕێکخراوی ئازادیخوازی فەلەستینو گـەلی لوبناندژی ئەو هێرشانە بدات کە زایۆنی بە پشتـــی هەندێ ڕژێمی خۆفرۆشی وەکوواسدو قذافی دەیکردە سەر خاکی لوبنانو گـــەلی فەلەستینی دەربەدەر ٠٠ دەیویست کە دەستی یارمەتی بۆ هەموووڵاتێکـــی ئازادیخوازو گەشەسەندووی ئاسیاو ئەفەریقیـــاو ئەمریکای لاتین درێژبکات ٠٠ لەبەر ئەوە هاتن ڕژێمی شایان ڕووخاند ، شایەکی زۆر جەپەڵ ترو دڕندە تریان لە بەرگی ئاییندا دۆزیەوەو سەپانیان بە سەر شۆڕشی گەلانی ئێراندا ٠٠ ئەم شایە ڕیشپانە کە لە بەرگی ئاییندا خۆی پێچاوە هەر کە هات دەسەڵاتی وەرگرت هێندەی نەخایاند شەڕی بە عیراق فرۆشتو شەڕی بەسەردا سەپانین ٠٠ بەڵام سەرکردایەتیی شۆڕش کەوا لێهاتوو بە توانا بێت ٠٠ سوپایەك کە ڕۆڵـــەی میللەتی عیراق بن ٠٠ میللەتێك کە ئەم هەمـــوو دڵسۆزییەی لە سەرکردایەتییەکەی نەك جـــارێ هەزاران جار بە چاوی خۆی دیبێ چۆن دەهێڵێ دوژمن پێ بنێتە خاکە پیرۆزەکەیەوەو چۆن ڕێگە دەدات کە ئەم هەموو مافو پێشکەوتنو بەختیاریـــیەی لەدەستبچێ ؟ ٠٠ بێگومان ناهێڵێو تا تنۆکێ خوێنی تێدا مابێ ڕێگە نادا ئەم باوەڕە مەزنەش لـــەو سەرکەوتنانەدا دەبینرێن کە سوپای دلێرمان بەرامبەر بە هێرشی هێزەکانـی ڕژێمی خومەینی خەلەفاوی

کونەپەرست وەدیدەهێنێو لەو مەیدانی کارانەشدا

بەرچاو دەکەوێ کە بەوپەڕی تواناو وورە بەرزییەوە کار دەکاتو بەرهەمی باشتر وەدیدەهێنێ ٠٠

ئەمەیە دۆخی گەلی کوردمانو میللەتی عیراق لە عیراقی خۆشەویستماندا لە سایەی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووزو سەرکردایەتییە مەزنەکەیەوەو ئەوەیە ئەو دەسکەوتانەی کە گەلی کوردمان لە عیراقدا دەستـــی کەوتووەو ئەوەشە ئەو دڵسۆزیو گیانەی کە میللەتـــی عیراق بە گشتی بەرانبەر بە سەرکردایەتییەکەی هەیەتی ٠٠ئەمە لەو کاتەدا کە گەلانی ئێران بە گشتیو گەلی کوردمان لە کوردستانی ئێراندا بەتایبەتی ،نەك هەر بێبەشی کەمترین مافی نەتەوایەتی خۆیانن ، بگرە هەموو ساتێك لە ئاسمانو لە زەوییەوە شارو دێهاتیان بەر بۆمباو تۆپ دەدرێنو دەسوتێنرێنو خەڵکەکەشـــی تووشی لە سێدارەدان و بەندیخانەو دەربـــەدەریو برسێتیو ڕاونان دەبن سەرکردایەتیی شۆڕش لـــە عیراقدا بەوپەڕی وەفادارییەوە باوەشی بۆ ئـــەو خێزانە کوردانە کردۆتەوەو داڵدەیان دەدات کە لـــە لایەن ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێرانەوە قەلاچۆدەکرێنو دەربەدەر دەبن ٠٠

بەڵێ ئەمەیە هێندێ لەو خەلاتانەی کـــــە سەرکردایەتیو شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەمووز بە میللەتی عیراق بە گشتیو بە گەلی کوردمانی بە تایبەتـــی بە خشیوە ٠٠

بژی یادی پازدە ساڵەی سەرکەوتنی شۆڕشـــی مەزنو شکۆداری ١٧ـ٣٠ی تەمووز ٠٠ هەر بـــژیو پایەدار بێ سەرکردەی بەتوانای میللەتی عیراق هەڤاڵ صدام حسین ٠٠ باهەر شەکاوەبێ ئاڵای سەربەرزیو پێشکەوتنو سەرکەوتنی وڵات ٠٠ هەر پتەوتربێ یەکێتیی میللەتی عیراقمان لەژێر ئەو دەوارەدا کـــە بەختیاریو سەرفرازی هەموو مرۆڤێکی نوێی عیراقی خۆشەویستمانە ٠

ڕووڕەشیو مردن هەمیشە بۆ خۆفرۆشـــانو نۆکەرانی ئیمپریالیزمو زایۆ نیزمو ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێرانە کە دوژمنی هەموو ووشەیەکی مرۆڤانەیـــەو سلی لێدەکاتەوە ٠

رووە جیاکارەکانی ((پاشماوە))

مـامەڵەکـردندا لە نێوان نـەوت سـەرفکـەرو بەرهەمهێنەرەکانی نەوتدا . بەرذەوامیشـ عیراق هۆیەکی زۆر گرنگو کارێگەر بووە لە چەسـپاندنی بنکەو ئوسوولی مامەڵەکردن لە چوارچێوەی نەوتدا بە چەشنێك سوودو قازانج بۆ بەرهەمهێنەرو نەوت سەرفکەرەکان وەدی بهێنێت ..

جیهانیش هەمیشە چاکەی عیراق دەڵێتەوە بۆ ئەو پێشنیارو چارەسەرییە سەرکەو تووو ڕاستانەی سـەبارەت بـــە کۆسـپو تەنگو چەڵەمـە ئابوورییەکانی جیهانیو بارو دۆخە نائاساییەکانی .. ئەوە بوو پێشنیاری سەرەکی فەرماندە صدام حسین بە دامەزراندنی سنووقێکـی جیهانی بۆ یارمەتیدانی دەوڵەتە پەرە سەندووەکان لە پێشەوەی ئەو پێشنیارە ئیجابیانەوە بوو بۆ چارەسەرکردنی باری دەوڵەتـە پەرەسەندووەکانو تەنگو چەڵەمە تێك ئاڵۆزەکانیان

● ماویەتی ●

شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ ((پاشماوە))

بەخۆیو ساغی جوڵاندنەوەی لەبەردەم گیروگرفتێکی کوتوپڕو خێرادا کـــە پێویستی بـــە وەرگرتنی هەڵوێستێ دەکرد بەرامبەری و ئەم ڕاسـتیی بەشی پەنجەی بۆ ئەوە ڕا نەدەکێشا کە ئەم کردەوانە کە لە زەمینەی حساب بۆکردنێکی سەرپێیەوە بێت بـە بەراورد کردن لەگەڵ ئەوەدا کـــە چەندە دووپات کـــەرەوەی حســـاب بۆکردنێکی قوڵو بۆچوونی شۆڕشگێڕانەو هۆشی کار مەیسەرکاربێ کـــە توانی بەوپەڕی توانای شۆڕشگێڕانەوە بۆ پاككردنە حساب بەرامبەر مەڵبەندی ناپاکانو بەرەو ڕووچوونی ئەو گۆڕانو پێشکەوتنە کوتوپڕیە کە لە دۆخو حســـاب بۆ کردنی تایبەتدا بۆ گەیشتنە ئامانجێکی گەورە بێ ئەوەی چەکی دەست پێشکەری لەدەســـت بدات کارێکی شۆڕشگێڕانەی کرد .

٣٠ تەموز بڕیاری بەبیروباوەڕو پێویستی کاربوو

لەم ڕوانگەیەوە ئایا ٣٠ی تەموزی ١٩٦٨ شتێکی ناکاوبوو ؟ وەك بڕیارێکی بەبیرو باوەڕ بۆ پاككردنەوەی ئەو مەڵبەندە ناپاکەی کە کشابوو خۆی گـەیاندبووە شۆڕشەکە نە ناکاوبونە دەشکرا لەگەڵ شۆڕشدا ئەم ناپاکانە پێکەوە هەڵبکەن .

تەنانەت ئەگەر هاتووترا ئەم پێکەوە هەڵکردنە دەگونجێ نەدەتوانرا وا بۆی بروانرێ کە ئـــەو دۆخە هەروا بێ ناکۆکی دەبێنێتەوەو ئارام دەگرێ چونکە جۆری ئەو ناکۆکییەی لە نێوانیاندا هـــەبوو خۆی بۆ ئەوەی کە هەڵوێست بەلای قازانجی خۆیدا ڕاکێشێ زۆران گرتنێکی گەرم درووست دەکات .

جا هەر وەك نەخشـەو کردار حزبی بەعســـی عەرەبی سۆشیالیست کاری کر گرتە دەست واتە لە مەیدانی جێبەجێ کردندا پێویستە لەسەری کـــە گۆڕانە شۆڕشگێڕیەکانی تەواوکاتو لەهـــەموو بوارو لەهەموو پلەیەکدا سـیاسـەتی بنبڕکردنێکی ئەوتۆ بگرێ کە لەگەڵ بیرە شـــۆرشگێڕیەکانیدا دەگونجێن. لەبەر ئەوە بوونی ناپاکان خۆی تەقەللادانی بۆ هێزوەر گرتن دەبێتـــە هەڵەیەکی دژ بـــەو گۆرانکاریانەو بەکوســـپ درووســـتکردن دژی ڕاپەراندنی ئەو کارانە دەستهەڵناگـــرێو بگـــرە پشت بە جوڵانەوەیەکی پێچەوانە واتە دژ بـــەو دەوەستێ .. لەبەر ئەمە خواستی سەرکردایەتی بۆ پاككردنەوەی ئەو بنکەیە لەو دەمەدا کە لە روو بڕیاری

دا دەرخست کە بۆ قازانجی شۆرش لەگەڵیـــان ڕێدەکەوێ لەوەوەو لەبەر ئەوەش چەند خاترێکی تری تێدایە بایەخێکی نائاسایی بۆ ڕاپەراندنی ئـــەو پاككردنەوەیە وەردەگرێ چونکە بەشداری کـــردن لەگەڵیا مەترسی بۆ دوارۆژی شۆڕش پەیدا دەکاتو پاش ئەوە ناسنامەکەشی دەشێوێنێ بەتایبەتی کـــە بۆچوونی سەرکردایەتی دوای تاقیکردنەوەی یەکەمی حزبە پاش دەستلێوەشاندنی حزب لە ١٨ی تشرینی رەشی ١٩٦٣دا لە لایەن ناپاکانەوە سووربوو لەسەر روخاندنی ڕژێمی ناپاکـــانو درووســـتکردنی تاقیکردنەوەی شۆڕشگێڕیانە ئەو نموونەیەی کە هیچ جۆرە نارێکەیەکیەکی وا بەخۆیەوە نابینێ کە تووشی شۆرشی رەمەزان هاتو پەرتکردنی هەموو ئـــەو تەقەللای شێواندنەی کە زۆر هێز بۆ هۆی تایبەتیو بستیان بە حزبی بگەیەنن .

سەرکەوتنی حزب بەراپەڕین نیشانەی چیدەگەیەنێ؟

لەسەر ئەمە ڕوودانی ڕاپەڕینی ٣٠ی تـــەموز شتێکی ناکاو نەبوو ، بـــەڵام لەڕووی کـــاتی دەستنیشانکراوەوە کارێکی ناکاو بوو بەلای زۆرەوەو چۆن ..؟

ڕاستە کە خواستی بیروباوەڕدارو پێویـــستی کارەکە دووباتی پاکۆرانی مەڵبەندی ناپاکانی کردەوەو ئەمەش بوو کە بووە مەرجێ بۆ ئەوەی شۆڕش لـــە زەمینەی ئامانجە ستراتیژیەکانیەوە ڕابەرێ بـــەڵام ئەم پاکۆرانە کە سیازدە رۆژ بەسەر ســـەرکەوتنی شۆڕشەکەدا ڕوویدا شتێکی ناکاوبوو .

سەرکەوتنی حزب بۆ پاككردنەوەی ئـــەو دەستەیەی خۆیان گەیاندبووە شۆڕشەکە ئەم مـــاوە کەمە جارێ ئەو دەسەڵاتە شۆڕشگێڕی بـــەرزە دەردەخات کە سەرکردایەتی هەیەتیو پاش ئەوەشر ئەو مەراقە دەروونیەش دەردەخات کە حزب ئەنجامی بوونی ئەم بنکەیە لە شوێنی شۆڕشەکەدا بوویەتیو ئەوپش ئەو مەراقانەیە کە دەستی بۆ لێدانی ئـــەم دەستەیە لەو ماوە کەمەدا پێشخست٠٠ ئەم سەرکەوتنەش ئەوەی ڕوونکردەوە کە چۆن تاکتیکی شۆڕشگێڕانە بۆ خزمەتی ئامانجی ستراتیژی دەخرێتە کارەوەو چۆن یەکگرتن لەو کاتە خواستراوەدا بۆ قازانجو پتەوکردنی دەوری حزبو سەرکردایەتی کـــردنی کۆمەڵو دەوڵەت وەدەستدەهێنرێ .

ئەوەی کە لە ٣٠ی تەموزی ١٩٦٨دا ڕوویدا ڕاپەڕینێبوو کۆتایی بەو ناپاکانە هێنا کـــە خۆیان گەیاندبووە شۆڕشەکە .

Institut kurde de Paris

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین ڕەمزی یەکێتی گەلە

ئالای ١٧-٣٠ تەمووز

هەمیشە شەکاوەیە

مصلح جەلالی

کاتێ کە دیێن باسی شۆڕشی ١٧-٣٠ی پیرۆزی تەمووز دەکەین لام وایە ئاورێك لە وولاتی عیراق‌و میللەتی عیراقی پێش سەرکەوتنی ئەم شۆڕەشە مەزنە بدەینەوە ئەوکاتە ڕەنگ بێ بتوانین بەراوردێکی ڕوونی بەرهەمی ئەم شۆڕشە بکەین کە وولات‌و گەلی عیراق بۆیان وەبەرهاتووە ·

پێش ١٧ی تەمووزی سالی ١٩٦٨ - ڕژێمی عیراق لە لایەکەوە بە هۆی ئەو شەڕەوە کە لە سەرووی عیراقدا بەرپاکرابوو لەبەر ئەوەش کە نەیدەتوانی یاخود نەیدەویست ئاوێ بەم ئاگرەدا بکات هەمیشە دوور بوو لە وەدیهێنانی ئەو ئاواتانەی کە میللەتی عیراق سالەهای سال بوو خەباتیان بۆ دەکردن‌و قوربانییان بەوپەڕی دل‌فراوانی‌یەوە بۆ دابوو ·· سامانی نەتەوایەتی ونیشتمانیمان مۆنۆپۆلەکان دەستیان بەسەردا گرتبوو کە یەکێ لەوانە نەوت بوو ·· زەوی‌و زار بە دەست دەرەبەگەکانەوە بوو جوتیارو کرێکار دەچەوسێنرانەوە ·· نەخوێندەواری زۆر بە گوڕو توانابوو دەسەلاتی زۆر دەڕۆی ·· خەستەخانەو خوێندنگە زۆر کەم لە شارەکان‌و بەدەگمەن لە دێهاتەکاندا هەبوون·· ڕێ‌وبان‌و پردوو بەست ئەگەر بلێین هەبوون دەلێین زۆر کەم‌بوون·· پیشەسازی نیشتمانی تەواو لاوازبوو ·· نەك ئافرەت تەنانەت پیاویش مافی خۆی نەبوو ·· دیموکراتی‌یەت لە زینداندا بوو ·· سیاسەت بە هەموو جۆرێ سەرو گوێلاکی دەکوترایەوە ·· مافی نەتەوایەتی کەم تا زۆر نەبوو بە کورتی‌یەکەی چ وولات‌و چ میللەتی عیراق ژیانێك دەژیان‌و لە دۆخێکدا بوون کە بەوپەڕی باوەڕەوە دەتوانین ناوی لێ‌بنێین دواکەوتن‌و ئەمەش هەموویان بەند بوون بە بیرو باوەڕو کرداری ئەو ڕژێمانەی کە پێش شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووز هاتن··

جا ئەگەر ئێستا هەندێك لەو کارانە باس بکەین کە سەرکردایەتی‌ی ئەم شۆڕشە بالایە بۆ وولات‌و میللەتی عیراقی کردووەو ئەو دەسکەوتە بەرزانە باس‌بکەین کە میللەتی عیراقمان لە سایەی ئەم شۆڕشەدا دەستی کەوتووە ، ئەو دەمە بەرزی‌و پیرۆزی ئەم شۆڕشەو سەرکردایەتی‌یەکەیمان بۆ دەردەکەوێ‌و بۆشمان ڕوون دەبێتەوە کە ئێمە پێش سەرکەوتنی ئەم شۆڕشە لە چ کەشێکی دواکەوتن‌و برسێتی‌و وێرانی‌و نەخۆشیدا دەژیاین ·

سەرکەوتنی شۆڕشی ١٧-٣٠ی شکۆداری تەمووز گۆڕانی وولاتی عیراق‌و میللەتی عیراق بوو بەرەو پێشکەوتن‌و ·· «کە دەلێین پێشکەوتن هەموو بوارێك دەگرێتەوە» بەرەو دیموکراتی‌یەت‌و بەرەو ئەوەی کە هەموو مرۆڤێکی عیراق هەست بەوە بکات کە هەیەو ڕێزی دەگیرێ‌و دەتوانێ کار بکات‌و بەرهەم بدات ·· بەلێ هەست بکات بەوەی کە دەتوانێ قسە سەربەست بکات‌و ڕەخنە بگرێت‌و پێشنیار بکات ·· دەتوانێ بنووسێت‌و کەلەپووری نەتەوەیی خۆی زیندوو بکاتەوەو داوای مافی خۆی بکات ·· دەتوانێ خزمەتی

وولات‌و هەموو ئەو گیانە باشانە بکات کە دەیانەوێ وولات گەشە بکات‌و میللەت سەربەست‌و شادبژی··

بەم جۆرە شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووز توانی مرۆڤی نوێی عیراق پەروەردە بکات ·· نەوتی لە مۆنۆپۆلەکان سەندەوەو خۆمالی‌ی کرد ·· زەوی‌ی لە دەرەبەگەکان سەندەوەو بەسەر جوتیاردا دابەشی‌کرد ·· مافی ئەو پارتە سیاسیانەی دا کە بە ئاشکراو لەیەك بەرەی نیشتمانی‌و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازدا بۆ قازانجی وولات‌و میللەت بەوپەڕی سەربەستی‌یەوە کار بکەن·· مافی ئافرەت‌و مامۆستاو هەموو نیقابەو کۆمەلێکی سیاسی‌و کۆمەلایەتی‌و ڕۆشنبیری‌و هونەری‌دا ·· قەلاچۆی نەخوێندەواریی کرد ·· گوندی هاوچەرخی بۆ جوتیاران بە هەموو شتێکی پێویستەوە دروست کردو بە شەقامی قیرتاو کراوو فراوان ئەم گوندانەی بە شارەکانەوە بەست ·· چەندان بەستی بۆ ئاودانی کشت‌و کال‌و مەبەستی تری ئاوەدانی دروست‌کرد·· شارو دێهاتەکانی بە خوێندنگەو نەخۆشخانەو بازاڕو کەل‌و پەلی پێویست تێرکردو گوڕو توانایەکی زۆری بە کەرتی سۆشیالیستی دا بۆ ئەوەی بتوانێ بەسەر بازاڕی ناوخۆدا دەسەلاتی تەواو پەیدا کات‌و بنیاتی سۆشیالیستی بنێ·· خوێندن بە زمانی کوردی واتە وانەیەك لە هەموو خوێندنگەکانی عیراقدا کرا بە ڕەسمی·· ئەمە بە کورتی ئەو کارانە بوون کە سەرکردایەتی‌ی شۆڕش بە گشتی لە عیراقدا کردنی ·· بەلام ئەوەی کە بە گەلی کوردمان تایبەت بێ ·· ئەوەبوو چارەسەری ئاشتیانەی شەڕی سەرووی

وولاتی کردو مافی نەتەوایەتی‌ی گەلی کوردمان دراو دوو ئەنجوومەنی دەسەلاتداری ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی پێکهات کە ئەنجوومەنی یاسادانان‌و ئەنجوومەنی ڕاپەڕاندنن هەموو دەسەلاتی ئاوەدان‌کردنەوەی ناوچەکەی پێ‌بەخشین‌و زانکۆ لە کوردستان کرایەوەو ئەو ڕۆژ کرا بە جەژنێکی ڕەسمی هەموو عیراق ، دەیان دەزگاو بەڕێوەبەرێتی‌ی کوردی لە بەغداو شارەکانی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمیدا کردەوەو بە هەزاران خوێندنگەو بە سەدان نەخۆشخانەو دایەنگەو کارگەو ·· هتد دروست کران ·· بە کورتی

گەلی کوردمان کە کاسی کوتەکی ڕژێمە نالەبارەکانی پێش سەرکەوتنی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووز بوو هەرکە لە سایەی سەرکەوتنی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووزدا چاوی کردەوە بینی مافی ڕەوای خۆی دراوەتێ ·· جوتیار زەوی‌و زارو کۆمەلی جوتیاری خۆی هەیەو ئافرەت مافی خۆی‌و یەکێتی خۆی هەیەو لەکارگەو هەموو بوارەکانی کارو پێشکەوتندا شان بە شانی‌پیاو کار دەکات‌و توانای هەیەو بەرهەم دەدات ·· خوێندکاری کورد لە هەموو پلەکانی خوێندنگەدا بە زمانی کوردی دەخوێنێ‌و گشت پێویستی‌یەکیشی لە

خوێندنگە دەولەتە ·· گشت شاعیرو ڕۆشنبیرو چیرۆکنووس‌و هونەرمەندێ یەکێتی خۆی هەیەو لەلایەن دەولەتەوە بەرهەمەکانیان هان‌دەدرێن‌و چاپ دەکرێن‌و بلاو دەکرێنەوە ·· ڕۆژنامەو گۆڤاری بە زمانی کوردی هەیە کە لەوانەش ڕۆژنامەی هاوکاری هەفتانەو گۆڤاری بەیان‌و ڕۆشنبیری نوێی مانگانەن کە ئەم دەزگایە دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی دەریان‌دەکات‌و.. منداڵ ·· هەموو کەسێ لە کۆمەلدا بایەخی پێ‌دەدرێ‌و خزمەتی دەکرێ ·

بڕوانە ل ١٥